AZ EGYSÉGES ROVÁS

A 2012. Szelek hava 21–22. napjain megtartott
„Egységes rovás” szakmai értekezlet és utóéletének szerkesztett anyaga

Solt – 2012

Szerkesztő és kiadó: Szondi Miklós

Nyomdai előkészítés,
borító: Mészáros Arnold (netangel)

Nyomda: Innova-Print Kft., Budapest
Felelős vezető: Komornik Ferenc

ISBN 978–963–88322–8–3

Honlap: www.magyarrovas.hu
Villanylevél: tetelhegy@magyarrovas.hu, tetelhegy@gmail.com

A meg nem jelölt fényképeket Garainé Szondi Katalin és a szerkesztő készítették.

Az értekezlet jelképének értelmezése: A háttérben a Kárpát-medence domborzata látható. A – kissé alulnézetből látható – Magyar Szent Korona rajzolatát adja ki a szöveges rész. A Kárpátok ívével megegyező boltozatát az EGYSÉGES ROVÁS szöveg alkotja, mely még a barbár átalakítás (II. József rendeletére 1784-90 között Bécsben volt őrizetlenül) előtti formának felel meg. A kettős kereszt a hármas halommal egyben a Korona pártáját is jelképezi, ami rövidített rovásnak az olvasata: eGYSéGeS. Az abroncs külső felét alkotó rovás: 2012. SZeLeK HAVA 21-22., a belső felén SOLT szöveg olvasható. (A rajz Szondi Erzsébet és Szondi Miklós közös munkája.)

TARTALOM

Köszöntők ... 10
Résztvevők ... 12
Az „Egységes Rovás” értekezlet menete ... 16

Vissza a Forrai-forráshoz! ... *Szondi Miklós* ... 18
Újdonságok régi rovásemlékeinkről ... 51
Egységesítés és Unicode-szabványosítás ... *Szelp Szabolcs* ... 54
Egységesítő szakmai kérdések ... *Zomoráné Cseh Márta* ... 58
Gondolatok az élő rovásról ... *Vér Sándor* ... 65
Idegen jelek használata ... *Vári Jenő* ... 71
Rovásjeleink a számok tükrében ... *Károlyi István* ... 80
Az összerovások egységes szabálya ... *Tisza András* ... 90
A rovásírás és a gyorsírás azonosságai ... *Szentesné Frigyesi Piroska* ... 96
„Bogárjeleink” rejtett üzenetei ... *Záhonyi András* ... 108
Az elcserélt Ö–Ü rovásbetűk története ... *Sólyom Ferenc* ... 114
Ősi rovásszámok és mai rovásképek ... *Csatlós Csaba* ... 128
Rovás és alkalmazott grafika ... *Patassy Sándor* ... 145
A „rovászat” helyzete manapság ... *Vida Erik* ... 148
Rovás és népművészet ... *Vesztergám Judit* ... 150
Miért kell támogatni a rovást? ... *Király Roland* ... 152
Az érdi „Varga Zoltán” Rováskör… ... *Czippán István* ... 154
Rovásműveltség Münchenben ... *Nagy Márta* ... 156
Minden a gyökér, sokat mond a múlt ... *Katranci Mehtap* ... 164
Rovásoktatás és tankönyvírás Erdélyben ... *Zomoráné Cseh Márta* ... 166
Az RMCSSZ rovásírás-tevékenysége… ... *Lakatos Aliz – Tasnádi Márton* ... 172

Hozzászólások ... 179

Az értekezlet határozathozatala ... 188
Állásfoglalás és válasz a NAT ügyében ... 203
Beadvány a Nemzetközi Szabványügyi Szervezethez ... 208
Az értekezlet lendületében ... 212
A Magyar Szabványügyi Testület bizottsági ülésén ... 214
A Magyarok Világszövetsége sajtószolgálatától ... 224

Miként támogatja egymást…? ... *Marton Veronika* ... 229
Varga Csaba emlékére ... 235

Egy nagy fát látok magam előtt. Égig érő fa. Mindig is itt állt a Kárpát-medencében, annak is a kellős közepén. Számlálhatatlanul sok ezer éve áll már itt és hozza folyamatosan a gyümölcsét, népünk írástudását. Termései eljutottak már a világ minden tájára és ott növesztettek fákat más népek boldogulására. Azonban ennek a fánknak szépsége oly világraszóló volt, hogy lettek aztán, akik megirigyelték és ezer évvel ezelőtt a közvetlen közelébe ültettek egy idegenből hozott fát. Abban bíztak, hogy az oly erőteljesen növekszik majd, hogy elveszi az életteret az öreg fától. Minden igyekezetükkel az idegen fát táplálták, s mindent elkövettek, hogy gyöngítsék az öreg fát. Lenyesték ágait, vágták gyökereit, meghazudtolták, másnak nevezték, vagy éppen elhallgatták, de kipusztítani nem tudták.

Nem tudták elpusztítani, mert ezt a fát mindig is azok éltették, akik megismerték őt. Ugyanis, aki nyitott szívvel közeledik ehhez a fához, közelről még több szépséget lát meg rajta, gyökerein keresztül pedig lelát a múltunk gazdag világába s lombozatának köszönhetően föllát vele az Égig. Ma, a Kárpát-medencében egyre többen meglátják közeli szépségét, így egyre nagyobb pompában kezd ragyogni. Vannak azonban, akiknek ez a ragyogás sérti a szemét, és mindent elkövetnek, hogy elvegyenek a fényéből. Vagy úgy, hogy megpróbálnak másokat elfordítani tőle, vagy éppen nem akarnak róla tudomást venni, s olyanok is akadnak, akik idegen szemek beoltásával szeretnék elérni, hogy másmilyen gyümölcsöt teremjen ez a fa.

Ma, ennek a fának éltető közelségében jöttünk össze. Tudja itt mindenki, hogy oly gazdag ősi hagyaték birtokában vagyunk, aminek gondozása felelősséggel jár. Mi, akik most a legközelebb kerültünk ehhez a fához, a közelséggel egyenes arányos felelősséggel tartozunk. Kérem, hogy ezt egyikőnk se feledje el egy pillanatra sem. Utódainkért érzett felelősség mondatja velem, hogy mindegy, hogy milyen szóvirágok hagyják el a szánkat, soha ne feledjük, hogy a gyümölcsfa a gyümölcséről ismerszik meg.

Solt, 2012. Áldás hava

Szondi Miklós

ELŐSZÓ

Friedrich Klára

Köszönöm a megtisztelő felkérést Szondi Miklós részéről az előszó írására, bár nem érzem illetékesnek magam, mert nem vettem részt a tanácskozáson. Ám kibúvóimat Miklós nem fogadta el, így most íme, tessék, itt ez az írás…

A Solti Tanácskozáson azért nem voltunk jelen Szakács Gáborral, mert 2008-ban túlságosan jóhiszeműen, lelkesen és együttműködően toltunk egy olyan szabványosítási szekeret, amelyről kiderült, hogy nem azon az úton halad, mint amelyet velünk az év júliusában a Műszaki Egyetemen, majd októberében, a Gödöllői Tanácskozáson elhitettek. Az új útirány pedig, amely Kazária irányába vezet, elfogadhatatlan számunkra, ezért elvette a hitünket és kedvünket attól, hogy további szabványosítási tanácskozásokba időt és erőt fektessünk. 2008-ban is csak azért csatlakoztunk, mert szerettük volna, ha nemzeti írásunk bekerül a Unicode-rendszerbe és számítógépen is tudunk majd levelezni, programok telepítése nélkül. Jómagam ugyan a kézírás híve vagyok, de be kell látni, hogy a számítógép a szélesebb elterjedést segíti elő.

Mi Szakács Gáborral nem szabványügyi szakértők, hanem terjesztők, oktatók, kutatók vagyunk. 2008 júliusában megbíztunk a jelenlévő szakértőkben, bár nem volt világos előttünk Michael Everson csapata és Hosszú Gábor csapata között feszülő ellentét oka. A terjesztés, oktatás, kutatás teendői miatt nem mélyedtünk el abban sem, hogy igazából miért is kell Hosszú Gáboréknak egy új szabványtervezettel előállni, de abban biztosak voltunk, hogy ez nagy időveszteséghez fog vezetni. A magunk részéről igyekeztünk Forrai Sándor betűiből minél többet bejuttatni a szabványba. Ez sikerült is, az Egységes magyar rovásírás ábécéjéből, mely Libisch Győző *Tanuljunk róni* című füzetének 7. oldalán olvasható, több betűt visszahódítottunk a Forrai-betűsor javára (Ó, Ö, Ő). Ezen kívül itt és a Hosszú Gábor által létrehozott levelezőlistákon is tiltakoztunk az ellen, hogy a rovásemlékekben nem található DZ, DZS, X, Y, W, Q és a zárt E bekerüljön a szabványba, ez utóbbi főként úgy, hogy a hajlított H jelét bitorolja. Tiltakozásunkat nem csak Hosszú Gáborék, hanem a listák tagjai is azzal intézték el, hogy mindenki azt a betűt használja majd a gépén, amelyik neki tetszik, lényeg, hogy minél több karakter legyen a beadványban! Ennek az elvnek a szellemében szavazott meg aztán mindenki mindent a Gödöllői Tanácskozáson.

Talán fél évvel ezelőtt hívták fel a figyelmünket, hogy a Hosszú Gábor-féle szabványba tájékoztatás és hozzájárulás kérésének mellőzésével bekerült a kazár írás. Ez egy türk betűsorból fejlődött, igen rövid életű, igen kevés emléken megjelenő, ma már kihalt írásfajta, melyet az írástörténeti művek nem is említenek (pl. a közel 400 írásfajtát ismertető Johannes Friedrich, heidelbergi egyetemi tanár, a *Geschichte der Schrift* című, 1966-ban kiadott munkájában sem esik róla szó).

A Kárpát-medencében kazár írás emléke nem került elő, tehát cáfolnunk kell az egyébként tiszteletre méltó munkássággal rendelkező Vékony Gábor régész erre vonatkozó megállapításait. Gondolok itt elsősorban az Alsószentmihályi Feliratra, melyet volt szerencsénk Szakács Gáborral alaposan tanulmányozni a helyszínen és az nem kazár, hanem magyar rovásírás (*lásd a mellékelt írásomat az előszó után*).

Ha az eltelt három és fél év alatt az Everson-féle beadvány mehetett volna háborítatlanul a saját útján, nemzeti írásunk ma már benne lenne a Unicode-ban. Azonban, ha már elvesztettük ezt az időt, próbáljuk meg a hasznunkra fordítani, azaz módosítsuk az Everson-féle beadvány szépséghibáját, a türk eredetet és a késői kialakulást. Itt és most van az a kitörési pont, ahol a finnugor (Hunsdorfer–Hunfalvy) és a türk (Wamberger–Vámbéry) béklyót lerázhatjuk magunkról. Ne betonozzuk be ezeket a Habsburgok által ránk kényszerített elméleteket még 2012-ben is a szabványba!

Mint ahogyan az *Írástörténeti áttekintő magyar szempontból* című könyvemben és más írásaimban is sok tárgyi, rovásos régészeti leletet és szakirodalmat hoztam fel annak igazolására, hogy a Kárpát-medence területén legalább 8–9 ezer éve jelen vannak rovásírásunkkal formailag nagy számban egyező jelek, de 18–20000 éves rovott pálcavég rajzára is bukkantam, mely hiteles múzeumi tárgy. Jómagam a rovásírás és őstörténet szakirodalmának tanulmányozása, helyszínek bejárása, múzeumok látogatása során a következő véleményt alakítottam ki: nemzeti írásunk senkitől át nem vett, önálló fejlődésű, Kárpát-medencei eredetű betűírás, amely szkíta–hun–avar–magyar folytonosságunknak is bizonyítéka. Hogy több írás esetében, pl. türk, germán, etruszk, mi voltunk az átadók, azt elsősorban az összerovások megléte bizonyítja, mely más rovásírásokban említésre sem méltó mennyiségben fordul elő, jómagam ilyesmivel még nem is találkoztam. A Kárpát-medencei eredetnek tehát meg kéne jelennie a szabványban, még ha csak feltételezés szintjén is!

Forrai Sándor betűi tökéletesen alkalmasak a szabványosításra, mindegyik betű megtalálható régi, hiteles rovásemléken. Magyar nyelvünk minden hangjára van benne jel. Ezért Szakács Gábor javaslata, hogy Forrai Sándor betűsora kerüljön beterjesztésre a Unicode-hoz (*lásd a mellékelt írásomat az előszó után*).

Ha már felkérést kaptam ennek az előszónak megírására, nem hallgathatom el a kifogásaimat a Solti Tanácskozás néhány határozatával kapcsolatban. Az első mindjárt ősi írásunk elnevezése. Ha történelmileg hitelesek szeretnénk lenni, akkor a szkíta írás a megfelelő. Ha a „Magyar Rovást" használjuk, kizárjuk belőle a szkítákat, hunokat, avarokat és időben csak a 8–9. századig megyünk vissza. Pedig van nekünk több avarkori emlékünk, például tűtartónk, magyarul megfejtette Vékony Gábor, Zomora Márta és Frigyesi Piroska is. Ha a „Magyar Rovást" használjuk, kizárjuk belőle az írás szót is, elfogadjuk azokat a leértékelő véleményeket, melyek szerint nemzeti írásunk hosszabb szövegek lejegyzésére nem alkalmas, hiszen ki cipelne magával több fatörzset, ha egy regényt el szeretne olvasni. A *rovásírás* szó főfogalmat jelöl, ez alá tartozik a *rovás* fogalma, amelyről akkor beszélünk, ha az írás faragással, véséssel, karcolással történik, tehát ennek során az íráshordozó felületébe mélyítjük a betűket. Ugyancsak a rovásírás, mint főfogalom alá tartozik a számítógépes rovásírás fogalma is. Tar Mihály is így különböztette meg, Magyar Adorján, Forrai Sándor is a rovásírás szót használta. Leghelyesebb a *nemzeti írásunk* kifejezés, bár ez nem utal az írás jellegére. Megfelelő az *ősi magyar rovásírás*, a *régi magyar írás*, a *székely–magyar rovásírás* is. Angolul legkifejezőbb a Michael Everson által használt *Old Hungarian*.

Az idegen nevek írása műveltségi kérdés, úgy mint a latin betűnél, ezért szigorúan az eredeti írásmód szerint kell írni, nem a kiejtés szerint, ha van rá rovásbetűnk. A Q, X, Y, W-t tartalmazó nevek pedig szépen helyettesíthetők a KV, KSZ, I, J és V betűkkel. Műveletlenség pl. Shakespeare-t Sékszpír-nek írni és nem engedhetjük meg, hogy nemzeti írásunkban műveletlenségek legyenek. És bizonytalanságot is szül. Mert, ha azt olvassa valaki rovással, hogy SZÉCSÉNYI és nincs kiírva a

keresztnév, honnan fogja tudni, hogy az atyáról, Ferencről, vagy fiáról, Istvánról van-e szó? Ugyanis az atya Széchényi formában írta nevét, de mindkét változat ejtése: SZÉCSÉNYI.

Zárt **E**-t hordozó rovásemlékünk nincsen, bizonyítékaim olvashatóak a Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapján a Rovásírás rovatban, *„Zárt **E** és mély **TY**”* címmel. Mivel a Solti Tanácskozás résztvevői úgy határoztak, hogy van (bár erre rovásemléket nem mutattak fel), az esélyegyenlőség jegyében jelet kéne alkotni a Vas megyei **ZS**-re, a palóc **Á**-ra, a tolna megyei **TY**-re és még sok nyelvjárási jelenségre. De elsősorban az ezeket alátámasztó rovásemlékeket kéne felmutatni.

Ugyanígy, ha az **AK** jel mély hangrendhez kapcsolódó **K**-ként kerül a szabványba, akkor mindegyik mássalhangzónak el kell készíteni a mély hangrendű magánhangzókhoz tartozó párját. Mint betűváltozat viszont bekerülhet… hiszen az **Ö**-nek is több változata van.

S most végezetül, mint ahogyan tanári gyakorlatomban megszoktam, jöjjön a jó, hiszen sokkal több van, ami összeköt, mint ami elválaszt.

Öröm, hogy ilyen nagy létszámban voltak jelen terjesztők, oktatók, kutatók a tanácskozáson. Szondi Miklós igen jó szervező, ezt már a halasi pálcaértekezleten is bizonyította. Kitűnő ötlet volt meghívni a két beadvány képviselőit és „élő közvetítésben” meghallgatni érveiket.

Örvendetes, hogy a Solti Tanácskozáson sokan vettek részt azok közül, akik korábban jól felkészített tanulókat hoztak a Szakács Gábor által szervezett Kárpát-medencei Rovásírás Versenyekre. Zomora Márta is kitűnő, lelkes csapatot nevel ki tanítványaiból, hiszen nagyon fontos a fiatalok bevonása ősműveltségük továbbadásába. Külön öröm és dicséretes, hogy a Tanácskozás résztvevői tanulmányaikban igen kevés idegen szót használtak.

Nagyszerű volt az összejövetel abból a szempontból is, hogy megadta a rangot a résztvevőknek. Ez nagyon fontos. Folyamatos dilettánsozásnak, amatőrözésnek, leértékelésnek vagyunk kitéve. Kik mondják ezt? Azok, akik itt 1945 óta politikai hozzáállásuknak és nem eszüknek köszönhetően kerülhettek az egyetemekre, azok, akik ott is maradhattak különböző, csak idegen szavakkal körülírható állásokban – adjunktus, kandidátus – és mindegyikük PhD. Mit tudnak ők nemzeti írásunkról? Még annyit sem, mint amennyit a Szakács Gábor által szervezett Kárpát-medencei rovásírás versenyeken egy általános iskolásnak kell tudni rovásemlékeinkről.

De nemcsak ez a politikailag támogatott réteg kezeli le az oktatókat, terjesztőket, kutatókat. Vannak, akik számítógépekről hivatkozás nélkül levett rovásemlékek szimbolikájáról ömlesztik bőségesen a spekulációkat nemzeti írásunkról. Minden ilyen szimbolizálás csak spekuláció, semmi egyéb, ha nem előzi meg a tiszteletteljes tanulás az elődöktől, nem vállalják fel a terjesztés és új emlékek felkutatásának nehézségeit, kitartó munkával nem teremtik meg az újabb és újabb oktatási lehetőségeket. Ezek az alapok. Ezekre az alapokra építette Forrai Sándor is időtálló művét. Ezek nélkül minden csak áltatás, légvár, király új ruhája nemzeti írásunk területén. A Solti Tanácskozáson többségében nemzeti írásunk Torma Zsófiái, Tar Mihályai, Magyar Adorjánjai, Forrai Sándorai voltak jelen. A hazaszeretet, az őstisztelet, a terjesztés, oktatás, kutatás alapjairól tovább építkezők.

Nagyon szép és kifejező Szondi Miklós írása az ősi gyümölcsfáról. Sok ilyen értekezletre van szükség, hogy az ősi fa mellé telepített élősködőt beolthassuk, hogy gyümölcsei a magyar nemzet javára teremjenek, mert ennek talajából táplálkozik.

AZ ALSÓSZENTMIHÁLYI FELIRAT NEM KAZÁR ROVÁSÍRÁS

(Részlet egy hosszabb tanulmányból az Alsószentmihályi Feliratról)

A rovásemléket Benkő Elek régész fedezte fel 1971-ben, 3. gimnazista korában. A felirat a Kolozs- megyei Alsószentmihályfalván, a református templom külső falsíkjába másodlagosan beépített mészkőtöredéken található. A kő mérete: 48×30 cm. Ezen latin nagybetűs feliratrészlet is látszik: STITVTVS.

Benkő Elek rajzát és fényképét a *Magyar Nyelv* 1972-es évfolyamában tette közzé, más források szerint az *Utunk* című folyóiratban, ugyanebben az évben. A RAK és a TORONY szavakat fejti meg. Ott dolgozó mester feliratának tartja.

Vékony Gábor régész 1987-ben a feliratot ugyanezen rajz alapján, mint kazár emléket fejti meg: *„DICSŐ LEGYEN HÁZA JÜEDI KÜR QARAJ”*. Idézet Benkő Elek 1994-es cikkéből ezen megfejtéssel kapcsolatban: *„Vékony a fentiekből további messzemenő következtetéseket is levont. A X. század elején Erdélyt megszálló honfoglaló magyarok szerinte kazár nyelven beszélő, felszínes zsidó vallású kavarok voltak, akiknek a szentmihályi feliratból kisilabizált nevű fejedelme, Jüedi Kür Qaraj 'alighanem a valamikori gyula lehetett', aki 920 és 930 között 'egy nagyobb építkezés' építési feliratát írta vagy íratta a szóban forgó kőre.”* (1994/159)

Benkő felettébb különösnek tartotta e megfejtést, olyannyira, hogy 1987-ben ellenőrizte a feliratot, alaposan megszemlélte, újból lerajzolta, gipszmásolatot is készített róla és elismerte, hogy néhány jel rajzolatánál tévedett, vagyis Vékony Gábor megfejtésének alapot adó rajzolat több helyen hibás volt. Elfogadja viszont Vékony véleményét abban, hogy a latin felirat római kori.

Benkő a rovásemlék koráról azt írja, hogy nem lehet későbbi 17. századinál. Nem zárja ki, hogy egy korábbi, az Aranyos ártere szélén álló templom 13–14. századi faragványai közé tartozik. (Magyar Nyelv, 1994, 158-160)

Vékony Gábor nem tekintette meg Erdélyben személyesen az alsószentmihályi feliratot. Ezt ő maga sem állítja sehol, például az *Életünk* 1987/4. számában sem. Benkő Elek, az akkori gimnazista, későbbi régész első hibás rajza alapján fejtette meg kazár feliratként. A kazár kapcsolat tehát elvethető, mert hibás rajzon alapul, ezt maga Benkő Elek is hangsúlyozza. Ha ez a megfejtés volt a kazár elmélet mestergerendája, akkor az építmény ezennel össze is omlott.

A FORRAI-FÉLE BETŰSOR HASZNÁLATÁRÓL

Írásom arra a kérdésre szeretne választ adni, hogy miért a Forrai-féle rovásírás betűsor a legalkalmasabb napjainkban történő használatra.

Ősi írásunknak megközelítőleg félszáz betűsora maradt fenn s aki ezeket összehasonlítja, láthatja, hogy nem sokkal nagyobbak az eltérések, mint ha ötven különböző foglakozású és életkorú embert megkérnénk, hogy írja le a latin ábécét, vagy végigkísérjük a latin ábécé fejlődésének útját a Kr. e. 6. századtól. Rovásírás tankönyvemben Debreczenyi Miklós táblázatának segítségével bemutatok kilenc történelmi betűsort, valamint Magyar Adorján és Forrai Sándor ábécéit. Napjainkban e két utóbbi a legismertebb, Magyar Adorján betűsorának ismertségét Nyers Csaba

népszerű naptárainak köszönhetjük. A történelmi ábécék többsége 32 betűből áll (könnyen megjegyezhető, ahány fogunk van) és hosszú magánhangzókat nem tartalmaz.

Az első **É** betű a 16. században jelenik meg a Csepregi Ferenc-féle palatáblán, majd 1654-ben Miskolczi Csulyák Gáspár emléksorában, 1678-ban Harsányi Jánosnál, 1700 körül Kapossi Sámuelnél, 1719-ben pedig Örtel Gottfrid Jánosnál, a további felsorolás nem e rövid dolgozat tárgya.

Az első **Á** betű szintén a Csepregi-palatáblán jelenik meg, majd egy változata 1751-ből, Bod Péter megfejtést tartalmazó másolatán, a Csíkszentmártoni rovásfeliratról. Debreczenyi Miklós 1914-ben táblázatában utal az **A** és **Á** megkülönböztetésre. Erdélyi feliratoknál és székelykapukon gyakori mind az **A**, mind az **Á** hangértékre a Forrai-féle **Á**-hoz hasonló jel használata.

Az **Á** és **É** betű **A**-tól és **E**-től megkülönböztető használata aztán mind gyakrabban feltűnik az 1930-as, 40-es években, többek között a cserkész betűsorokban és Barátosi Lénárth Lajosnál. Általánossá azonban Magyar Adorjánnak köszönhetően válik, akinek ábécéje 34 betűs.

Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltozatokat használhatjuk, amelyek valamely régi, hiteles betűsorban előfordulnak. Ehhez alkalmazkodott Forrai Sándor gyors- és gépírás-tanár, rovásírás-kutató, írástörténész (1913–2007), amikor a magánhangzók hosszú változatait hiteles emlékekből válogatta össze. Itt mindegyikre csak egy példát hozok fel, bár többet is lehetne:

Á : Nikolsburgi ábécé – 1483 előttről
É : Miskolczi Csulyák Gáspár emléksora – 1654
Í : Konstantinápolyi rovásemlék – 1515
Ó : Bél Mátyás betűsora – 1718
Ő : Nagybányai betűsor – 1820 körül
Ú : Kapossi Sámuel betűsora – 1700 körül
Ű : Nikolsburgi ábécé – 1483 előttről

Forrai Sándor tehát egy olyan korszerű betűsort hozott létre, amellyel a magyar nyelv hangjait az iskolai helyesírás szabályinak megfelelően maradéktalanul le lehet jegyezni és a történelmi hitelességnek is megfelel. Betűinek száma 39.

Oktatási gyakorlatom kezdetén több betűsorral próbálkoztam, azonban rövid időn belül kikristályosodott, hogy a Forrai Sándor által összeállított betűsor sajátítható el legkönnyebben. Ennek oka bizonyára az, hogy Forrai Sándor maga is tanári végzettséggel és gyakorlattal rendelkezett, mint jómagam is. Mivel írásaim célja nem a bírálat, hanem a rovásírásról való ismeretek terjesztése, népszerűsítése és értékelése, nem részletezem, hogy egyéb betűsorok miért nem alkalmasak az oktatásra.

Végül egy Forrai Sándor-idézet:

> *„… a magyar nyelvet latinbetűs írással jegyezni csak nagy torzítás árán, vagy egyáltalán nem volt lehetséges. Az Olvasó minduntalan tanúja lesz annak a harcnak, ahogy nyelvünk küzdött a betolakodó idegen szavakkal szemben.” (1985)*

KÖSZÖNTŐK

Balogh József, a térség országgyűlési képviselője. Büszke arra, hogy egyéni választókerülete területén kerül sor e fontos tanácskozásra. Tiszteletét, elismerését fejezi ki a tanácskozás résztvevőinek a 15 milliós magyarság érdekében végzett szolgálatáért, hogy népünk kulturális kincsét, a rovásírást nem engedik a feledés homályába veszni. Fülöpháza polgármestereként meghívja a jelenlévőket Fülöpházára és felajánlja a helyi művelődési házat a következő rovástanácskozás helyszínéül. Sikeres tanácskozást és kellő bölcsességet kíván a szükséges döntések meghozatalához, közös célunk a rovásírás szabványosítása érdekében. Külön köszönetét fejezi ki Szondi Miklósnak a nemzeti hagyományok ápolása érdekében végzett munkájáért és elismerő oklevelet ad át neki.

Madaras László felvétele

Pozsgay Imre egészségügyi állapota miatt nem tudott részt venni a tanácskozáson, de kérte üzenetének tolmácsolását (kiemelés a Róni tanulok című könyv ajánlásából): Más népek, ha ilyen javak birtokában lennének, mell-döngetve mutogatnák azokat nemzeti identitásuk büszkén vállalt részeként. Mi, akik ebben is – mint annyi másban – mulasztásban vagyunk, tartozunk önazonosságunkhoz, önbecsülésünkhöz hozzáadni őseink írásának tudását . Az ajánló megírása óta maga is azon van, hogy bekerüljön a magyar közoktatásba népünk nagy kulturális öröksége a a rovásírás.

Rideg László, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzatának alelnöke. A tanácskozás hangulatát a csíksomlyói búcsú hangulatához hasonlítja. Az ötszáz kilométeres magyar zarándokúton két héttel ezelőtt járt Solton. Ennek az országnak, ennek a népnek erkölcsi megújulásra van szüksége, aminek szerves része ez a tanácskozás is. Örül annak, hogy a Kárpát-medence különböző területein megtalált rovásemlékek népünk írástudását bizonyítják. Különösen az 1802-es kiskunhalasi rováspálcákra büszke, továbbá az egyre gyarapodó rovástáblákra. A fiatalok szerepvállalására számít a jó gondolatok továbbvitelében.

Madaras László felvétele

Bődi Szabolcs, Kunszentmiklós polgármestere felhívta a figyelmet arra, hogy a magyar nyelv a Teremtőtől kapott ajándékunk, felelősségünk és kötelezettségünk vigyázni rá, más népek nyelvének sérelme nélkül. A szeretethiányban szenvedő világ jobbítására van szükség. A magyar nép lelkében szeretet van, hit, szorgalom és hűség. A Kárpát-haza lakói azért lehetünk és nyelvét azért beszélhetjük, mert hűségesek voltunk ahhoz, aki ide küldött bennünket. 2012-ben meg kell kérdeznünk: mit vállaltunk, mi a kötelezettségünk. Kéri a Teremtő támogatását feladatunk felismeréséhez és megoldásához. A rovástábla-avatás Kunszentmiklós életében folyamatosan érezteti hatását azzal, hogy figyelmezteti a kunszentmiklósiakat küldetésükre. 2008-ban megrendezték a Kurultajt, ahol a távoli országokból érkezett sztyeppei népek összeesküdtek a sötétség ellen. Kívánja, hogy a tanácskozás napjai is a fény terjesztését erősítsék.

Patassy Sándor felvétele

Solti Imre, erdélyi cserkészvezető távolmaradása miatt írásos üzentet küldött, mely felolvastatott. Ebben ír a rovó emberek felelősségéről, hogy minél több emberrel ismertessék meg, s szerettessék meg majd tanítsák meg ősi írásunkat. Ők a híd múlt és jövő között. Erdélyben, a még fennmaradt rovásemlékek helyszínein rovástáborokat szerveznek, ahova ezúton is hívják a rovás kutatóit, akik tudásukkal gyarapíthatnák a táborlakók tudását, ismereteit.

Kusztos Ferenc, a Természetesen Egyesület titkáraként röviden bemutatta a rendező egyesületet. Gábor Dénes fizikus mondása az 1960-as évekből tudja leginkább kifejezni, hogy mit akar ez a közösség: „Eddig az ember a természettel küzdött, most már a saját természetével kell megküzdenie”. Ez már jóval többről szól, mint a természetvédelem. Azt szeretnék tudatosítani minden emberben, hogy ő ne megvédeni akarja a természetet, hanem éljen annak részeként, vele összhangban. Tehát mindent természetesen, a természetnek megfelelően kellene csinálniuk az embereknek. Ezért az egyesület minden olyan dolgot igyekszik fölkarolni és népszerűsíteni a múltból, ami a jelenünkben a jövőnket is szolgálja. Így vállalták fel örömmel ennek az értekezletnek a megrendezését is, hiszen jó lenne, ha „egyre kevesebb lenne a rovásukon”.

Madaras László felvétele

RÉSZTVEVŐK

Bajdik Mariann	Nagykáta	
Barta Mihály	Erdély	Romániai Magyar Cserkészszövetség
Bognár Ágnes	Kiskunhalas	
Böszörményi János	Miskolc	Mandorla Egyesület
Czippán Erzsébet	Érd	„Varga Zoltán” Rováskör
Czippán István	Érd	„Varga Zoltán” Rováskör
Csatlós Csaba	Eger	Raózsa Szín Rovókör
Csernus Lajos	Kecskemét	Hírös Rovókör
Deák Dezső	Szeged	Szegedi Rovásírók Egyesülete
Fodor Emese	Solt	
Fülöp Ákos	Kecskemét	Hírös Rovókör
Garainé Szondi Katalin	Solt	Természetesen Egyesület
Hajagos Ilona	Kecskemét	Hírös Rovókör
Hajdú Erika	Budapest	
Halász József	Kecskemét	Hírös Rovókör
Hegedűs Jolán	Eger	Raózsa Szín Rovókör
Herczeg József	Dunapataj	
Horváth Ákos	Budapest	
Izsák József	Erdőhátkarcsa	Felvidéki Rovók
Joó Ádám	Csömör	
Kádár Ervin Sándor	Hódmezővásárhely	
Károlyi István	Tolna	
Károlyi Istvánné	Tolna	
Kenyeres István	Kecskemét	Hírös Rovókör
Kenyeres Istvánné	Kecskemét	Hírös Rovókör
Kenyeres Kálmán	Kecskemét	Hírös Rovókör
Király Roland	Kecskemét	
Kóbor Éva	Szeged	
Kovácsné Szilvási Éva	Budapest	
Kusztos Ferenc	Solt	Természetesen Egyesülete
Kutik Rezsőné	Gyömrő	ÓMT Rovásírás Szakosztály
Lakatos Aliz	Kolozsvár, Erdély	Romániai Magyar Cserkészszövetség
Libisch Győző	Mende	ÓMT Rovásírás Szakosztály
Marx Tamás	Székesfehérvár	
Mehtap Katranci	Ankara, Törökország	
Nagy Márta	München, Németország	
Négyesi Erika	Bócsa	Hírös Rovókör
Paál Mária	Szeged	Szegedi Rovásírók Egyesülete

Madaras László felvétele

Paradzsik Zoltán	Abda	
Patassy Sándor	Dunaszerdahely	Felvidéki Rovók
Patyi Zoltán	Lendva, Szlovénia	
Riesner Ágoston	Budapest	
Riesner Izabella	Budapest	
Rumi Tamás	Budapest	
Sándor Éva	Hódmezővásárhely	
Sántha Zoltánné	Bátmonostor	
Sípos László	Szolnok	Rovás Alapítvány
Sólyom Ferenc	Miskolc	Mandorla Egyesület
Szalai János	Csátalja	
Szelp Szabolcs	Salzburg, Ausztria	
Szentesné Frigyesi Piroska	Pécs	Baranyai Rovókör
Szilágyi Erika	Pécs	
Szilágyi László	Pécs	Baranyai Rovókör
Szondi Eszter Matild	Solt	
Szondi Miklós	Solt	Természetesen Egyesület
Szűcs Miklós	Szeged	Szegedi Rovásírók Egyesülete
Szűcsné Tóth Katalin	Szeged	Szegedi Rovásírók Egyesülete
Tasnádi Márton	Szamosújvár, Erdély	Romániai Magyar Cserkészszövetség
Dr. Teleki József	Gyömrő	
Tisza András	Mór	Nimród Gyermekei Rovásíró Kör
Ürmös M. Attila	Tolna	
Varga István	Kerekegyháza	Kerekegyházi Rovókör
Varga Sándor	Hódmezővásárhely	
Vári Jenő	Siklós	Baranyai Rovókör
Várkonyi Csaba	Budapest	
Vér Sándor	Szeged	Szegedi Rovásírók Egyesülete
Vesztergám Judit	Kalocsa	
Vida Erik	Dunakeszi	
Záhonyi András	Budapest	
Zomora Jenő	Dés, Erdély	Romániai Magyar Cserkészszövetség
Zomoráné Cseh Márta	Dés, Erdély	Romániai Magyar Cserkészszövetség
Zsellér Pál	Kiskunhalas	

A képen a két elhomályosított személy az értekezletet követően írásban jelentette ki, hogy az értekezleten való szerepléseikkel, megtartott előadásukkal, hozzászólásaikkal kapcsolatos nyomtatott és elektronikus anyagok, hang- és képfelvételek nem kerülhetnek nyilvánosságra, azok közzétételéhez nem járulnak hozzá.

VENDÉGEK

Balogh József	Fülöpháza	országgyűlési képviselő
Bődi Szabolcs	Kunszentmiklós	polgármester
Budai Ágnes	Kisizsák	
Jákli Viktor	Dunaföldvár	
Jákli Viktorné	Dunaföldvár	
Oláh István	Kiskőrös	
Oláh Istvánné	Kiskőrös	
Font Sándorné	Soltvadkert	
Rideg László	Kecskemét	Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés alelnöke
Szilágyi Lászlóné	Fülöpháza	
Vesztergám Miklós	Kalocsa	tárogató-művész

MAGYARÍTÁS

Jó szívvel ajánljuk ezek használatát, továbbadását, és főleg szaporításukat:

ADATRÚD	használatát javasolja a könyv szerkesztője a pendrive helyett
HELYZŐ	megnevezést ajánlott az értekezleten Czippán István a kurzor helyett
ÚTLÁTÓ	szót mondta a két év kilenc hónapos Szondi Nimród a GPS-re

AZ „EGYSÉGES ROVÁS” ÉRTEKEZLET MENETE

SOLT, 2012. SZELEK HAVA / ÁPRILIS 21–22.

SZOMBAT

10:00 Megnyitó a szervező egyesület részéről
Köszöntések:
- Rideg László, a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés alelnöke
- Bődi Szabolcs Kunszentmiklós polgármestere, ahol Magyarországon elsőként állítottak rovott helységnévtáblát
- Pozsgay Imre egyetemi tanár, a „Róni tanulok” tanítókönyv ajánlója
- Solti Imre rovásoktató, cserkészvezető a Románia Magyar Cserkészszövetségben

11:00 Szondi Miklós: Vissza a Forrai-forráshoz! (Az értekezlet ajánlott témáiban összefoglaló és tájékoztató előadás, Forrai Sándor munkásságára alapozva.)

12:00 Ebéd

13:00 Előadások:
- Szelp Szabolcs: Egységesítés és Unicode-szabványosítás: különbségek és alapelvek
- Zomoráné Cseh Márta: Egységesítő szakmai kérdések (egységes rovás betűsor, kétféle K betű, idegen szavak írása, szótagjelek)
- Vér Sándor: Gondolatok az élő rovásról (íves és szögletes betűk, nyelvjárási területek, zárt e (ë) kérdésköre, „ak” jel használata, latin-betűs és a rovás ábécéről)

14:00 – 14:15-ig szünet
- Vári Jenő: Az idegen jelek használata
- Károlyi István: Rovásjeleink a számok tükrében
- Tisza András: Javaslat az összerovások egységes írására

15:15 – 15:30-ig szünet
- Szentesné Frigyesi Piroska: A rovásírás és a gyorsírás azonosságai (az 1200 éves szarvasi tűtartó rovásainak vizsgálata)
- Katranci Mehtap: Minden a gyökér, sokat mond a múlt
- Záhonyi András: A nikolsburgi ábécé bogárjeleiről (új érvek) és a módszertanról

16:30 – 16:45-ig szünet
- Rumi Tamás: A rovás szabványosításának története 1998-tól napjainkig, az UNICODE-szabványosításról
- Sólyom Ferenc: Az Ö, Ü rovásjelek kevert használata napjainkig

„Vissza a forráshoz!” „Vissza a forráshoz!” „Vissza a forráshoz!” „Vissza a forráshoz!”

– Patassy Sándor: Rovás és alkalmazott grafika

17:45 – 18:00-ig szünet

– Vida Erik: A „rovászat” helyzete manapság (3 év nemzeti érzelmű rendezvényeinek tapasztalata)
– Vesztergám Judit: Rovás és népművészet
– Király Roland: Miért kell támogatni a vállalkozóknak a rovást?

18:30 Szünet

19:00 Vacsora

VASÁRNAP

8:00 Reggeli

9:00 Előadások:

– Czippán István: Az érdi „Varga Zoltán” Rováskör működési tapasztalatai
– Nagy Márta: Rovásműveltség Münchenben
– Sípos László: Rovás Alapítvány a korszerű rováshasználat jelenéért és jövőjéért
– Zomoráné Cseh Márta: A rovásoktatás és tankönyvírás Erdélyben

10:00 – 10:15-ig szünet

– Lakatos Aliz: A Romániai Magyar Cserkészszövetség tevékenysége a rovásírás érdekében az elmúlt 16 év alatt – 1. rész
– Tasnádi Márton: A Romániai Magyar Cserkészszövetség tevékenysége a rovásírás érdekében az elmúlt 16 év alatt – 2. rész

10:45 – 11:00-ig szünet

11:00 Hozzászólások, közös megoldások keresése, közmegegyezések, határozatok hozatala

14:00 Ebéd (várhatóan), utána hazautazás

Solt, 2012. Szelek hava 20.

„Nem kell, hogy minden vitát megnyerj, fogadd el ha nem értetek egyet.”

„A győztes minden problémára talál megoldást, a vesztes minden megoldásban talál problémát.”

„Vissza a forráshoz!” „Vissza a forráshoz!” „Vissza a forráshoz!” „Vissza a forráshoz!”

VISSZA A FORRAI-FORRÁSHOZ!

Szondi Miklós

ROVUNK VAGY ROVÁSÍRUNK?

Patassy Sándor felvétele

Mindenekelőtt erre kell kitérnünk, hogy tisztázhassuk, hogyan nevezzük meg azt a tevékenységet, ami miatt ez az értekezlet összehívatott. Azokhoz a mesterekhez forduljunk először, akik a legtöbbet tudtak a magyar nyelvről, akiket egy nagyszerű párosként ismerünk, hiszen az ő munkájuk a hat kötetes Magyar Nyelv Szótára, mely 1862–1873 között adatott ki. Két akadémikusról van szó. Egyikük Czuczor Gergely (1800–1866) magyar bencés szerzetes, költő, néprajzkutató, nyelvtudós és a másikuk Fogarasi János (1801–1878) magyar nyelvtudós, jogász, zeneszerző, néprajzkutató. Tőlük most csak azokat a részeket idézzük, ami kimondottan erre, a jelhagyó tevékenységre vonatkozik:

„ÍR – Eredeti értelménél fogva hangutánzó s karczolást, perczegést, karczolva, perczegve metszést jelent, annyi mint valamit bemetszve, bevágva, bevésve jegyez, honnan származott az irt ige is, s rokon vele a mélyhangú s megfordított ró (metsz, bevág).

RO – Kemény, szilárd testbe metszést, vágást jelent: ró v. rov szóban, melyből rovás, rovat, rovatal, rováták, rovátkol, rovátkos, rovatol, v. rovátol, rovár, rovó, rovogat eredtek; fordítva or és ír, melyből az irás, irkál, firkál, nyir, nyirkál, származékok.”

Tehát Czuczor–Fogarasiék szerint az ÍR ige a RO gyök megfordításával eredeztethető. Eredetileg mindkettő metszést, bevágást jelent. Ebből következik, hogy erre, a jelhagyó, lejegyző cselekvésre a magyarban mindegy, hogy ROVÁS-t vagy ÍRÁS-t mondunk. Éppen ezért, ha ezt a cselekvést rovásírásnak mondjuk, akkor azzal bizony azt mondjuk, hogy ír-írunk. Koricsánszky Atilla eképpen fogalmazta ezt meg [A napút ábécéje – 11.]: *„Ősi írásunk neve nem rovásírás, hanem rovás. A régi magyar nyelvben a rovás és az írás még elkülönült fogalmak voltak. Az írás szót népművészeink még ma is használják a fűzött, hurkolt fonalminták jelölésére, míg a rovás a tényleges írótevékenység. Ma már a rovás szó helyett az írás szót használjuk, de nem szerencsés a rovást és az írást összevonni, mert ebben az esetben ez a szó írásírást jelent. A rovásírás szó azt sugallja az érdeklődőnek, hogy ez nem »rendes« írás, mint pl. a latin vagy a cirill, hanem alacsonyabbrendű, kezdetlegesebb azoknál, hiszen »csak« rovásírás, ráadásul magyar.”*

Jelen gyakorlatunkban mégis a rovásírás szó terjedt el számottevően. Ennek hátterében az áll, hogy különbséget igyekeznek tenni vele a felületbe és a felületre írás között. Friedrich Klára kisszótárából idézve [Írástörténeti áttekintő – 81.]: *„Rovás: Felületbe rótt jelek, az íráshordozón karcolatot, vésetet hagynak. Rovásírás: Felületre írt, festett, ragasztott stb. írásjegyek, a felületen nem hagynak karcolatot, vésetet.”*

CZUCZOR GERGELY.

FOGARASI JÁNOS.

Ez a különbségtevés látszik már meg Sebestyén Gyula *Rovás és rovásírás* című, 1909-ben kiadott könyvének címében is. A rovásról ezt írja [13.]: *„Mivel a vonalak rovása a puha fa egyszerű bevágása útján történik, eredetére nézve sokkal régibbnek kell lennie a kőre, bronzra való karczolásnál. […] a legősibb irószer nem a kőtábla, bronztábla s nem a vésőformán kiköszörült bronzvessző volt, hanem a kés, a fatábla és a számrovásra máig is használt bot."* Tehát rovásnak mondja a bevágás útján keletkezőt, azonban ennek eszközeit pedig írószernek. Ezek szerint az íróeszközökkel rovunk. Látható, hogy Sebestyén itt azonos értelműnek veszi a rovás- és írástevékenységet. De a következő mondatában is a rovás szót használja, annak ellenére, hogy nem a fába, hanem a fára történő szöveg felírásáról van szó [20.]: *„Ebből tehát az következik, hogy a bustrophedonok* (kígyózó vonalú sorvezetés – szerk.) *szövegét a felvésés előtt nem tintával vagy festékkel írták meg, hanem az írásmesterség rendes gyakorlata szerint fára rótták, s a rovásról minden előírás nélkül, vagy akár rovást utánzó felfestés segítségével kőre vésték."*

Úgy tűnik, hogy a felületbe rovás és a felületre való rovásírás különbségtevés fölösleges. Erre jó iskolapélda látható Forrai Sándor *A magyar rovásírás elsajátítása* című tankönyvének második oldalán, ahol a címben szereplő rovásírás szó ellenére ez olvasható: *„A rovásjegyeket Forrai Sándorné rótta."* Milyen furcsán is hangzana, hogy a rovásjegyeket Forrai Sándorné rovásírta. Pedig a mai szóhasználatban sokszor elkövetik ezt a hibát azok, akik minduntalan különbséget igyekeznek tenni a felületbe és a felületre való írástevékenység között. Így alakulhatnak végül azon magyartalan kifejezések mint pl. a rovásírók rovásírnak. (Talán nem véletlenül hallatszik ki ebből a nyakatekert kifejezésből még a sírás is!) Mennyivel szebben hangzik így: a rovók rónak.

S micsoda üzeneteket hordoz még nekünk az ÍR szó egészen az irigytől a gyógyírig! Czuczor–Fogarasiéktól idézve ismét: *„ÍR – elvont gyöke írígy, írígyel, írígykedik stb. szóknak. Jelentése a haragos, mérges indulatot jelentő r hangban rejlik. ÍR - erő szóval rokonnak látszik, minthogy gyógyerő van benne; Gyógykenőcs. Írt rendelni a sebre. Írrel bekenni a fájós tagot."*

Tanuljuk újra azt a rég elfelejtett RÓNI igét és használjuk is bátran az ősi magyar jelkészlettel való írástevékenységünkre. Az újratanuláshoz pedig nyúljunk vissza a forráshoz, Czuczor-Fogarasihoz:

„RÓ – (= rov vagy rav) átható ige, ragozva: rovok, rósz, rovunk, rótok; első múlt idő: rovék, rovál stb. másod múlt idő: ró-ttam, ~tál, ~tt, v. rovott, jövőidő: rovand, parancsoló mód: ~j, határtalan mód: ~ni, részes. rovó. Önhangzón kezdődő ragok (és képzők) előtt, mint látjuk v hangot vesz közbe, midőn a hosszu ó rövidde válik; Éles eszközzel bizonyos kemény testen metszést teszen, hézagot, vonalat vés belé; különösen jegy gyanánt metsz be valamit. Betüket, számjegyeket róni a fa derekába. Nevét beróni a gyürübe. Botra felróni a gabonakeresztek számát. »Rója fel a réz fokosom nyelére, Hány itcze bort ittam én meg hitelbe.« (Népd.) Az adózásnak, tartozásnak számát menynyiségét följegyzi és kiveti. Felróni az adózók vagyonát. Nagy adót róni valakire. Tartozását leróni, kifizetés után mintegy a rovásról letörleni. Átvitten: valakit megróni, annyi mint bizonyos csiny, kihágás miatt megfeddeni; valamit felróni valakinek, annyi mint betudásul följegyzeni; emlékezetbe, szivbe róni valamit, bizonyos tudatot vagy érzelmet megőrizni. Régebben mind némely ragozásai, mind származékai o helyett a önönhangzót vőnek föl, mint a régies ravás (= rovás) ravó (= rovó), s a ma is divatozó ravatal. Egy értelmü vele a fordított gyöke or, melyhez ismét rokon az éleshangu ir, honnan irt, nyír, nyirkál, nyirbál erednek. Egyezik vele közelebb a régi német Rune, svéd runa, melyeket Adelung s több más nyelvészek a ‚raunen' német szótól származtatnak, vagy legalább azzal rokonítnak, a mennyiben az ezt is jelenti: schneiden, einschneiden, tehát kétségtelenül a magyar ‚róni', rovás' szókkal egyeztethető.

ROVÁS – (rov-ás) Szabatosan véve, cselekvés, melynél fogva valamit rovunk. Rovással foglalkodni. Rovásban kicsorbúlt a kése. Hibásan végezni a rovást. Kevesbbé szabatosan annyi mint rovat, azaz, vonal, huzal, metszet, melyet a rovó alakít, továbbá azon bot, melyre holmit felróni szokás. Számot, mennyiséget mutató rovás. Hosszú rovás. A rováson följegyzett robotok száma. Elveszteni a rovást, eltéveszteni a számot. Bizonyos tartozások, adók, számadások neme, melyeket fel szoktak róni, azaz jegyezni. Sok van a rovásodon, annyi mint sokkal tartozol, vagy sok csinyt követtél el, mikért lakolnod kell. Szólj igazat, ne hazudj rovásra. Rovásra enni, inni. Mások rovására tenni, igérni valamit. A régi iratokban igen gyakran ravás alakban találjuk.

ROVÓ – (rov-ó) melléknév tárgyeset rovó-t. Amivel rónak. Rovó kés, rovó eszköz, vésű. Mint főnév a régi korban jelentett személyt, királyi (országos) vagy megyei, hatósági tisztviselőt, ki az adót kivetette, illetőleg beszedte; midőn gyakran ravó alakban találjuk."

- Czuczor Gergely–Fogarasi János: A magyar nyelv szótára – Pest 1862–1873
- Friedrich Klára: Írástörténeti áttekintő magyar szempontból – Szakács Gábor kiadása, Budapest 2010
- Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása – 1996
- Koricsánszky Atilla: A Napút ábécéje – Pécel 2003
- Sebestény Gyula: Rovás és rovásírás – Püski, Budapest 1999 (hasonmás kiadás 1909)

A ROVÁS IRÁNYA

Minél ősibb egy írás, annál inkább jellemző rá, hogy az iránya jobbról balra tartó, így a magyar rovás is a Nap járásának megfelelően, jobbról balra tart. Tehát minden, ami kél, ami keletkezik, ami szaporodik (pl. betűről-betűre), az nekünk jobbról balra tartó. Koricsánszky Atilla *A Napút ábécéje* című könyvében erről így ír: *Mindenki emlékszik gyermekkorából az ősi magyar égtájmeghatározó mondókára: „Előttem van észak, hátam mögött dél, balra a Nap nyugszik, jobbra pedig kél." A sorvezetés irányára az egyedüli magyarázat csak ez lehet, mert az a jó irány, ahonnan a fény érkezik, s rossz irány, ahol a sötétség uralkodik. Bal oldal = balsors – balítélet – balvégzet – balga stb. A jobb oldal egyértelműen a jó oldal. Említésre méltó még* (írja tovább)*, hogy a mechanikus óra mutatója is a napóra árnyékának irányával azonos irányban halad, azaz balról jobbra. Ezen óra feltalálójának ez az irány már természetes volt, hiszen a napóra árnyékának mozgásirányát vette alapul.*

Tehát a világ ma ismert legrégebbi írásának, a magyar rovásnak az iránya nem lehet más, mint a jobbról balra haladó. Minden alól vannak kivételek, azonban ne hagyjuk, hogy akár a számítógépen megoldandó nehézségek miatt a balról jobbra tartó irány nyerjen teret.

ÍRÁSUNK ELNEVEZÉSE

A Nikolsburgban, 1483-as ősnyomtatványban megtalált ábécén ez olvasható: *„A székelyek betűi, melyeket fára vésték vagy róttak”*.

Thuróczy János 1488-ban ezt írta a *Magyarok Krónikája* előszavában: *„Mert hiszen a mi korunkban is ugyanennek a nemzetnek egy része, amely Erdély táján lakik, tud valamiféle betűket a fába vésni és a rovást használva betűvetés módjára él vele.”* majd A székelyekről című fejezetben: *„Ők még nem felejtették el a szkíta betűket és ezeket nem is tintával vetik papírosra, hanem botokra vésik be ügyesen, rovás módjára.”*

Antonio Bonfini, Mátyás király történetírója *A magyar történelem tizedei* című munkájában ezt írta a székelyek írásáról: *„Szkítiai betűik vannak, amelyeket nem papírosra írnak, hanem rövid fácskákra rónak, kevés jellel sok értelmet egybefoglalnak.”*

Thelegdi János 1598-ban megírt Rudimentájának alcíme: a hunok régi nyelvének elemei. Ennek előszavát Baroni Decsi János így kezdte: *„Midőn nekem a minap a scytha ábéczét átnyújtottad…”*.

Kájoni János 1673-ban *„Alphabetum Siculicum”*-ként, azaz a székelyek ábécéjeként jegyezte le.

A 13. századi botnaptár megtalálásakor Luigi Ferdinando Marsigliről ezt írták 1690-ben: *„A szittya néptörzstől lakott Székelyföldön tanulmányozta és megfigyelte e nép nyelvét s kutatásai közben olyan fát talált, a mely ezen föld első keresztényeinek ünnepeinek naptárát tartalmazza.”*

Bél Mátyás *„De vetere litteratura hunno-scythia (e)xercitatio”* címen adta ki írásmutatványát 1718-ban Lipcsében. Öreg hun-szkíta betűknek nevezte azokat.

Gottfried Hensel Európai nyelvtérképe (1741): *„Hunorum elementa”* azaz a magyarok betűi.

Az időrendet megtartva a fentiekből megállapíthatjuk, hogy ezek a székelyek betűi, azoké, akik a magyar nemzet részeként Erdélyben fél ezer évvel ezelőtt még nem felejtették el a szkíta betűket, s ezeket a szkítiai betűket ügyesen rótták. Száz év múltán a hunok, azaz a magyarok régi nyelvének elemeiként említették Székelyföldön a szkíta ábécét, majd újabb szűk száz év múlva ugyanott székely ábécéként. Ugyanekkor Itáliából is a szittya, azaz a szkíta népként tudták a Székelyföld lakóit, s a Felvidékiek szerint pedig hun-szkíta, azaz magyar-szkíta betűket írtak. Nem sokkal ezután német földről magyarok betűiként mutatták be ősi írásunk jeleit. Tehát szkíta jelek ezek, amiket mindig is írtak a magyarok, s legtovább Székelyföldön maradt fönn.

Tévútra vezetőnek látszik, ha ezt székely-magyar írásnak mondjuk, hiszen ezzel azt sugalljuk, mintha a székely nem is magyar lenne. A Székelyföldön élő Ráduly János ma is csak úgy használja, hogy mikor székelyt ír, akkor zárójelben odateszi, hogy magyar. Az általunk tárgyalt rovást ősi magyar írásnak nevezni ma is a legmegfelelőbb.

A „scytha ábéczé” 1598-ból

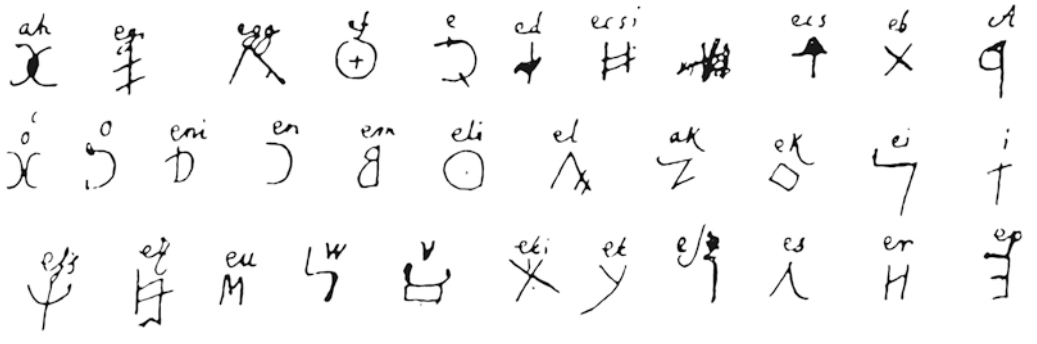

ROVÁSEMLÉKEINKHÖZ

Magyar földön kívüli helyekhez köthető egyes rovásemlékeink elnevezése ma is idegenül hangzik a magyar fülnek. Amikor először hallottam a nikolsburgi ábécéről, nem éreztem azt magunkénak, hiszen mi közünk lenne ehhez a nyelvtörő nehézségű helyhez! Mikor aztán kiderült, hogy talán a legkorábbi ábécénkről van szó, elgondolkodtam az elnevezéséről. Szeretném, ha mások, akik ezután tanulják ősi írásunkat, nem járnának ilyen idegenül.

Másokat is foglalkoztathat ez a dolog, hiszen volt aki azt ajánlotta, hogy magyarítsuk a helynevet, s már nem is lesz idegen számunkra. Így aztán mondhatjuk pl. a nikolsburgira azt, hogy miklósvári ábécé. Van már erre példa, hiszen az 1515-ös konstantinápolyi feljegyzés abban a városban készült, amit egészen 1923-ig kétféleképpen hívtak a törökök: Konsztantinije vagy Isztambol, s nekünk mégis konstantinápolyi emlékünk.

Azonban akinek ez a megoldás nem tetszik, azoktól pedig kéretik, hogy a Nikolsburgban megtalált ábécénk vagy a Bolognában föllelt botnaptárunk másolatának megnevezéskor ne rövidítsen úgy mint: nikolsburgi ábécé, bolognai másolat. Mindenkor tartozunk azon magyar rovásemlékeinknek annyival, hogy megnevezésükben kifejezésre juttatjuk, hogy azok magyar rovásemlékek, még ha a sors idegen földre is juttatta őket.

A Nikolsburgban megtalált „székelyek betűi” 1483-ból

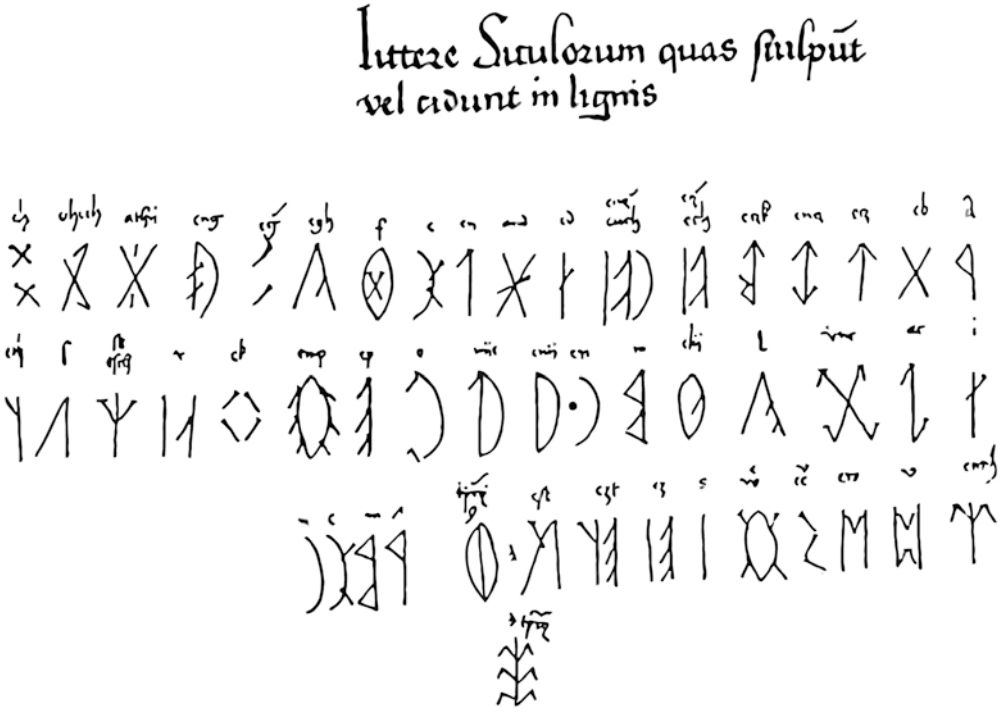

A RÖVIDÍTÉS, AZ ÖSSZEROVÁSOK SZABÁLYAI

Forrai tanár úrtól jól ismerjük ennek lehetőségeit és szabályait. Most ezek kiegészítésére és módosítására teszek javaslatot. (*A magyar rovásírás elsajátítása* című könyvének 66-70 oldalain lévő összes leckéit ismertetjük a teljesség kedvéért.)

Az 1. leckében azt írja, hogy a mássalhangzók elé és értelemszerűen közé **E** hangot kell olvasni... (Megjegyzem, hogy ha az **AK** mássalhangzó elé is **E** hangot olvasunk, akkor az bizony **EAK** lesz!)

A szóvégi magánhangzók kiírása – mint a gyorsírásban – itt is kötelező. Azonban a rovástanításban szerzett tapasztalat is igazolni látszik Varga Csaba javaslatát, hogy a szó eleji magánhangzókat akkor is írjuk ki, ha azok magas hangrendűek. Ennek szükségességét a következő példákkal is tudom érzékeltetni: evés–vés, eredő–redő, eper–per, elég–lég, Emese–mese, éle–le, éles–les, ékezet–kezet, igaz–gaz, iható–ható, üde–de, ürügy–rügy, ölel–lel, ökör–kör, elő–lő, élő–lő, ölő–lő, ülő–lő, Ede–de, ide–de, stb.

A 3.a. leckében tárgyalja *tanár úr* a magánhangzó-illeszkedés alapján a magánhangzók elhagyását. Ezt kiegészítendő közöljük Csatlós Csabától, hogy pontosításkor ki kell írni egyes magánhangzókat. A KéRéSeKeT szóban pl. KRSÜKT, KRSŐKT, KRSŐKÉT, KÖRSKT, KŐRSKT, KŐRSKÉT.

Forrai 3.b. leckéje szerint a **H** elhagyása lehetséges a szó elején. A folyamatos olvashatóság miatt azonban az a javaslatom, hogy ezzel is úgy járjunk el, mint a szó eleji magas magánhangzóknál, tehát írjuk ki azokat.

A 4.a. leckében olvasható a torlódó mássalhangzók kihagyásának lehetősége. Ehhez kapcsolódik szintén Csatlós Csaba kiegészítése, miszerint magánhangzó-torlódáskor kiírjuk a torlódó magánhangzókat: KeRTJEIBeN, TŰIVeL, ADÓALaNY, HAZAIVAL .

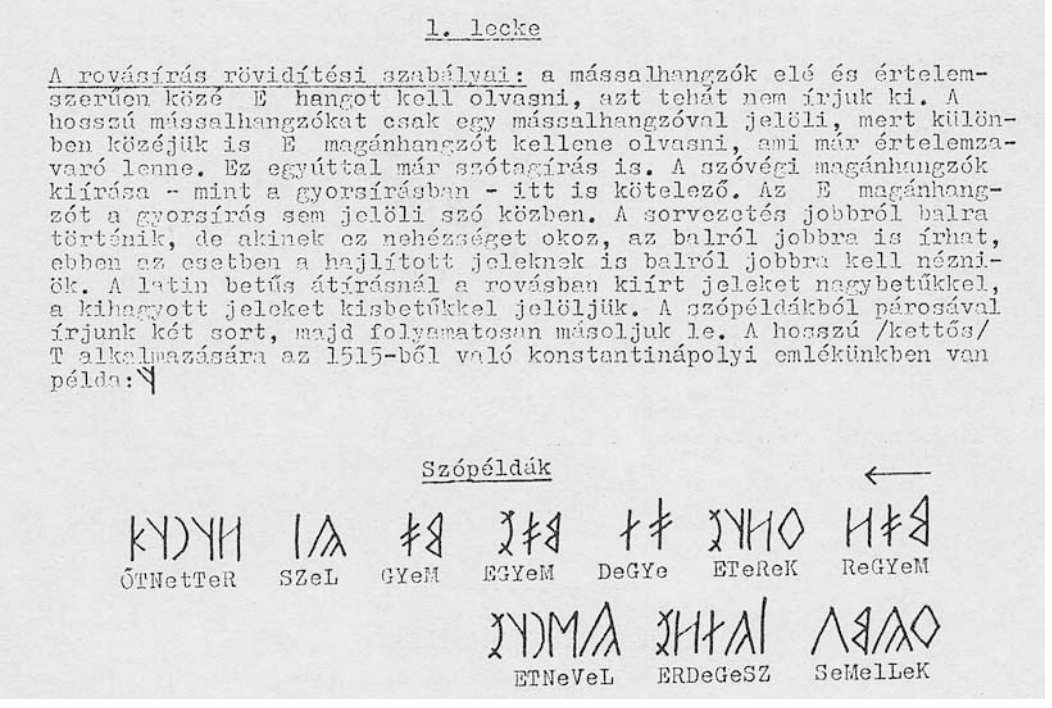

1. lecke

A rovásírás rövidítési szabályai: a mássalhangzók elé és értelemszerűen közé E hangot kell olvasni, azt tehát nem írjuk ki. A hosszú mássalhangzókat csak egy mássalhangzóval jelöli, mert különben közéjük is E magánhangzót kellene olvasni, ami már értelemzavaró lenne. Ez egyúttal már szótagírás is. A szóvégi magánhangzók kiírása - mint a gyorsírásban - itt is kötelező. Az E magánhangzót a gyorsírás sem jelöli szó közben. A sorvezetés jobbról balra történik, de akinek ez nehézséget okoz, az balról jobbra is írhat, ebben az esetben a hajlított jeleknek is balról jobbra kell néznie. A latin betűs átírásnál a rovásban kiírt jeleket nagybetűkkel, a kihagyott jeleket kisbetűkkel jelöljük. A szópéldákból párosával írjunk két sort, majd folyamatosan másoljuk le. A hosszú /kettős/ T alkalmazására az 1515-ből való konstantinápolyi emlékünkben van példa:

Szópéldák

ŐTNetTeR SZeL GYeM EGYeM DeGYe ETeReK ReGYeM

ETNeVeL ERDeGeSZ SeMelLeK

2. lecke

a/ Betűösszerovások, illetve egybeírások

A betűösszerovásokra, egybeírásokra a rovásírásban betűtípusai miatt korlátlan lehetőség van. Esetenként a gyorsírás is alkalmazza. Az átírásban az egybeírt jeleket összekötő vonallal jelöljük. Két vagy több jel egybeírásának megértéséhez néhány szemléltető példát mutatunk be:

DN = D + N CN = C + N TSM = T + S + M TS = T + S

b/ Mássalhangzók módosításával, azaz alakjának csekély megváltoztatásával a megfelelő magánhangzó jelképes jelölése. Tehát itt nem csupán két vagy több mássalhangzó egybeírásáról van szó. Mai gyorsírásunk is alkalmazza. Ennek gyökereit a nemrégen előkerült kb. 1200 éves szarvasi avar csont tűtartó rovásfeliratában is megtaláltam. A leggyakrabban az I, E, O magánhangzók rovásjeleinek jellegzetes segédvonalkái, végződései alkalmasak a mássalhangzók olyan kismértékű megváltoztatására, amelyben a megfelelő magánhangzó felismerhető.

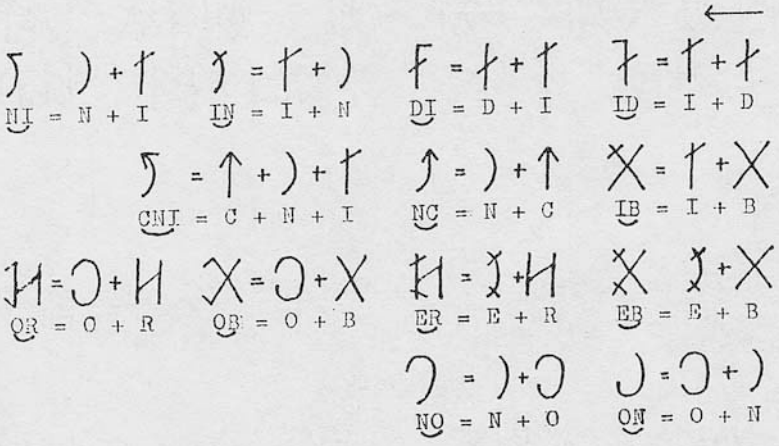

NI = N + I IN = I + N DI = D + I ID = I + D

CNI = C + N + I NC = N + C IB = I + B

OR = O + R OB = O + B ER = E + R EB = E + B

NO = N + O ON = O + N

3. lecke

a/ Magánhangzó-illeszkedés alapján magánhangzók elhagyása. Magas hangrendű szavakban elég egy magas, mély hangrendű szavakban egy mély magánhangzót jelölni, természetesen az olvashatóság figyelembevételével.

Szópéldák

ÓSoDJUB SÁBaRaB SöKöRÖT KeDeNeB KeDeReM DaRAM

NYoszSZaGodOB

b/ "H" elhagyása a szó elején, főleg több tagú szavaknál ←

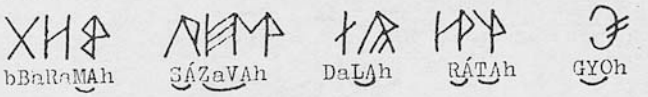

bBaRaMAh SÁZaVAh DaLAh RÁTAh GYOh

c/ Hangrendszakadás jelölése. Vegyes hangrendű szavaknál azt a magánhangzót is jelölni kell, mely a harmóniát megbontja. A gyorsírás ezt legtöbb esetben a jel fölé helyezett ponttal jelöli. Gyorsírásunknak ezt a nyelvünk törvényeire felépült jelölési szabályát általában a legtöbb rovásszakértő nem veszi figyelembe, egyszerűen magánhangzók kihagyására utalnak. Ennek következménye azután több esetben a pontatlan megfejtés. Már az első leckében az E magánhangzó jelölési módjánál is az E kihagyása vagy kiírása törvényszerű és nem ötletszerű.

Szópéldák

←

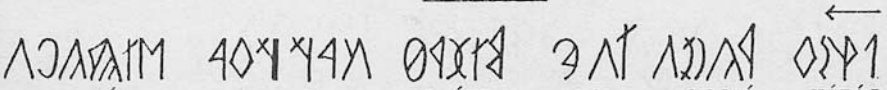

SOGÁLIV AKITSZITATS LYÁHIM ANOLI SENGÁ KÉTÁJ

TNILÁB KeTNeM TNeSZ

példák az "NT" mássalhangzós csoportjel alkalmazására /az "N" hajlított jele a legtöbb emlékünkben egyenes/, mely átmetszéssel "INT" jelentésű.

4. lecke

a/ Torlódó mássalhangzók kihagyása, de a sziszegő hangok /s, sz, z, zs/ kiírása mint hangsúlyos hangok mind a rovásírásban, mind a gyorsírásban rendkívül fontos.

Szópéldák

←

ATÉrK TéMekCSeK ETreSZ SetSZeV ólSZÁL TeBéZSre

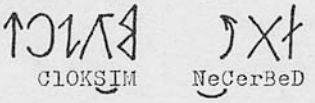

CIOKSIM NeCerBeD

b/ Két vagy több szó egybeírása, főleg, amikor a szó utolsó betűje és a következő szó első betűje azonos. Erre több rovásemlékünkben is találunk példát.

Szópéldák

←

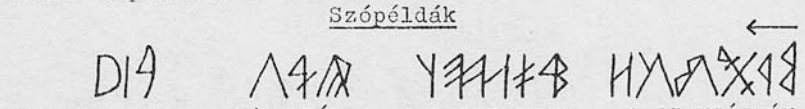

NYoszSZaanNA SáDaALáh TaPaCSRaGYAM ReTSeMSÁTYÁM

KöPSÜPSánNA

/Annás főpap helyett, aki szintén részt vett Jézus elítéltetésében. A püspök szavunkat a rovó idejében latin betűkkel csak így tudták írni: puespoec vagy pispec./

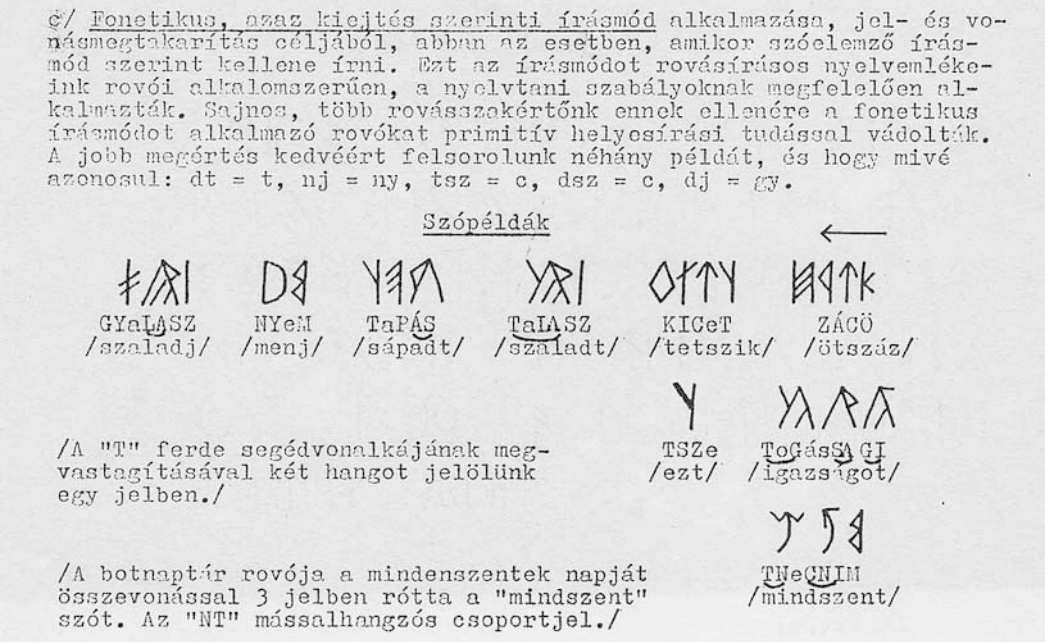
c/ Fonetikus, azaz kiejtés szerinti írásmód alkalmazása, jel- és vonásmegtakarítás céljából, abban az esetben, amikor szóelemző írásmód szerint kellene írni. Ezt az írásmódot rovásírásos nyelvemlékeink rovói alkalomszerűen, a nyelvtani szabályoknak megfelelően alkalmazták. Sajnos, több rovásszakértőnk ennek ellenére a fonetikus írásmódot alkalmazó rovókat primitív helyesírási tudással vádolták. A jobb megértés kedvéért felsorolunk néhány példát, és hogy mivé azonosul: dt = t, nj = ny, tsz = c, dsz = c, dj = gy.

Szópéldák

GYaLASZ /szaladj/ NYeM /menj/ TaPÁS /sápadt/ TaLASZ /szaladt/ KICeT /tetszik/ ZÁCÖ /ötszáz/

/A "T" ferde segédvonalkájának megvastagításával két hangot jelölünk egy jelben./

TSZe /ezt/ ToGásSAGI /igazságot/

/A botnaptár rovója a mindenszentek napját összevonással 3 jelben rótta a "mindszent" szót. Az "NT" mássalhangzós csoportjel./

TNeCNIM /mindszent/

4.c.: Kiejtés szerint írhatjuk még azokat is mikor az **L** *hangot elhagyjuk, pl. bótban vót vásáróni. (Nyelvünk érzékenységét mutatja, hogy ilyenkor megnyújtott magánhangzóval „jelzi" a kihagyott mássalhangzót.)*

- Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása – 1996
- Varga Csaba: Az egyiptomi hangugratásról, Honlevél lap – 2009. december
- Szondi Miklós: Róni tanulok – 2010, 2011 (Csatlós Csaba kiegészítései ebben)

A ROVÁS-ÁBÉCÉ JELEINEK VÁLTOZÁSAI 2008-TÓL

Elmondhatjuk, hogy talán az utóbbi száz évben sem változott annyit az ábécénk, mint az utóbbi négy évben. Magyar Adorján-féle ábécé még 34 jelből állt, majd Forrai Sándor által összeállított pedig 39 jelből. 2008-ra ez a szám 42 lett, majd egy év múlva már 48, s 2010-re pedig 46.

Ismeretes, hogy ennek a nagy változásnak a hátterében a szabványosítás előkészítésének igyekezetei állnak, melynek állomásai a következők:

2008. július 12-i *„Megállapodás és nyilatkozattal"* (*lásd a 41. oldalon*) az Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztálya képviseletében Libisch Győző titkár, a Forrai Sándor Rovásíró Kör képviseletében Szakács Gáborné Friedrich Klára és Szakács Gábor elnök és Dr. Hosszú Gábor egyetemi docens a Rovás Szabvány számítógépes betűkészlet készítője kijelentették, hogy a jövőben a jobbról-balra haladó írásnál az alábbi rovás ABC-t tekintik a szabványos rovásírás ABC-nek, melynek neve: Rovás Szabvány. Balról jobbra haladó írásnál ugyanezen ABC, de tükrözött betűalakokkal használható.

Nyers Csaba kiadása – 2012

Forrai Sándor – 1996

Ez attól lett 42 jelű, hogy a Forrai Sándor-féle ábécébe beillesztették a zárt **E**-t, az **AS**-t és az **ATY** jeleket. Néhány alaki változtatást is tettek, mégpedig: szögletesítették a **H** jelét (mert az íves **H**-val a zárt **E**-t jelölték), a hosszú **Ó** és a rövid **Ö** jelét is módosították kissé, s a hosszú **Ő**-nek pedig a Magyar Adorján-féle **Ö**,**Ő** jelét tették meg, s végül a **TY** jelén lévő segédvonalak nem áthúzottak.

2008. október 4-én Gödöllőn tartott *„Élő rovás”* értekezleten a 42 jelben nem történt változtatás (*lásd a 42–43. oldalakon*). Mellékesen *„Újkori székely-magyar rovás ligatúrák”*-ként megjelentek a latin írásból átvett idegen betűkre (dz, dzs, q, w, x, y) alkotott jelek.

Ez a változat kapta aztán az Unicode-nál az ISO/IEC JTC1/SC2/WG2 N3527 számot, amire később többször történik majd hivatkozás a Rovás Alapítvány részéről.

2009. január 27-én hozott határozatot (*lásd a 44–45. oldalakon*) *„a székely-magyar rovásírás betűalakjainak pontos rajzolatáról”* a Magyar Rovásírók Közössége (MRK). Ezt a Határozatot az MRK Tervezési Bizottsága 2009. január 19-én és az MRK Aktív Rovásírók Munkacsoportja 2009. január 26-án már előzetesen elfogadta. A határozat függelékében közölt táblázatban látható, hogy formai változtatás történt a rövid **Ö** és a hosszú **Ő** jelen és összesen már 48 betűalakot sorolnak föl. Ez a szaporulat abból adódott, hogy a korábban csak betűösszerovásként (ligatúrákként) említett 6 darab idegen betűre alkotott jel már az ábécé végére került. Annak az ábécének a megszakítatlan sorába, aminek akkor a „betűalakok” elnevezést adták. *Az élő rovás* című könyv 2. kiadásának 260. oldalán az ezt magyarázó

fejezetnek az *„Új keletű karakterek hozzáadása a Rovás Szabványhoz”* címet adták. Ebben így írnak: *„Ezen új keletű karakterek sikeressé váltak. Ennek az volt az oka, hogy a magyar nyelvben léteznek a* **DZ**, **DZS** *mássalhangzók és mindezen hat karakter szerepel a magyar latin-betűs ábécében. Ezért a székely-magyar rovásírók egy része igényelte ezeket a karaktereket pl. történelmi magyar nevek átírásában, amelyek gyakran használják az archaikus* **Y**- *és* **W**-*t.”* Ugyanitt a másik indokként azt hozták föl, hogy a **Q**-val vagy az **X**-el kezdődő angol szavak, rovásírásos ábécébe való rendezése ne okozzon nehézséget. S ekkor illesztették be a rovásszámaink közé az ötszázasra alkotott jelet is.

A **2010**-ben kiadott *Az élő rovás* című könyv 2. kiadásából ismerhetjük Dr. Hosszú Gábortól *„A székely-magyar rovás nemzetközi (Unicode) szabványtervezetének összefoglalója”*-t. Az ebben közölt rovásbetűk 46-ot számlálnak (*lásd a 46–47. oldalakon*). Ez abból adódott, hogy kihagyták az **AS** és **ATY** jeleket. Ezeken kívül más jelentős változás is történt, ugyanis a hat idegen jel besoroltatott a helyükre, a latin ábécének megfelelően. Tehát ezzel székely-magyar rovásbetűknek nyilváníttattak. Erre hivatkozási alapul a következőt írták a fenti könyv 208. oldalán: *„A Magyar Rovásírók Közössége a Gödöllői Tanácskozásán (2008. október 4.) szavazással elfogadta ezen szabványtervezet lényegét”*.

Ha a lényegről beszélünk, meg kell állapítsuk, hogy a gödöllői tanácskozáshoz képest – hogy csak a számokkal kifejezhetőket vegyük számba – ennek a szabványtervezetnek az ábécé jelei két jellel kevesebb lett, s hattal pedig több. Ez igen jelentős különbség.

Ilyen előzmények után fordulhatott elő, hogy négy év alatt olyan betűsor jött össze, amire Forrai Sanyi bácsiék – akik az évezredek jeleit gyűjtötték egybe – már igazán rá se ismernének! (*Lásd a 49–50. oldalakon az összefoglalót.*) Nézzünk erre példát:

A rovas.info honlapon található EGYSÉGES ROVÁS ABC, már 45 jelet tartalmazó betűsor. Látható, hogy székely-magyar rovásbetűkként szerepelnek benne a latin betűkre alkotott jelek. Több jele is eltér annak a szabványosítási javaslatnak a jeleitől, amire hivatkozik (N 3527). Legszembetűnőbb eltérés a hosszú **Ű**-nél van. Jelentős eltérés még, hogy a **GY** betű segédvonalai nem egyforma hosszúak, s azt is meg kell jegyezni, hogy ezek – a **D**-vel egyetemben – vízszintes megrajzolása is újításnak számít a jelek létrehozóitól.

A Rovás Alapítvány szórólapján már különbséget tesznek a kis- és nagy betűk között. Ez nem csak abból áll, hogy a kis betűk egyszerűen csak kisebbeknek lettek írva, hanem ezek megrajzolásánál már nem használták a rovásra annyira jellemző ferde segédvonalakat, helyettük vízszintes áthúzásokat, átkötéseket alkalmaznak ezek estében: **CS**, **D**, **GY**, **I**, **Í**, **J**, **P**, **R**, **Z**.

- Nyers Csaba kártyanaptára – 2012
- Forrai Sándor: A rovásírás elsajátítása – 1996
- Dr. Hosszú Gábor–Rumi Tamás–Sípos László: Az élő rovás – 1. kiadás (2008), 2. kiadás (2010)
- A fejezet végén lévő teljes oldalú ábrák *Az élő rovás* könyvekből valók:
  - – 41. oldali kép az 1. kiadás 172. oldaláról
  - – 42–43. oldali képek az 1. kiadás 161–162. oldalairól
  - – 44–45. oldali képek a 2. kiadás 257–258. oldalairól
  - – 46–47. oldali képek a 2. kiadás 209–210. oldalairól

IDEGEN JELEK

Az idegen jelző használata nagyon kifejező ezek esetében: DZ, DZS, Q, W, X, Y. Nem csak a magyar hangképzéstől idegenek ezek a jelek, hanem a magyar jelkészlettől is. A mi ábécénk jelei egy-egy hangot jelölnek, s ezek ennek nem felelnek meg. Ilyen hangok nincsenek a magyar ábécében. Tudjuk, a DZ-re és a DZS-re ezeket az alappéldákat szokták előhozni, hogy bodza, madzag és lándzsa. De nézzük meg, hogy mit is ír ezekről a Czuczor–Fogarasi-szótár:

„BODZA (bod-za vagy bogy-za) fn. Fanem az öthímesek és háromanyások seregéből; Legvalószinűbb, hogy nevét sürűn termő bogyóitól kapta, s gyöke bod vagy bogy, am. bogyó. Innen lett bod-zik azaz bogyzik, bogyózik, s részesülőben bodzó, bodza = bogyozó, bogyoza. Mennyiben tájejtésileg: borza, némelyek véleménye szerint borzas leveleitől vette volna nevét. Mások erős szaga után a bűz szótól származtatják. Hasonló hozzá a szláv bez.

MADZAG (mad-oz-ag) fn. Hengerded alakuvá sodrott vagy tekert, vagy font vékonyabbféle kötelék, kenderből, szöszből, kóczból, vagy hajból, szőrből s ilyféle szálas testekből. A madzag alakja hengerded levén, és arra szolgálván, hogy valamit övezzenek, körül kössenek vele, a kerekdedség alapfogalmát látszik rejteni magában, s ennélfogva gyöke mad rokon a szinte kerekdedet, csomót jelentő magy mogy, boty botyó, motyó szókkal, illetőleg gyökökkel. Elemezve tehát: mad, madoz, madozó, madoza, madza, mint bod, bodoz, bodza, (bodot, bogyót termő).

LÁNDSA fn. Hosszu nyársforma fegyver, melyet öklelő harczban, harczjátékban vagy vadászatban is szoktak használni. Minthogy lényegére nézve alig különbözik a dárdától, kopjától, dsidától,

innen e nevek köz használatban fölcseréltetnek. A Müncheni codexben így van irva: láncsa. A latin lancea után alakult, valamint a német Lanze, franczia lance, olasz lancia, angol lance. Szintén ide tartozik a hellén lógch is. Eredeti magyarul: dárda, melyben megvan a szúró eszközt jelentő ár, valamint a nyárs és kárt (gereben) szókban; továbbá a régies szucza v. czucza v. csucsa."

Most már tudhatjuk, hogy a madzag szó a mad gyökből származik és ebből az következik, hogy eredetileg mi ezt bizony madozagnak is mondhatjuk, a lándzsát pedig lándsának, ami viszont eredeti magyarul: dárda.

Látható, ha visszamegyünk a szavaink forrásához, már föl sem merül, hogy nekünk kiejtési nehézségeink lennének, ha mindent magyarul mondanánk, s belátható még az is, hogy nem létező hangokra ne akarjunk írásjeleket csinálni.

A Q-t önmagában KÚ-nak ejtünk, de KV-t értünk alatta. Magyar szavakban hiába vannak ezen mássalhangzók együttállásai, mégsem a Q-ban gondolkozunk azok leírásakor, mint pl.: ala-kv-változás, ba-kv-iadal, pata-kv-íz.

A W-t dupla **V**-nek mondjuk helytelenül, hiszen egy hangunk van a **V**-re, amit aztán ejthetünk hosszan, nyomatékkal is, mint pl. evvel, avval, könyvvel stb.

Az X és Y aztán a mi egyhangokból álló ábécénkből végképp kilógnak, hiszen az IKSZ-nél két mássalhangzót ejtünk és IPSZILON-nál pedig – csak mássalhangzóból – négyet! A latin-betűs írásra gondolva, kinek jutna eszébe mondjuk X-el írni a fe-ksz-el, deré-ksz-íj, takaré-ksz-ámla szavakban egymás mellett lévő KSZ hangokat? Az Y-ra alkotott jelben az **I** és **J** van egyberóva, így használhatjuk pl. ezen szavak összerovásakor: íj, díj, szíj, ijesztő, kijavít.

Ismeretes, hogy ezer évvel ezelőtti időtől kezdődően meg kellett birkóznia a kevesebb jellel rendelkező latin jelkészletnek azzal, hogy képes legyen helyesen lejegyezni a magyar beszédet. Ma már látjuk, hogy abban a birkózásban bizony „összesározódott" még a latin-betűs készletünk is, hiszen a magyar hangok ábécéjébe időközben „belekerült" ez a néhány idegen jel.

Mi is úgy nőttünk föl, hogy azt mondták, hogy akinek a latin jelekkel leírt nevében pl. az **I** helyett Y van, vagy a **CS** helyett TS vagy CH, az régiesen írja a nevét. Mi, akik megtanultuk ősi írásunkat, a rovást, tudjuk ma már, hogy bizony az írja igazán régiesen, aki az **I** hangra ma is **I**-t ír és a **CS**-re pedig **CS**-t.

Ezen idegen jelek szerepeltetése a magyar ábécében (sem a latin, sem a rovásjelkészletben), nem felel meg annak az egyszer-egynek, hogy az ábécénk mindegyik jele egyetlen hangot jelöl.

AZ **AK** JEL

Az **AK** jel a rovásábécének egyetlen olyan jele, aminek mássalhangzója nem **E**-vel hangzik, hanem **A**-val. Ez a mássága az, ami a használatát sokak számra bizonytalanná teszi. Pedig Kájoni János ferencesrendi szerzetes már 1673-ban leírta, hogy: *„Régi mód szerint való Székely A.B.C., melylyel régenten a Székelyek éltek, mellyet vissza kell olvasni, és írni, a' mint ebből ki tetszik. Ha ki pedig mostani mód szerént akar velük élni, írja ügyében őket, mint a mostani A. b. c. d. etc., de a' régi Székelyek így ejtették: A, eb, ecs, ec, ed, ef, e, eg, egy etc. Minden betű eleibe E betűt tettek a kiejtésben."* Az azóta eltelt közel 3 és félszáz esztendő alatt nem mindenki akarja meghallani ezt

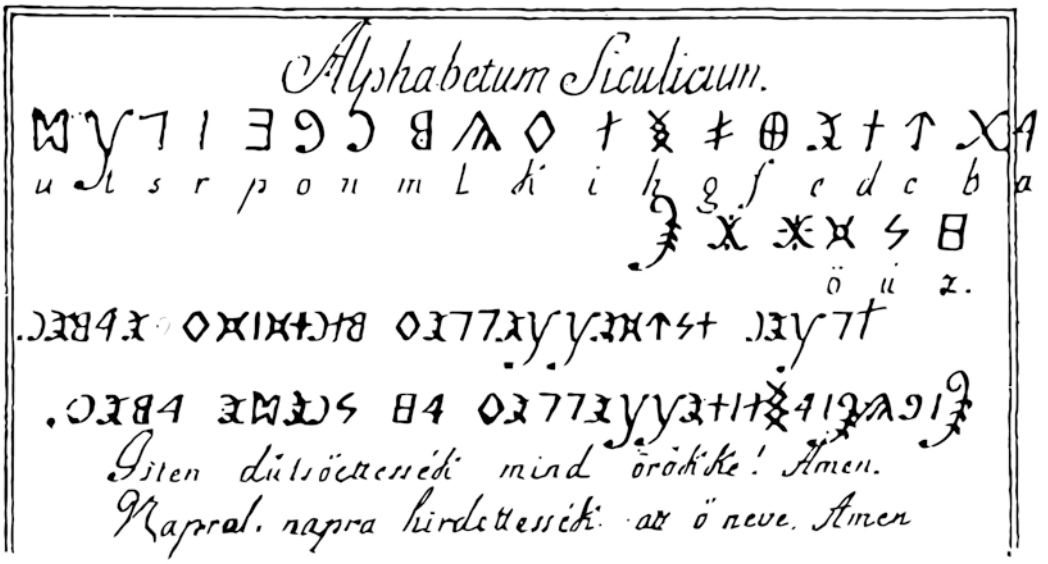

Kájoni János által lejegyzett ABC 1673-ból

az egyszerű kijelentést, miszerint a régi székelyek minden betűt (mármint minden mássalhangzót) **E**-vel ejtettek ki, azaz **E**-vel hangoztattak.

Az **AK** esetében igen ősi jelünkről van szó, ami minden figyelmet megérdemel. Azt kell végre tisztáznunk, hogy ez egy betű-e vagy olyan jel, ami ennél több.

Magyar Adorján 1970-ben ezt írta róla: *„A régi magyar nyelvnek volt »k« és »kh« hangja. Ez utóbbit azonban ma már csak nehány szlavoniai magyar falu lakossága ejti. A rovásnak is volt tehát két »k« betűje. Az egyiket csak a szóban, a másikat csak a szó végén használták.”*

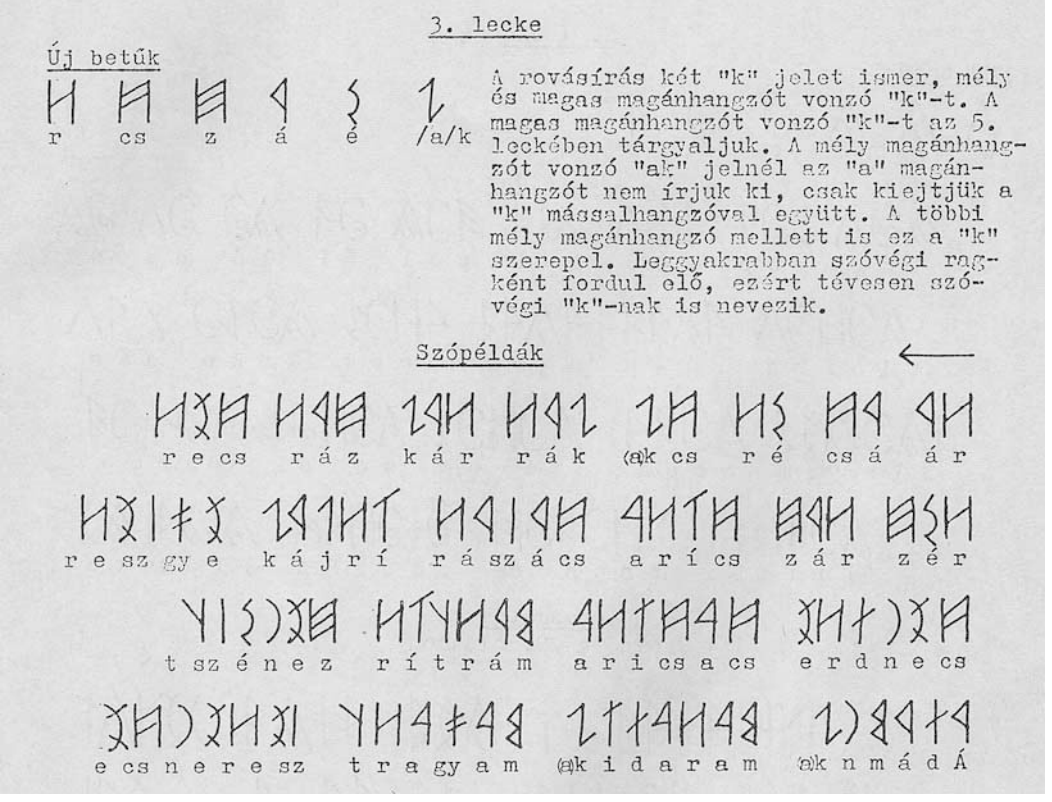

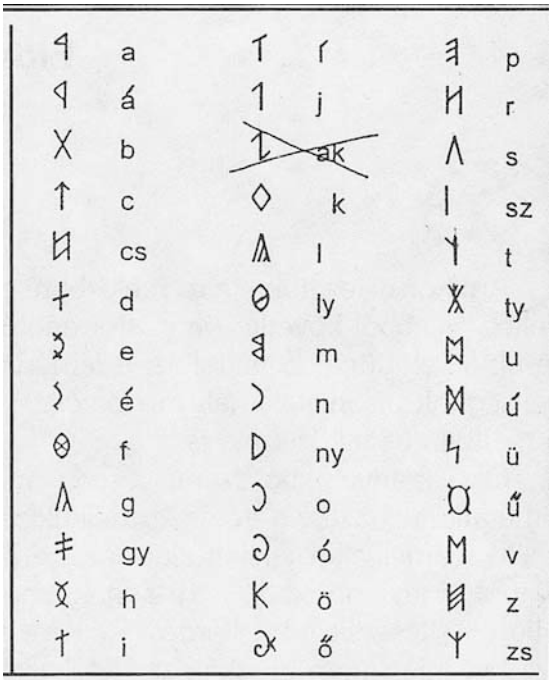

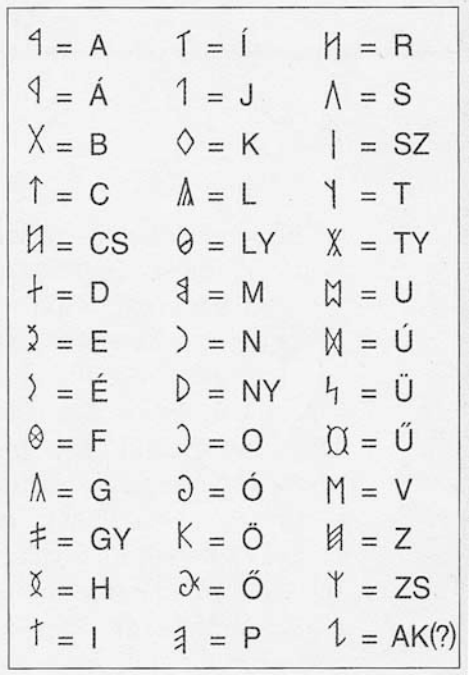

Rovás-ABC Friedrich Klára közléseiben (2003-ból és 2005-ből)

Hogy mennyire nem egyértelmű a megítélése, ez abból is látszik, hogy Forrai Sándor pedig így írt róla 1996-ban: *„A rovásírás két »k« jelet ismer, mély és magas magánhangzót vonzó »k«-t. A mély magánhangzót vonzó »ak« jelnél az »a« magánhangzót nem írjuk ki, csak kiejtjük a »k« mássalhangzóval együtt. A többi mély magánhangzó mellett is ez a »k« szerepel. Leggyakrabban szóvégi ragként fordul elő, ezért tévesen szóvégi »k«-nak is nevezik.”* Tankönyvének 3. leckéjében mutatja be ezt a jelet. Használatának nehézségét mindjárt láthatjuk is a szópéldáknál. A CSaK szóban szótagjelként („a” magánhangzót nem írjuk ki, csak kiejtjük a „k” mássalhangzóval együtt) alkalmazza, az ezt követő KÁR, RÁK és ÍRJÁK szavakban pedig már csak K betűként (pedig a KÁR szót akár AKÁR-nak is olvashatom!). Aztán megint szótagjelként használta az ÁDÁMNaK és a MARADIaK szavakban.

Friedrich Klára nagyon alaposan utánajárt ennek a kérdésnek és a 2003-as könyvükben már így írt róla a rovásírás legfontosabb szabályai 3. pontjaként: *„A rovásírásban két fajta **K** betű használatos. Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a két fajta **K** használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Egyszerűbb, és ezt az egyszerűsítést Forrai Sándor is elfogadja, ha csak az **EK** jelet használjuk **K**-ként. Ugyanis régen nem csak az (e)f, (e)l, (e)m, (e)n, (e)ny, (e)r, (e)s, (e)sz hangoknál ejtették elől az e-t, hanem mindegyik mássalhangzónknál. Tehát (e)b, (e)c, (e)cs ... (e) k, ennek a jele pedig az **EK**.”*

Majd 2005-ben az *Újabb adatok a két „**K**” használatához* című írásában így folytatja: *„Írásomban az **EK**-et betűnek, míg az **AK**-ot jelnek nevezem, mivel több, mint egyetlen hangot jelölő betű. A »**K**«-t tartalmazó rovásemlékek vizsgálata során ugyanis az a meggyőződés alakult ki ben-*

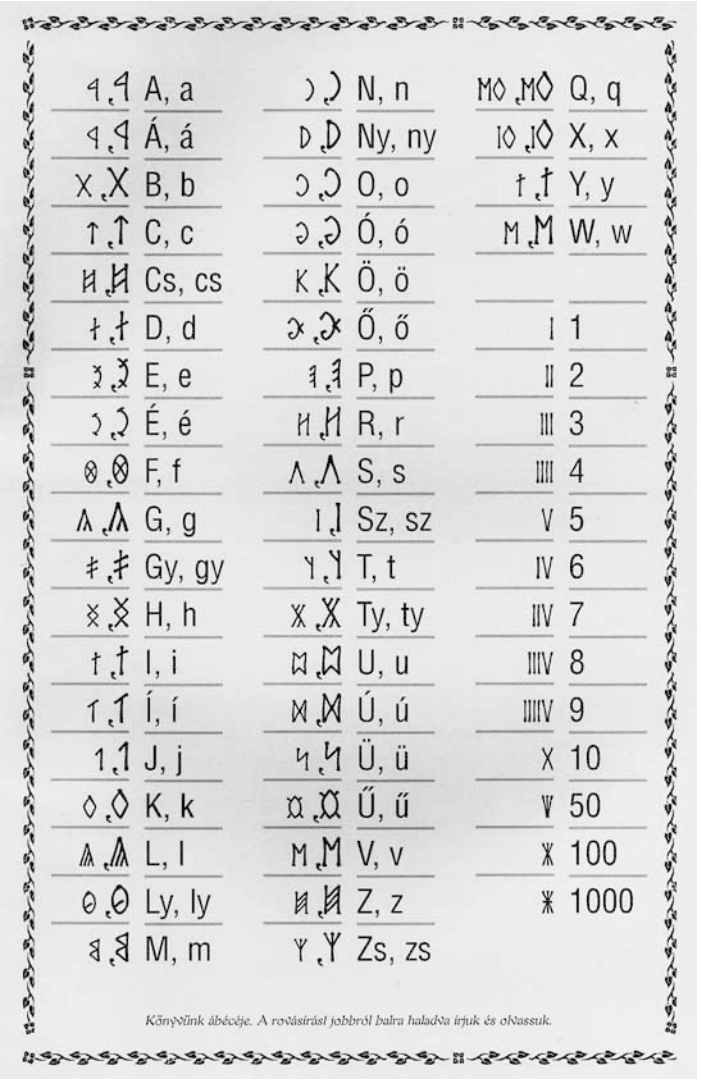

Friedrich Klára: Atilla ifiúsága (2004)

*nem, hogy az **AK** jel a többes számra utal. Ezt most még nem tudom meggyőzően bizonyítani, ehhez további kutatás szükséges.*

*A hangrendi szabályok nem adnak választ arra, hogy melyik »**K**«-t használjuk mássalhangzók mellett vagy között és vegyes hangrendű szavainkban, vagy egyáltalán miért van szükség két különböző »**K**«-ra a magyar nyelvünk hangjainak tökéletesen és hiánytalanul megfelelő szkíta-hun-avar őseinktől örökölt betűsorban."*

Az Erdélyben élő Ráduly János a 2004-es könyvében már nem a rovás-ábécé jeleként használja az **AK**-ot. Ezt így indokolja: *„A kutatók már rég fölfigyeltek arra, hogy a székely (magyar) rovásírásban kétféle **K** betű van (volt): az egyik az úgynevezett magas hangrendű (**eK**), a másik pedig a mély hangrendű (**aK**). Ez azt jelenti, hogy betűnk a magas hangrendű illetve a mély hangrendű szavakban más-más jelet kapott. Következetes használata – s erről már korai rovásfeliratainkban is tanúskodnak – rég megbomlott. Ábécénkbe az egyik szögére állított rombusz-formát »iktattuk be«."*

Zomoráné Cseh Márta a rovás ÁBC-s könyvében (2009) a kezdőknek csak az **EK** jelet tanítja, mert – mint ahogy írja – az beilleszkedik az „e"-vel ejtett mássalhangzók közé. S hozzáteszi még, hogy az **AK** is hozzátartozik a rovásíráshoz, ezért meg kell tanítani annak is az alkalmazását. Ezt aztán a haladóknak írt rövidítéses könyvében (2011) teszi meg. Ő is úgy tanítja, hogy **AK**-ot a mély hangrendű magánhangzókkal alkalmazzuk és hozzáteszi még, hogy az **AK** nagyon megkönnyíti a rövidítéses rovásírás alkalmazását. Könyvében hozott szópéldáinak két szélső oszlopában az **AK**-ot mégis mint szótagjelet mutatja be (nem írja ki az „a"-t a **K** elé). A középső

oszlopban meg már csak mély hangrendű **K**-ként alkalmazza. Így viszont adódik a kérdés: mi alapján döntse el az olvasó, hogy melyik szóban ejtse **AK**-nak, **AKA**-nak s melyikben **K**-nak? S hogy döntsön a példák között hozott HALAK szó kiolvasásakor? A HALAK kiolvasás akkor egyértelmű, ha **AK**-ként kezeljük ezt a jelet, de ha mély hangrendű **K**-nak veszszük, akkor bizony ezt a szót HALK-nak olvashatom.

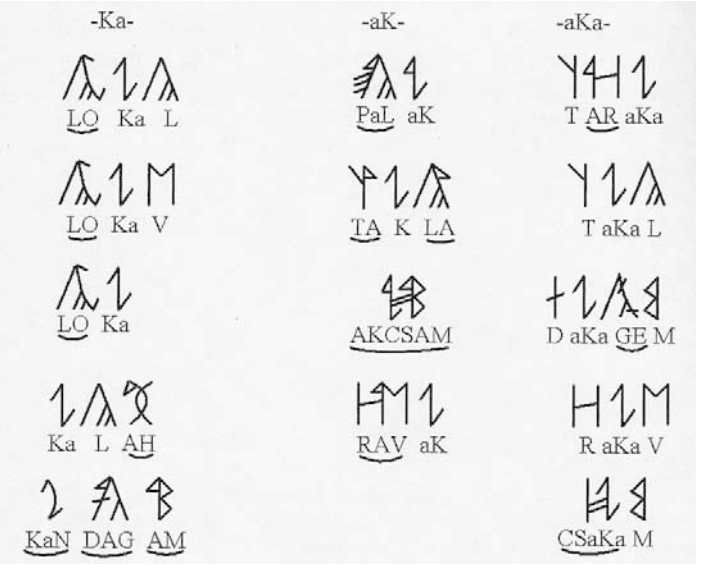

Zomoráné Cseh Márta – 2011

Márta a két **K**-t magas és mély magánhangzót vonzó mássalhangzó-párosként mutatja be, s erre hozza még példának az **ES**–**AS** és az **ETY**–**ATY** párosokat. Az **ATY**-ról megjegyzi, hogy az szótagjel és szójel is egyben.

Tehát elmondhatjuk, hogy van három mássalhangzó párosunk, amik mély tagjai szótagjelek, de ezek közül csak az **AK** része a rovás-ábécénknek. Ennyi erővel az **AS**-nak és az **ATY**-nak is ott lenne a helye, vagy az **AK**-nak kell a helyére kerülnie, mégpedig a szótagjelek csoportjába.

Koricsánszky Atilla már 2005-ben azt írta, hogy az ábécében nem használja az **AK** jelet, mert bizonyítható, hogy nem szerves része annak, hanem a járulékos jelek közé tartozik. A 2007-ben megjelent könyvében olvasható részletesebben ennek indoklása a *„Hány **K** betű van a magyar ábécében?”* című írásában: *„Az **AK** jel nem betű, hanem szótagjel. Érdekes, hogy Sebestyén Gyula felismerte a jel szótagjel voltát, Rovás és rovásírás (1909) művében a következőket írta: »A kalmár szó tehát annak bebizonyítására szolgált, hogy a szókezdő „ka” szótag*

Zomoráné Cseh Márta – 2011

Magas magánhangzót vonzó mássalhangzók	Mély magánhangzót vonzó mássalhangzók
eK ◊	aK ᛦ
eS ᛦ	áS, aS ᛦ
eTY ᛦ	aTY ᛦ

Ráduly János – 2004

Koricsánszky Atilla – 2005

*már nem jelezhető azzal a szókezdő és szóvégző „ak” szótagjellel, melyet a későbbi írók csak tévedésből neveztek el vég-**K**-nak.«*

*Nyugodtan kivehetjük most már az **AK** jelet a magyar ábécéből, s besorolhatjuk az állandósult ligatúrák (összevont betűk) és hieroglifák (képírás jelei) közé, mert ott a helye! Indoklásképpen a következőket állapíthatjuk meg, pontokba szedve:*

1. *A Rudimenta születése előtti időkből fennmaradt rovásemlékekben a mély hangrendű szavakban, szó végén és szó elején is aránytalanul többször szerepeltették a rovók az **EK**-et, mint az **AK**-ot.*
2. *Ezekben az emlékekben az **AK** jel csak mély hangrendű szavakban fordul elő.*
3. *A mély hangrendű szavakban is csak akkor alkalmazták, ha a **K**-t megelőzte az »**A**« betű.*
4. *Az **AK** szótagban az »**A**« betűt nem írták ki.*

Ebből következik, hogy:

5. *az **AK** jel tehát szótagjel.”*

Ő még arra is fölhívja a figyelmet, hogy az **AK** jel az **UNK** mellett kapott helyet a Nikolsburgban megtalált betűsorban.

Mióta olvastam Koricsánszky fenti írását, meggyőződésemmé vált nekem is, hogy az **AK** szótagjel. Mint közismert, a magyarban a többes szám jele a **K**. Kézenfekvő volt, hogy a mély hangrendű szavainkhoz kialakuljon ez a jel, hiszen azzal, hogy ezt mély hangrendű magánhangzóval ejtjük (leggyakrabban nyilván az **A**-val), máris megtakaríthatjuk az általa vonzott magánhangzó leírását. S ez lehet az, ami miatt „kilóg” az **E**-vel hangzóztatott mássalhangzók közül, s ezért találhatták leginkább a szavak végein.

Amikor azt állítjuk egy mássalhangzónkról, hogy annak használatát a mellette lévő magánhangzók hangrendje dönti el, bizonyára nem gondolunk bele abba a nyelvi sajátosságba, amit Kiss Dénes így fogalmaz: *„a magyar nyelvben a mássalhangzók hordozzák a jelentéstartalom legalább kilencven százalékát s azt inkább csak árnyalják a magánhangzók”*. Úgy is fogalmazhatjuk ezt, hogy a mássalhangzók adják szavainknak a vázát, a magánhangzók pedig kitöltik azokat. Pl. a KR-t eképpen: KaR, KáR, KeR, KéR, KiR, KoR, KóR, KöR, KuR, KüR.

Kiss Dinis itin mindhitjik mistmir szibidin, hogy bormoly dolgot, kerekdeden kefejezhetenk mar csak azzal as, ha a massalhangzak kézé égyféjté mégénhéngzékét mundunk untulunul. S öröm nököm, högy ö-bötözhötök közöttötök möstön Söltön. (Kiss Dénes után mondhatjuk mostmár szabadon, hogy bármely dolgot, kerekdeden kifejezhetünk már csak azzal is, ha a mássalhangzók közé egyfajta magánhangzókat mondunk untalanul. S öröm nekem, hogy ö-betűzhetök közöttetek mostan Solton.) Hallható, hogy mássalhangzó(k) vonz(anak) magánhangzókat, de hogy ez fordítva is lenne a magyarban…

Az **AK** használatára szóló javaslatom kimondása előtt idézem a témában legfelkészültebb kutató, Friedrich Klára őszinte szavait: *„régi rovóink nem a magánhangzók hangrendje, vagy a szóban elfoglalt helyük szerint alkalmazták az **EK**-et és az **AK**-ot. Hogy mi szerint, azt csak az Öregisten tudja, ezért úgy gondolom, hogy tisztességesebb a rovásírást megtanulni vágyókkal szemben, ha ezt elismerjük, mint ha rovásemlékekkel nem igazolható szabályokat gyártunk és egyúttal megalkotjuk e szabályok alóli kivételek hihetetlen mennyiségű szabályait is.”*

eR	Í	A
eS	eJ	Á
eSZ	eK	eB
eT	eL	eC
eTY	eLY	eCS
U	eM	eD
Ú	eN	E
Ü	eNY	É
Ű	O	eF
eV	Ó	eG
eZ	Ö	eGY
eZS	Ő	eH
	eP	I

Javaslatom a Rovás-ABC-re
és az azt kísérő jelekre (szótagjelek, „bogárjelek”)

tprus	tpru	emp	nb *(mb-ként is)*	mb	amb	and	ant ent int	us	unk	ak

Ne lépjünk bele ebbe a csapdába! Magam is szívesen használom az **AK**-ot, mert egyszerűsíti a rovást. Így is adom tovább másoknak is és mindenkit arra biztatok, hogy használják ezt az észszerűsítésnek nagyon ősi kincsét. Azonban az értékéből mit sem von le, ha ezt a jelet nem az ábécé jelei közé soroljuk, hanem szótagjelként az ábécét kísérő jelek közé. Ebben az **UNK** jellel való formai hasonlósága is megerősít, hiszen az két **AK** jel kereszteződéséből áll és magyar füllel bizony hallhatjuk a formájuk hasonlóságának megfelelő tartalmi összecsengést.

Rovásoktatói tapasztalataim is megerősítenek abban, hogy nagyon egyértelmű a hallgatóknak is, amikor a már közel 3 és fél évszázada is leírt egyszerűséget tanítom, miszerint mindegyik mássalhangzónkat **E**-vel mondjuk ki (ennek hátterében az is állhat, hogy az **E** hang az, amit a magánhangzók közül a leggyakrabban használ a magyar). Az egy hang–egy betű elvének megfelelően megállapíthatjuk, hogy van nekünk egy betűnk (a sumerban is keretet jelentő **EK**) a **K** hangunkra, tehát az alapoktatásban azt tanítsuk meg. Miután megtanítjuk a rovás-ábécé jeleit, utána a szótagjelek között elsőként tanítsuk meg az **AK** jelet!

- Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása – 1996
- Friedrich Klára–Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás – 2003
- Friedrich Klára: Atilla ifjúsága (Rovásírás olvasókönyv) – Budapest, 2004
- Friedrich Klára: Kőbe vésték, fába rótták… (Újabb adatok a két „K” használatához) – 2005
- Kiss Dénes: A „titokzatos” magyar nyelv törvényei és játékai
- Koricsánszky Atilla: Rovás gyakorlatok kezdőknek – Pécel, 2005
- Koricsánszky Atilla: Táltos rovás, hadi rovás – Pécel, 2007
- Magyar Adorján: Ős magyar rovásirás – „a Fáklya” kiadása, Warren, Ohio, USA, 1970
- Ráduly János: Tanuljunk könnyen rovásírni – Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2004
- Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás ÁBC-s könyv – Szamosújvár, 2009
- Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás rövidítési rendszere – Szamosújvár, 2011

SZABVÁNYOSÍTÁS

„A legcifrább szavaknak sincs hitele ott, ahol tények bizonyítnak ellenkezőt.”
Széchenyi István

Mint ismeretes, folyamatban van az ősi írásunknak az Unicode-szabványba való bekerülése. Ha ez megtörténik, akkor világviszonylatban is tudunk majd magyar betűkkel róni a számítógépeken, s akár SMS-t is küldhetünk majd telefonjainkon. Úgy tudom, hogy Michael Everson – aki már több jelkészletet adott be sikerrel szabványosításra – 2008-ban megszólította a rovás terén elérhető szervezetek vezetőit, hogy velük egyetértésben készíthesse el a beadványát a nemzetközi szabványügyi szervezetnek. Ennek a következménye a 2008. július 12-i megállapodás és nyilatkozat (könyvünk 25. oldalán található).

UE < UEE < OLD UEE < V < W < X < Y < Z < ZS

Table 9-1: Sorting the Szekler-Hungarian Rovas characters

10. Unicode Character Properties

In the followings the proposed naming and coding of the Szekler-Hungarian Rovas script is listed.

These charts contain only proposed assignments and should not be considered valid until such time as the Unicode Consortium formally accepts them.

The Szekler-Hungarian Rovas punctuation marks are listed among the other Szekler-Hungarian Rovas characters; however, it is possible to put them into the Punctuation Block.

10.1. Code chart of the Szekler-Hungarian Rovas in BMP

	086	*087*	*1AB*	*1C8*	*1C9*	*1CA*	*1CB*	*1CC*	*AB7*	*AB8*
0	0860	0860	1AB0	1C80	1C90	1CA0	1CB0	1CC0	AB70	AB80
1	0861	0871	1AB1	1C81	1C91	1CA1	1CB1	1CC1	AB71	AB81
2	0862	0872	1AB2	1C82	1C92	1CA2	1CB2	1CC2	AB72	AB82
3	0863	0873	1AB3	1C83	1C93	1CA3	1CB3	1CC3	AB73	AB83
4	0864	0874	1AB4	1C84	1C94	1CA4	1CB4	1CC4	AB74	AB84
5	0865	0875	1AB5	1C85	1C95	1CA5	1CB5	1CC5	AB75	AB85
6	0866	0876	1AB6	1C86	1C96	1CA6	1CB6	1CC6	AB76	AB86
7	0867	0877		1C87	1C97	1CA7	1CB7	1CC7	AB77	AB87
8	0868	0878	1AB8	1C88	1C98	1CA8	1CB8	1CC8	AB78	AB88
9	0869	0879	1AB9	1C89	1C99	1CA9	1CB9	1CC9	AB79	AB89
A	086A	087A	1ABA	1C8A	1C9A	1CAA	1CBA	1CCA	AB7A	AB8A

B	086B	087B	1ABB	1C8B	1C9B	1CAB	1CBB	1CCB		
C	086C	087C	1ABC	1C8C	1C9C	1CAC	1CBC	1CCC		
D	086D	087D	1ABD	1C8D	1C9D	1CAD	1CBD	1CCD		
E	086E	087E		1C8E	1C9E	1CAE	1CBE	1CCE		
F	086F	087F		1C8F	1C9F	1CAF	1CBF	1CCF		

A további szakmai egyeztetés igénye hívta életre a Gödöllőre szervezett tanácskozást, ami egy fél napos együttlét volt 2008. október 4-én. Akkor még nem értettük, hogy oda már miért nem hívták meg Eversont és az ő magyarországi segítőit, Szelp Szabolcsot és Joó Ádámot.

A tanácskozásról Dr. Hosszú Gábor, Rumi Tamás és Sípos László együtt kiadták *Az élő rovás* című könyvet. Ebben úgy szerepeltek a rovásbetűk, mint ahogyan azokról a tanácskozáson szó volt. Azonban a könyvnek a 2010-ben megjelent 2. kiadásában már az idegen jelek mint székely-magyar rovásbetűk szerepelnek, annak ellenére, hogy ezt nem egyeztették a tanácskozás résztvevőivel. Amikor ennek az ellentmondásos helyzetnek utánanéztem, akkor találkoztam azon szabványosító beadványokkal, amiket e tárgyban adtak be az Egyetemes Betűkészletbeli kódolására (Unicode) az ISO/IEC JTC1/SC2 Nemzetközi Műszaki Bizottsághoz.

Legnagyobb meglepetésemre, Dr. Hosszú Gábor már a tanácskozás napján keltezett N3527 számú beadványában rovásbetűkként szerepeltette az idegen jeleket, s ugyanígy találkozni a szintén általa 2011. május 21-én beadott N4007 számú beadványában.

Ezzel szemben a Michael Everson és Szelp Szabolcs által, 2009. okóber 14-én keltezett N3697 számú beadványban nem követték el ezt a súlyos hibát. (Súlyos hibának mondom, hiszen ezek a latinból jött idegen betűk nem felelnek meg az ábécénk egy hang – egy jel alapelvének, ezek ugyanis több hangot jelölnek, így nem lehetnek az ábécé tagjai.)

Megállapíthatjuk, hogy a két beadvány közül az utóbbi tartalma áll közelebb a 2008 július 12-i megállapodáshoz és a 2008 október 4-i értekezlet határozataihoz. Többek között azért lett az értekezletünk jelszava a „Vissza a forráshoz!”, hogy a 2008 óta bekövetkezett eltérések kiigazítására kerülhessenek, hogy majd a számítógépeinken megjelenő rovás jelkészlet mindenekelőtt az évezredes hagyományainknak feleljen meg.

Megállapodás és nyilatkozat

Az **Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztálya** képviseletében **Libisch Győző** titkár, a **Forrai Sándor Rovásíró Kör** képviseletében **Szakács Gáborné Friedrich Klára** és **Szakács Gábor** elnök és **Dr. Hosszú Gábor** egyetemi docens, a **Rovás Szabvány** számítógépes betűkészlet készítője kijelentik, hogy a jövőben a jobbról-balra haladó írásnál az alábbi rovás ABC-t tekintik a szabványos rovásírás ABC-nek, melynek neve: **Rovás Szabvány**. Balról jobbra haladó írásnál ugyanezen ABC, de tükrözött betűalakokkal használandó.

Rovás	Latin
	a
	á
	b
	c
	cs
	d
	e
	é
	zárt-e
	f
	g
	gy
	h
	i
	í
	j
	k
	mély-k
	l
	ly
	m
	n
	ny
	o
	ó
	ö
	ő
	p
	r
	s
	as
	sz

Rovás	Latin
	t
	ty
	aty
	u
	ú
	ü
	ű
	v
	z
	zs
	1
	5
	10
	50
	100
	1000
	ab
	ad
	al
	amb
	and
	ant
	ar
	att
	ár
	ba
	be
	bet
	bi
	bo
	cak
	ck

Rovás	Latin
	csa
	csin
	du
	emp
	ent
	ga
	ge
	gi
	go
	ha
	he
	hi
	ho
	it
	írt
	la
	lá
	le
	lo
	lt
	mb
	na
	nap
	nb
	nc
	nd
	ngy
	ni
	nk
	nt
	or
	ra

Rovás	Latin
	re
	ri
	ro
	rt
	ru
	sa
	se
	si
	sk
	sm
	so
	sp
	st
	szt
	ti
	tpru
	tprus
	tya
	ul
	um
	unk
	ur
	us
	va
	vár
	za
	zr
	zt
·	elválasztójel

Budapest, 2008. július 12.

Libisch Győző

Szakács Gáborné Friedrich Klára

Dr. Hosszú Gábor

Szakács Gábor

A székely-magyar rovás nemzetközi (Unicode) szabványtervezetének összefoglalója

Írta: **Dr. Hosszú Gábor egyetemi docens** (*elevél:* hosszugabor@freemail.hu)

Budapest, 2008. október 4.

A szabványtervezetben alkalmazott alapelvek

1. A székely-magyar rovás a magyarok jelenleg is használatos, élő és egyetemes írásrendszere.
2. A székely-magyar rovás egyedi magyar szellemi termék és kultúrkincs, amelyet a magyarok és őseik hoztak létre a történelmi idők folyamán. Gyökereinek és fejlődésének kutatása viszont mindmáig tart.
3. Létezése és a használata a IX. századtól kezdődően már bizonyított, azonban hasonló, még kutatás tárgyát képező emlékek sora létezik a korábbi időkből is.
4. Használata a jelenkorig megszakítás nélkül folyamatos volt, sohasem vált holt írássá
5. A rovás betűalapú, hangjelölő írás, amely széleskörűen használja a ligatúrákat és a szóképeket.
6. Mind a balról-jobbra, mind a jobbról balra írásirány használatos, de az utóbbi az uralkodó, ezért ez a szabványtervezet a jobbról-balra írásirányt részesíti előnyben. Továbbá lehetséges ökörszántás-szerűen és fölülről lefelé is írni, de ezek ritkán használatosak. Az általános szabály az, hogy ezen írásirányok közül bármelyik elfogadható.
7. A karakterek irányultságával kapcsolatban az alapelv az, hogy a kétféle írásirányban a karakterek egymás tükörképei, azonban lehetséges bármelyik irányban írni a nem tükrözött jobbról-balra írásnál használatos karakterekkel is.
8. A szabványtervezet lehetővé teszi a kis- és nagybetűk megkülönböztetését a rovásírásos szövegben.

A javasolt nemzetközi (Unicode) kódolású betűkészlet

A szabványtervezetben szereplő Unicode kódolású betűkészlet alapja a 8-bites kódolású **Rovás Szabvány** betűkészlet (http://rovasirashonlap.tar.hu/betuk), amely a *Forrai Sándor*-féle, a *Magyar Adorján*-féle és a *Libisch Győző-Hosszú Gábor*-féle betűkészletek egyesítése, amely Libisch Győző (*Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztálya*), Szakács Gáborné Friedrich Klára és Szakács Gábor (*Forrai Sándor Rovásíró Kör*) és Dr. Hosszú Gábor 2008. július 12-i megállapodásával jött létre. Ehhez csatlakozott később a *Szegedi Rovásíró Kör*, valamint a 2008. augusztus 20-i határozatával elfogadta és támogatásáról biztosította a *Magyarok 7. Világkongresszusa*.

A jelen szabványtervezet kidolgozása a **Magyar Rovásírók Közössége** nevű interneten szerveződő közösség keretében történt (lásd: *http://geocities.com/rovasujsag/MRK/MRK.html*).

Az alábbi táblázatok első oszlopában a megfelelő székely-magyar rovás betű, szám vagy írásjel, a második oszlopában az elnevezése, a harmadikban pedig az a forrás vagy források találhatók, ahol az adott rovás jelalakot először használták.

Székely-magyar rovásbetűk		
ᚨ	A	Bologna-i naptárbot, XIII. sz.
ᚩ	Á	Nikolsburgi abc, XV. sz.
ᛒ	B	Nikolsburgi abc, XV. sz.

Székely-magyar rovásbetűk		
ᚳ	C	Nikolsburgi abc, XV. sz.
ᛋᚳ	CS	Nikolsburgi abc, XV. sz.
ᛞ	D	Nikolsburgi abc, XV. sz.

Székely-magyar rovásbetűk

	ZÁRT E	Bolognai naptárbot, XIII. sz.
	F	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	G	- Balatonboglári csont zablapálca, IV-IX. sz. - Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	GY	Bolognai naptárbot, XIII. sz.
	H	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	I	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	Í	Bolognai naptárbot, XIII. sz.
	J	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	K	- Bodrog-Alsóbű-i fűvóka, IX-X. sz. - Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	MÉLY K	- Nikolsburgi ábécé, XV. sz. - Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	L	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	LY	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	M	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	N	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	NY	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	O	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	Ó	Csíkszentmiklósi-csíkszentmihályi felirat, 1501.
	Ő	Csíkszentmiklósi-csíkszentmihályi felirat, 1501.
	Ő	- Miskolczi Csulyak István két ábécéje, 1610-1645. - Kapossi ábécéje, kb. 1700. - Ábécé Bél Mátyás könyvéből, 1718. - Lipsius ábécéje, kb. 1715. - Magyar Adorjánábécéje, XX. sz. eleje
	P	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	R	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	S	- Bolognai naptárbot, XIII. sz. - Nikolsburgi ábécé, XV. sz. (kisebb eltéréssel a betűalakban)
	AS	Csíkszentmiklósi-csíkszentmihályi felirat (1501) Simonchicz Imre által készített másolata, 1751.
	SZ	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	T	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	TY	- Balatonboglári csont zablapálca, IV-IX. sz. - Bolognai naptárbot, XIII. sz.
	ATY	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	U	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	Ú	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	Ü	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	Ű	- Bolognai naptárbot, XIII. sz. - Nikolsburgi ábécé, XV. sz. - Németh Gyula székely ábécéje, 1934.
	V	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.

Székely-magyar rovásbetűk

	Z	- Bolognai naptárbot, XIII. sz. - Nikolsburgi ábécé, XV. sz. (kisebb eltéréssel a betűalakban)
	ZS	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.

Újkori székely-magyar rovás ligatúrák

	DZ	Vér Sándor: Életfa (első kiadás). 2001.
	DZS	
	Q	Vér Sándor: Életfa (korai változat, kéziratban), 1994.
	W	Tisza András, Sípos László és Rumi Tamás által kifejlesztett betűalak, 2008.
	X	Vér Sándor: Életfa (korai változat, kéziratban), 1994., módosítva az Élő Rovás tanácskozáson (Gödöllő, 2008. október 4.)
	Y	Vér Sándor: Életfa (korai változat, kéziratban), 1994.

Székely-magyar rovás bogárjelek

	AMB	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	AND	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	ANT	- Bolognai naptárbot, XIII. sz. - Székelyderzsi téglafelirat, XV. sz. - Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	EMP	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	ENT	- Bolognai naptárbot, XIII. sz. - Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	MB	Konstantinábolyi felirat, 1515.
	NAP	Kájoni János ferences szerzetes betűkészlete és mondatai, 1673.
	NB	Bolognai naptárbot, XIII. sz.
	TPRU	- Telegdi János: Rudimenta, 1598. - Bod Péter ábécéje és írásmutatványa, 1739.
	TPRUS	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	UNK	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	US	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.

Székely-magyar rovás számok

	EGY	Számrovásbot Kiskunhalasról, XIX. sz.
	ÖT	Számrovásbot Kiskunhalasról, XIX. sz.
	TÍZ	Számrovásbot Kiskunhalasról, XIX. sz.
	ÖTVEN	Számrovásbot Kiskunhalasról, XIX. sz.
	SZÁZ	Számrovásbot Kiskunhalasról, XIX. sz.

2008 október 4-én az Élő Rovás Tanácskozás résztvevői elfogadták e jelenlegi szabványtervezet lényegét, melyet Hosszú Gábor mutatott be. A találkozó honlapja a következő címen érhető el: http://rovasirashonlap.fw.hu/elorovas. A résztvevők az írás megnevezésére a magyar-székely rovás ellenében a székely-magyar rovás nevet fogadták el. 2009. január 27-én a Magyar Rovásrók Közössége (MRK) döntött a székely-magyar rovásjelek pontos rajzolatáról. A határozat a 10.1-2/a, b, és c) ábrán látható.

Határozat (*Decision*) a székely-magyar rovásírás betűalakjainak pontos rajzolatáról (*about accurate drawings of the glyphs of the Szekler-Hungarian Rovás script*)

A Magyar Rovásírók Közössége (MRK) az ezen irat Függelékében foglaltak szerint határozta meg a székely-magyar rovásírás jobbról-balra haladó írásiránynál használandó betűalakjainak pontos rajzolatát. (*The Community of Hungarian Rovas Writers (MRK) resolved the accurate drawings of the glyphs of the Szekler-Hungarian Rovás script for right-to-left directionality as it can be seen in the Appendix of this document.*)

Ezt a Határozatot az MRK Tervezési Bizottsága 2009. január 19-én és az MRK Aktív Rovásírók Munkacsoportja 2009. január 26-n elfogadta. (*This Decision was resolved by the Development Committee of MRK on 19th January 2009, and the Workgroup of Active Rovás Writers of MRK on 26th January 2009.*)

Budapest, 2009. január 27. (*27th January 2009, Budapest*)

Alulírott tanúsítom a fenti eljárás hitelességét. (*As a signatory I attest the authenticity of this Decision.*)

VÉR SÁNDOR

CZETTELE GYŐZŐ

RUTI TAMÁS

LIBISCH GYŐZŐ

DITTER FERENC

SÍPOS LÁSZLÓ

Dr. Hosszú Gábor

SZEKÉS FÁK

MRK Határozat (*MRK Decision*) 1

Friedrich Ulrich

Függelék (*Appendix*)

A székely-magyar rovásírás betűalakjainak pontos rajzolatáról (*The accurate drawings of the glyphs of the Szekler-Hungarian Rovás script*)

Nagybetű (Capital letter)	Kisbetű (Small letter)	Név (*Name – if differs from the Hungarian name*)
		A
		Á (*AA*)
		B
		C
		CS
		D
		E
		É (*EE*)
		ZÁRT E (*CLOSE E*)
		F
		G
		GY
		H
		I
		Í (*II*)
		J
		K
		MÉLY K (*DEEP K*)
		L
		LY
		M
		N
		NY

Nagybetű (Capital letter)	Kisbetű (Small letter)	Név (*Name – if differs from the Hungarian name*)
		O
		Ó (*OO*)
		Ö (*OE*)
		Ő (*OEE*)
		P
		R
		S
		AS
		SZ
		T
		TY
		ATY
		U
		Ú (*UU*)
		Ü (*UE*)
		Ű (*UEE*)
		V
		Z
		ZS
		DZ
		DZS
		Q
		W
		X

Nagybetű (Capital letter)	Kisbetű (Small letter)	Név (*Name – if differs from the Hungarian name*)
		Y
		AMB
		AND
		ANT
		EMP
		ENT
		MB
		NAP
		NB
		TPRU
		TPRUS
		UNK
		US
		EGY (*ONE*)
		ÖT (*FIVE*)
		TÍZ (*TEN*)
		ÖTVEN (*FIFTY*)
		SZÁZ (*ONE HUNDRED*)
		ÖTSZÁZ (*FIVE HUNDRED*)
		EZER (*ONE THOUSAND*)
		AB
		AD
		AL

MRK Határozat (*MRK Decision*) 2

A székely-magyar rovás nemzetközi (Unicode) szabványtervezetének összefoglalója

Írta: Dr. Hosszú Gábor egyetemi docens (elevél: hosszugabor@freemail.hu)

A szabványtervezetben alkalmazott alapelvek

1. A székely-magyar rovás a magyarok jelenleg is használatos, élő és egyetemes írásrendszere.
2. A székely-magyar rovás egyedi magyar szellemi termék és kultúrkincs, amelyet a magyarok és őseik hoztak létre a történelmi idők folyamán. Gyökereinek és fejlődésének kutatása viszont mindmáig tart.
3. Létezése és a használata a IX. századtól kezdődően már bizonyított, azonban hasonló, még kutatás tárgyát képező emlékek sora létezik a korábbi időkből is.
4. Használata a jelenkorig megszakítás nélkül folyamatos volt, sohasem vált holt írássá
5. A rovás betűalapú, hangjelölő írás, amely széleskörűen használja a ligatúrákat és a szóképeket.
6. Mind a balról-jobbra, mind a jobbról balra írásirány használatos, de az utóbbi az uralkodó, ezért a szabványtervezet a jobbról-balra írásirányt részesíti előnyben. Továbbá lehetséges ökörszántásszerűen és fölülről lefelé is írni, de ezek ritkán használatosak. Az általános szabály az, hogy ezen írásirányok közül bármelyik elfogadható.
7. A karakterek irányultságával kapcsolatban az alapelv az, hogy a kétféle írásirányban a karakterek egymás tükörképei, azonban lehetséges bármelyik irányban írni a nem tükrözött jobbról-balra írásnál használatos karakterekkel is.
8. A szabványtervezet lehetővé teszi a kis- és nagybetűk megkülönböztetését a rovásírásos szövegben.

A javasolt nemzetközi (Unicode) kódolású betűkészlet

A szabványtervezetben szereplő Unicode kódolású betűkészlet alapja a 8-bites kódolású Rovás Kiterjesztett JB (korábbi nevén: Rovás Szabvány JB) betűkészlet *(http://rovasirashonlap.fw.hu/betuk)*, amely a Forrai Sándor-féle, a Magyar Adorján-féle és a Libisch Győző-Hosszú Gábor-féle betűkészletek egyesítése, amely Libisch Győző (Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztálya), Szakács Gáborné Friedrich Klára, Szakács Gábor (Forrai Sándor Rovásíró Kör) és Dr. Hosszú Gábor 2008. július 12-i megállapodásával jött létre. Ehhez csatlakozott később a Szegedi Rovásíró Kör, valamint a 2008. augusztus 20-i határozatával elfogadta és támogatásáról biztosította a Magyarok VII. Világkongresszusa. Erre épülve került kidolgozásra a Magyar Rovásírók Közössége (MRK) nevű interneten szerveződő közösség *(http://rovasirashonlap.fw.hu/MRK/MRK.html)* keretében a szabványtervezet, melynek alapját a Gödöllőn 2008. október 4-n megtartott Élő Rovás Tanácskozáson *(http://rovasirashonlap.fw.hu/elorovas)* a résztvevők által elfogadott határozat jelenti.

A kiegészítő történelmi rovásbetűk a rovásemlékekben előforduló, de a Magyar Rovásírók Közössége (MRK) által elsődlegesen használatra javasolt betűkészletben nem szereplő betűalakokat tartalmazza. Az alábbi táblázatok első oszlopában a székely-magyar rovás betű vagy szám, a második oszlopában az elnevezése, a harmadikban pedig az a forrás vagy források találhatók, ahol az adott rovás jelalakot először használták.

Székely-magyar rovásbetűk

	A	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	Á	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	B	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	C	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	CS	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	D	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	DZ	Verpeléti Kiss Dezső ábécéje, 1935 (eltérő betűalakkal) Vér Sándor: Életfa 2001.
	DZS	Verpeléti Kiss Dezső ábécéje, 1935 (eltérő betűalakkal) Vér Sándor: Életfa 2001.
	E	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	É	Miskolczi Csulyak István és Gáspár, XVII. sz.
	ZÁRT E	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	F	Csíkszentmiklósi-csíkszentmihályi felirat, 1501.
	G	Balatonboglári csont zablapálca, IV-IX. sz.
	GY	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	H	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	I	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	Í	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	J	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	K	Bodrog-alsó-bűi fúvóka, IX-X. sz.
	K	MÉLY Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	L	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	LY	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	M	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	N	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	NY	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	O	Bodrog-alsó-bűi fúvóka, IX-X. sz.
	Ó	Csíkszentmiklósi-csíkszentmihályi felirat, 1501.
	Ö	Csíkszentmiklósi-csíkszentmihályi felirat, 1501.
	Ő	Miskolczi Csulyak István két ábécéje, 1610-1645.
	P	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	Q	Cserkészbicska a 30-as évekből (eltérő betűalakkal) Vér Sándor: Életfa (kéziratban), 1994.
	R	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	S	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	SZ	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	T	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	TY	Balatonboglári csont zablapálca, IV-IX. sz.
	U	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	Ú	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	Ü	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	Ű	Németh Gyula székely abc-je, 1934
	V	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	W	Cserkészbicska a 30-as évekből (eltérő betűalakkal) Tisza András, Sípos László és Rumi Tamás által kifejlesztett betűalak, 2008.
	X	Bárczy Zoltán rovás tankönyve, 1971 (kismértékben eltérő betűalakkal) Vér Sándor: Életfa, 1994., módosítva az Élő Rovás tanácskozáson (2008. október 4.)
	Y	Cserkészbicska a 30-as évekből (eltérő betűalakkal) Vér Sándor: Életfa (kéziratban), 1994.
	Z	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	ZS	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.

Székely-magyar rovás bogárjelek

	AMB	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	AND	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	ANT	Bolognai naptárbot, XV. sz..
	EMP	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	ENT	Székelydályai felirat, XIV-XV. sz.
	MB	Konstantinápolyi felirat, 1515.
	NAP	Kájoni János ferences szerzetes betűkészlete és mondatai, 1673.
	NB	Bolognai naptárbot, XV. sz.
	TPRU	Telegdi János: Rudimenta, 1598.
	TPRUS	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	UNK	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.
	US	Nikolsburgi ábécé, XV. sz.

Székely-magyar rovás számok

	EGY; V ÖT; X TÍZ;	ÖTVEN;
	SZÁZ; EZER	Számrovásbot Kiskunhalasról, XIX. sz.
	ÖTSZÁZ	Bárczy Zoltán rovás tankönyve, 1971 (kismértékben eltérő betűalakkal) Barta József, 2006, Rumi Tamás, 2008.

ÖSSZEFOGLALÓ A VÁLTOZÁSOKRÓL

	2010.	2009.01.27.	2008.10.04.	2008.07.12.	1996.
	Dr. H. G.	M.R.K.	Gödöllő	Rovásisk.	Forrai S.
A					ᛩ
Á					ᛩ
B					ᛪ
C					ᛏ
CS					ᛗ
D					ᛚ
DZ	ᛘ				
DZS	ᛝ				
E					ᛇ
É					ᛇ
E (zárt)	ᛇ	ᛇ	ᛇ	ᛇ	
F					⊗
G					ᛦ
GY					ᛡ
H	ᛝ	ᛝ	ᛝ	ᛝ	ᛇ
I					ᛏ
Í					ᛏ
J					ᛁ
K					◊
K (mély)					ᛊ
L					ᛦ
LY					⊘
M					ᛘ
N					ᛋ
NY					ᛞ
O					ᛋ
Ó	ᛋ	ᛋ	ᛋ	ᛋ	ᛋ
Ö			ᛕ	ᛕ	ᛕ

	2010.	2009.01.27.	2008.10.04.	2008.07.12.	1996.
	Dr. H. G.	M.R.K.	Gödöllő	Rovásisk.	Forrai S.
Ő	ᛟ	ᛟ	ᛟ	ᛟ	ᛟ
P					ᛕ
Q	ᛩ				
R					ᚼ
AS		ᛦ	ᛦ	ᛦ	
S					ᛦ
SZ					ᛁ
T					ᛏ
TY	ᛝ	ᛝ	ᛝ	ᛝ	ᛝ
ATY		ᛝ	ᛝ	ᛝ	
U					ᛞ
Ú					ᛞ
Ü					ᛋ
Ű					ᛝ
V					ᛗ
W	ᛗ				
X	ᛈ				
Y	ᛏ				
Z					ᛞ
ZS					ᛉ
		ᛞ			
		ᛊ			
		ᛩ	ᛞ		
		ᛗ	ᛊ		
		ᛈ	ᛩ		
		ᛏ	ᛗ		
			ᛈ		
			ᛏ		

Uppercase letters

The use of uppercase letters is a modern innovation

10C80	𐲀	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER A
10C81	𐲁	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER AA
10C82	𐲂	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EB
10C83	𐲃	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER AMB
10C84	𐲄	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EC
10C85	𐲅	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ENC
10C86	𐲆	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ECS
10C87	𐲇	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ED
10C88	𐲈	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER AND
10C89	𐲉	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER E
10C8A	𐲊	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER CLOSE E → 10C8F 𐲏 old hungarian capital letter eh
10C8B	𐲋	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EE
10C8C	𐲌	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EF
10C8D	𐲍	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EG
10C8E	𐲎	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EGY
10C8F	𐲏	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EH → 10C8A 𐲊 old hungarian capital letter close e
10C90	𐲐	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER I
10C91	𐲑	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER II
10C92	𐲒	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EJ
10C93	𐲓	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EK
10C94	𐲔	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER AK
10C95	𐲕	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER UNK
10C96	𐲖	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EL
10C97	𐲗	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ELY
10C98	𐲘	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EM
10C99	𐲙	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EN
10C9A	𐲚	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ENY
10C9B	𐲛	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER O
10C9C	𐲜	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER OO
10C9D	𐲝	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER NIKOLSBURG OE
10C9E	𐲞	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER OE
10C9F	𐲟	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER OEE
10CA0	𐲠	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EP
10CA1	𐲡	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EMP
10CA2	𐲢	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ER
10CA3	𐲣	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER SHORT ER
10CA4	𐲤	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ES
10CA5	𐲥	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ESZ
10CA6	𐲦	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ET
10CA7	𐲧	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ENT
10CA8	𐲨	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ETY
10CA9	𐲩	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ECH
10CAA	𐲪	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER U
10CAB	𐲫	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER UU
10CAC	𐲬	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER NIKOLSBURG UE
10CAD	𐲭	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER UE
10CAE	𐲮	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EV
10CAF	𐲯	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EZ
10CB0	𐲰	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER EZS
10CB1	𐲱	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER ENT-SHAPED SIGN • in earlier literature called "tprus" (later recognized as an abbreviation for "temperius")
10CB2	𐲲	OLD HUNGARIAN CAPITAL LETTER US

Lowercase letters

10CC0	𐳀	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER A
10CC1	𐳁	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER AA
10CC2	𐳂	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EB
10CC3	𐳃	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER AMB
10CC4	𐳄	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EC
10CC5	𐳅	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ENC
10CC6	𐳆	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ECS
10CC7	𐳇	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ED
10CC8	𐳈	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER AND
10CC9	𐳉	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER E
10CCA	𐳊	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER CLOSE E → 10CCF 𐳏 old hungarian small letter eh
10CCB	𐳋	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EE
10CCC	𐳌	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EF
10CCD	𐳍	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EG
10CCE	𐳎	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EGY
10CCF	𐳏	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EH → 10CCA 𐳊 old hungarian small letter close e
10CD0	𐳐	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER I
10CD1	𐳑	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER II
10CD2	𐳒	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EJ
10CD3	𐳓	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EK
10CD4	𐳔	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER AK
10CD5	𐳕	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER UNK
10CD6	𐳖	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EL
10CD7	𐳗	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ELY
10CD8	𐳘	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EM
10CD9	𐳙	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EN
10CDA	𐳚	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ENY
10CDB	𐳛	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER O
10CDC	𐳜	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER OO
10CDD	𐳝	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER NIKOLSBURG OE
10CDE	𐳞	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER OE
10CDF	𐳟	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER OEE
10CE0	𐳠	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EP
10CE1	𐳡	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EMP
10CE2	𐳢	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ER
10CE3	𐳣	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER SHORT ER
10CE4	𐳤	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ES
10CE5	𐳥	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ESZ
10CE6	𐳦	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ET
10CE7	𐳧	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ENT
10CE8	𐳨	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ETY
10CE9	𐳩	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ECH
10CEA	𐳪	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER U
10CEB	𐳫	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER UU
10CEC	𐳬	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER NIKOLSBURG UE
10CED	𐳭	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER UE
10CEE	𐳮	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EV
10CEF	𐳯	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EZ
10CF0	𐳰	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER EZS
10CF1	𐳱	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER ENT-SHAPED SIGN • in earlier literature called "tprus" (later recognized as an abbreviation for "temperius")
10CF2	𐳲	OLD HUNGARIAN SMALL LETTER US

Numbers

10CF9	𐳹	OLD HUNGARIAN NUMBER ONE
10CFA	𐳺	OLD HUNGARIAN NUMBER FIVE

© ISO/IEC 2012 – All rights reserved

EREKLYETARTÓ ÉKKÖVÉNEK ROVÁSFELIRATA
1235–1243 KÖZÖTTI IDŐBŐL

Árpád-házi Szent Erzsébet II. András király és merániai Gertrúd leányaként látta meg a napvilágot Sárospatakon 1207-ben (IV. Béla királyunk húga). Négy éves korában Türingiába vitték az ottani tartományi gróf jegyeseként. 14 évesen vette el őt Lajos, akivel legendás szerelemben éltek és 3 gyermekük született. Gyermekei születésekor, hálából a szegényeknek menhelyet és kórházat alapított.

A híres rózsa csoda az ő nevéhez fűződik. Számonkérésekor az étel rózsává változott a kötényében. Már 20 évesen megözvegyült. Élete utolsó éveit gyermekeitől, vagyonától megfosztva Marburgban töltötte olyan nővérközösség tagjaként, akiket szigorú önmegtartóztatás és szegénység jellemzett. Mindössze 24 évet élt.

A 2008-as kiállításon a marburgi Ásványtani Múzeumban mutatták be ereklyetartó ládájának (melyben a földi maradványai voltak egykor) ékköveiről és azok viaszlenyomatáról kinagyított képeket. Az itt bemutatott kép arról a 13 mm átmérőjű kőről készült, ami a ládán, a Szűz Mária figura koronájában található, annak pontosan a közepén, a homlok fölött (Zubor Erika felvétele).

A képen egy korsójából vizet öntő férfialak látható. Csatlós Csaba értelmezése szerint ez Szent Erzsébet vízöntői minőségét jelenti, és az Élet Vizének jelképe látható a képen. Erzsébet kötődése mindig is megmaradt szülőhazájával, ezért is valószínűsíthetjük, hogy az ékkőre utólagosan bekarcolt jelek, magyar rovásbetűk. Zubor Erika olvasata: PÁCA vagy PÁLCA.

Szondi Miklós olvasata: APÁCA. Valamelyik magyar lovag ezzel az ékkővel tiszteleghetett Erzsébet apácai élete előtt. A jobbról olvasott felirat érdekessége, hogy az első két betűje jobbra néz. Az utolsó A betű pedig a feje tetejére van állítva, aminek magyarázata az lehet, hogy ez a betű így visszamutat a véghangrövidített szó elejére, hogy ezt odaolvasva kiegészülhessen APÁCA-ra.

EGY MORVA NEMES ÁLTAL MEGÖRÖKÍTETT SZÉKELY ÁBÉCÉ

Egy ősnyomtatvány belső védőlapján találták ezt a rovás-betűsorunkat. A lapon latinul ez a cím olvasható: *„A székelyek betűi, melyeket fára vésték vagy róttak”*. 1933-ban, a ma Csehországban található Nikolsburg (Miklósvár) könyvtára árverésre került, és akkor vágták ki ezt a lapot az ősnyomtatványból, majd így került az Országos Széchenyi Könyvtár tulajdonába. Az oldal 46 székely rovásjelet tartalmaz, amelyekből 11 betűösszerovás, továbbá olvasható rajta az „ámen” szó is. Híven tükrözi a fára metszés jellegzetességeit.

Szelp Szabolcs a szóban forgó ősnyomtatvány felkutatása ismeretében be tudta azonosítani az ábécé szerzőjét. Azt állítja, hogy a magyar királyi udvarral szoros kapcsolatot tartó Philip de Penczicz ifjú morva nemes volt az aki bemásolta – az akkor az ő tulajdonában lévő ősnyomtatványba. S tette ezt minden bizonnyal Budán vagy Visegrádon, a királyi udvarban. A bejegyzés idejének pontosításáról ezt írja: „Bizonyosan 1483 és 1540 közötti, de még jobban beszűkíthetve (Penczicz vélelmezett korával, illetve Szerencsés, Piso és Bornemissza életrajzi adatait figyelembe véve) valószínűsíthető, hogy pontosabban 1490–1526-ra tehetjük.”

Szelp Szabolcs: A Nikolsburgi ábécé szerzősége és keletkezési ideje, Magyar Nyelv 107 (2011 Budapest) 407–428. http://www.c3.hu/~magyarnyelv/11-4/szelp_114.pdf

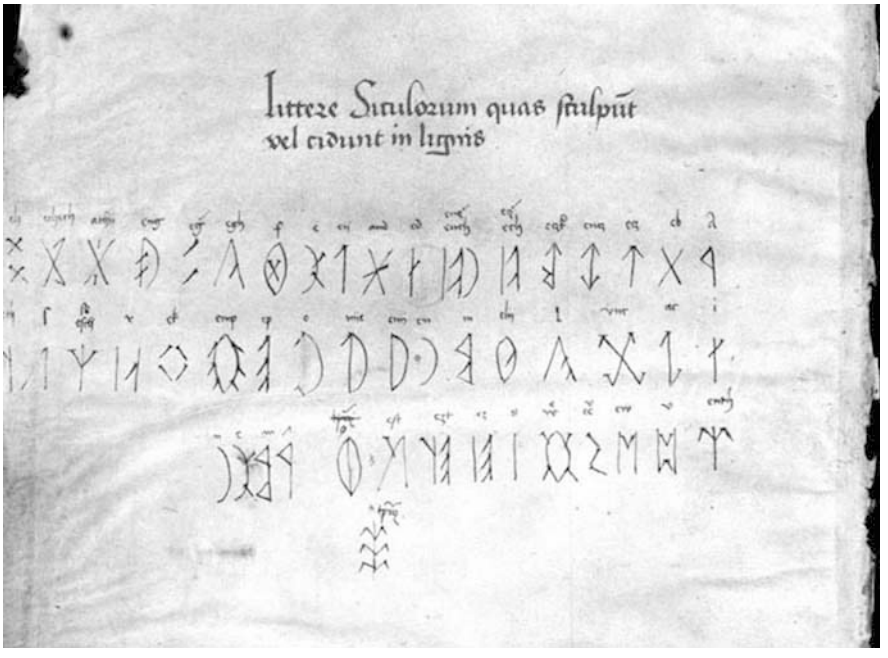

JÁNOS, A RUDIMENTA SZERZŐJE

Idáig úgy tudtuk, hogy a Rudimenta szerzője Thelegdi János római katolikus főpap. Azonban a 2012-ben írt főiskolai szakdolgozatában Szabó Ildikó alaposan utánanézett ennek s kiderítette, hogy Thelegdi János életéről nem tudunk semmit. Vékony Gábor szavaival élve: személye azonosíthatatlan. Minden életrajzi adat pusztán találgatás. Amit biztosan tudunk, azt ő maga mondja el művében. Szabó Ildikó állítása szerint a mű előszavát író Baranyai Decsi János volt az, aki a Thelegdi János álnév mögé bújt. A humanizmus alkotói gyakran rejtőztek álnév mögé, ekkoriban terjedt el a költői álnevek használata. A dunántúli származású Baranyai Decsi János (1601-ben, alig harminc egynéhány éves korában meghalt) a nagy humanista történetíró nemzedékhez tartozott, külföldi tanulmányai után 1593-tól a marosvásárhelyi református iskolában tanított, s az iskola rektora volt. Toldy így írt róla: *„Hazánk XVI. századbeli egyik legtudósabb, míveltebb és munkásabb, s tán legszellemesb és legtöbb oldalú írója.”*

A Thelegdi névválasztással is a rovás régiségét igyekezhetett kifejezni, hiszen az Udvarhely környékén élő telegdi székelyek – nevük a Bihar megyei (Mező)telegdből eredően – körében a feltűnően nagy számú rovásfeliratok előkerülése azt sejteti, hogy a telegdi székelyeknél a rovás használata régebben alakult ki és mindig is gyakoribb volt, mint a székelység többi részénél.

A szerző 1598-ban azzal a céllal készíthette, hogy a magyar ősi írás újból elterjedjen, mert átlátta, hogy a fogyatékos latin ábécével a magyar nyelv szépségét visszaadni nem lehet. Ez a latin nyelvű kéziratos rovástankönyv közli a székely–magyar rovás ábécéjét, majd a betűk kiejtését, és az írás szabályait tárgyalja. A mű teljes címe: *„Rudimenta, azaz a hunok régi nyelvének elemei”*. Ebből is látszik, hogy az ő korában még közismert volt a hun–magyar azonosság, sőt a szkíta elődökről a könyvhöz írt bevezetőjében ezt a mondatot adta a „tanára” szájába: *„Midőn nekem a minap a scytha ábécét átnyújtottad...”*. Műve Marosvásárhelyen íródott és csak kéziratos másolatokban terjedt el. Közülük ma is több példánya ismert (a képen a fogarasi másolat).

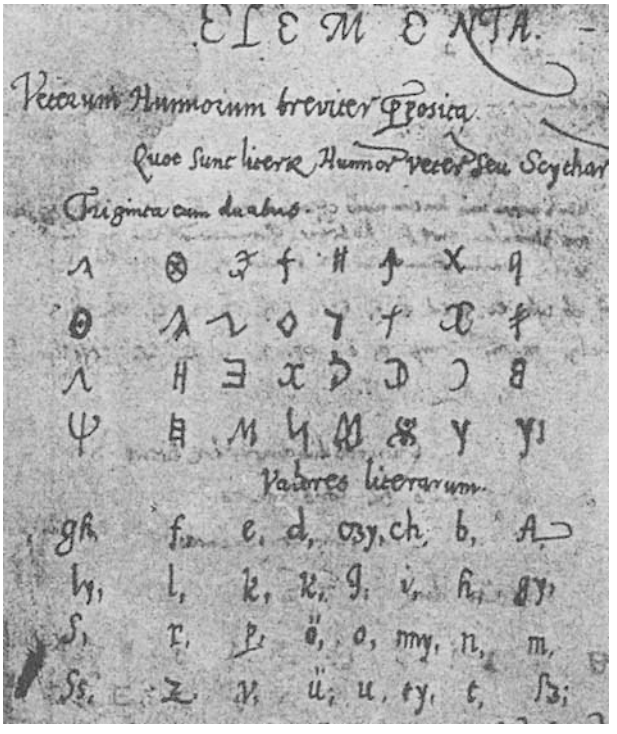

Szabó Ildikó: Thelegdi János és a székely-magyar rovásírás, szakdolgozat, Eszterházy Károly Főiskola, Eger, 2012

EGYSÉGESÍTÉS ÉS UNICODE-SZABVÁNYOSÍTÁS: KÜLÖNBSÉGEK ÉS ALAPELVEK

Szelp Szabolcs

Csernus Lajos felvétele

Értekezletünk címe: „Rovás-értekezlet a szabványosítás előtt álló ősi írásunk érdekében”. Kedves házigazdánk – Szondi Miklós – így fogalmazta meg az értekezlet szükségességét: „A sokszor félreértéseken alapuló eltérések egységesítést igényelnek.”

Én ezen előadásommal néhány alapvető félreértésnek szeretném elejét venni és többek között a következő kérdésekre választ adni: Mit (illetve miket!) érthetünk szabványosítás alatt? Miben különbözik ez az egységesítéstől? Mi az a Unicode, és mit jelent általában, és különösképpen számunkra a Unicode-beli szabványosítás.

Pillanatnyilag, szabványosítás–egységesítés terén két nagyobb témacsoportról van szó, mindkettő aktuális, ám alapvetően különöböznek. Mégis sokszor összekeverik őket. Az egyik ilyen törekvés a székely rovásírás egységes használatáról szól. A másik a székely rovásírás számítástechnikai eszközökkel való alkalmazhatóságáról. Mindkettőt gyakran illetik a „szabványosítás” szóval, azonban két nagyon különböző, egymással jóformán egyáltalán össze nem függő célról van szó. Röviden összefoglalom, mit takar az egyik és mit a másik.

Az első célkitűzést úgy lehetne megfogalmazni: van egy igény, hogy különböző rovásíró csoportok, különöböző rovásírást oktató tanárok, különöböző klubok, egyesületek egy bizonyos, egységes szabályrendszer szerint írjanak. Mint tudjuk, a székely rovásírás 20. század eleji felelevenítése óta több rivalizáló írásszokás alakult ki, mint pl. a Forrai Sándor-féle vagy a Magyar Adorján-féle, hogy csak a két legfontosabbat említsem, de a felsorolás korántsem teljes. Ezt a törekvést szeretném előadásomban ezek után egységesítésnek hívni, és bíztatom kedves hallgatóimat is, hogy Önök is ezt a szót használják, ha erre gondolnak értekezletünk alatt.

Ez az imént leírt helyzet, ahol ugyan kölcsönösen gond nélkül olvasható, érthető – de mégis eltérő – helyesírás-mintát használunk, nem is olyan régen még a latin-betűs magyar írásban is így volt: elég a 19. század első feléig visszamennünk, és azt találjuk, hogy egyesek *té-zé*-nek, mások *cé-zé*-nek írták a *cé* hangot, egyesek *té-es*-sel, mások a ma is használatos *cé-es*-sel írták a *csé* hangot. Hiszen ebben a latin-betűs példában ugyanarról van szó, mint hogy ***[1.]***-vel vagy ***[2.]***-vel jelöljük az *ű* hangot, hogy ***[3.]***-vel, ***[4.]***-vel vagy a ***[5.]*** vagy netán ***[6.]***-vel írjuk az *ö*-t (illetőleg, melyikkel jelöljük a rövid, melyikkel a hosszú hangokat).

Mégis: az egységesítési törekvés jogos igény, és valóban, történelmileg is ezt figyelhetjük meg minden írott nyelv esetén. Egyedi írásmódok eleinte (és néha kizárólag) természetes

úton kezdenek közelíteni egymáshoz (hiszen az író, olvasó célja, hogy megértsék egymást), majd néha – de nem szükségszerűen – tudatos törekvés útján egyeznek meg egy helyesírási normában. Ez történt a magyarral a 19. század folyamán, amikor az akadémia először állapodott meg egy egységes helyesírásban. Egy nagyon fontos szó hangzott el imént: ugyanis ez az egységesítési törekvés valójában egy helyesírási kérdés, egy helyesírási norma felállításáról szól.

A magyar írásbeli kultúra virágzott az akadémiai helyesírás-egységesítés előtt is, hiszen Balassi, Zrínyi, Pázmány – hogy a régebbieket –, Aranka György, Csokonai, Kazinczy – hogy a fiatalbbakat említsem –, még az ingadozó helyesírások korában alkotott. Le kell tehát szögeznünk, hogy az ilyen helyesírás-egységesítési törekvések érthetők, van alapjuk, de korántsem szükségszerűek.

Azt is fontos leszögeznünk, hogy helyesírási normákat lehet tanítani, lehet javasolni, ajánlani, helyeselni, de nem lehet kikényszeríteni használatukat, nem lehet betartatni őket. A helyesírási normák terjedésének mindig két fő hajtóereje volt: egyrészt az iskolák, másrészt a kiadók. Az előbbiek egy egységes normát tanítottak a felnövekvő generációnak, az utóbbiak pedig saját kiadói elveik mentén, (ez esetben helyesírásukkal) adták ki a szerzők műveit, így az olvasóhoz már egységesítve jutottak el a különböző szerzők legkülönb írásszokásai.

Ez nagyon tanulságos a képviselt rovásírókra és rováscsoportokra nézve is, mivel az írás módját senkire sem lehet rákényszeríteni, legfeljebb érvekkel meggyőzni. Ezért, bár érdemes és nemes cél lehet az egységesítésre való törekvés, azonban ha nem sikerül megegyezni, ha egyik vagy másik rovótársaság kitart eddig bevett módja mellett, ám úgy legyen! Ezt lehet sajnálni, még rosszallni is, de kulturált emberek között ezért haragudni, ezen összeveszni nem szabad. Mivel számtalan, az enyémet követő előadás valójában helyesírási javaslat, kérem megítélésükben és a vitában is az elhangzottakat szem előtt tartani.

Előadásom bevezetőjében megemlítettem, hogy két, gyakran összekevert, de valójában igen kevéssé összefüggő témára gondolhatunk, ha „szabványosításról" beszélünk. Az imént tárgyalt helyesírási kérdésre javasoltam az *EGYSÉGESÍTÉS* kifejezést.

Most a megpendített, második témára szeretnék rátérni, ez pedig nem más, mint a műszaki szabványosítás. Hangsúlyzom, *műszaki* szabványosítás. Ezentúl erre a folyamatra, törekvésre fogom használni a puszta „szabványosítás" szót, és megkérem a hallgatóságot, hogy Önök is kövessék példámat az egységes nyelvezet kialakítása érdekében.

Mindnyájan szeretnénk ősi írásunkat a modern technika eszközeivel is használni. Azonban, ahogy a történelem hozta, hiába mondjuk Neumann Jánost magunkénak, a számítástechnikai eszközök és programok zömét külföldön fejlesztik és építik: Amerika, India, Kína és Japán játszik különböző területeken vezető szerepet. Azt is szeretnénk, hogy ha a világ másik végére, pl. egy Ausztráliába vagy Argentinába vetődött barátunknak, rokonunknak írnánk rovásírásos e-mailt, ő azt gond nélkül olvashassa ott is.

Mivel a pillanatnyi akadályok technikai természetűek, ezért van szükségünk egy műszaki leírásra, amihez a gyártók igazodhatnak. S mivel a rendszereket (Windows, Apple, Outlook, de még a magyar levelezőrendszerek – mint pl. a freemail vagy a citromail – „lelkét adó", úgynevezett prog-

ramkönyvtárakat is) külföldön, a világon szerte-szét fejlesztik, ezért van szükségünk egy nemzetközi szabványra. A nemzetközi szabványosítás a mi érdekünk, hiszen ez alapján válik világszerte, de hazánkban is gond nélkül használhatóvá ősi írásunk.

Egyesek talán emlékeznek még, hogy korábban milyen gyakran jelentett gondot az, hogy a gyártók nem egyeztek meg egy egységes műszaki szabványban, hogy Amerikában és Európában, jóformán minden országban más-más kódolást használtak a betűk tárolására. Így fordulhatott elő az, hogy míg mi azt írtuk ***árvíztűrő tükörfúró***, más ezt kapta meg: ***Ã¡rvÃztÅ±rÅ‘ tÃ¼kÃ¶rfÃºrÃ³*** vagy ***árvíztûrõ tükörfúró*** vagy ***rvztr tkrfr***, esetleg ***įrvķztūrõ tükörfśró*** avagy ***ĂĄrvĂztĹąrĹ ⓪ tĂźkĂśrfĂşrĂł***.

A problémát hamar felismerték, két helyen is. Egyrészt a számítógépes vállalatok, mint a Microsoft, Apple, Adobe, stb., saját törekvésként elkezdtek egy egységes szabványon dolgozni, és e célra a „Unicode" néven tömörültek. A célkitűzés az volt, hogy a világ összes (elavult és ma is használt) betűjét és írásjelét egyértelműen tárolni tudják, hogy a fent említett probléma ne jelentkezhessen. Másrészt a nemzetközi szabványszervezet, az ISO is elkezdett ezen dolgozni. Miután felismerték, hogy ugyanazon dolgoznak, egyeztettek, és azóta együtt folyik a szabvány bővítése. Ezért van az, hogy amikor az (egyszerűség kedvéért) a Unicode-ról beszélünk, akkor valójában a Nemzetközi Szabványszervezet ISO tízezer-hatszáz-negyvenhatos (10646) szabványára gondolunk. A munka a 80-as években elkezdődött, és a 90-es években már kész szabvány létezett. Az elmúlt években tapasztalható, hogy kevesebb a problémánk, azonban az elavult rendszerek sokszor belezavarnak. A múlt kísért.

Hallottuk hát a Unicode-szabványosítás céljait. De mik az alapelvei? Itt meg kell különböztetnünk a gyártói-fejlesztői és a felhasználói szempontokat. Gyártói-fejlesztői szempontból, természetesen, mint minden szabványnak, előírónak kell lennie. Felhasználói szempontból – és mi ennek minősülünk, amint internetes lapokat szerkesztünk majdan rovásírásban vagy Word-dokumentumokat, netán egész regényeket írunk rovásírásban a Unicode segítségével –, alapelveinél fogván, szigorúan leíró jellegű. Mit jelent ez? A Unicode megfigyeli, felméri, hogy milyen betűk léteztek és léteznek, milyen betűket használnak és használtak és ezeket írja le. Célkitűzése kimondottan nem előíró jellegű. A Unicode-szabványosítás nem szól bele, hogyan írjunk, nem zavarja, ha különféleképpen írunk, sőt kimondottan és alapelve szerint lehetővé teszi, hogy tetszőleges helyesírást alkalmazzunk. Fontos ezért, hogy értéksemlegesen legyen megfogalmazva a szabványtervezet.

Ha kedvem szottyan, az Unicode lehetővé teszi, hogy ezt a Gárdonyi mondatot: *„A német Ferdinánd ráküldte Budára az ő vén totya generálisát: Roggendorfot. A pogány török császár maga indult el, hogy feltűzze a félholdas zászlót a magyar királyi palotára."* ne mai helyesírással írjam, hanem egy 17–18. századi erdélyi írásmóddal: *„A német Ferdinánd ráküldte Budára az ö vén totya generálisát, Roggendorfot. A pogánj török tsáßár maga indult el, hogy feltüzze a félholdas záßlót a magyar királyi palotára."*, vagy egy még régebbi, Kézai és Zsámbokyi idejét idézve: *„A németh Ferdinánd rákwldthe Bvdára az ew vén toťa generálisſáth, Roggendorfoth. A pogáń thewrewk cháßár maga indult el, hogy felthwzze a félholdas záßlóth a maǵar királi palotára."*

Tehát, a Unicode nem szól bele abba, hogy melyik hang jelölésére melyik betűt használjuk. A Unicode célja minden létezett és létező betű használhatóvá tétele. Hogy aztán mire és hogyan használják, abba nem szól bele. Mit jelent ez számunkra, a rovásírás Unicode-beli szabványosításával kapcsolatban? A Unicode évtizedek óta bevett elvei alapján szeretné a székely rovásírás jelkészletet is kódolni, amely az összes történelmi és modernkori helyesírást leképezhetővé, a számítógépen használhatóvá teszi. A rovásírás szabványosításának feladata tehát az összes létező rovásjelet – de nem az összes létező betűformát – összegyűjteni, leírni. Hangsúlyozom, felhasználói szemszögből leírni, nem előírni. Ez azt is jelenti, hogy egy helyesen megfogalmazott, kellő körültekintéssel elkészített szabványtervezet szabadságot biztosít, elfogadása esetén az összes rovásírásos helyesírás-hagyomány írható lesz számítógépen is. Ebből látható, hogy a szabványosítás önmagában nem függ össze a korábban tárgyalt egységesítési törekvéssel. Ha nem születne megállapodás egy egységes helyesírásról, a Unicode – feltéve, hogy egy megfelelő javaslat kerül elfogadásra – mindenkinek lehetővé teszi, hogy a hagyományos helyesírása alapján írjon tovább, ráadásul úgy (ellenben a régi írástípusos megoldással), hogy közben nem hamisítódik meg az író helyesírási döntése (hiszen mi sem szeretnénk, ha a levelünkben *gólya* szót írva a címzettnek *gója* jelenne meg). Ha egységesítés történik, úgy sincs gond: akik az egységesítés mellett kötelezték el magukat, az összes kódolt betű közül csak azokat és úgy alkalmazzák, amelyekről és ahogyan megállapodtak. Mindemellett, ha mégis betűhűen akarunk visszaadni pl. egy 1910-es évekből származó Magyar Adorján-helyesírású szöveget, ezt is megtehetjük. A Unicode – ha a helyes elvek mentén készült tervezet mentén szabványosít – *FELSZABADÍT*, mindenkinek szabadságot biztosít.

Hadd számoljak be röviden a Unicode-szabványosítás helyzetéről és állapotáról. Jómagam – azzal a Unicode-szakértővel, aki 1998-ban először kereste meg a magyar rovóközösséget (ez a próbálkozása érdeklődés és együttműködés hiányában elapadt) –, Everson úrral, 2008-ban kezdeményeztünk egy újabb egyeztetést, amire sor is került július–augusztusban (az ott megjelentek közül itt is ülnek néhányan). Az ott felmértek alapján hamarosan megszületett a fent leírt elveket követő javaslatunk, amelyet tovább finomítottunk. A nemzetközi szabványosítás általános átfutási ideje mellett, már minden bizonnyal két éve, kb. 2010-től tudnánk mindannyian a hétköznapokban is használni a rovásírást számítógépeken.

Történt azonban, hogy egy bizonyos csoport egy ellentervezetet nyújtott be. Magát – a valóságnak nem megfelelően – az összes rovásírót képviselőnek állító alapítványról, a Rovás Alapítványról van szó. Ez az ellentervezet, amely sem műszaki, sem egyéb szempontból nem felel meg a Unicode célkitűzéseinek, mivel – többek között – előíró jellegű és egy bizonyos szemléletmódot próbál – a szabványt tekintélyként beállítva – a rovásíróközösségre erőltetni. Ez a csoport az egyik érdekeltjét a Magyar Szabványügyi Testületbe delegáltatva, sorra vétózta meg tervezetünket, hátráltatván elfogadásának előrehaladtát. Ezért állunk 2012-ben még mindig használható szabvány nélkül. Arra szeretném kérni Önöket, hogy a mi tervezetünket támogassák.

EGYSÉGESÍTŐ SZAKMAI KÉRDÉSEK

EGYSÉGES ROVÁS BETŰSOR, KÉTFÉLE K BETŰ, IDEGEN SZAVAK ÍRÁSA, SZÓTAGJELEK

Zomoráné Cseh Márta

Egységes ábécé a Forrai-féle ábécé. Ebbe is becsúsztak hibák már a nyomtatáskor:

Forrai Sándor „A magyar rovásírás elsajátítása” című tankönyvének (magánkiadás, Budapest – 1996) betűsora, 50. oldal

Csermus Lajos felvétele

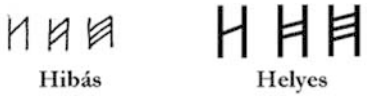

*Akkor már Sanyi bácsi nem látott, nem tudta ellenőrizni. Utólag tudta meg, és nekem is felhívta a figyelmemet néhány hibára: az **R**, **CS**, **Z** rovásbetűk esetén középen kell összekötni a két függőleges párhuzamost kissé ferdén, nem lentről fel.*

A bemutatott betűsorban a rövid **Ö** még helyesen van írva. Jóval különbözik a nagy latin-betűs **K**-tól: **ᛕ**. A függőlegesre illesztett két „ölelő kar” jóval rövidebb mint a nagy latin-betűs **K** esetén. Az **Ö**-nek ez a változata a legalkalmasabb az összerovásokra. Meghosszabbítva ez nem lenne lehetséges. A számítógépes változatban már ez is hibásan van jelölve és nagyon megtévesztő: **K**. Tankönyvíráskor és tanításkor sok bosszúságot okozott ez a csekélynek tűnő hiba.

A többi betűsort a rovásemlékeknél kell tanítani, hogy megismerjék és megfejtsék azokat. Fontos, hogy csak azokat a betűsorokat használjuk rovásíráskor, amelyek valamely régi rovásemléken megtalálhatók. A betűsorokat nem szabad keverni! A rovás betűsorok az illető rovásemlék kormeghatározásában is segítségünkre lehetnek.

A rovásírás iránya jobbról balra tartó. Összevonás esetén fentről lefelé, majd jobbról balra.

A számítógépre alkalmazott egységes rovás-ábécé a hitelesen kijavított Forrai-féle ábécé.

A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Kis- és nagybetűt külön nem jelölünk. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin-betűs írásnál. A sorok végén szótagolással kell elválasztani a szavakat.

A kétféle **K** betűt hangrendi illeszkedés szerint a legalkalmasabb használni, mert a rovásírás rövidítési rendszere a nyelvünk hangrendi illeszkedésén alapszik. Teljes kiírásban, kezdőknek lehet csak az ◊-et (**eK**), de a legjobb, ha egyből a hangrendi illeszkedés szerint tanuljuk meg és tanítsuk, még a másodikosoknak sem okozott gondot. A két **K** betűnek a többi előfordulását a rovásemlékeknél és az írástörténetnél kell tanítani.

A rovásírásban nincs Q, W, X, Y, DZ, DZS! QU = **KV** (pl. Aquincum = Akvinkum, Quartz = Kvarc), W = **V** (pl. Wesselényi = Vesselényi), X = **KSZ** (pl. taxi = takszi), Y = **I** vagy **J** (pl. Vörösmarty = Vörösmarti, York = Jork).

A DZ, DZS csak külön-külön létezik a rovásírásban. Ha egymás mellé kerülnek, mindkettőt kell jelölni. Például:

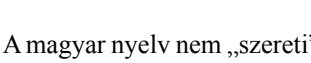

Újkori székely-magyar rovás ligatúrák		
	DZ	Vér Sándor: Életfa Első kiadás – 2001
	DZS	
	Q	Vér Sándor: Életfa Korai változat, kéziratban –1994
	W	Tisza András, Sípos László és Rumi Tamás által kifejlesztett betűalak – 2008
	X	Vér Sándor: Életfa Korai változat, kéziratban –1994
	Y	

A magyar nyelv nem „szereti" a torlódásokat. Ezért valószínű, hogy ez esetben is valami külső behatásra alakultak ezek a szavak a ma ismert alakra, ugyanis népiesen a *bodzát borzának*[1] hallottam a Maros-megyei tájegységben, a *lándzsát* pedig *láncsának* ejtették régen Friedrich Klára véleménye szerint[2], a rómaiak a hunoktól vették át ebben az alakban[3]. Hasonlóképpen a *fogódzom* vagy *kapálódzik*, stb. szavakhoz, melyeket lehet egyszerűen *fogózom* vagy *kapálózik*ként is mondani, írni. A fent bemutatott táblázatban lévő összerovásokat nem lehet külön jelként bevezetni. Az összerovásokra végtelen lehetőség adódik. Ezen idegen eredetű hangok lejegyzése is a DZ kivételével helytelen. A DZS esetén ZSD összevonást mutat be. Az összerovás rendje szerint (fentről lefelé–jobbról balra) a ZS van fejül, a D van alul. A Q-nak bemutatott jel csak akkor felel meg, ha magas hangrendű magánhangzóhoz társul: , . Ilyen nincs a rovásírásban: . Az X-et külön kell írni: , de nem mindegy például, hogy:

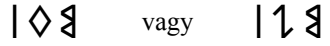

SZKeM vagy SZKaM

A W még elfogadható lenne két V betű egybeírásának, de tudjuk, hogy összerováskor a kettős mássalhangzókat nem jelöljük. Mert ha jelölnénk, akkor a megfelelő magánhangzót kéne közéjük olvasni. A rovásírás ezt egyszerűen V-nek írja. Az ipszilonnak feltüntetett jel fentről lefelé olvasva JI összerovás. Az összerovásokat hagyjuk mindenki egyéni ötletességére a szabályok adta lehetőségek keretében. Sem a magyar nyelvben, sem a rovásírásban nincs Y, sem X. A magyar nevekben az Y-t I-nek vagy J-nek ejtjük.

Az idegen szavakat rovásbetűkkel hangzás szerint írjuk át. (Ha így nem egészen egyértelmű, akkor zárójelben oda lehet írni az eredeti latin-betűs változatot is.) Az idegenek sem tudják a magyar neveket csak hozzávetőlegesen írni hangzás szerint a betűikkel. Mi magyarok sem tudjuk leírni az arab, kínai, orosz vagy héber neveket, csak hangzás szerint. Miért erőltetnénk erre a rovásírást? Ne felejtsük! A székely-magyar rovásírás a magyar nyelv írása. Erre nagyon alkalmas. A rovás betűsor 32 betűből áll. E betűkészlettel bármit le lehet írni magyarul. Azokat a szavakat, amelyeket nem lehet ezekkel a betűkkel leírni, azok nem magyar eredetűek. Nem kell mindenáron megfeleljen bármelyik nyelv lejegyzésére. Arra az adott nyelv írása alkalmas. Ne hozzunk létre hibrid írást, sem zagyva nyelvet!

Zárt **E**-re nincs külön rovásbetű a rovásábécében. Történhettek elírások is az **E** rovásbetű esetén a rovásemlékekben, amikor elhamarkodott kézírással vagy a bicska sikertelen használatával a rovás **E** betű a **H**-hoz hasonlóvá vált. Ha azonban megfigyeljük a botnaptár példáit és Telegdi *Rudimentájában* lévő *Hiszekegy* és *Miatyánk* írásmutatványt, észrevehető, hogy többnyire a tájszó jelölésére alkalmazott **H** betűt a rovó. A botnaptár ábécéjében a **H** hangot és a tájszólást jelölő **E** hangot is ugyanavval a hajlított **H**-val jelölte. Azért sem lehet „zárt **E**”-nek nevezni ezt a hangot, mert nem minden tájnyelvben jelöl **E** hangot, hanem van ahol például **Ö**-t jelöl.

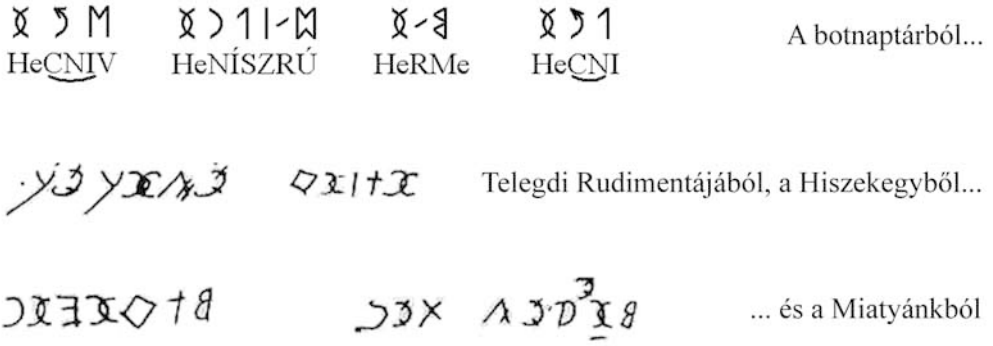

Dunántúli tájszólásban így hangzana: *hiszök*, *élötöt*, *mönnyekben*, *miképpön*. Valószínű, hogy Telegdi nem a dunántúli tájszólást örökítette meg, hanem egy székely nyelvjárást, mert ha *élötöt* lett volna, akkor mindkét **E** hangot **H**-val jelölte volna. A székely nyelvjárás szerint *élátet*, az első mély **E** (az **E** és **Á** határán), a második magas **E**, vagy nyílt **E**, ahogy Forrai Sándor nevezi (az **E** és **É** határán). Ezért jelölte csak az első **E** hangot **H**-val. *„A dunántúli tájszólásban két szomszédos faluban is nagyon eltér az **E** és **Ö** használata. A nyílt **E**-t gyakrabban használjuk, mint a fővárosiak, az biztos, de a zárt **E**-t is használjuk. Az **Ö** használata a legfontosabb. Van, ahol úgy mondják mögöszöm, máshol megöszöm, vagy megeszöm, vagy mögeszöm, nyílt vagy zárt **E**-vel. Van, ahol ugyanúgy ejtik a szavakat, mint az erdélyi példában. Úgy gondolom, további kutatást igényel ez a kérdés.” (Frigyesi Piroska)*

Ez egy érdekessége a rovásírásnak, de nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a hajlított **H** rovásbetűt ne lehetne más esetekben is **H** hangértékkel alkalmazni, mert gyakran előfordul ilyen alakban a rovásemlékeken. Tehát a nyelvjárást jelölő **H**-t lehet **E**-vel is jelölni. *„Ez a hang nyelvjárási jellegzetesség, a köznyelvben nincs benne. Akik nem élnek ilyen nyelvjárásban, kiejteni sem tudják, nemhogy felismerjék azt, hogy mikor használjuk. Másrészt pedig az **Ë** használata is különbözik nyelvjárásonként. Nem lehetne eldönteni, hogy ki és mikor használja helyesen. Egyébként a latin-betűs helyesírásban is volt erre kezdeményezés, de mint ma is látható, nem aratott sikert.” (Lakatos Aliz)*

Ezt lehet tanítani mint a rovásírás egyik érdekességét, azoknak akik helyesen ki is tudják ejteni. De a rovásszabványba nem kellett volna bekerülnie! Félrevezető, sok bonyodalmat okoz! Mindenképpen érdemes kutatni a titkai után. Kár lenne ősi írásunk e gyöngyszemét feledésbe hagyni. Rovásemlékeink között nincs olyan amelyben egy szövegen belül váltogatták volna a hajlított és szögletes **H** betűt. A hajlított **H** esetén nem lehet bízonyítani, hogy ez magas hangrendű **H** lenne.

(*A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* [RMCSSZ. Szamosújvár – 2011] című könyvem 87. és 103. oldala.)

Mély **TY** van a rovásábécében, mégpedig csak **aTY** hangértékkel, ami az ATYA képjeléből ered. (A fenti könyvem 86–87. oldalán a Magas és mély magánhangzót vonzó mássalhangzó párok-nál tárgyalom bővebben.)

Magas magánhangzót vonzó mássalhangzók	Mély magánhangzót vonzó mássalhangzók
eK	**aK**
eS	**áS**, **aS** [4]
eTY	**aTY**

- **eS** és **eTY** – Magas és mély magánhangzókkal egyaránt használjuk, mint a többi mássalhangzót.
- **áS**, **aS** és **aTY** – Csak az **A** magánhangzóval használjuk, mégpedig a mássalhangzó (**S**, **TY**) előtt. Így mély hangrendű értéke van.

Jelentős rovásemlék van amelyben az (**aK**) is besorolható az (**aTY**) és (**aS**) közé, például a botnaptár, amelyben az csak **aK**-ként szerepel. Azonban jelentős rovásemlék van, például a konstantinápolyi felirat 1515-ből, a gyulafehérvári református kollégium betűsora és szövege 1655-ből, de ide sorolható még a pécsi címerpajzs is a XIII–XIV. századból, a dálnoki felirat 1526-ból, a dési Erzsébet úti járdafelirat az 1960-as évekből – és még sorolhatnánk –, melyek a hangrendi illeszkedés szerint alkalmazták a kétféle **K** betűt. Amint már említettük, a rovásírás rövidítési rendszere is a nyelvünk hangrendi illeszkedésén alapszik, ezért a kétféle K betűt is ily módon a legmegfelelőbb alkalmazni. Ez a mássalhangzópár a legrejtélyesebb, ugyanakkor a legszívósabban maradt fenn napjainkig. A rovásemlékekből kiderül, hogy különféleképpen értelmezték ennek használatát, mert hosszú évszázadokon keresztül be volt tiltva a rovásírás, a tanító táltosok már nem éltek. Az is valószínű, hogy térben és időben alakult, változott a kétféle **K** alkalmazása is a rovásbetűk alakjához és a nyelvjárásokhoz hasonlóan. Valószínű, hogy volt idő, amikor az ősi írások mássalhangzós írások voltak, ami azt jelenti, hogy csak a mássalhangzókkal jelölték a megfelelő magánhangzókat is. Ezért minden mássalhangzónak kellett legyen magas és mély magánhangzót vonzó párja is. Érdekes módon fennmaradt a rovásírásban ez a néhány mássalhangzópár. Még vannak jelek arra vonatkozóan, hogy töredékesen fennmaradt más mássalhangzópár is. Telegdi *Rudimentájában* egyedül az (**aH**) betű és az (**aK**) betű van átírva előtte **A** magánhangzóval. A többi előtt mind az **E** magánhangzó van. A latin-betűs magyar-ábécé felsorolásakor is éppen e két betűt ejtjük ki **Á** magánhangzóval utána: Há és Ká. Azonban, már nem lehet beazonosítani a **H** mássalhangzópároknak megfelelő rovásjeleket. Lehetséges, hogy léteztek magas és mély magánhangzót vonzó szótagjelek is, mint az (**AND**) és az (**ATY**) . Érdekes, hogy a görög és a latin ábécében is kétféle **K** betű van: K és C.

Mi a véleménye Forrai Sándornak a mássalhangzópárokról? *„A felsorolt betűsorokban egy bogárjelnek többféle változatát is látjuk a következő átírásokban:* ***eMP*** *(****eMB****),* ***TPRuS****,* ***TPRu****,* ***aMB****,* ***oMB****,* ***PTHRu****,* ***MB*** *(****NB****). Ezek közül az* ***eMB****,* ***aMB****,* ***oMB*** *változatok nyelvünk hangrendjéhez igazodva mély és magas magánhangzót vonzó szótagjelekké alakultak.”* (Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napajinkig, Antológia Kiadó, Lakitelek – 1994, 100. oldal)

Továbbá így ír a 101. oldalon: *„Ősi jelek még a repülő madárhoz hasonló jelváltozatok* ***NT*** *átírásban, a már említett betűsorokban. E változatok itt is mély és magas magánhangzót vonzó szótagjelek:* ***NT****,* ***aNT****,* ***eNT****, melyekre példákat az 1431-ből származó székelyderzsi (lásd az V. fejezetben) unitárius templom rovásfeliratában, valamint a bolognai rovásnaptárban találunk: Antal, aprószentek, mindszent, Bálint (lásd a táblázat példái között). Simon Péter ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy »alakjuk a repülő madár őskori jeleire illetve a krétai minoszi jelek repülő madaraira emlékeztetnek.« Valószínű, ez utóbbi megállapítás a székely naptár repülő madaraira vonatkozik, melyek közül háromban tisztán kivehető az* ***INT*** *(átmetszéssel jelöli az* ***I****-t),* ***eNT*** *és az* ***aNT****.”* A rovásírás is a többi írásokhoz hasonlóan eredetileg mássalhangzós írás volt. A 102. oldalon megtudjuk: *„Később rovásírásunk kialakította magánhangzós rövidítési rendszerét is, melynek alapelvei mai gyorsírásunkban megtalálhatók. Így a magyar rovásírás a többi rovásírásokkal szemben egyedül fejlődött ligatúrás, azaz rövidítéses írássá.”* Tehát Forrai Sándor szerint is léteztek nemcsak magas és mély magánhangzót vonzó mássalhangzók, hanem szótagjelek is.

Az ᛯ (**UNK**) jelet az ᛊ (**US**) jelhez hasonlóan csak **U** magánhangzóval lehet alkalmazni, mert csak így található meg a rovásemlékeken (nikolszburgi, pécsi, énlaki). Valószínű, hogy lehetett mindkettőnek magas hangrendű párja is, de nem ajánlatos összekeverni, mert ezek a mély hangrendű szótagjelek jelölik a szavak mély hangrendjét is a rövidítéses rovásírásban.

- ᛊ (US) jelnek van-e ÜS párja? (Frigyesi Piroska adhat bővebb kiegészítést.)
- ᛯ (UNK) jelnek van-e ÜNK párja?

Ha az egyiptomiakban a szkarabeuszbogár gömb alakú bábja a kerek, tökéletesség legfőbb isteni Napjelképe volt, a magyar jelrendszerben is megfelel a GÖMB fogalmával, amint azt *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* (RMCSSZ. Szamosújvár – 2011) című könyvemben a 84. oldalon megemlítem. A GÖMB-GOMB, GÖMBÖC-GOMBOC alakra és hangzásban nagyon közel áll egymáshoz. A GÖMB-GÖMBÖC magas hangrendű, a GOMB-GOMBOC mély hangrendű szó. Oly sok idő távlatából nem tudhatjuk hogyan alkalmazták e bogárjeleket magas és mély hangrendben váltakozva. Feltevésemet igazolja Forrai Sándor *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig* (Antológia Kiadó, Lakitelek – 1994) című könyvében a 100. oldalon, a fent említett idézetben: *”... az* ***eMB****,* ***aMB****,* ***oMB*** *változatok nyelvünk hangrendjéhez igazodva mély és magas magánhangzót vonzó szótagjelekké alakultak.”* Az ismert rovásemlékek alapján a fent említett könyvemben próbáltam rendszerezni e jelek alkalmazását: **MB** mássalhangzós csoportjelként lehet alkalmazni az (**iMB**), = (**aMB**, **eMB**), (**aMB**), (**oMB**) jeleket, bogárjelnek nevezhető még alakja szerint az (**eMP**) szótagjel, mely a szempilla, pihe, pehely stb. képjelével van összefüggésben: amit nem lehet összetéveszteni az (**iMB**) jellel.

A **MB** mássalhangzós csoportjelhez hasonlóan a **NT** szótagjelnek is vannak magas és mély magánhangzót vonzó változatai a botnaptár alapján, az Antal, aprószentek, mindszent, Bálint ünnepek jelölésében[5]:

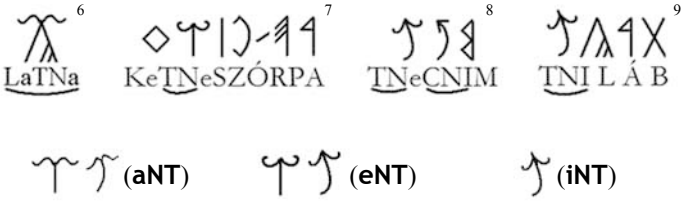

Vannak akik az **aNT** jelét az egyiptomi *antilop* képjelére vezetik vissza. A *Bálint* szóban jelöli az **I** hangot is vonal meghosszabbítással. Az egyiptomiak királyaik nevét a szövegből kiemelve hosszúkás keretbe foglalták, jelezvén, hogy ez a *legfőbb szó*, a *szavak feje*. Latinul *capita dictionum*, mint a *Men-Heper-Re*-ként *III. Thotmes* fáraó nevét megörökítő névgyűrűn:

Egyedül a magyar rovásírás örökített meg ehhez hasonló bogárjeleket, mássalhangzós átírásukkal, melyeket a székelyek is a „szavak fejének" neveznek.[10] Szavak feje, vagy rovás feje (*capita dictionum*, vagy *capita dicarum*[11]). Mindkettő érvényes, mert a névjegyeket, a legfőbb szót a rovásfejekre rótták be.

1 Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás rövidítési rendszere
RMCSSZ. Szamosújvár – 2011 – 24. oldal

2, 3 Friedrich Klára–Szakács Gábor: Ősök és írások – Magánkiadás – 2008 – 109. oldal

4 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig
Antológia Kiadó, Lakitelek – 1994 – 83. oldal
Forrai Sándor: Küskarácsontól sülvester estig… – Múzsák Könyvkiadó, Budapest – 23. oldal

5 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – 101. oldal

6 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – 161. oldal

7 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – 227. oldal

8 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – 218. oldal

9 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – 168. oldal

10 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – 55–56. oldal, 99–101. oldal

11 Friedrich Klára–Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk, a ROVÁS
Szakács Gábor kiadása – 2003 – 75–76. oldal

GONDOLATOK AZ ÉLŐ ROVÁSRÓL

Vér Sándor

„Nem őseinket kell követnünk, hanem azt, amit őseink követtek.” (Dávid Csaba – 2002)

A székely-magyar rovás túlélt számos viharos évszázadot, tiltást és ármánykodást. Igaz, voltak olyan pillanatok is, mikor kihaltnak hitték, hitették. Mi több, egy teljes nemzedék elől rejtették el, tagadták le, még a múltbéli létezését is.

De mára már bebizonyosodott, hogy él, és egy pillanatra sem volt halott, mert mindig voltak, akik őrizték a zsarátnokot. Így jutottunk el mára oda, hogy a rovással nyomtatott könyvek között megtalálható a Szentírás Újszövetségi része, s hamarosan be kell fogadnia az elektronikus-digitális világnak is, azaz be kell kerülnie a székely-magyar rovás betűinknek az UNICODE-rendszerbe.

Nagy eredménynek tekintem a 2008-ban Gödöllőn rendezett konferenciát. Legfőbb eredménye, hogy együtt volt számos jelentős szervezet és személy, határon innen és túl, és sikerült olyan megállapodásokat rögzíteni, melyeket minden jelenlévő elfogadott, még akkor is, ha esetleg ki-ki személy szerint nem mindenben értett egyet.

Azt gondolom, ennek a mai találkozónak hasonlóan eredményesnek kell lennie. Ragaszkodva és betartva a gödöllői megállapodásokat, tovább kell lépnünk, s az újonnan felmerült kérdésekkel kell szembenéznünk, azokról újabb megállapodásokat kötnünk.

A rovás megújulásával jó néhány új, másodlagos formavilágában eltérő rovásjel-típus is született. De nézzük, többek mellett mikről is kellene szót ejtenünk ezen a találkozón!

AZ ÍVES ÉS SZÖGLETES BETŰFORMÁKRÓL

Alaptétel, hogy egy ábécé betűinek olyannak kell lenniük, hogy ne hasonlítsanak egymáshoz, még tükrözés, elforgatás után vagy a másodlagos grafikai jellegük elhagyása esetén sem. Ne legyenek összetéveszthetőek.

Ennek az ősi jelkészlet is, de a Rovás szabvány betűkészlet is teljesen megfelel, ha csak a kiterjesztett ábécét vesszük. Azonban ha továbbmegyünk, s kitérünk például a zárt **E**-re (**Ë**), vagy a könyvkiadásban használt **Ű**-re, máris akad egy apró problémánk. Nevezetesen: az összetévesztés veszélye áll fenn a szögletes **H** jel és az íves **Ë** jel között, mely utóbbi ráadásul az emlékekben legtöbbször **H**-ként jelenik meg. Nem elégséges a formai különbség a könyvnyomtatásban szereplő **Ü** – **Ű** jelpár közötti sem.

H Ë és H Ü Ű

A **H** – **Ë** esetében az egyik jel csupán íves változata a másiknak, míg az **Ü** – **Ű** esetében az íves változat mellett némi dőlésszög módosulás tapasztalható. Ezek az eltérések csupán olyan másodlagos formai jellegzetességek, amelyek nem elegendőek a jelek egymástól való megkülönböztetésre, főleg igaz ez a kézírásra. Ráadásul amikor „ívesítjük", vagy „szögletesítjük" a jeleket, a fenti jelpárok könnyen összetéveszthetővé válnak. Ez pedig a megújult rovásban nem megengedhető. Ezért e jelek használatát újra kell gondolni. Javaslatom:

- Az íves **Ë** – **H** jelet meg kell hagyni a **H** számára. Az **Ë** jelére még visszatérek.
- Az **Ű** esetében pedig – bár a rövid-hosszú magánhangzópárok között alkalmazni kellene a hasonlóság elvét – meg kell tartani a „szilvamag" jelet, vagy egy olyan régi **Ü** jelet kell keresni, ami megfelel a szempontoknak.

NYELVJÁRÁSI TERÜLETEK – AVAGY AZ Ë HASZNÁLATA

- A **nyugati nyelvjárás** (1) *Győr-Moson-Sopron*, *Vas*, *Zala*. Különbséget tesz a zárt **Ë** és a nyílt **E** között és enyhén **Ö**-ző (*söpör*, *vödör*).
- A **dunántúli nyelvjárás** (2) a nyugati nyelvjárásterület és a Duna észak-déli vonala között helyezkedik el. Nyelvjárási jelenségeinek nagy része azonos a nyugatiéival. Ez a zárt **Ë**-re is igaz.
- A **déli nyelvjáráshoz** (3) tartozik a Dunántúl *Marcali–Kaposvár–Szekszárd* vonalától délre eső része, illetve a *Duna–Tisza köze* sávosan. A terület nyelvjárása meglehetősen sokszínű, csak az **Ö**-zés közös vonás benne. Az **Ë**-zés főleg a dunántúli és nyugati területeken van jelen.

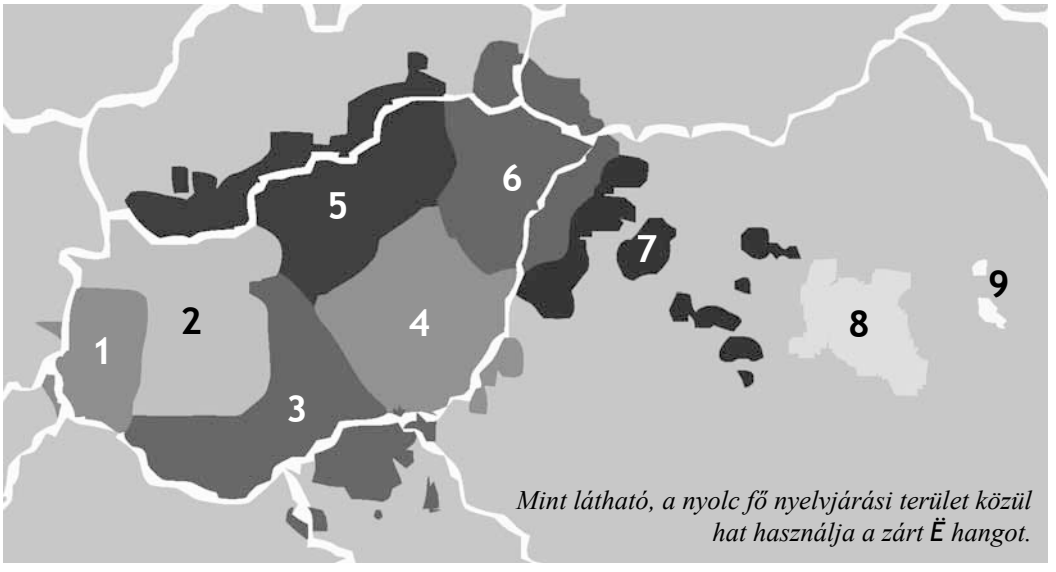

*Mint látható, a nyolc fő nyelvjárási terület közül hat használja a zárt **Ë** hangot.*

- A **tiszai nyelvjárás** (4) a *Duna-Tisza közén* az előbbi nyelvjárással sávosan váltakozva, a *Tisza*, a *Körösök*, a *Berettyó* vidékén, *Szolnok* közelében, illetve *Hajdú-Bihar* és *Békés megye* délnyugati részén használatos. Jellemző vonása az **Ë**-zés és az **Í**-zés. Különbséget tesz az **Ë** és **E** fonémák között (*embër*).
- Az **északnyugati** vagy **palóc nyelvjárás** (5) a *Budapest–Cegléd–Szolnok* vonaltól északra van használatban, keleten a *Tisza* alkotja határát. Jellemzője a nagyfokú illabialitás – ennek következménye, hogy az **I**, **Ë**, **Ă** hangok megterhelése nagy.
- A **székely nyelvjárás** (8) a *Székelyföld* vidékén használatos, mely **Ë**-ző, **Ö**-ző és **E**-ző. Általánosak a *tehen*, *kerek*, *kötel*, *eger* jellegű névszótövek.
- Az **északkeleti nyelvjárás** (6) területéhez tartozik *Szabolcs-Szatmár-Bereg*, *Borsod-Abaúj-Zemplén* és *Hajdú-Bihar megye* nagy része, illetve a szomszédos országokban északra és északkeletre hozzájuk csatlakozó vidékek zöme. Az egész terület jellemző sajátsága az **E**-zés, az **Ë** hang nem létezik.
- A **mezőségi nyelvjárás**t (7) az *erdélyi* magyarság beszéli a *székelyek* kivételével, fő területe *Kolozsvár*, *Kalotaszeg*, *Torda*, *Dés* vidéke és a *Maros* mente. Legfőbb vonása a nyílt magánhangzós jellege.
- **Csángó nyelvjárás** (9)

A ZÁRT E (Ë) KÉRDÉSKÖRE

Jómagam tősgyökeres alföldi vagyok, és a szögedi (inkább a környező falvak és Hódmezővásárhely) **Ö**-ző nyelvjárása az anyanyelvem.

Sokáig úgy gondoltam, hogy van **Ö**-zés, **Ë**-zés és **Ă**-zás, stb. De rá kellett jönnöm, hogy ez nem így van, mert az **Ö**-zés, **Ë**-zés egy és ugyan az a dolog, csak más „hangnemben”.

Miután kiderült számomra, hogy a nyolc fő nyelvjárás közül hatban használják az **Ë**-t, azaz a magyar nyelvterület mintegy ¾-ében, úgy gondolom, nem mehetünk el szó nélkül a kérdés mellett. Annál is inkább, mert az **Ë** (**Ö**) használatával bizonyos szavaknak még a jelentése is megváltozik. Néhány példa erre:

– A „mentek” szó jelentésváltozatai:
  - mentë̈k – éppen megmentek valakit
  - mëntek – ők korábban mentek valahova
  - mëntë̈k – jelenleg ti mentek valahova
  - mentek – *régi pesti szóhasználat* – tulajdonképpen, mentesek valami alól
– A „mered” szó jelentésváltozatai:
  - mered – felfelé áll
  - merë̈d – kimersz valamit (pl. folyadékot), bátorkodsz (meg mersz tenni valamit)
– A „vetette” szó jelentésváltozatai:
  - vetë̈tte – elvetette a magot, bevetette az ágyat
  - vëtette – megvetetett valamit, levetetett valamit

Tehát mindenképpen megoldást kell találni az **Ë** rovásban történő használatára, annál is inkább, mert rovott múltja is van. Mivel az **Ë**-zés és az **Ö**-zés majdnem egy és ugyanaz azt hiszem ezt az azonosságot figyelembe véve kell keresni a megoldást. S talán rá is leltem egyre.

A jel, amit javasolok, mind formailag, mind származtatásilag, mind pedig az eredetiség vonalán illeszthető a rendszerbe. Ez pedig nem más, mint Bél Mátyás **Ö** jele.

Mint látható, hasonlít a Forrai-féle **Ö**-re, és a szabványosításra ajánlott Rovás szabvány **Ö** jelére is. Ám nem egy pontból indulnak ki a „szárnyai”, s így jelentősen el is térnek attól.

Ha viszont a kacskaringósságát csökkentjük, s összevetjük az „íves” **H** (Ë), az **E** és az **É** jelével, látható, hogy könnyen beilleszthető ebbe a sorba az általam javasolt **Ë** is. (Logikailag is és formailag is ott a helye. Bár megjegyzem, az az érvelés is helytálló, hogy a valóban zárt jel az „íves” **H** lenne, de szerintem a „zárt” jelző nem a jelre, hanem a hangra utal.)

Tehát ez azt jelenti, hogy van egy jelünk, ami egy **E** és **É** hang közötti hangot, az **Ë**-t jelölheti, ráadásul némileg hasonlít az **Ö**-re is, s így a szögediek nyugodtan ejthetik **Ö**-nek. (És megmaradt a **H** is zavartalanul.)

AZ **AK** JEL HASZNÁLATÁRÓL

Őseink két **J** hangjelet alkalmaztak, ugyanúgy, ahogy ma is. Viszont mi nem írunk kétféle **K** betűt, mint ahogy azt ők tették.

A kétféle **K** jel használatáról nincs hiteles történelmi információ, illetve kellő mennyiségű emlék. Abban az időben, melyből az emlékeink származnak, már kevésbé használták mind a két **K**-t. Elképzelhető, hogy a két **K** jelet az adott szó hangrendjétől függően használták. Lehet, hogy a magas hangrendű szóban a rombusz **eK**, míg mély hangrendűben a „farkincás” **aK** jelet alkalmazták. De az is lehet, hogy csupán az **A** betűk után írtak **aK** jeleket vagy esetleg a szó végén a többes szám jelölésére használták.

Mint tudjuk, a beszédben a **K** hangok különböző gégeállással képződhetnek. A nyelvészek szerint a magyarban alapvetően magas és mély **K** hangot különböztethetünk meg (az arabok hétféle **K** hangot ismernek). Ha ma használni szeretnénk mind a két **K** jelet, legcélszerűbbnek az látszik, hogy a képzés helye szerinti jelölést alkalmazzuk. Azt, hogy a **K** mély vagy magas képzésű-e, az előtte, illetve mögötte álló magánhangzók jellege határozza meg.

Kutatásaim alapján a következő eredményre jutottam (a felsorolt *példákban* a kis ***k*** jelöli az **eK**-et, a nagy ***K*** az **aK**-ot):

- **aK** jelet írunk minden mély hangrendű magánhangzó elé (*biKa*, *miKor*), továbbá a mély hangrendű magánhangzó után, ha a **K**-t mássalhangzó követi vagy a szó végén áll (*traKtor*, *buKsi*, *oKtondi*, *ludaK*, *sznoboK*, *KapuK*). Minden egyéb esetben az **eK**-et írjuk (*baki*, *szaké*, *vektor*, *bököd*, *kerék*, *picik*).

- Ha két **K** kerül egymás mellé, azoknak egyformáknak kell lenniük (*aKKor*, *eKKor*, *nyekken*, *zökken*, *buKKan*), kivéve ha összetett szavakban kerülnek egymás mellé, s az első tag **K**-ra végződik, a második **K**-val kezdődik. Itt az eredeti szóban meghatározott szempontokat vesszük figyelembe (*fékKar*, *ablaKkeret*).

Mindenképpen azt gondolom, szükséges szabályt alkotni azok számára, akik használni kívánják mind a két jelet.

A LATIN-BETŰS ÉS A ROVÁS ÁBÉCÉRŐL

A mai latin-betűs és a rovás emlékeink ábécéi eltérnek egymástól. A régi rovás ábécében nem voltak hosszú magánhangzók, **DZ** és **DZS** hangokra, valamint Q, W, X és Y betűkre rovásjelek. Része volt viszont a zárt **Ë** jel és két különböző **K** jel.

Mivel a rovás élő, önálló írás, és közelebb áll mind a régi, mind a mai beszélt nyelvünkhöz, mint a latin betűk, a két jelkészletet részben külön kell kezelni. Azt gondolom, a két ábécét nem szabad összekeverni, összemosni. Meg kell tartani mindkettőnek az önállóságát, jellegzetességét. Mit értek ezen? Azt, hogy a két ábécé betűsorrendjén egymáshoz képest kicsit módosítani kell. Mégpedig azért, mert a latin sorban nem szerepel a **Ë** és az **aK** jel, ugyanakkor a rovás jelsorban nem lehetnek ligatúrák mint egyéni hangok jelei.

Latin ábécé:

A Á B C CS D DZ DZS **E É F G GY H I Í J K L LY M N NY O Ó Ö Ő P** Q **R S SZ T TY U Ú Ü Ű V** W X Y **Z ZS**

Rovás ábécé:

ÉSSZERŰSÍTŐ JAVASLATAIM

- Az íves Ë – **H** jelet meg kell hagyni a **H** számára.
- Be kell emelni a Rovás Szabvány ábécébe a Ë jelét.
- Az **Ű** esetében pedig – bár a rövid-hosszú magánhangzópárok között alkalmazni kellene a hasonlóság elvét – meg kell tartani a „szilvamag” jelet, vagy egy olyan régi **Ü** jelet kell keresni, ami megfelel a szempontoknak.
- Megegyezésre kell jutni a két **K** használatával kapcsolatban. Meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy aki akarja, használhassa. De ez **ne kaotikus módon** történjen!
- Rögzíteni kell a latin-betűs ábécétől eltérő sajátosságokkal rendelkező rovás ábécé jelsorát.

Az értekezlet jelképe karcolásával díszített üvegpoharak – Szondi Erzsébet munkája

AZ IDEGEN JELEK HASZNÁLATA
AZ Ó-MAGYAR ÍRÁSRÓL MAGYARUL

Vári Jenő

ŐS-ÍRÁS-unkról szólok röviden. Nem lesz SÍRÁS-RÍVÁS, csak ÍRÁS és ROVÁS. Ebben segít ROVOTT-RÓTT múltunk és a RÉVES (RÉVÉSZ), aki a csillagösvényről üzen, áthozza ősi hagyatékunkat és lesz múltunk örök jelen.

RO-(V)-ÁS ~ RO-ÁS ~ OR-ÁS ~ ER-ŐS ÚR-AS ÍR-ÁS (a **V** hang némul és a magánhangzó-torlódás elkerüléséért az **R** elé kerül az **R**-t megszólaltató magánhangzó). Tehát a ROVÁS = ÍRÁS, „ROVÁS/ROVÓS" ÍRÁS = ó-magyar ÍRÁS. ROVÁS: RÓ (és) VÁS/VÉS.

Más példák a **V** hang elhagyására: LÓ, LÓS ~ LO-(V)-AS, FÉNY-ES ~ FÉNY-ÖV-ES. A LÓ a FÉNY ÁLLATA, ezért lehet táltos paripán, a csillagösvényen (ŐS-FÉNYEN) a gondolat sebességével száguldani és a meglelt igazságokat a földre, a testi valóságba a SZELLEM SZÁRNYÁN lehozni. JÓ, JÓS ~ JA-(V)-ÓS/JA-(V)-AS, neki igaz, valódi szellemi JAVAI (JÓ-i) vannak a köz JAV-Á-RA.

Egyetértek Szondi Miklóssal: A RO-VÓ RÓ vagy ÍR, nyomot hagy, mint a NAP és a NÉP. Az ÍRÓ (Ő RÓ) ÍR vagy RÓ, EGY-RE MEGY (ÉGI-RE ~ IGÉ-RE RÁ…). A RO-VÓ ~ ÓVÓ ÚR, mert megőriz, megvéd, megtart minket MAGYARNAK. ROVÁS ~ NAP/NÉP-ÓVÁS, NAP-ÖVES ~ NAP-FÉNYES ÍRÁS ~ ŐRE ŐS ~ ŐR-ÖS ~ ŐS ŐRE.

Ősi nyelvünk messzi múltba vezető jelkészlettel rendelkezik minden hangunkra kiterjedően. Varga Csaba kutatásai is ez támasztják alá. E véleményt osztja Sólyom Ferenc Ö-TŐL, Ö-IG, Ö-KÖN ÁT című írásában (2009): *„Ősi nemzeti írásunknak minden hangunkra és »MINDENKOR« volt saját jele, tehát van »ŐSKÉP«, és nincs szükség külső mintára és egyéni ötletelésre."* Koszta Péter hasonlóan nyilatkozott 2008-ban Gödöllőn: *„Minden ROVÁS-JEL egy-egy hangot jelent, képvisel […] a magyar azt írja, amit hall […] ezért ugyanazt vissza is tudja adni, mondani…"*

A mi ABC-nk – az Ó-MAGYAR és a LATIN-MAGYAR is – minden hangunkat leképezik, ezért bármit lejegyezhetünk szöveghűen saját betűinkkel. A két jelkészletünk átjárható, csereszabatos. A minden, az összes, a TELJESSÉGET, a KEREK EGÉSZET fejezi ki. Az EGYSÉGET (ÉGISÉGET, IGÉS EGET) bontanánk meg idegen jelek (hangok) beerőltetésével. Itt a kevesebb több, és a több kevesebb.

Többen foglalkoztak már a DZ, DZS, a Q, X, Y, W betűkkel. Most én is ezt teszem – elsősorban Ó-MAGYAR írásunk iránti felelősséggel – a nyomaték, a megerősítés kedvéért, mert mindenki számára megnyugtatóan, elfogadhatóan még nem rendezett e kérdéskör. Az ismétlés fontos, mert új szempontok is felmerülhetnek, és a FÉNYES MAGASLATOKRA, MAGOS LÁTÓ LÉTEKRE SZÖKTETÉSHEZ a legjobb módszer a SZOKTATÁS.

DZ ÉS DZS

A mai magyar helyesírás szabályai szerint (ami 1984-től érvényes), a **DZ**, **DZS** kettős mássalhangzó, mint a többi latin-magyar kettős jel. Szerintem a **DZ** és a **DZS** éppen hogy szétválasztható hangkapcsolatot jelöl, szemben a hivatalos állásponttal.

A **D** és a **Z**, a **D** és a **ZS** között szóhatár volt valaha. Az egymáshoz ragasztott ősi rövid szavak a maiakká kövültek. A kimondás során két hang összeolvadt és torzult idegen hangzással. Hiányzik az éltető magánhangzó közülük. 1984-ig a **D** és a **Z**, a **D** és a **ZS** között választottuk el a szavakat, az addig érvényben lévő helyesírási szabály szerint. Ez is igazolja, hogy a **DZ** és a **DZS** nem kettős mássalhangzó. A magyar nyelv nem szereti, sőt kerüli a magánhangzó és a mássalhangzó torlódásokat, mert életellenes.

Idegen nyelvek – például az angol – hangzásvilága ez a homályos, sötét tónusú DZSUNGEL, DZSUMBUJ, DZSUVA… ahol DZSEKIS DZSOKIK DZSÚDÓZNAK, NINDZSÁK FINDZSÁKKAL vagdalkoznak. Ne hagyjuk magunkat a bizonytalan sűrűbe vinni!

Példa a mássalhangzó-torlódásra: SEGÍTSD ~ SEGÍCSD (kiejtés szerint, nyelvünk SEGÍT IS). Itt is a két kapcsolódó szó utolsó és első mássalhangzója (TS) olvadt össze CS hangban. A mássalhangzó-torlódás nyelvromlás. A SEGÍTSD szót így is mondhatjuk: SEGÍT-SED, akkor TÉGED IS SEGÍT ŐSÖD, a SEGÍTŐS-ÖD… Ő az ŐRANYGYALOD. A TE SEGÍTÉSED SEGÍTSÉG (SEGÍTŐS ÉG) másoknak.

A BODZA a Czuczor–Fogarasi-féle szótár szerint BOGY-ZA (sűrűn termő BOGYÓ-iról) ~ BOGYÓZÓ (**D** – **GY** hangváltás): BODZIK ~ BOGYÓZIK. A BODZA szó elválasztása: BOD-ZA és nem BODZ-A, se nem BO-DZA.

LÁNDZSA szó elválasztása: LÁND-ZSA és nem LÁN-DZSA, se nem LÁNDZS-A. Ki sem tudjuk ejteni, mert a torlódás növekszik. LEND-ŰZŐS/-EZŐS/-EZIS, LEND-ÍTŐ eszköz a LÁNDZSA.

Mindig figyeljünk a KÉP-re, amit az értelem vetít az elme képernyőjére! A helyes útra segít minden esetben bennünket. Czuczor–Fogarasi-féle szótár szerint: LÁND-SA (LÁND-OS ~ LEND-ES, LEND-ÜL-ŐS, teszem hozzá én).

Példa még a **ZS** hanggá alakulásra: ZSUZSANNA ~ SZÜZAN(NA). Itt az eredeti alakot és az ősnyelven érthető értelmet a német nyelv őrizte meg – ők mondják, mi értjük.

Tehát a **D** – **Z** és a **D** – **ZS** magánhangzókat vesztett, rontott kifejezés, nem is szól tisztán, elmaszatolt és idegen a hangzása a torlódás miatt. A hiányzó magánhangzók (a szív és a szeretet-érzés hangjai) így nem telíthetik élettel az önmagukban megszólalni, kifejeződni képtelen mással hangzókat.

Az Ó-MAGYAR írással betűről-betűre és rövidítve is pontosan leírhatók: , , , . Az egybe ÍRT, RÓTT betűk nem ABC-alapjelek, hanem betűépítmények. Ezt mindenki, aki e gondolatkörrel foglalkozott, elismeri.

Gondolatébresztőül: a **D**, **Z**, **ZS** hangok által önmagukban rejtező és hordozott érzelmekből és értelmekből néhány kifejezést, képet ízelítőül bemutatok. A szavak hangulata, hangzása a szív érzéseihez, rezgéseihez, a magánhangzók (MAG-ON ~ MA-ÁGON ~ EM-ÉGEN szólók) hullámhossza és magassága szerint alakul, formálódik.

A DZ ~ AD-Ó-Z ~ ÁD-O-Z (Á-L-D-OZ) ~ ÉD-I-Z (ÉDI-ÍZ) ~ ID-ÉZ ~ ID-Ő-Z ~ ÓD -OZ

(O-L-D-OZ) ~ ÜD-Ő-Z… Aki EDZ, az IDÉZ, előhív a sejtekből már ismert erő-hatásokat, lüktetéseket~laktatásokat, és szoktatja eme IDŐZ-éssel, ÁDOZ-ással (Á-(L)-DOZ-ással) még nagyobb munkára az izmokat. ÓDOZ-ással (O-(L)-DOZ-ással), vagyis lazítással rugalmassá, erőssé teszi az izomrostokat, (amik ezután már nem rostok-olnak…) és feloldja kötöttségeit, csomóit. ADZ ~ EDZ: EGYZ ~ EGY-EZ, EGY-GYÉ, ÉGI-VÉ, egésszé, teljessé válik (**D** – **GY**).

Példa a **D**, az **eD** ~ ┼ hangzósítására: A **D** legelőször is AD/ÁD/ÁT/, ADÓ ~ Ó AD ~ Ő AD. Az ADÓ, a sugárzó a NAP (aNA-APa), a mindent teremtő MENNYEI ATYA. Ősi **eD** (┼) jelünk is a két ÉLET-FONAL/VONAL metszését, KERESZT-EZ-Ő-D-ÉS-ÉT (léleK-ERESZTŐ/ÁRASZTÓ ÍZ ADÁSÁT, ÍZ-RÉSZ…) mutatja. A találkozási, átölelkezési, tálalkozási PONT-ban, a NAP-TÓ-ban, NÉP-TŐ-ben/TŰ-ben… jön át az ISTEN, a MEG-testesült, MEG-valósult IGE, AKInek a JELE természetesen a:┼, a MEG, az össze-ADÁS, IS-TEN ~ TE IS ÉN, ÉN IS TE… IS-IS ~ ÉS-ÉS ~ MEG-MEG ~ MAG-MAG RÉVÉN (NAP-ÍVÉN, FÉNYÉN) folyik megszakítatlanul az örök élet folyama. Az EGY-MÁS-ba ~ ÉGI MÁS-ba kapaszkodó arany fonallá FONÓDÓ (FÉNY-ADÓ), összeolvadó MAG-OK ~ MEG-EK ~ SZEM-EK ~ SZÁM-OK (csak az egymáshoz adódók, édi-idők…) SZÁMÍTANAK.

Felei, EGYRE (~ ÉGIRE, IGÉRE, cselekvő szóra) kiegészítői vagyunk EGY-MÁS-nak, mert EGY az IS-TEN ~ ŐS-TEN ~ ES-TEN: TE ES EN, TE ÉS ÉN… TE TEN (TE-TE EN/ÉN vagy és ÉN IS. Ezért KET-TEN vagyunk KÉT-TEN AKI EN-NI BEFOGADNI TUDSZ EN-GE-MET ~ ÉN EGE-MET, ÉS ÉN TÉGEDET ~ a TE EG-ED-ET/ÉG-ŐD-ET/IGÉDET, FÉNYEDET…) TUDÓ (ÁTADÓ), MEG-valósító (MAG-válósító, MÖG-velősítő…) IS-TEN ~ IS-IS TEN, ÉS-ÉS TEN, az össze-AD-OTT TEN-EK… akik ezáltal lesznek TAN-UK, TAN-OK, TAN(Y)-ÁK, házak, hazák, szellemi országok ~ úrságok, lelki hon-ok, ott-honok és itt-honok, mindenhun más-okat/ot befogadó ÚR-AD-ALMA-k, ÚR-ADÓ ALMOK ~ fészkek, H-ALMOK ~ CSALÁDOK… NEMZET és ragyogó (NAP)-NÉP.

Amikor a Napból kiáramló ~ kiörömlő FÉNY-SUGÁR (IGE:┼) a földet éri, akkor a földből kihajtja a benne szunnyadó, elzárt életet, az ÁS-VÁNYOKAT ~ ŐS-VÉNYEKET ~ ŐS-FÉNYEKET. A NAP-FI-NY az ÉGŐ ÉGI IGE ÁGA, ISTEN NYÍL-A, SUGARA ez úton TESTESÜL, RÖGZÜL és ALAKOT, FORMÁT ölt, FÖLDI LAKOT vesz a LÉLEK növényekben, állatokban, emberekben. A NAP:⊙ és ┼ (MEG, MAG-ADÓ, MAGAD, ÉS, IS…) együtt a FÖLD JELÉT TESZI KI:⊕.

A mulandó és változó földön születik az örök élet, valósul a jó és az igaz valóság, a világos, színes virág-világ: a menny. (A pokol – ami hamisat ~ hímeset ~ hámosat, sötét látszatosat PAKOL és VAKOL VAKON EGYMÁSRA belső fényforrás nélkül – csupán átmenet a LEGalján a (VI-)LÁG alján, s ez szeretet-hiány. Ott AL-IG VAN ÉLET ↷ ÉTEL, S ITAL… ALIG ÉL az ÉLŐ, ezért AL-UL ALÉL és (H)AL ÉL.)

EGY-MÁS: a MÁS az EGY KOP-PINT-ÁSA ~ KÉP-PONT-OSA: PONT-OS KÉP-E. Ezért a MÁS az ÉGI EGY KÉPE, (H)ARCA (sok a HERCE-HURCA, a rezgés, rozogás rázogás, rázogatás…) meg-mutatója. EGY-MÁS = EGY-EGY. Azonosak vagyunk teremtettségünk okán és különbözők, változatosak a saját teremtésünk, munkánk, ÖN-MAG-UNK teste-lelke-szelleme, embersége művelése szerint.

Tehát: EGY-MÁSBAN, a mindannyiunk szívében élő ÉGI MÁS-BAN, a SZERETETBEN lelhetjük MEG (+) az ÉL-ETET, LÉTET biztosító ÉS (+) ADÓ (+) ÉTELT-ITALT, tápláló erőt, az ÉDI ÓDI IDŐ-T/ÜDŐ-T (+) és a benne soha nem múló boldog pillanatot. IRAMLÓ ÁRAMADÓ ÖRÖM forrásai lehetünk (VAGYUNK? vagy csak VÁGYUNK?) EGY-MÁS-NAK. VEGYÜNK EGY-MÁS-TÓL és VIGYÜNK EGYMÁSNAK… Ez lesz a VEGY-ÜNK, s lesz VAGY-(ON)-UNK…

Ön-mag-unkat (szellemi lényegünket, a teremtő szeretet-szellemet, a NAPOT-NÉPET) zárjuk el, ha hátat fordítunk egymásnak, mert akkor csak a saját ön-árnyékunkat láthatjuk. Ott pedig a sötét homályban kevés melengető érzéshez, világos, tiszta gondolathoz és igazsághoz juthatunk…

SZER ~ | (**eSZ**) meg — (**eR**) = | + — = + ~ SZÓ/SZŐ/SZŰ/ŐSZ ÁSZ… — ERŐ/ÉR/ÁR/ÚR… A SZER/SZEL, SZÁR/SZÁL, SZÓR/SZÓL, SZŰR/SZÜL… A SZER EGÉSZ, EGY ~ IGE (+), teljes, tökéletes ész-ADÓ ~ SZÓRÓ ~ SZÓLÓ, mert a mindent magába foglaló, hordozó tud hozzáAD-NI (+), hiányokat kiegészíteni és az icike-picike részt magához ölelni.

Ezért ÜLTÜNK mi magyarok SZERT, ahol SZERT TETTÜNK egymás tudására, véleményére. EGY-SÉGRE, EGY-EZ-SÉG-re jutva SZERVEZŐDTÜNK SZERV-VÉ SZERVEZETTÉ, EGY HÚRON PENDÜLŐ, NEMZETTÉ, ragyogó NAPOT KÖVETŐ NÉPPÉ. A NÉP DŰLŐRE jutott.

A SZER hiánytalan EGÉSZ, ezért táplál, ETET, ITAT, ÁT-(H)-AT, ÁT-AD (**T** – **D** → +) EGYÜTT: SZER-ETET. A SZER fordítottja a RESZ ~ RÉSZ, íz, lüktető ~ laktató ütem ~ atom, ELEM. A SZER-ELEM: AZ ICI RÉSZ EGYSÉGTUDATA, ISTEN-ÉLMÉNYE, amelyben az egyesülő felek feloldódnak, egy tökéletes, teremtő emberré áldódnak és a tér s az idő határtalan örökkévalósággá válik. EZT ADJA AZ ADÓ, AZ ÉDI… + (**eD**).

A DZS ~ ÁD ÉDI ÓDI – ÁZSI-A ~ (**H**) – AD ÁZSI - Ó. ÁZSIAI (**H**)AD(**O**). (A japán HADO a kínai CSI-vel azonos: ÁRAMLÓ, IRAMLÓ ÉLET-ERŐ SUGÁR.) ÁZSIÓ: kelendő érték, becs; valaminek a KELET-je (KEZDETE, INDÓ-ja…), keresettsége… Ez mind igaz. Nagy a KELET-je a mesés KELET-nek (és a csillogó-villogó NYUGAT-nak), ők mégis középre húzódnak…

Nagy a SZKÍTÁK, HUNOK, MAGYAROK ÁZSIÁJA… és az ÁZSIÓJA? Van BECSÜNK, BECS-ÜLETÜNK ~ BECS-ÉLETÜNK? Igen, ha megmaradunk MAGYARNAK, ön-MAGUNK URÁNAK, a MAG URÁNAK, és megőrizzük EREDETÜNKET ~ ÁRADATUNKAT ~ ÚR-ADATUNKAT (ÚR-AD(Ó) UTUNKAT ~ ÁTUNKAT ~ H-ATÓNKAT), az ÚR által ránkbízottakat, sőt a MAGUNKÉT hozzátéve GYARAPÍTJUK az eddig összegyűlt KINCSEINKET.

Q, X, Y, W

„E jelek (a most létrehozandók) *a tulajdonnevek és idegen szavak leírásához szükségesek. Ki kell hangsúlyozni, hogy használatuk nem kötelező, és hogy XX. századi alkotások – a mai ABC-nkben meglévő idegen betűk leképezésére alkalmas ligatúrák. A tulajdonnevek átírása: betű szerinti átírás legyen, használva az idegen betűk ligatúráit.”* – mondotta Vér Sándor 2008-ban, Gödöllőn. Az idegen szavak átírásánál nem volt határozott véleménye: *„… betűazonosan történjen?”* – kérdezte.

Koszta Péter (2008, Gödöllő) szerint: *„Egyedül a nevek esetén sértheti mindez* (vagyis a magyar írja azt, amit hall) *a »személyiségi jogokat«, de […] nincs szükség Q, X, Y, W rovásjelet kreálni…”*

Rumi Tamás ehhez hozzáfűzte, hogy az idegen betűk ómagyar megfelelőit az oda-vissza átírás kedvéért hozzuk létre, az önműködő gépi átírás igényeit szolgálva. Majd idézett Csillag Vilmos *Rovásvilág* című kiadványából: *„Az úgynevezett régi írású családnevek, mint pl. DESSEWFY~DEZSŐFI,* (Ó-MAGYAR-UL ᛏᛟᛞᛇᛉᛇᛏ) *csak azt mutatja, hogy milyen tökéletlen, hiányos volt a latin betűsor a magyar nyelvben.”* Rumi Tamás levonta a következtetést: *„Ne a ROVÁST kárhoztassuk emiatt, hanem segítsünk HIDAT építeni a kétféle írásmód között.”*

Kérdezem: a LATIN és az Ó-MAGYAR vagy a LATIN-MAGYAR írás és az ŐS-ÍRÁSUNK között?

Tizenhárom magyar hangra nem volt meg a megfelelő latin betű. A magyar ABC-k mára csereszabatosak a több évszázados küzdelemnek köszönhetően. Csaknem ezer évünkbe került, mire ősi nyelvünk rendjéhez, szerkezetéhez, hangzásvilágához igazítva a LATIN-MAGYAR ABC-t megalkottuk és a zavart, a hiányt megszüntettük. Megszüntettük a szakadékokat, a latin GYÖTRŐ GYATRASÁGAIT, kezdetlegességeit, kitöltöttük az űrt és kerek egészet hoztunk létre. Ezért átjárható a két magyar jelrendszer.

A HÍD az ŐS-ANYA-NYELVET (önmaguk ősiségét) elhagyó, eredetiségükről elidegenedő IDEGEN NYELVEK és a mi ŐS-NYELVÜNK között a MŰVELT EMBER TUDÁSA, az IRÁS-(OLVASÁS)-TUDÓ BÖLCSESSÉGE.

Az Ó-MAGYARRÓL a LATIN-MAGYAR-ra történő átíráskor a magyarul gondolkodó, beszélő és író tudni fogja miként is írja a DEZSŐFI-t, VÖRÖS-t, a latinnal silányított, rontott alakban, mert művelt. Ezért le is tudta írni mindenkor a maga ősi írásával a saját és mások nevét is. A művelt ember kifinomult érzékkel, szeretettel figyel másokra és megérti őket, még ha azok nem is az ő nyelvén beszélnek hozzá.

Az IDEGEN BETŰK a LATIN-MAGYAR ABC-nek sem részei, legfeljebb odaerőltetett mellékletei a „régi” családnevek rontott írásmódjára figyelemmel. Ezek a régi – LATINUL ÍRT – családnevek viszont új keletűek, hiszen mi az a pár száz év a sok ezerhez képest?

Vajon a latin nyelvet használók annak idején tekintettel voltak DEZSŐFI-ékre, VÖRÖS-ökre, MADÁCS-okra, az ő személyiségi jogaikra? Nem hiszem. Az angolok, franciák, németek megtanulták hangjainkat és azokat kifejező jeleinket? Meg akarnak minket érteni? Aligha. Pedig az egyenrangú emberi kapcsolatok egyik alapja, ha figyelünk egymásra.

Igazolásul egy történet: pár éve egy forgalmas pécsi kereszteződésben megállt mellettem egy angol rendszámú kocsi és a vezetője csak ennyit kérdezett: BARKSZ? Én pedig megmutattam a helyes utat, ami BARCS-ra visz.

Alapfokon sem ismerem az angol nyelvet, de némi fogalmam mégis van a leírt szavaik kiejtéséről. Mi magyarok, amikor külföldre készülődünk, pár alapvető szót megtanulunk az adott ország nyelvéből, hogy legalább köszönni, kérni tudjunk, és a helység nevét – ahova el szeretnénk jutni – ki tudjuk ejteni.

CSALÁDNEVEK ÉS IDEGEN NEVEK

„Javasolt a családnevek hangzás szerinti írása a teljes kiírásban, mert eredetileg így volt helyes. Ennek megfelelően a rövidítésben is […] mert egy betű jelölése előnyösebb, mint a kétjegyűeké: BÁTORI ~ BÁTHORY, RÁC ~ RÁCZ, MADÁCS ~ MADÁCH…) A torlódó mássalhangzókat a rovásírás kihagyja. Itt azonban nem torlódó mássalhangzók vannak, hanem az egy jelből álló ROVÁSBETŰK kezdetleges kétjegyű LATIN változatáról, ami nem felel meg a MAGYAR NYELV és ROVÁSÍRÁSUNK (Ó-MAGYAR ÍRÁSUNK) *szerkezetének”* – írja Zomoráné Cseh Márta *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* című könyve második kötetében. *„Az idegen nevekben ugyanez a helyes eljárás.”*

Szerintem a BETŰRŐL-BETŰRE (HANGRÓL-HANGRA) ÍRÁS, HANGZÁS SZERINTI ÍRÁS. A mienk ilyen. Mindez írásunk szöveghűségét mutatja. Az írás nem önmagáért való: az elhangzottakat rögzíti. A MAGYAR ÍRÁS és ROVÁS biztosan.

A hiányos latin jelkészlettel esetlegesen – szinte követhetetlenül – fejezik ki ugyanazt a hangot több változatban, vagy ugyanazzal a jellel több hangot. Igen bonyolult, pedig az EGY-SZERŰ a NAGY-SZERŰ.

Q ~ KU ~ ᛞᛜ, ᛞᛜ

⊙: NAP, FORRÁS, KÚT jele, az ÉLŐ/ÉLI (**H**)-ELY-E, kezdete, indulója, indója. Ezért a mi ⊙ ~ **eLY** jelünk egyértelműen ezt fejezi ki. Az **eLY** ÉLI-nek is hangzósítható. ⊙ ~ ⊘ **eLY**. A latinok megfordították, balról jobbra írják a Q~KÚ-(**T**). A **T**-t valószínűleg lenyelték (pl. Windo-w). A Q (KU) betű tehát foglalt: ⊙ **eLY**.

A Q az ÚZ-ok (ÚZÓK) KI-je. A KÚT-ból ki-áradó ~ ki-eredő vizet (lelket) jelenti, a NAP-ból (Q) KI-ÁR-AMLÓ ~ KI-ÖR-ÖMLŐ személyesülő életet. NAP+SUGÁR ~ ⊙ (NAP) + ↖ (ERŐ) = Q. Bentről KI-JŐ, AKI JÓ. Nálunk ez a (**H**)-**eLY** ~ ⊙, az ÉLŐ ÉLI ÉL HELYE, az ÉLET FORRÁSA, KÚ-T-ja, NAP-ja, NÉP-e, ahonnan a FÉNY-LÉLEK ÚT-RA/NAK indul.

A Q NAP, a NÉP kiáradása, terjeszkedése a PONT-BÓL, (NAP-TÓ-BÓL ~ NÉP-TŐ-BŐL). Egyébként a PONT ~ APO-ONTÓ, ÖNTŐ tér- és időkiterjedés nélküli „HELY” az ÉLŐ végtelen mindenség és az ÖRÖK (ÖREG, RÉGI) PILLANAT boldog állapota, AKI kiiramlik belőle. A KÚ-T, földbe ásott, fúrt LUK ~ LYUK is. LYUK ~ LUK ↻ KUL ~ KU-(**L**). Itt az **L** némult, mert szokása: VÓT a VOLT.

X ~ IKSZ ~ ᛁᛜᛏ, ᛁᛜ

E jel is foglalt: **X** ~ **eB**. E hang a kintről BE irányt jelöl, míg a latin X ~ IKSZ az ÜKÖS ÉKES jellegét hangsúlyozza. E képben négy ÉK (<: ó-latin Ká) feszül egymásnak: ✳ az ÉK rögzít és ÉK-ES-ÍT, díszít, csinosít is: az építmény ékítménye. Az ÉK-ES/IK-ES IKS/KIS (KI IS) szeretne

hatni? Ezt az ómagyar jel fejezi ki: ◊ ⟨◇⟩ (ÉK, EKE az ÜK OK).

BE, a középpont a CÉL ( ), oda BE igyekszik az ÉL ( ), s mindenki, mert BOLDOG-SÁG a BEL-TAG-SÁG (**D** – **T**) BEL ~ BAÁL ~ BÁL a TEREMTŐ ATYA, a SZERETET egyik neve, hisz Ő a lélek szentélyében, SZÍV-ben lakozik. ŐT mindenki hallja, Ő a LELKI-ÖSMERETÜNK hangja… Ő ösmer bennünket. Az X ~ IKSZ nem egy hangot jelölő betű, hanem betűépítmény. Nem magyar ABC-jel.

W ~ V ~ ~ ~ M ~

A kettős (erős) **V** valójában a mi ősi M ~ **eV** betűnk fordítottja és módosult alakja: M ~ ~ ~ W. Ebben az utóbbi formában – mondhatjuk – kettőzése a latin gyenge **V**-nek. Az ismétlés hangsúlyozás, erősítés.

Az Ó-MAGYAR M és latin-magyar **V** erős, nem FAU-VÉ ~ FÚVÓ, mint a német. Az ⊗ ~ **eF** hangunk a FÚVÓS. FÖ-(**L**)-**D** ~ ⊕ (~ ⊕ és ┼).

A javasolt M nem megfelelő a W átírására , mert e jel is foglalt, hiszen ez a két M + M összerovása: EVVEL ~ ~ . Ó-MAGYAR írásunk lehetőséget ad a rövidítésre, betűösszevonásokra. Ezt a jogot nem vehetjük el és foglalhatjuk le idegen betűk (hangok) számára. Természetesen a sajátunk fontosabb, a mienk élvez elsőbbséget. Saját ŐSKÉP-JELEINK nem szorulhatnak ki Ó-MAGYAR ABC-nkből. Idegen jelek hogyan kerülhetnének a mi jelkészletünkbe, amelyek – ráadásul – mai okoskodások eredménye volna. A M betűépítmény, nem egy hangot jelölő betű, nem ABC-be való.

Y ~ IPSZILON (ÜPSZILON)

Nem önálló jel a LATIN-MAGYAR-ban, de szerepel benne. Ősidőket idéző, a pontot végtelen térré, a villanást örökkévalósággá tágító érzelmeket és értelmeket hordoz, amit mi még értünk, átérzünk.

Az Y kiejtve, családneveink végén önálló hangként **I** ~ †. A latin műveltséget fontosnak tartók nemesi előkelő származásokat is jelezték vele. Pl. LÁPOSSY egyszerűen LÁPOS-ŐSI ~ ŐS-LÁPOS-**I**, az adott HELY-ből/ről való, HELY-BÉL-i. Idegen szavak belsejében az Y **J** ~ ʃ-nek is ejthető: BAYER (BAJER ~ BAJOR).

Az Y ~ IP-SZIL-ON HELYET, H-ON-T, ORSZÁG-ot is kifejez: ÍP SZÍL (**H**) ON ~ ÉP SZÉL (**H**)-ON. Az ÉP: EGÉSZ, TELJES, HIÁNYTALAN, ÉRINTETLEN, SZŰZ. A SZÍL ~ SZÉL a HAJNALCSILLAG a VÉNUSZ egyik neve, a SZER-ELEM jelölője a MAGYAR műveltségben. Az IP-SZIL-ON tehát a tiszta, tökéletes SZERELEM (**H**)-ON-a. Másképpen is ösmerjük: SZIP IL-ON ~ SZÉP ILON-KA. TÜNDÉR-SZÉP ILONA (az ÉL, az ÉLŐ (**H**)-ONA) őrzi VÁRÁBAN (VÁRÓBAN, VALÓBAN… **R** – **L**) az ÖRÖK ÉLET VIZÉT, a minden IGAZSÁGRA, EGYSÉGRE elvezető SZENT LELKET, ama VIGASZTALÓT, AKIRŐL JÉZUS beszélt.

Tapasztalatom szerint az **Ő** hang gyakran **I**-re módosul: Y ~ **I** ~ † hangzása sem véletlen: **I** ~ **Ő**, az Ó… egyedül a NAGY ŐT, az **I**-de, hozzánk NAPFÉNYBEN JÖVŐT nevezzük ILY módon rövidítve: IS-TEN ~ ŐS-TEN. Ő a SZERETET, mindeneket magához ölelő FÉNY TENGERE, a mi NAGYBOLDOGASSZONYUNK, NAPBA ÖLTÖZÖTT BOLDOGASSZONY-ANYÁNK. A SZERETET-SZERELEM a JÓSÁG, LÁGYSÁG, a követ feloldó HATALOM. Ezért az Y ~ IPSZILON lágyító jel. BÖLCSEINK, TÁLTOSAINK tudták és alkalmazták a LATIN ABC hiányosságait megszüntető LATIN-MAGYAR jelkészletben.

Az Y ~ ϒ NŐI, LÁNY-LÉNY, ANYAI jellege egyértelmű. A LÁGY LYÁNY, az ASSZONY (~ ŐS-SZÓ-(**H**)-ON) a BEFOGADÓ, MEGTARTÓ SZERELMÉVEL, ANYAI SZERETETÉVEL MINDENEKET MEGŐRZŐ. A betű alakja is e tartalmat mutatja: a száron elágazás látható (értelme IS-IS, ÉS-ÉS, MEG-MEG… a magyar észjárás EGY-MÁS MELLÉ rendelő), vagy KEHELY (LÉLEK-HELY) található.

Az IPSZILON kifejezésben (mondatban) szó szerint ez is benne van: IP-SZI-LON. Az IP-SZI-LON -t átrendezve: SZÍ/SZŰ/SZÍ-V-IP-LON ~ SZÍ PI-LON. A PILON ~ PILLÉR, TARTÓOSZLOP, SZÁR (SZER ~ SZÉL) ~ SZÁL(**R** – **L**) ~ SZIL(SZIR-SZÁR). Az ϒ ~ YPSZILON a SZÍ-(**V**), a SZERETET TARTÓ OSZLOPA, PILONJA (API-IL-(**H**)-ON-JA) is. IP-SZIL-ON ~ ÉP-SZÁL-ON, tartós, erős SZÁR-ON, OSZLOPON van a vizet, lelket tartó TÁL, KEHELY, a SZENT-LÉ-LEK HON.

A latin-magyar ABC és az Y ~ IPSZILON:

- G-L-N-T ~ GaLáNTa ~ LeNTi iGa, éGő iGe, áG, (H)-áGó…
- T-N-L-G ~ TéN-LeG ~ TeN-LeG ~ TaNú-LaG…

Az Y ezeket a mássalhangzókat lágyítja **GY**, **LY**, **NY**, **TY** hangokká:

- TéNY LéGY, LáGY aTYa-aNYa LéGY…
- Az éG-ből EGY, az áG-ból ÁGY, az iGé-ből ÜGY (FOLYÓ, FOLYAMAT)…
- Az éL-ből , ÉLI-ből, óL-ból, (H-ol?), öL-ből OLY (H)-ELY…
- Az öN-ből, éN-ből, Né-ből, Nő-ből ANYA ...
- A Tő-ből, (H)-aTó-ból ATYA LETT.

ÖSSZEGEZVE…

A tőlünk távol álló, idegen hangzókat és jeleket hagyjuk meg a latin nyelveken beszélőknek és íróknak, mert számunkra feleslegesek és zavaróak. Ismétlem: minden hangunkra van betűnk mindkét ábécénkben.

Ha lesüllyedünk a rontott nyelvek szintjére – idegen, zavaró jelek beerőltetésével –, valójában akkor kárhoztatjuk ősi kincsünket, ami pedig nem szorul más segítségére, mert önálló, hiánytalan, teljességet kifejező egész. Ne szegényítsük és ne bontsuk meg kerek egységét! Vigyázzuk hős őseink hagyatékát, magyarságunk legfőbb biztosítékát!

„Ahogy a természet rendjébe való bármilyen kis beavatkozás beláthatatlan károkat okozhat, úgy a rovásírás (Ó-MAGYAR ÍRÁS) *rendjébe való beavatkozás is olyan ősi hagyományokat semmisíthet meg, melyeket lehet, csak az írásunk őrzött meg. Ennek titkos kódrendszerével olyan titkokat nyithatunk fel, melyeket a nyelvünk és néphagyományunk megőrzött.”* – írja Zomoráné Cseh Márta a fent említett könyvében.

A kizökkent időt billentsük helyre egyszerűen: gondolkodjunk, írjunk, beszéljünk és cselekedjünk magyarul!

ROVÁSJELEINK A SZÁMOK TÜKRÉBEN
(NUMEROLÓGIAI, ASZTROLÓGIAI, ANATÓMIAI PÁRHUZAMOK)

Károlyi István

Alapértelmezés: kettő vagy több dolog között hasonló tartalmú információk akkor válnak átjárhatóvá ha formájuk azonos vagy közel azonos.

Az 1. ábrán az emberi agy metszeti képe és Magyarország határvonala kielégíti e feltételt, ezzel jól megközelíti a földrajzi terület lakóinak közvetítő nyelve által elérhető optimális létminőségét. E létminőség tökéletessége vagy akár a tökéletesség lehetőségének felvetése szemet szúr elleneinknek, ezért úgy gondolták hogy a nemzet területi megcsonkításával megváltozott határok megsemmisítik vagy meghatározóan korlátozzák – eltorzítják a magyarság életterét – ezáltal a formarezonancia törvényeit követve az emberiségre gyakorolt hatását. Részben igazuk van, azonban nem – vagy nem elég súlyozottan – számoltak a magyar nyelv felépítéséből adódó újraélesztő képességével. E megújító teremtőképesség, mint az alábbiakban látni fogjuk abból adódik, hogy nyelvünk jól követi az általunk érdemben ismert és nevesített kozmikus rendszert és az ember anatómiai felépítését ismeri, és tudatosan alkalmazza azok párhuzamait.

Hosszú idő fedésében kialakultak a magyar rovás hangzói és azokat képi formában megjelenítő írásos formátumok, rovásjeleink, melyek évezredes múlt és a jelenidő nyelvi rögzítésére kizárólagosan alkalmasak – a magyar nyelv esetében. A földi lét törvényei a földrajzilag, formailag és anatómiailag elkülönült, de egymással információcserére képes minőségek létét támogatja, azok összemosása, tagadása, elferdítése folyamatosan termelődő feszültségek nélkül nem lehetséges. A kialakult és közmegegyezéssel elfogadott, a kozmosz egyetemes információtárában is rögzült rovásjeleink formái és rendje nézetektől függetlenül jelen időben nem változtathatók meg. Egy

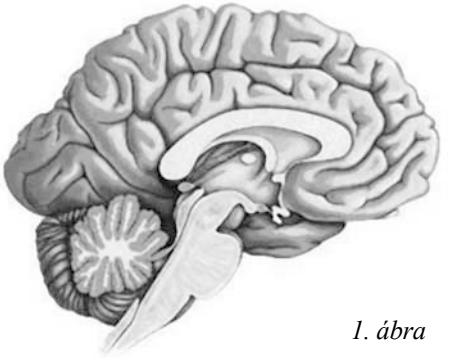

1. ábra

eljövendő kozmikus ciklus erre lehetőséget biztosíthat és várhatóan meg is teszi, hiszen nyelvünk követi az egyetemes rend és az általa irányított társadalmi minőségek változásait. Az önkényes változtatás azonban nem lehetséges sem szóban, sem írásban, sem tettben vagy cselekedetben.

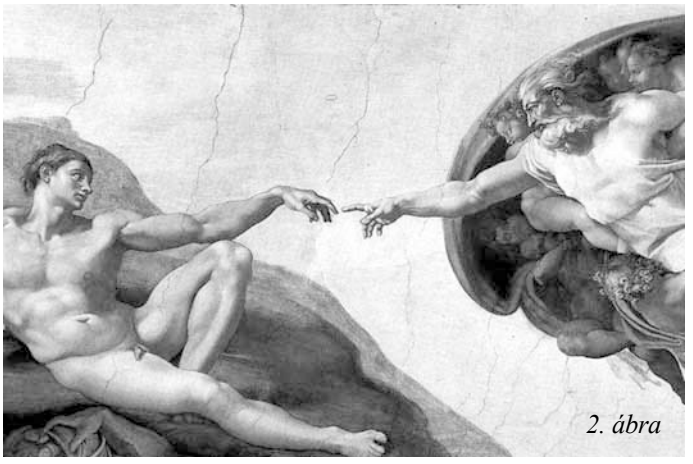

2. ábra

Voltak és vannak külföldi tudósok akik felismerték és kellő tanulmányok után kifejezésre juttatták azon véleményüket, mely a magyar nyelv tökéletességét elismeri, hangsúlyozza. Nyilatkozataik, tapasztalatiak az elméjük szülöttei, azonban születésük által nyelvünk szentségét nem érezhetik. Sajnos ez irányú megnyilvánulásokat a hazai elit részéről ritkán vagy egyáltalán nem lehet hallani. Ellenkezőt, tagadót, lesajnálót viszont igen. Idegen eszmeiségű elitünk sokáig azt sugallta felénk, hogy a több évszázada fennálló, uralkodó, megszálló erők megvonnák kenyerüket. Lássuk be, ők megélhetési értelmiségek. De ma ugyan mi korlátozza őket? Legyen ez az ő dolguk. Minket e korlátok nem kötnek ezért a „kívülállók szabadságával" betekinthetünk a magyar nyelv csodálatos óceánjának egy szeletére, a rovás jelrendszerére.

A közismert festmény (2. ábra) jól kifejezi a teremtő és az ember közvetlen kapcsolatát.E kapcsolat akkor lesz igazán gyümölcsöző, ha a két fél kölcsönösen érti egymást. Ezen érthetőség alapfeltétele a közel azonos információs halmazok közti átjárhatóságot biztosító nyelv használata. Ha a teremtő és a teremtett közös nyelvet használ – márpedig a magyar nyelv alkalmazkodó felépítése által ezt teszi – akkor, a nyelv közel Isten-azonos jellemzőket mutat.

E ténytől eltérően, az elmúlt néhány ezer év óta valami emberellenes elképzelés alapján (az okokozat kifejtésétől most eltekintünk), az emberiség (egy része) elveti a közvetlen kozmikus (isteni) kapcsolat lehetőségét és helyette hamis szellemiségek mentén, technikai eszközök embert és pénzt emésztő fejlesztésével „próbálkozik" elérni a kozmikusként nevesített Teremtő Rend titkait. Erre egyik példa az űrhajózás. Az ember már ősidők óta ismeri az égi felépítés energo-informatikai (az információt közvetítő energiamezők) hatásait és felhasználásának (bár korlátozott de meghatározó) lehetőségeit – lásd asztronómia, asztrológia –, míg az egyoldalúan anyaghoz kapcsolt technikai szolgáltatások csak az anyagról adnak információt (többnyire a megrendelő, az anyagi támogató elvárásai szerint). A vezérlő szellem jellemzően rejtve marad a köznapok embere előtt.

A kisajátítók hiánypótló (mely hiányt szemforgató módon „uraink" teremtik) igyekezetük buzgalmában nem hajlandók tudomásul venni (vagy csak egyszerűen félresöprik) milliárdok méltatlan tengődését. És itt nem csak az anyagi lét korlátai nyomorítanak, hanem nagy buzgalommal tagadják a nemzeti nyelvek használatának szükségességét és jogosultságát is. Tagadják, elhazudják, lesajnálják ősi rovásunk szentségét is. Pedig mintaként oktatni kellene. Oktatni és nem csak

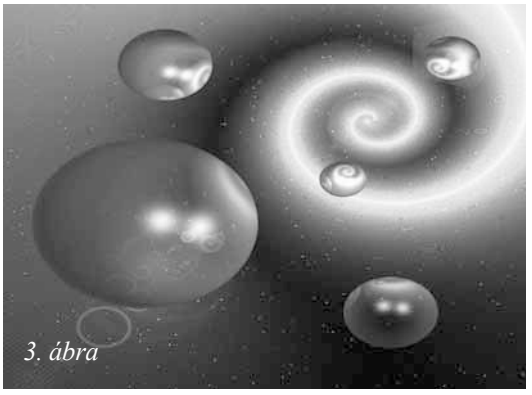
3. ábra

hazánkban, de etalon, kozmikus ősnyelvként, mintaértékű nyelvi rendszerként szerte a földtekén. Tudom: minden állítás annyit ér amennyi belőle igazolható. Alábbiakban látni fogják ebbéli igyekezetemet.

A 3. ábra istenazonossága a kettes alapú, állandóan bővülő kozmoszt mutatja. Az egyértelmű, hogy a dinamikus változások meghatározott törvényszerűségek által vezérelten zajlanak – vagyis kell legyen a rendszer szeplői között egy közösen értelmezhető és mindösszességében elfogadott „nyelv". Az ember szűkebb környezete, Naprendszerünk is e törvények alávetettje. E nyelv jellemzői szűkítetten:

- jelképek formájában követi a kozmikus nyelvet,
- hangzói elkülönültek, de közel szabadon összekapcsolhatók,
- feleljen meg a mindenkori időminőségek információinak,
- időálló legyen, de ne legyenek időkorlátai (érthető legyen hosszú idő távlatában is).

E feltételeknek nyelvünk és írásbeliségünk – mint azt alábbiakban bemutatjuk – jó közelítéssel megfelel. Gondoljuk meg: ha fenti állítás igaz, a magyar nyelv használata során – és itt a beszédre gondolok – folyamatos kapcsolat teremtődik az ember és a kozmosz között. E gondolat, ha a köznapi beszéd vonatkozásában nem mindenkor, de imáink által vezérelten nagy biztonsággal működik. És e működés azt sugallja hogy közel vagyunk Istenhez. És ha közel vagyunk, fel kell eleveníteni és élnünk kell adottságunkkal.

Alapértelmezés: Ősidők óta az ember megfigyelései, melyek a felettük lévő csillagos ég felé irányultak a tapasztalatilag érzékelhető, látható kozmikus halmazokat és egyedi égitesteket az érthetőség, az alkalmazkodás és alkalmazhatóság igényétől vezérelten kutatta, saját ismerettárából elnevezte, majd rendszerbe foglalta célirányos tapasztalatait. A kialakuló társadalmi alá-fölérendeltség mindenkori uralkodó rétege idővel ezen ismereteket kisajátította, saját hatalmi törekvéseinek alávetve a köznép elől eltitkolta, ostoba babonaként nevesítette. E jelenség ma is tetten érhető.

A nép, az Istenadta nép mégis a maga számára értelmezhető módon közkincsként őrizte és őrzi ma is, és őrizni fogja az emberi lét végső határáig (ez fokozottan jellemzi a magyarságot). Teszi ezt azért, mert zsigereiben érzi, hogy az élet megfelelő minőségei csakis és kizárólag a Teremtett Rend – jelen összefüggésben a relatív kozmikus közeltér – törvényeit követve lehetségesek.

A naprendszer (4. ábra) ősidők óta ismert és fentiek szerint nevesített, rendezett fogalomköre:

- 12 állatövi jegy : kos, bika, ikrek, rák, oroszlán, szűz, mérleg, skorpió, nyilas, bak, vízöntő, halak
- 12 bolygó : Nap, Merkúr, Vénusz, Föld, Hold, Mars, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz, Plúto, Nibiru (klasszikus bolygók: Merkúr, Vénusz, Föld, Hold, Mars, Jupiter, Szaturnusz)

Az állatövi és a bolygóminőségek attól függenek, hogy az ember a hozzájuk kötött információs halmazokat milyen tartalommal és minőséggel töltötte meg. Hogy napjaink párhuzamával éljek: a számítógép merevlemeze az ember által meghatározottan tölthető fel és értelemszerűen a bevitt és

A NAPRENDSZER

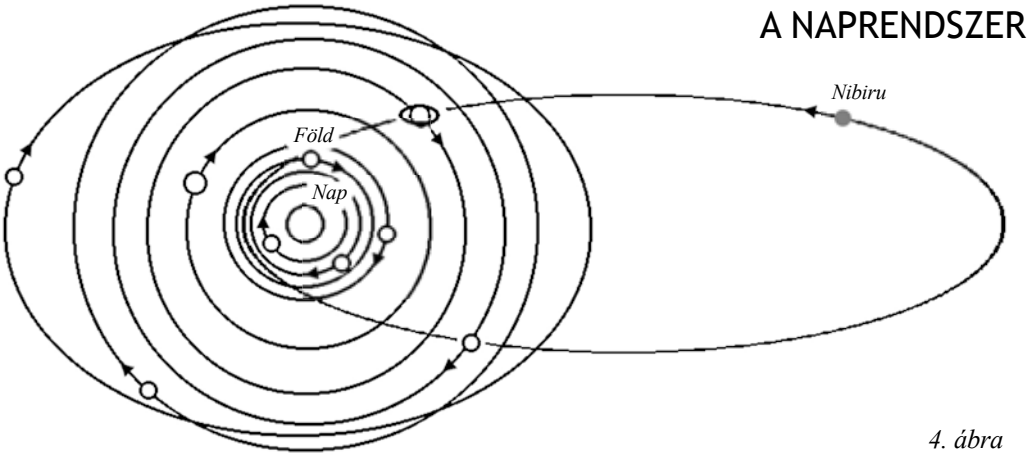

4. ábra

rögzült adatok, minőségek nyerhetők vissza. Ha pl. a Vénuszt a szerelem, a termékenység eszmeköréhez kapcsoltuk, annak megidézésekor a kapcsolt létminőségek aktiválódnak és hatnak vissza az emberre (a Mars harcos, stb.).

Alább táblázatba foglalva mutatok be lehetséges elrendezéseket, melyek érzékeltetik nyelvünk hangzói és a kozmikus szereplők kapcsolatait. Vitatni, de elfogadni is lehet az ismertetetteket, de jó ha tudjuk: amit adott emberi közösség elfogad és tudata által kiterjeszt, az a kozmikus tárban is rögzül. Rögzül és visszahat. Az ismertetett elrendezések követik az egyetemes rend törvényszerűségeit.

Mint az előzőekben említettem, a magyar nyelv a kozmikus elrendeződésen túlmenően az ember meghatározó szervének, a gerincnek felépítésével is párhuzamokat mutat. Visszautalunk az asztrológia nevesített szereplőire: 12 jegy, hét klasszikus bolygó. És nézzük a gerincet, mely az alábbi főbb területekre osztható: 7 nyaki csigolya, 12 háti csigolya, 5 deréktáji csigolya (itt kell meghajolnunk, itt lesz az ember alkalmazkodó, itt képes a külvilág differenciálásra és integrálására). Vannak még a keresztcsonti és farok csigolyák, ezekkel most nem foglalkozunk. Minden csigolyából két ideg fut ki: motorikus rendszerhez (utasítás) és szenzorikus rendszerhez (végrehajtás). Az utasítás a szellemiség által vezérelten teremtődik, a végrehajtást a biosz – jelen esetben az ember anyagi rendszere – végzi és informálja vissza a szellemi területhez. E kettősség feladata a folyamatos fejlődés szolgálata, mellyel el kell számolnunk az univerzum más szereplői felé is. E megbonthatatlan párosság biztosítja a működés zavartalan lehetőségét. Ha valamely szerv vagy szervi információ zavart vagy hiányzik, fellép a betegség korrekciója.

5. ábra

Továbbiakban párhuzamot keresünk a magyar nyelv és az emberi gerinc felépítése között. Látni fogjuk, hogy az „ alkotások” ismét összhangban vannak. Összhangban, de csak akkor ha a magyar nyelv rovással rögzített

jelrendszerét használjuk. A latinból összetákolt nyelvi megjelenítés – az önálló hangzók erőszakolt esetenkénti párosítása – degenerált formációkat, informatikai zavarokat értelmezési problémákat, matematikai, numerológiai káoszt és egyéb értelmetlenségeket teremt. Próbáljuk elképzelni gerincünket úgy, hogy hiányzó szegmenseket más csigolyák erőszakos párosításával alkotjuk meg. Vagy mint a fejletlenebb latin teszi hangzóinkkal, kihagynánk tizenvalahány csigolyát.

Ez igaz nyelvünkre is. Önálló hangzóink önálló képi megjelenítése (írás) sem rúgható fel. A latinosításkor kitalált és ránk erőltetett elképzelés két kútfőből eredhet: dilettáns próbálkozások fércműve vagy nyelvünk nagyon is szándékos torzítása. Mindkét elképzelés az elkorcsosulás általi életképtelenséget, a teremtett rendtől való elszakítást szolgálja. Szívből kívánom azoknak, akik nyelvünket ily irányban megerőszakolták és azt teszik ma is, hogy szándékuk rajtuk teljesedjen be. Lelkük rajta, mi védekezünk és a védekezés joga a magyarságot, a magyar nyelvet és szellemiséget is megilleti. És ezen illetmény nem csak szándék, hanem kötelesség az Ember és a teremtő Isten felé.

Az emberiség – hasonlóan az asztrológiához - tapasztalati úton a számokhoz is létminőségeket rendel. Teheti: a számok ritmusok, a ritmusok nevesíthető információhordozók. A gyors megérthetőséget szem előtt tartva jelzett táblázatot (*Norman Shine: Numerológia*) idézem alább, annak tartalmát érintetlenül hagyva. Alaphelyzetben, a táblázat megjelenítése szerint 1–9 között értelmezhetők az adott számhoz rendelt létminőség(ek). E rendszerben a nulla nem használatos – meghatározóan ő a teremtő rend vezérlő szellemisége, a kilences rend pedig a végrehajtás eszköztárát modellezi.

Értelmezéskor: ha a szám a kilencet meghaladja addig kell összevonni amíg az összevonások után a kapott érték 1–9 közé esik.

3 egyéni kreativitás cselekvés erő kezdeményezés szolgálat	6 intellektuális kreativitás képzelőerő fantázia elvont gondolkodás elmélet	9 spirituális kreativitás istenszeretet természetes adottságok teljesség karma: az előző életek tetteinek eredménye
2 kettősség érzelmek gondoskodás vagy-vagy – kiegyensúlyozatlanság a tudatos akarat	5 az érzékek kiterjedés rugalmasság tolerancia tanulás	8 a tudattalan akarat az anyagi átlényegítése időtlen tér és-és – egyensúly dharma: tenni, aminek meg kell lennie
1 lét ego vezetés egyéni erőforrások egyéni azonosság	4 logikus gondolkodás gyakorlatiasság ösztönök a konkrét anyagi világ	7 határok kijelölése idő anyagi kötöttségek az anyagi világ határai híd a spirituális világba

Például: **2012.04.21** (a solti rovásértekezlet kezdő napja) *5 + 4 + 3 = 12* → ***3***. Jelen esetben a kapott érték szerinti naptári nap a 3 létminőségek által jellemezhető (lásd az előző oldalon lévő táblázatban). A magyar nyelv hangzói is besorolhatók e rendbe, így elvileg minden, a nyelv által ismert fogalom minősége numerológiailag is megközelíthető, értelmezhető. **2012.04.22** (az értekezlet második, zárónapja) *5 + 4 + 4 = 13* → ***4***. Ha a két nap kapott értékeit összegezzük: *3 + 4 = 7*.

Jelen értekezés a konferencia előtti időpontban íródott, a közös munka eredményességére utaló jelzések sikert jövendölnek, de egyben jelzik további célirányos tevékenység igényét. E siker azért is fontos, mert az elkövetkező kozmikus ciklusváltások értelmezésére és a változásokhoz való alkalmazkodásra csakis több szinten rendezett nyelv lehet a közvetítő. És e nyelv képi megjelenítésének szinkronban kell lenni annak informatikájával. A végrehajtás itt is az ember szabad, de következményekkel járó akaratától függ.

A táblázat központi száma az Őt (a teremtőt) idéző ÖT. A táblázatból kiolvasottan a magyar népnév numeorlógiai értéke szintén öt. Ki mondja hát – és ha mondja, igaz-e –, hogy a magyar nyelvet beszélő nemzet nem Isten népe?

A teremtéshez, bármely újként nevesíthető dologhoz, minimum két egymásra ható erő, információ, stb. szükséges. A különböző teremtéstörténetekben a Teremtő Szellem (Isten, Allah, Budha, stb.) hat nap alatt jutott el az emberig. Ha az alábbi – a Teremtés algoritmusa – táblázat szerinti felépítést megfigyeljük, a következő rend jut tudomásunkra:

- a felépülés a 2 (kettő) hatványaira épül
- az első oszlop numerológiai rendjét ciklikusan követik a következő oszlopok
- a haladás – teremtés – a növekvő számok következménye, azonban a redukált rend változatlan marad, ez határozza meg a különböző szintekhez rendelt létminőségeket.

Létminőségek	Teremtés – 1. ciklus			Teremtés – 2. ciklus						…		
	0											
1. teremtő szellem	1		1	64	→	10	→	**1**				
2. tűz őselem	2		2	128	→	11	→	**2**				
3. levegő őselem	4		4	256	→	13	→	**4**				
4. víz őselem	8		8	512		→		**8**				
5. föld őselem	16	→	**7**	1024		→		**7**				
6. a biosz	32	→	**5**	2048	→	14	→	**5**		…		
7. az ember	63	→	**9**	4032		→		**9**		…	→	9

A teremtés-létminőségek hetességének szentsége meghatározó. Ez garantálja, hogy az ember az ismétlődő életsorozatokban jellemzően ember marad, jóllehet, létminőségei folyamatosan változnak attól függően pozitív vagy negatív irányban, hogy az előző és jelen ciklusokat milyen minőségben teljesíti.

Az ember leszületésekor isteni adományként maga választja meg körülményeit és feladatát adott cikluson belül. Ha a vállalt feladatot teljesíti, a következő ciklusban előremutató, újabb teremtő lehetőséget kap. Ha nem teljesül, a ciklus záró átíródásának hatására az újabb élet a korrekció látszólagos zavaraival kezdődik és addig tart, mígnem adott szellemi lény valós értékek szerint teljesít.

Ha az ember anyanyelvi szinten, szóban vagy rovásban használ egy szent nyelvet – pl. a magyart –, kedvező lehetőséget és kötelezettséget kap a biosz és önmaga fejlődésére, fejlesztésére. Ha nem

teszi, legközelebb „sánta kutya” minőségként, szenvedő, korlátozott emberként fog leszületni, így élete többnyire halmozott problémák megoldására szorítkozik. Tehát a teremtő rend működése:

- előző megvalósulásokra épülő új feladat felvállalása
- a vállalt feladat kiteljesítése az élet során
- a kiteljesedett információk visszaadása a köztes létnek
- újabb élet a hozott minőségekkel indulva

Adott ciklus kommunikációs lehetőségeit a használt nyelv minősége határozza meg. Határozott előny, ha e nyelv jól alkalmazkodik az univerzum, a teremtett mindenség rendszeréhez. Nyelvi eszközkészlete, rendszerbe foglalt, de szabadon alkalmazható hangzói és rovásjelei által biztosítottan, nyelvünk kielégíti ezen elvárást. Tiszta rendezettsége – más nyelvektől eltérően – biztosítja, hogy mindig azt mondjuk amit leírtunk, ezzel pontosítva a dolgok, fogalmak félreérthetetlenségét. Persze a maradéktalan értelmezéshez magyarnak kell leszületni.

A mássalhangzók rendje										
zodiákus	**gerinc**		**hangzók**				**rovásjelek**			**összesítés**
Kos	D1	1	**B**	–	**ZS**	24	ᚷ	–	ᛉ	1 + 24 = 25 → **7**
Bika	D2	2	**C**	–	**Z**	23	ᛏ	–	ᛗ	2 + 23 = 25 → **7**
Ikrek	D3	3	**CS**	–	**V**	22	ᛗ	–	ᛖ	**7**
Rák	D4	4	**D**	–	**TY**	21	ᛚ	–	ᛝ	**7**
Oroszlán	D5	5	**F**	–	**T**	20	ᛟ	–	ᛊ	**7**
Szűz	D6	6	**G**	–	**SZ**	19	ᛞ	–	ᛁ	**7**
Mérleg	D7	7	**GY**	–	**S**	18	ᛇ	–	ᛚ	**7**
Skorpió	D8	8	**H**	–	**R**	17	ᛜ	–	ᛗ	**7**
Nyilas	D9	9	**J**	–	**P**	16	ᛎ	–	ᛈ	**7**
Bak	D10	10	**K**	–	**NY**	15	ᛟ	–	ᛞ	**7**
Vízöntő	D11	11	**L**	–	**N**	14	ᛞ	–	ᛋ	**7**
Halak	D12	12	**LY**	–	**M**	13	ᛟ	–	ᛉ	**7**
										84 → 12 → **3**

A táblázat közvetlen utal a magyar mássalhangzók numerológiai, kozmológiai, anatómiai összefüggéseire. A teremtett lét mindig a hozott információkat kiegészítő, párosító rend szerint működik. (Az adott számok numerológiai minőségének értelmezéséhez lásd a 78. oldalon található táblázatot.) E tényt felismerve állítottam össze ezt a táblázati elrendezést. A vízszintes sorok párosításainak összege mindig a numerológiai 7 számot adják. A függőleges oszlopok 2×12-es rendje az állatövi jegyek, valamint az ember háti csigolyái szerint sorolt. A vízszintes sorok függőleges összesítése: *12 × 7 = 84 → 12 → **3***. A hármas szám numerológiai minőségei: ha fáj, akkor is nevetünk; teljesítményorientáltság; sikeresség; elismerés vágya; mások boldogítása akár önmagunk rovására is; alig korlátozott szabadságvágy. Az így kialakuló rend képviseli, biztosítja a

magyar nyelv szinkronban lévő anatómiai és távoli (a jegyek a Naprendszeren kívül lévő minőségeit a Nap „olvassa ki” és továbbítja felénk, ezt teszi a gerinc is az emberi organizmus részeként) kozmikus kapcsolatrendszerének vázát. E rendszer közmegegyezés alapján lehetőséget biztosít az ábécé szerinti felsorolás követelményeinek kielégítésére, a magánhangzókkal együtt a teljes magyar szókincs írásbeli megjelenítésére. További idegen kötődésű hangzók erőltetése felesleges és célszerűtlen (DZ, DZS, Q, W, X, Y).

A bemutatott kialakítás – a magánhangzókkal együttesen – alkalmas:

- a kozmikus információs halmazok részleges és részleteket tartalmazó célzott kicsatolására,
- a kicsatolt adatok – a nyelv használata általi folyamatos aktiválására,
- a nyelv használata által beteljesülő ember általi teremtések kozmikus visszacsatolására,
- a hangzók csigolyák által nevesített anatómiai kapcsolatainak aktiválására,
- a pillanatnyi anatómia jellemzők formarezoncia (betűk) általi módosítására, pl. gyógyításra (az utóbbi állítás valóságtartalmát alátámasztják a jelgyógyászat formarezonancia általi gyógymódjai).

A mássalhangzók aktiválása – beszéd vagy rovásos megjelenítése – a zodiákus állatöv jegyeinek minőségeit hívja meg.

A táblázatból az is látszik, hogy a latinosítás általi erőszakos kettőshangzók párosítása numerológiai – következésképpen általános – kaotikus rendszertelenséget eredményez. (Nem lehet egyidejűleg a Nap két időben és térben elkülönült jegyben, két csigolya nem kapcsolódhat anatómiailag elkülönült szövetekhez, szervekhez.) Fentiek alapján ajánlom a feltüntetett hangzók és írásjelek tudatos használatát.

Megjegyzés: A latin, német – vagy jelen korra jellemző angol – becsatolások a magyar nyelv gerincét törik meg. Elleneink reményei szerint, megtört gerinccel könnyebb szolgává süllyeszteni.

A magánhangzók számsora											
bolygók	**gerinc**		**hangzók**				**rovásjelek**			**összesítés**
Merkúr	C1	1	**A**	–	**Ű**	7	ᛩ	–	ᛝ	1 + 7 = **8**
Vénusz	C2	2	**E**	–	**Ú**	6	ᛯ	–	ᛞ	2 + 6 = **8**
Föld	C3	3	**I**	–	**Ő**	5	ᛏ	–	ᛯᛯ	**8**
Hold	C4	4	**O**	–	**Ó**	4	ᛟ	–	ᛟ	**8**
Mars	C5	5	**Ö**	–	**Í**	3	ᛕ	–	ᛚ	**8**
Jupiter	C6	6	**U**	–	**É**	2	ᛞ	–	ᛊ	**8**
Szaturnusz	C7	7	**Ü**	–	**Á**	1	ᛋ	–	ᛩ	**8**
										56 → 11 → **2**

A magánhangzók 2×7-es rendje (lásd a fenti táblázatban) idézi a korai – nyelvünk kialakulása körüli – ismert naprendszer bolygóminőségeit. A számpárosítások összege – mindig nyolc – páronként aktiválja a számok kapcsolt minőségét (a 8 informatikája): az anyag átlényegesítése; a tudattalan – tudat fölötti – akarat, a varázsló; és–és egyensúlya (Yin-Yang arány); időtlen tér elve –

utalva a Teremtő örök jelenlétére; megtenni azt, aminek meg kell lennie. Meghatározó többséggel (a kivétel is törvény), a magánhangzók nevesítik a mássalhangzók váza által felkínált lehetőségeket, kiemelten:

- mássalhangzó-váz: **s t n**
- 1. nevesített fogalom: **l s t E n**
- 2. nevesített fogalom: **s Á t Á n**

A kiemelés önkényes és szélsőséges, de jól érzékelteti a magánhangzók fogalomteremtő és -meghatározó képességét.

A táblázat vízszintes sorainak összege 8, ennek numerológiai minőségei: siker esetén elégedett; kudarc esetén gondolkodó; jellemzően a ház feje; hűséges partner (saját kárára is); a lazítás hiánya (akár önpusztításig). A 7 numerológiai minőségei: misztikum; remetehajlam; az élet értelmét kutatja boldogan; művészetek szeretete; alig- vagy szerencsétlen szerelmek. A sorok mennyisége 7, numerológiai összesítés: *7 × 8 = 56 → 11 →* ***2***. A kettő numerológiai minőségei: hűvös, megfontolt, jó döntéshozó; konfliktusban visszahúzódó; esetenként túlságosan védelmező; hosszú ideig rögzült, kihűlt kapcsolatok; a múlt emlékeinek eltúlzása (vitézek voltunk, nagyok és nemes fajta).

A mássalhangzók és a magánhangzók numerológiai számából képzett fő összesítő (3 + 2) az **5**. Öt a központ, a tökéletességet, a Teremtőt, Őt idéző ember. Az öt numerológiai jellemzői: sokoldalú; majdnem minden sikerül; változatosság; kommunikáció; független magánélet igénye; kalandozó utazó; hajlamos hazáját elhagyni (sérelmek esetén).

Még egy szempontot érdemes figyelembe venni: a teljes hangzókészlet a fentiek szerint 38 rovásjel által idézhető meg, aminek a numerológiai értéke **2** (*38 → 11 → 2*). Mint azt az előzőekben említettem, a teremtés a kettő emelkedő hatványaira épül, vagyis a magyar nyelv összes hangzóinak használata során adottság és lehetőség nyílik az ember és az általa ismert és nevesített kozmikus rendszer kölcsönös szinkronitására, illetve az abból adódó folyamatos, teljes mértékben rendezett teremtésre. A fentek szerint, nyelvünk a numerológiai rendszere szerint is célszerűen rendezett. Idézem Teller Edét, zárójelben általam kiegészítve: *„… új jeles felfedezésem, miszerint egy* (tökéletes) *nyelv van, s az a magyar.”*

ZÁRÓ GONDOLATOK

Részben ismétlem (és még sokszor fogom): nyelvünk fejlődése jelenlegi szakaszában is követő, megfelel a Teremtő Rend ritmusainak, tagozódásának – ha a fenti elrendezéseket választjuk. Persze választhatunk mást is, engedhetünk külső vagy belső erők nyomásának, de ha a fentiektől eltérünk, jobb eredmény nem várható.

A meghatározó a kozmosz és az ember szinkronitása, amire jelenkorban, a többszörös ciklusváltások korában az emberiségnek – az esetleges katasztrófák elkerülhetőségének és az eljövendő új felépítésnek reményében is – szüksége van. Szüksége van, hogy ne legyenek kozmikus vagy nukleáris katasztrófák, hogy a *homo sapiens* – a gondolkodó ember – értelmezze és kimunkálja földi küldetését, ne semmisítse meg önmagát. Hogy ne semmisítse meg önmagát – újra mondom

–, szükséges legalább egy elégséges szinten felkészült emberi közösség, amelynek nyelve általi adottságai lehetővé teszik a kozmikus változások folyamatos kicsatolását és értelmezését. A változások, a ciklusváltások törvényét és az elkerülhetetlenül bekövetkező átalakulások szükségességét, a jelen időben hatalmon lévő elit is ismeri, ezért törvényszerű, hogy igyekszik – további hatalmát biztosítandó – azokat levezényelni. A probléma akkor kezdődik, ha az átalakulás folyamata egyoldalú – jellemzően anyagi – érdekeltségek mentén zajlik. A szellem anyagba – nevezetesen aranyba – zuhanása az új ciklussal véget ér. Kell legyen anyagi erő és egyidejűleg egy univerzális, kozmikus szintű szellemi erő is. E kettősség folyamatos egyeztetése adhat új minőségű, élhető eredményt. Mint fentiekben boncolgattam, a magyar nyelv és a rovással történő képi megjelenítése a fenti elvárásoknak jó közelítéssel megfelel. Felépítése négy alapjelre épül, párhuzamban a naprendszer négy kőzetbolygóival és a négy őselem-tanával. Ezzel nem azt mondom, hogy nyelvünk mindenható, de azt igenis javasolom, ha létünkért, javainkért, szeretteinkért imádkozunk, azt mindenkor „birtokon belül", azaz anyanyelvünkön tegyük. Így Istenünk, a Magyarok Istene jobban megérti. Istenünk az emberiség építő-teremtő Istene.

Szűk körben, előadások keretében eddig is megfogalmaztam-megfogalmaztuk a fentieket. Most írásban is közreadom, a további teljes körű publikáció jogának fenntartásával. Teszem ez azért, mert meggyőződésem, hogy vissza kell állítani a magyarság öntudatát saját értékeinek tudatosítására, megbecsülésére és működtetésre.

AZ ÖSSZEROVÁSOK EGYSÉGES SZABÁLYA

Tisza András

Madaras László felvétele

Bárki, aki őszinte nyílt szívvel kutatta, vagy külföldi lévén tanulta, tanulja a magyar nyelvet, előbb utóbb rájön arra a tényre, hogy nyelvünk szerkezetét tekintve, mennyire eltér az Európában vagy a világban beszélt legtöbb nyelvtől. A sok, nyelvünket ismerő külföldi tudós, nyelvész véleménye közül had idézzek csupán egyet, Ove Berglund svéd orvos és műfordító szavait: *„Ma már, hogy van fogalmam a nyelv struktúrájáról az a véleményem, hogy: A magyar nyelv az emberi logika csúcsterméke.” (Magyar Nemzet, 2003. XII. 2, 5. oldal)*

A hivatalos nyelvészet ugyan azt sugallja, hogy nyelvünk egy hosszú vándorlás közben, a velünk érintkező népektől átvett szavak tömegéből alakult ki, vagyis egy önálló múlt nélküli, szedett-vedett nyelv. Ugyanakkor megfeledkezik a fent említett szerkezeti különbségről. Ez nagyon fontos, mert műszaki emberként tudom, semmilyen szerkezet, legyen az bármilyen tökéletes, nem működhet az őt alkotó alkatrészek nélkül. Ahhoz, hogy bármilyen szerkezetet létrehozzak, ahhoz először is alkatrészekre van szükségem és csak ezután, folyamatos építés és fejlesztés után tudom létrehozni a szerkezetet. Vagyis, ha a szavaink az alkatrészek, a nyelvtanunk, a szavak használatának módja a szerkezet, akkor nyilvánvaló, hogy először saját szavainknak kellett megszületni és a meglévő szavak használata közben alakult ki nyelvünk szerkezeti felépítése. Ez a „hivatalos” nyelvészeti hozzáállás már ifjúkori tanulmányaim során is zavart, mert elképzeltem, ahogy „honfoglaló” őseink, a „kalandozások” korában, gyakorlatilag egy nem használható szókészlettel a tarsolyukban (ennek ellenére elég jól megszervezték) elindultak ezt-azt rabolni, többek között szavakat is szerte Európában. Majd hazatértük után, a zsákmányolt latin, görög, germán és szláv szavakat egy kupacba öntve, nagy bölcsen eldöntötték, „...no, holnaptól meg ragozunk…”. Ennek a kissé sarkított gondolatmenetnek a valószínűségét mindenkinek a saját elképzelésére bízom.

A nyelvünk mitől is az „emberi logika csúcsterméke”? Nagyon egyszerű – és ettől zseniális. A méltatlanul elfeledett vagy elfelejtetett nyelvészpáros, Czuczor Gergely és Fogarasi János munkásságát kell ebben az esetben megvizsgálnunk. Munkájuk lényege, hogy a 19. században összeállított magyar szógyökök tárában, ők alig 2500 szógyököt gyűjtöttek össze. Ez elsőre igen kevésnek tűnik, de ha figyelembe vesszük azt a néhány tucat képzőt is, ami szintén a nyelvünk szerves része, akkor rögtön látjuk, hogy a szógyökök és a képzők szabályszerű használatával akár milliós nagyságrendű szó alkotására vagyunk képesek. Csak egyetlen példával szeretném érzékeltetni a lényeget. Legyen a kiválasztott szógyök a **ker**. Az alkotható szavak: **ker**t, **ker**ít, **ker**et, **ker**es, **ker**ék, **ker**ing, magánhangzó módosulással **kőr**, **kör**ül, **kör**et… **kar**ol, **kar**ám… és sorolhatnám tovább a szavak sokaságát, de ezt rábízom inkább a tisztelt olvasóra. Itt felsorolt szavaknak még

van egy érdekes tulajdonsága, hogy jelentésük rokon értelmű. Az ilyen szerkezetet a matematika egyetlen idegen szóval írja le, ez pedig a fraktál. Az ilyen rendszerekre az a jellemző, hogy egy egyszerű alapból kiindulva, mindig egy kicsiny módosítással, végtelen számú változatot kapunk.

Ezért lehetséges az, hogy a magyar nyelv szinte egyedüliként képes arra, hogy bárminek saját nevet adjon még olyasmire is, ami ki sincs találva.

De nem csak a nyelvünk ilyen szerkezetű, hanem az írásunk is. Az az írás, amit manapság rovás írásnak nevezünk és részesei, tanúi vagyunk az újraéledésének. Nem véletlen, hogy az elmúlt évszázadok során számtalan ártó hatalom igyekezett eltüntetni mindkettőt a magyar őstudatból. Természetesen sikertelenül! Mégpedig azért, mert nem tudták, hogy ha egy fraktálnak csak egyetlen elszigetelt elemét változtatom meg, attól a fraktál még ugyanúgy néz ki. Az összes elemet kicserélni pedig lehetetlen!

Most nézzük meg írásrendszerük szerkezetét és döntsük el magunk, hogy ez a hivatalos történészi szemlélet szerint valóban, ugyanúgy egy sokaktól átvett szedett-vedett írás, mint amilyen a nyelvünk. Vagy esetleg lényegesen több annál? A végső vélemény megalkotását mindenkinek saját ítélőképességére bízom.

Fraktálok az egyszerűtől a bonyolultig

Több, egymástól csekély mértékben eltérő rovás betűsort ismerünk. Én nem szeretem használni a rovás-ABC kifejezést, mert ez a latin ábécé betűsorához kötődik. Mégpedig azért, mert az elmúlt évszázadokban a lejegyzett valamennyi betűsort, latin műveltségű emberek írták le és ők a latint alapul véve határozták meg a rovás betűsor hangértékét – ami viszont nem egyezik a rovás betűsor ésszerű sorrendjével. A következő példákhoz Forrai Sándor betűsorát használom, mert a Tanár úr több évtizedes munkássága során kialakított egy olyan, formailag tökéletesen letisztult, a mai nyelvhasználatunkhoz igazodó rovás betűsort, ami teljes egészében megfelel a kérdés szemléltetésére.

Első ránézésre ez a betűsor sem különbözik a világ bármelyik hangjelölő írásától. Különböző jeleket látunk egy adott hangértékkel. A jelek tüzetesebb vizsgálata után, azonban érdekes következtetésre juthatunk. Egy matematikai egyenletrendszer megoldásának az első lépése az egyszerűsítés. Egyszerűsítsünk mi is. Távolítsuk el a jelekről azokat a kiegészítő elemeket, amelyek oly különbözővé teszik őket egymástól.

A eredményből világosan kitűnik, hogy csupán két, alapjaiban eltérő jelet látunk. Az egyik jel az egyenes vonal, ebben az esetben nem lényeges, hogy egymásnak dőlnek, vagy keresztezik egymást. A másik jel a vonal görbített formája. Ez a két jel, csak két hangunknál bír önálló jelentéssel,

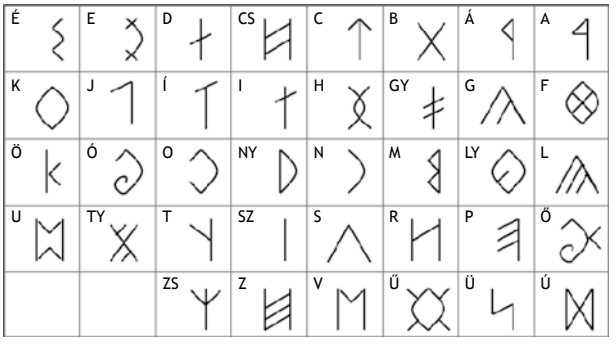

Forrai Sándor betűsora

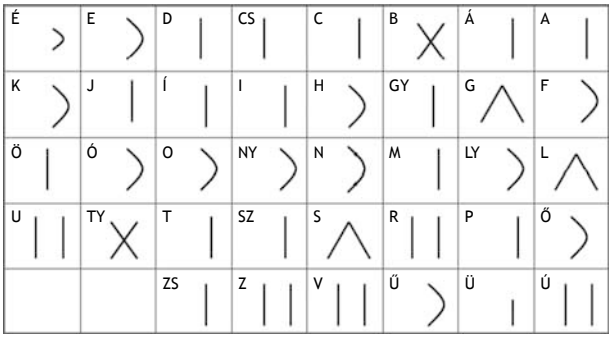

A betűsor hordozójelei

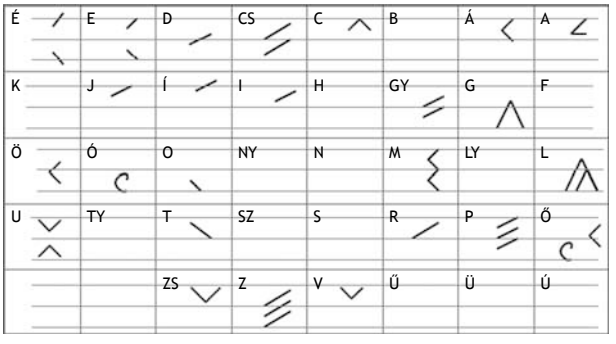

A betűsor kiegészítő elemei

Nő, növekvő, növekedés – a végletekig leegyszerűsített formájában Hold szimbólum is.

nő jele

férfi jele

Szál, szár, szúr – a szúró napsugár, ezáltal Nap szimbólum is.

ez pedig az egyenes vonal esetén az **SZ**, a görbe vonal esetén pedig az **N**. A rovásban járatosak tudják, hogy jeleink mindegyikének, hangértékén túl, fogalmi jelentése is van.

A táblázatunk egyszerűsítése után kiderül, hogy e két jel önálló jelentéssel bíró, egymagában álló formájukat kivéve, csak a kisebb kiegészítő elemek hordozására szolgál. Ezért ezt a két jelet **hordozójelek**nek neveztem el. Mint minden egyenletnek két oldala van, ezért folytassuk az egyszerűsítést úgy, hogy most a hordozó jeleket tüntessük el a táblázatunkból.

A hosszú vízszintes tájoló vonalak segítségével jól látható, hogy a **kiegészítő elemek** elhelyezkedése a síkban, a hordozójelek nélkül is, szinte minden esetben felismerhetően hordozza a jelek hangértékét.

További vizsgálat végeredménye pedig az, hogy csupán négy alap formátumot ismerhetünk fel. Aki már készített valaha műszaki rajzot az tudja, hogy annak elkészítéséhez legalább egy egyenes vonalzóra, görbevonalzóra és szögvonalzóra van szüksége. Ezek a jelek önálló jelentéssel nem rendelkeznek, ezért **segédjelek**nek neveztem el őket.

A hordozójelek és a segédjelek együtt a **hat alapjel**et adják. Ebben az estben már világosan látszik, hogy ez a hat jel igen érdekes üzeneteket hordozhat magában. Először is, hogy hatan vannak. A magyar nyelvben a hat több jelentésű: hatás, hatol, hatalom… stb. Minden esetben azt sugallja, hogy ami hat, az működik, mégpe-

dig jól. Maguk a jelek is érdekes következtetésekre vezetnek. A „szár” a férfi (apa?), az ív a nő (anya?), a segédjelek: a vonal, a görbe és a két szög (gyerekek?). Elgondolkodtató, hogy a hatfős családszerkezet a népességkutatók szerint is a legmegfelelőbb. Történelmünk ismeretében világos, hogy az utóbbi több mint hatvan évet leszámítva, ennek az átlagos családszerkezetnek népünk mindig eleget is tett. Persze, ez az észrevétel tudományosan semmi esetre sem bizonyítható. Nem mondhatjuk ki, hogy ez egy rejtjelezett üzenet a távoli múltból az utódoknak, az írásbeliségünkön keresztül. De ott van! És, ha bárki valamely más írásbeliséggel rendelkező nép írásrendszerének vizsgálata után, hasonló következtetésekre jut, akkor az általam itt leírtak az érvényüket vesztik.

Szár – a férfi (Nap)		Ív – a nő (Hold)	
vonal	görbe	tompaszög	hegyesszög

A hat alapjel (két hordozó-, négy segédjel)

Lássuk, mennyire hatékony ez a hatfős kis család, ha a segítségükkel a mondandónkat írásban szeretnénk közölni. Ehhez ismernünk kell a világban ma használt írásrendszerek főbb jellemzőit. Jelenleg három fő rendszer létezik. Az egyik a hangírás ami a legtöbb esetben, többé kevésbé sikeresen, egy-egy hangra egy jelet használ. Ilyen a latin, görög, cirill… stb. A másik a szótagírás, ahol a leggyakrabban használt szótagok jelölésére külön jeleket használnak, ilyen a japán hiragana és katagana írás. A harmadik a képírás mint pl. a kínai, ahol minden szónak önálló jele van. Persze mindegyiknek megvan a maga előnye és hátránya. A hangírás előnye, hogy aránylag kevés jel (20–40) ismeretével bármit le tudunk jegyezni, de hátránya, hogy olvasáskor a hosszúra sikeredett szavak, a szem befogó képességének korlátai miatt, már gondot okozhatnak gyereknek, felnőttnek egyaránt – vagyis lassú. A kínai írás előnye, hogy a jelek ismeretében, szinte azonnal értelmezhető a leírt gondolat. Hátránya viszont, hogy a jelek tömegének írásához és felismerésének képességéhez egy élet is kevés. A japán szótagírás egy köztes megoldás, de tudnunk kell, hogy ők ugyanúgy használják a kínai írásjeleket és csak amikor elbizonytalanodnak, vagy ismeretlen szó leírására kényszerülnek, akkor használják a szótagjeleket. Ezért van, hogy a japánoknál a műveltség fokmérője is, hogy ki mennyi kínai írásjelet használ a kézírásában.

A rovás ezekkel szemben egy olyan írás, ami tartalmazza a fent leírt rendszerek minden előnyét úgy, hogy a hátrányaikat kiküszöböli. A előzőekben leírtakból kitűnik, hogy a rovás csupán 6 alapjelet használ, ebből 2 hordozó ill. 4 segédjelet. A hangíráshoz szükséges betűk formája úgy alakult ki, hogy a hordozójelekre rajzolt segédjelek elhelyezkedése és száma határozza meg a szükséges formát. Ez az elv további lehetőségeket is rejt magában. Gyerekek tanítása közben, gyakran tapasztaltam, hogy a tanulók már a betűtanulás kezdeti szakaszában rájönnek arra, hogy ha a hordozójelek egyikét, másikát kihagyják és csak a segédjeleket helyezik el ide-oda, maguktól kezdenek egyszerű összerovásokat alkotni anélkül, hogy erről a lehetőségről említést tettem volna nekik. Kezdetben magam is próbálkoztam összerovások készítésével és azt hiszem nem vagyok egyedül azzal a nehézséggel, hogy az első nekifutásra csodálatosnak tartott jelet, egy hét múlva már nem tudtam elolvasni. Ekkor kezdtem el azon töprengeni, hogy kellene egy szabály, amivel alkotni is lehet összerovásokat és a visszaolvasásban is segít. Ekkor találkoztam Koricsánszky Atilla *Napút ABC* című munkájával és azonnal kézenfekvő volt a megoldás.

Mint tudjuk, a rovás iránya jobbról balra történik. Ezzel kapcsolatban igen sok elmélet van. A magyar néphit szerint az északi sarkcsillagban lakik a teremtő, ezért mindig is központi szerepe volt számunkra. Ebből a nézőpontból a Nap útjának iránya egyértelműen jobbról balra látszik. A emberiség története folyamatos harc a természettel, állatokkal – és sajnos néha egymással is. E harc közben vannak bizonyos mozdulatok, amik visszahatnak gondolati, érzelmi világunkra. Ilyen az a mozdulat is, amikor elutasítok, eltolok magamtól egy nemkívánatos dolgot vagy személyt, esetleg elhárítunk egy felénk irányuló ütést. Gondoljunk akár egy olyan mozdulatra, amikor az erdőben elhajlítunk egy utunkba álló ágat. Ez a mozdulat rendszerint balról jobbra történik. Ez az elutasítás mozdulata, ami legtöbbször kellemetlen érzetet kelt az emberben. Ezzel szemben, mikor magunkhoz öleljük gyermekünket, barátunkat, a kedvest, ez a mozdulat mindig kívülről befelé irányul, vagyis jobbról balra. Ez a mozdulat viszont a befogadás mozdulata, kellemes érzetekkel. Talán ez a magyarázat arra, hogy a gyerekek a foglalkozások alatt egymástól függetlenül, gyakran mondogatják, hogy *„András bácsi nem tudom miért, de olyan jó így írni…”*. Arról a gyakorlati kérdésről nem is beszélve, hogy egy jobbkezes ember számára, lehetetlenség botra balról jobbra szöveget róni.

Térjünk vissza a Nap égi útjához. Helyezzünk el a Napút kódjában egy történelmi ligatúrát és nézzük meg, hogyan tudjuk azt értelmezni:

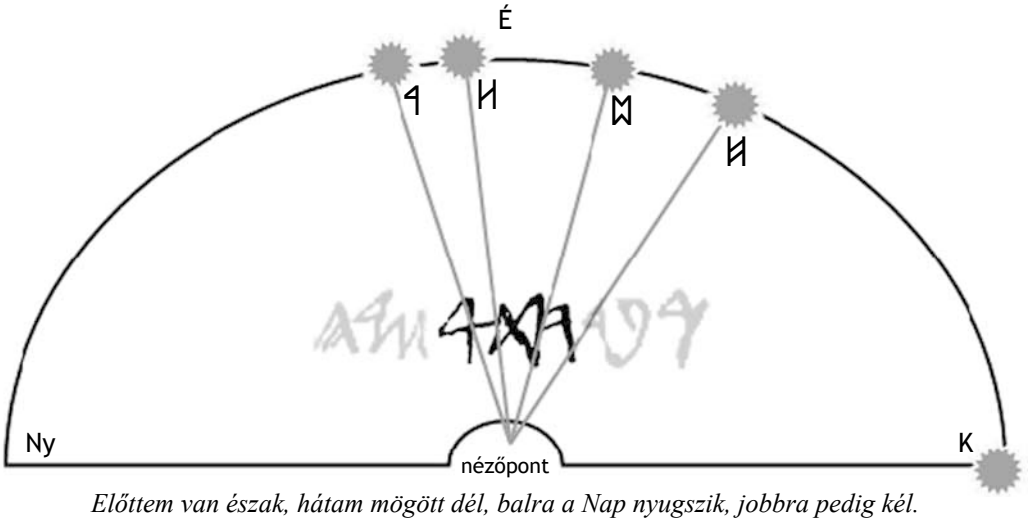

Előttem van észak, hátam mögött dél, balra a Nap nyugszik, jobbra pedig kél.

Látható, hogy a szemlélő és a Nap közé húzott képzeletbeli vonalak, hogyan érintik meg egymás után a ligatúra egyes elemeit és idegen szóval dekódólják azok hangértékét. Esetünkben ez egy értelmes szó része. A teljes szó: TANÁCSURÁVAL.

Ezzel a módszerrel természetesen bármilyen összerovást is alkotni tudunk. Pl. az „asztal” szót a latin-betűs írásunkkal 6 jellel tudjuk leírni. A rovásunkkal – hangonként – öttel: ᛅᚴᛚᚴ. Egy jól sikerült összerovással csak eggyel. Ez a csodálatos előnye a rovásnak az összes többi írásmóddal szemben, mert a szóépítés lehetőségével nem csupán azoknak olvasható a szókép akik azt már megtanulták leírni és felismerni (mint pl. a kínaiak), hanem egy kezdőnek is.

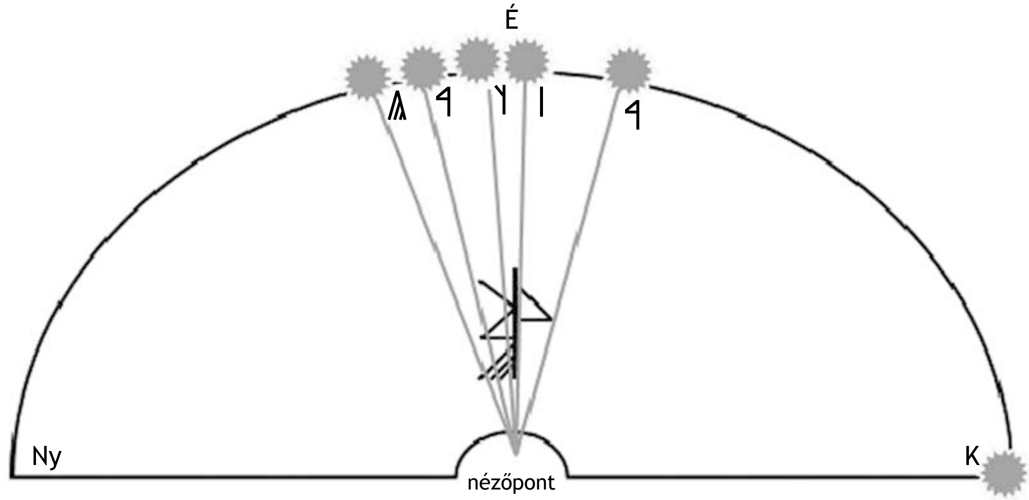

Azt bízzuk a jövőre, hogy a Csipkerózsika-álmából felébredt rovásírásunk, fejlődése során kialakítja-e azokat a gyakran használt szóképeket, amivel lényegesen felgyorsítható az olvasás, ezáltal a tudás gyorsabb felvétele. Vagy maradunk azon kissé nehézkes, nyelvünkhöz, gondolkodásunkhoz egyáltalán nem illeszkedő ránk erőltetett írásrendszerhez, mint a latin-betűs írás. Persze, az senkit nem zavar rajtunk kívül, hogy miért van ennyi írás- és olvasás-gondokkal (diszlexia, diszgráfia) küszködő gyermek hazánkban. El lehet fordítani a fejüket az oktatásügy illetékeseinek arról a tényről, hogy ami a rovásversenyek során egyételműen kiderült, hogy a versenyzők a párhuzamos, latin-betűs ill. rovás-betűs feladataik megoldása során, a rovás-feladatokban 20–30%-al kevesebb hibát ejtenek. Vajon miért? A rovást legtöbben csak néhány hónapja tanulták előtte, a latin-betűs írást viszont 3–9 éve. Nem azt mondom, hogy hagyjunk fel a latin-betűs írás tanításával. Nem szabad! Azért, mert ez az egyetemes emberi kultúra része és a világon minden valamit is tanult ember ismeri. Ismerik, használják a saját írásuk mellett. Mint például a kínaiak, örmények, arabok, zsidók, indiaiak, oroszok… stb. – és sorolhatnám tovább a népeket. Csak éppen mi nem használjuk a saját nemzeti írásunkat. Miért?

A ROVÁSÍRÁS ÉS A GYORSÍRÁS AZONOSSÁGAI

AZ 1200 ÉVES SZARVASI TŰTARTÓ ROVÁSAINAK VIZSGÁLATA

Szentesné Frigyesi Piroska

Ha vitát nyitnánk a rövidítési elvek tanításának fontosságáról, számtalan érvvel és ellenérvvel találkoznánk. Megfogalmazódna, hogy öncélú, korlátok közé szorítja a tanulókat ötleteik kimódolásában és megvalósításában. Felvethetnék, hogy napjainkban már rendelkezésre állnak a feltételek ahhoz, hogy minden jelet lejegyezzük, nem kell takarékoskodni a vonásokkal. Gond lehet, hogy a rövidítéses írás hatására romlik a tanulók helyesírása – a latin írásban.

Az előadás tárgya egy szűk terület, melyhez a körülmények szerencsés együttállása – rovásírás, gyorsírás, grafológia, tolmács-idegenvezetői gyakorlat, tanári munka, a magyar nyelvjárások ismerete, pécsi könyvtárak kínálata – ad bátorítást. A gyorsíró és a tolmács munkája is mások gondolatainak megértésére, villámgyors rögzítésére, átalakítására és pontos visszaadására irányul, szigorú követelményekkel. Természetesen az írásfejtésben az időtényező másként érvényesül: nincs sebességi követelmény, ugyanakkor egy távoli időben és térben, ismeretlen körülmények között keletkezett jelsor értelmét kell kibontani. Mindez szinte lehetetlenné teszi a teljes pontosságot, de törekedni kell rá.

Az írás az egyik legösszetettebb megnyilvánulásunk, tükrözi személyiségünket, leköti teljes figyelmünket, nem végezhetjük párhuzamos tevékenységként. A rótt és a gyorsírásos szövegek elolvasása erőfeszítéssel jár, még saját, régebbi munkánk esetében is. Az ősi írások olvasása fokozottan igényli a szellem és a lélek együttműködését: ismereteket, pontosságra való törekvést, következetességet, előítéletektől való mentességet, észszerű gondolkodást, beleérző-képességet, szeretetet.

A GYORSÍRÁS ÉS A ROVÁSÍRÁS KAPCSOLATRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA

Joggal feltételezhetjük, hogy már több ezer évvel ezelőtt is igény volt az uralkodók, szónokok és más fontos személyek szavainak azonnali, írásban történő rögzítésére. A dolog természetéből adódóan ez szerves anyagokból készült, könnyen kezelhető eszközök felhasználásával – papirusz, bőr, toll – történhetett. Emiatt szinte bizonyos, hogy az első gyorsírásos feljegyzések már régen az idő martalékaivá váltak, alapját képezhették azonban egyes ismert kőbe vésett feliratoknak. A szakirodalomban találunk jelzést ősi kínai és görög gyorsírásos rendszerekre, de számunkra a Római Birodalomban, és az azt megalapozó etruszk világban rejlik a válasz.

Az etruszk műveltség az itáliai ősnép, a városiasodott Égei-tengeri és kis-ázsiai népek és a (Duna-medence érintésével) betelepülő íjfeszítő törzsek értékeinek ötvözete. Önmagukat 12 nép szövetségeként határozták meg, városállamokat alkotva. Massimo Pallottino 1970-ben megjelent könyvében utalt a nyelvészek véleményére, miszerint a Földközi-tenger környékén egykor – az indoeurópai(nak nevezett) nyelvek megjelenése előtt – egységes ősnyelvet beszéltek, területi sajátosságokkal.

LATIN	ROVÁSJEL	TÍRÓI JEL
A	A A A	∂
B	X	X
H	⊻ ϽC	2
Í	↿ ↾ ↿	↿
M	⋎	⋎
N	⋎	⋎
P	↿	↿
R	ϟ И ⁄	⋌
T	Y Y T	↿

Példák az ókori rovásjelek és a tírói gyorsírás jeleinek kapcsolatára

Az egységet és változatosságot az etruszk írásjelek is tükrözik: a különböző városállamokban néhány hang jelölésére más írásjelet használhattak, illetve ugyanaz a jel más hangot képviselhetett. A jelek többsége azonban alakra és hangértékre egyezik a különböző területekről és évszázadokból származó írásokban, sőt, nagy a hasonlóság a magyar rovásjelekkel, más jelek előre mutatnak a latin betűkre. A nyelv és az írás sajátosságait ismerő, tapasztalt rovó a siker reményével vállalkozhat egy-egy írásemlék szavainak kibetűzésére, az ókorban élt rovó gondolatainak megértésére, szójátékok, rímek felfedezésére.

Mit tudunk az etruszk nyelvről? A nyelvészeti kutatások során megállapították, hogy az etruszk ragozó nyelv volt. Ezzel összefügg a kötelező szórend hiánya, mivel a – sok esetben halmozódó – toldalékok kifejezik a mondat elemei közötti kapcsolatokat. Úgy találták, hogy a főnévnek nincs alanyesetben jellemző végződése, emiatt nehéz felismerni, emellett nehéz megkülönböztetni a névmásokat a névutóktól és az elöljáróktól. Mindezek a vonások megkülönböztetik a germán és szláv nyelvektől, de hasonlóságot mutatnak a magyar nyelvvel, ösztönzést adva a munka elkezdéséhez.

Mit tapasztaltunk az írásfejtés során?

- Legfontosabb a szókincsbeli egyezés. Ez terjedelmes írásemlékek esetében 50–80% között változik jelenlegi ismereteink alapján. A további munka eredményeként javulhatnak az arányok.
- Hangzás szerint írtak, az eltérő eredetből adódó sajátosságokkal, annak ellenére, hogy tudatosan törekedtek írásuk egységesítésére. Az egyes nyelvjárások főként a sziszegő és zöngés hangok használatában tértek el egymástól.
- Mássalhangzós írás, magánhangzókat (**A**, **I**, **O**, **U**) a hangrend jelölésére használtak. **E**-t eddig nem találtunk.
- Egyszerűbb volt a ragozás – hasonlóan a gyorsíráshoz –, nem írták azokat a ragokat, amelyekre következtetni lehetett a mondat szerkezetéből (Timaru-Kast Sándor hasonló megfigyeléseket tett a korabeli óír nyelvvel kapcsolatosan). Mindez nem zárja ki a ragok halmozódását.
- Írásuk tömör, kifejező volt, lelkiségük különösképpen ismerős számunkra.
- Az etruszk írások többsége is jobbról-balra irányul, de gyakori a körkörös és a szabálytalan sorvezetés is a balvégzet elkerülésére.

A mai magyar gyorsírás alapjait Cicero felszabadított rabszolgája, írnoka Marcus Tullius Tíro rakta le a Krisztus születése előtti évszázadban. Ő a Földközi-tenger környékén használatos föníciai, etruszk, latin rovásjelekre alapozott rendszert fejlesztette tovább.

Tíró hangokra, szótagokra és fogalmakra is alkotott jeleket, folyamatosan fejlesztette rendszerét, így az alkalmassá vált az élő beszéd sebességének megfelelő írásra. A tírói gyorsírás a Római Birodalom fennállása alatt annak teljes területén ismert volt, jelkészletét folyamatosan bővítették. Elsősorban a jogalkalmazással kapcsolatos középkori írásemlékek tartalmaznak gyorsírásos feljegyzéseket. A frank birodalomban kolostorokban oktatták, így nemcsak az uralkodói házban, hanem a birodalom egész területén ismertté vált. A német császárság hivatalaiban is használták. A szakirodalom szerint népvándorlás-kori, barbár jelzővel illetett jeleket is tartalmazott.

HANGÉRTÉK	ROVÁSÍRÁS	GYORSÍRÁS
F	⊕ ⊗	⌒
G	⅄ ⅄	⁊
H	⋊ ⋊	⁊
M	8 8	⁊
NK	⋊	∿
KOR/HAR	∧	∧
NT, TN	⊤	⁊ ⌊

Néhány jelnél látható a rovásírás hatása

Magyarország tekintetében tárgyi emlék igazolja ismertségét már a 13. századból: egy kódexmásolat visszahajtott lapjai tartalmaznak gyorsírásos jeleket, melyeket Mutmer prépostnak tulajdonítanak. Bizonyított, hogy Kapisztrán János beszédeit 1455-ben gyorsírással jegyezték le latinul, majd ebből fordították magyarra. Mátyás király birodalmában is ismert volt a gyorsírás, majd Pázmány Péter és Comenius is ismerte, sőt oktatását mindketten szorgalmazták. A reformkorban, a 19. század elején Gáti István alakított ki egy gyorsírásos rendszert, harcolva azért, hogy a magyar országgyűlési naplót magyar nyelven vezessék. E rendszer továbbfejlesztésével Radnai Béla a huszadik század első évtizedeiben alkotta meg a ma is használatos rendszert. A mai magyar gyorsírás hang- és szótagjelekre épül.

Az alaki hasonlóságok csak adalékot képeznek a két írásrendszer kapcsolatának bizonyításához, sokkal fontosabb a rovásírás és a gyorsírás rövidítési elveinek hasonlósága. Az azonosságok a magyar nyelv törvényszerűségein alapulnak: egyrészt a magyar szavak tisztán magas vagy tisztán mély hangrendűek, másrészt kiemelkedően nagy gyakorisággal használjuk az **E** magánhangzót. Mindezek alapján a rövidítéses írásban sok magán- és mássalhangzót elhagyhatunk a visszaolvasás veszélyeztetése nélkül.

Foglaljuk össze a magyar rovásírás és a gyorsírás közös vonásait Forrai Sándor munkájára alapozva, azzal a megjegyzéssel, hogy egy-egy rövidítés megalkotásakor általában egyszerre több elvet alkalmazunk.

- Mindkét írás kiejtés szerint jelöli a hangokat (MENJEN–MENNYEN, EZ–ESZ, CÉRNÁZ–CÉRNÁSZ, ASSZONYNAK–ASZONAK).

- Mássalhangzó-torlódás esetén az egyik mássalhangzó elhagyható (POLC–PÓC, ARC–AC, CÉRNA–CÉNA, ÁLMODIK–ÁMODIK, SZÁRMAZÁS–SZÁMAZÁS, KARCOL–KACOL).
- Mássalhangzó-kettőződés esetén az egyiket el kell hagyni (KETTEN–KETEN, BEZZEG–BEZEG).
- Magas fokon – főként a szó ismétlődése esetén – torlódás nélkül is elhagyhatunk mássalhangzókat, de a sziszegő hangokat általában meghagyjuk (NEVEZETES–NEVEZES).
- Elhagyható a szókezdő **H** (HELY–EJ, HOVA–OVA. HANGOK–ANGOK, HARANGOK–ARANGOK).
- Elhagyhatók a ragok, ha a mondanivaló egyértelmű (ÉPÍT HÁZAT, ÓL, ISTÁLLÓ, KARCOL EZ BŐRT–ACA ESZ BeR, CÉRNÁZ ANYAGOT–CNASZ NYG, ISTEN JÓ TŰJE EZ–TEN JÓ TŰ ESZ, NAP IS ÍR A FALAKRA–NAP IS ÍR A FALAK).
- Magánhangzót a mássalhangzó alakjának változtatásával is jelölhetünk. A rovásban például az öblösített **N** ÖN, mély hangrendben ON, az egyik szárán visszakunkorodó **N** magában rejt egy **A** vagy **Á** hangot is. Emiatt egy mássalhangzójel látszólagos torzulása esetén mérlegelni kell annak üzenetét, minden hajlítás, minden apró pont vagy vonás jelentést hordozhat.
- Két vagy több szó egybeírható (HÁZTARTÁSI KISGÉPEK–ÁTARISGÉEK, ISTENISODAHAGYOTT – ISZTENISODHADT).
- Az **Í** hangot jelölhetjük az előtte álló mássalhangzó áthúzásával.
- Egyértelműen jelölni kell a hangrendet. Alaphelyzetben magas hangrendet feltételezünk. A mély hangrend jelölése a gyorsírásban vastagítással, a rovásban a magánhangzó kiírásával vagy mély magánhangzóra utaló szótagjel alkalmazásával történik. A hangrendváltásig a magánhangzókat nem kötelező jelölni, így a magánhangzók egy része mindkét írásban elhagyható, azonban a változás bekövetkezésére utalni kell.
- Ki kell írni vagy a mássalhangzón jelölni kell a szóvégi magánhangzót.

Azonban fel kell hívni a figyelmet a magánhangzókkal kapcsolatos lényeges eltérésre: olvasáskor a gyorsírásban az egyedül álló mássalhangzó után, a rovásban elé kell érteni-ejteni a magánhangzót. Emiatt a gyorsírásban a szókezdő magánhangzót feltétlenül jelölni kell. Ez a beidegződés gyakran nehezíti a tapasztalt gyorsíró munkáját a rovásírás olvasásakor, mert „nem találja meg” a magánhangzót (SZONAK–ASSZONYNAK, ZSTT–EZÜSTÖT, RNI JÓ–ÍRNI JÓ).

A gyorsírásban a magánhangzók jelölése nagyítással, vastagítással, emeléssel, süllyesztéssel történik, sok esetben nem igényel külön mozdulatot, így több magánhangzóval találkozunk egy gyorsírásos jegyzetben, mint a rovásban.

Hangsúlyozni kell, hogy mind a rovás mind pedig a gyorsírás lehetőséget ad egyéni megoldásokra, különböző szintű rövidítésekre, de mindig szem előtt kell tartani a visszaolvashatóság követelményét, akár egyéni célra, akár mások részére készítjük a feljegyzést.

Az a kérdés, hogy a fogalom-, a szótag- vagy a rövidítéses betűírás a gyorsabb, igen izgalmas, mindenesetre a tírói gyorsírás áthidalta az etruszk-latin betűírás esetleges sebességbeli hátrányait, ezért volt képes a fennmaradásra. A mai magyar gyorsírás rendszerében az átlagos képességű tanulók eljuthatnak a beszédírás szintjére, ami percenként 200 szótag lejegyzését jelenti. A jobbak iskolai szinten 300, a parlamenti gyorsírók 480–490 szótagos sebességig jutnak el.

A RÖVIDÍTÉSI ELVEK ALKALMAZÁSA A SZARVASI TŰTARTÓ FELIRATÁNAK OLVASÁSAKOR

1.

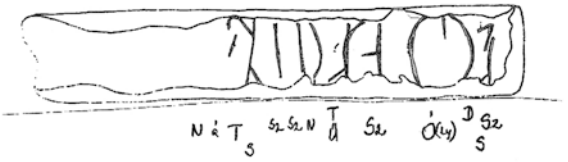

3.

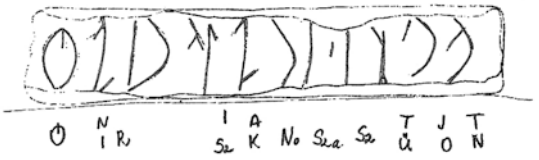

2.

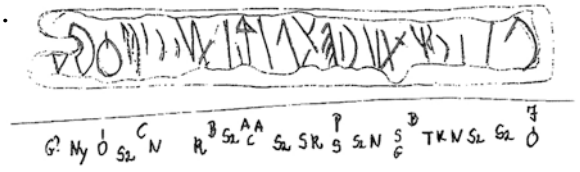

4.

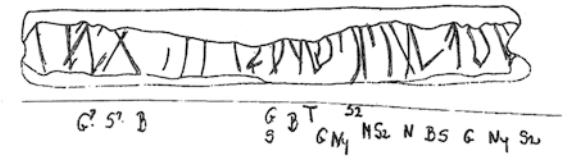

A tűtartó felirata oldalanként

A rövidítési elvek ismertetésekor bemutatott példák valósak, többségük a szarvasi avar kori tűtartó feliratából való. A gyorsírás hangtanával szinte teljesen egyező hangzás felismerésével és a rendkívül szellemes összerovások felbontásával olvashatóvá válik az ősi írás, melynek nyelvezetéről a legkülönbözőbb elméletek váltak ismertté a korábbiakban.

Továbbra is Forrai Sándor nyomdokain haladunk. Munkánk alapját Dr. Juhász Irén régésznőnek, a Magyar Tudomány 1985. évi 2. számában közölt rajza képezi. Vizsgáljuk meg az összerovásokat, a gondolatok rendje szerint: 1–3–2–4. sor.

Az első sorban, jobbról balra haladva: **SZ**, hozzáróva **S**, fölül a derékba tört **D**. SZ-S-D. A negyedik szó: TŰ. Látható, hogy két hangot jelöl, a szár kettőződéséből. Az **Ű**-t 45 fokkal jobbra elfordította, a **T**-t függőlegesen tükrözte. A sor végén hasonlónak tűnő jel, de itt nincs elforgatás, a baloldali felső szár meghosszabbodik és visszakunkorodik: AN, ÁN, így a jobboldali alsó szár nem az **Ü** része, hanem **S**-t jelöl. STAN- SÁTÁN. A sor olvasata hangzás szerint: SZESD Ó ESZ TŰ N ESZ ESZ STÁN ~ SZEReSD Ó EZT A TŰT, NEM ESZi? EZt? a SÁTÁN.

A harmadik sorban folyatódik a gondolat – a két-két szemben lévő oldal írása mintha más-más kéztől származna. TEN – Isten; JÓ – a **J** és **O** összerovásával; TŰ – itt a **T** baloldali felső vonása a helyén van, az **Ű**-t forgatta el. A sor olvasata: TEN JÓ TŰ ESZ. aSZONAK ISZ IS…… R NI JÓ ~ IsTEN JÓ TŰje EZ. ASSZONYNAK DÍSZ IS…… IRNI JÓ.

Mint azt dr. Juhász Irén régésznőtől megtudtuk, a tűt állandóan magukkal hordták a nők, mert úgy gondolták, hogy megvédi őket az ártó szellemektől (SÁTÁN?). A ruhájuk kötőjébe tűzték, majd az üreges tűtartót ráhúzták, a kötőre bütyköt kötöttek, hogy rögzítsék.

A második sor mintha más kéztől származna, apróbbak, és kevésbé íveltek a jelek. JÓ – ismerősként; BSG – helykímélő módon jelöli a **B**-t, alkalmazva az ismert SÁG-SÉG jelet, amelyben a **G** az **S**-t is magába foglalja; SZEPES – a **P** negyedik, alsó szára **S**-t jelöl; ACA–KARCOL – egy

jelben a **C** és a két **A**; BR – ismerős varázslat a **B**-vel; CNASZ– CÉRNÁZ – feltehetően a bőrözéstől való megkülönböztetésként használták e fogalmat, hiszen a finom, vékony tű megjelenése előtt vastagabb szerszámmal, árral lyukasztották át az anyagokat, és vékony bőrcsíkot fűztek át azon. Tehát: JÓ ESZ SZÖNEKET BESEGNI, SZEP ES…… ERES ESZ,…… ACA ESZ BR, CNASZ JÓ NYG ~ JÓ EZ SZŐNYEGET BESZEGNI, SZÉP IS…… ERŐS EZ (vagy lesz)…… KARCOL EZ BŐRT, CÉRNÁZ JÓL ANYAGot.

A tűtartó sajnos már a feltáráskor is sérült állapotban volt, különösen a negyedik sor jelei töredékesek. Érdekessége, hogy fejjel lefelé állnak a jelek, így a jobbról-balra történő írás jobboldalon végződik. Eleink a balvégzettől való félelmükben tettek így. SZNYG SB–SZŐNYEG SZEBB… SZON ASSZONY; SZENYEGET BSG – újabb megoldással. A sor többi jele rosszul olvasható, nem kizárt, hogy a SZŐNYEGET BESZEG újabb változatait rejti – és rejti el –, félő, hogy örökre.

A munkát természetesen folytatni kell, mert egyes részletek a lelet rossz állapotából adódó többféle értelmezhetőség miatt még tisztázásra várnak. Az újabb eredmények alapján az ismert gondolatok is új értelmet kaphatnak. Kétségtelen azonban, hogy az írás gyönyörű magyar nyelven szól hozzánk.

Jelenlegi ismereteink alapján milyen üzenetet közvetít számunkra 1200 év távlatából a mindössze 6,5 centiméter hosszúságú kis tárgy? Jelzést kapunk őseink hitvilágáról, értékrendjéről, a HÁROM A MAGYAR IGAZSÁG elvének alkalmazásáról, de különböző nyelvjárások együtt-éléséről is, mert a SZŐNYEGET BESZEG többször szerepel, más-más kiejtéssel (SZENEK, SZŐNEG, SZŐNYEG). Több helyen megmutatkozik a játékosság is: a szó utolsó mássalhangzójának változtatásával a SZŐNYEG ASSZONYNAK-ká változik, fejre állítva a BES SEB-bé alakul – a beszegett szőnyeg szebb lesz, háromféleképpen érinti a szépséget, többször a jót, alakra nagyon hasonló összerovással fejez ki különböző szavakat (TEN – ISTEN, JÓ, NI), bizonyítva, hogy minden apróság jelentőséggel bír. Nyugodtan kijelenthetjük: a rovó vagy rovók tudása az országgyűlési gyorsírók színvonalával mérhető.

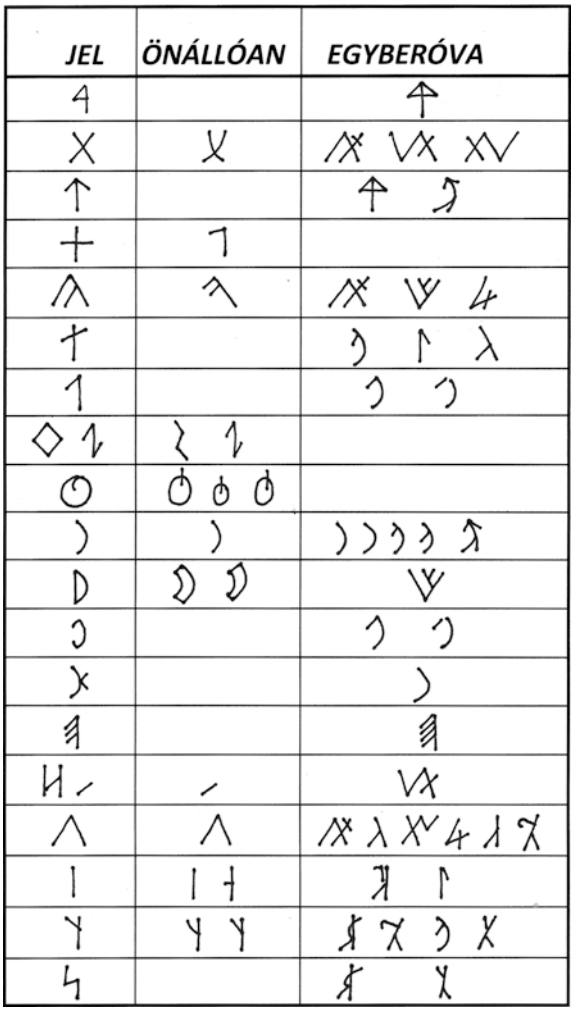

Összefoglaló tábla a tűtartó jeleiről

AZ EREDMÉNYEK ELLENŐRZÉSE

ABC nélkül nincs írás, nincs olvasás. Az írásemlék jeleit következetesen egymáshoz kell rendelnünk egy ABC jeleivel, enélkül az „olvasat" visszaélés mások vélt hozzá nem értésével. Terjedelmes szöveg esetében nagyobb az esély az ismeretlen rovó gondolatainak kibontására, mert a jelek többsége ismétlődően előfordul a szövegben. Ha a jelek hangértékének következetes alkalmazásával nyert szöveg értelmes, jó úton járunk. Ezúttal – mint sok más esetben – a magyar ABC jeleit találtuk meg. Ugyanezen a nyomon indult korábban Zomoráné Cseh Márta is, aki megtalálta a SZEG szót négyszer, a TŰ-t kétszer, asz ASSZONY-t kétszer, és a SZŐN szótagot is.

Nehezebb rövid jelsorok értelmét feltárni, mert nyelvünk annyira gazdag és hajlékony, hogy bármilyen mássalhangzós íráshoz találunk jónak tűnő olvasatot. Ez esetben fennáll a veszélye annak, hogy ahány írásfejtő, annyi olvasat.

Sokat segít a feltárás körülményeinek tisztázása is. Az írásemlékhez tartozó történelmi háttér megismeréséhez a szarvasi Tessedik Sámuel Múzeum régésze, Dr. Juhász Irén adott támogatást. Az 1983-ban és 2010-ben készített fényképfelvételek mellett, az ő rajza a legfontosabb támpont a leghosszabb avar kori írásemlék üzenetének megértésében. A személyes találkozás alkalmával értékes tudnivalókat osztott meg velünk a tű mágikus szerepére, a tűtartó használatának módjára vonatkozóan, megerősítve ezzel olvasatunkat.

Nagyon fontos természetesen az értő bírálat, amellyel az itt jelenlévő kiváló barátaim már a korábbiakban is kifejezték tiszteletüket népünk műveltségének e fontos eleme iránt. Élve az alkalom adta lehetőséggel, tisztelettel kérem, sőt biztatom a tanácskozás résztvevőit a munka folytatására. Kívánom, hogy minél többen éljék át a felfedezés örömét, kerüljenek közel eleink gondolat- és érzésvilágához, részesüljenek varázslatos időutazás-élményben.

A RÖVIDÍTÉSI ELVEK ALKALMAZÁSA AZ ETRUSZK ÍRÁSOK OLVASATÁBAN

A szakirodalom szerint az etruszk-magyar nyelvi kapcsolattal, etruszk írásemlékek elolvasásával sokan foglalkoztak és foglalkoznak, hazánkban és külföldön egyaránt. Munkájukat sok jogos, még több megalapozatlan, jobbat felmutatni nem tudó „szakemberektől" eredő bírálat kíséri.

A korábbi sikertelenség – a nyelvismeret hiánya mellett – abból adódott, hogy a jelek hangértékét a jelre legjobban hasonlító latin betű hangértéke szerint határozták meg. Emiatt például **G** helyett **F**-et, **K** helyett **S**-t, **V** helyett **M**-et, **S** helyett **U**-t, **SZ** helyett **I**-t, **P** helyett **E**-t olvastak, emiatt még a magyar anyanyelvű kutatók is tévútra kerültek.

Szinte minden ókori írásemléken találunk magyar nyelven olvasható szavakat, szókapcsolatokat részben a közös nyelvős hagyatékaként, részben pedig a nyelvek és írások egymásra hatása eredményeként, azonban nem szabad erőszakot tenni a szövegen: feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy a valamikori Etrúria területén fellelt tízezernyi írásemlék között lehetnek más – föníciai, görög, latin, oszk, umber, venét, siculus, rétiai, stb. – nyelvezetűek, sőt újkori hamisítványok is.

Ügyelni kell arra, hogy az írásjelek közül több számjelként is szerepelt: **V**, **I**. Ha az ismerős **X** jellel találkozunk, akkor számjelként kell értelmeznünk, **B** hangot nem használtak, helyette a **P** vagy **V** hang szerepelt.

Elsőként itt is a mássalhangzók hangértékét kell megállapítani, majd a kiírt magánhangzók segítségével a szavak, szókapcsolatok hangrendjét felismerni. Ezután következtetünk a nem jelölt magánhangzókra és hangzósítjuk az egyes szövegrészeket, a – gyorsírásban megismert – rövidítési szabályok figyelembevételével. Bár a szavak véletlenszerű sorrendben szólalnak meg, előbb-utóbb megértjük a több ezer éve kőbe vésett gondolatokat. Természetesen találkozunk megfejthetetlennek gondolt jelsorokkal, melyek ismeretlen fogalmakat, esetleg neveket rejtenek.

Célszerű az ősi írások elemzését életképekkel kezdeni, mert a rajz támpontot ad az írás mondanivalójának megfejtéséhez, az írás értelmezése pedig segít a rajz üzenetének megértésében. Kellő előkészítés után ezt a folyamatot eredményesebbé teszi a csoportmunka, hiszen mi, emberek, eltérő képességekkel és korlátokkal rendelkezünk. Egy húron pendülők alkotta csoportban a hiányosságok kiküszöbölődnek, a jó erők többszöröződnek. Az életképek a hétköznapi történésekről szólnak, humorral, bölcsességgel, szeretettel, fájdalommal, gonoszsággal, stb. fűszerezve. Egyértelmű, hogy az írás a hétköznapi élet része volt, nem kivételes személyiségek és alkalmak számára fenntartott kiváltság.

A terjedelmes emlékek esetében általában hiányzik a támogató képi üzenet, a jelek, szavak, szókapcsolatok ismétlődése azonban sokat segít. Kitartó munkánk eredményeként ismerős szófordulatokkal találkozunk: például a *szalasgyep*/*szólásegyéb*/*egyéb szólás* kifejezést levélírás közben témaváltáskor alkalmazták: megtalálható a föníciainak tulajdonított pyrgi aranylemezen, és a maglianoi ólomlemezen is. A sírfeliratok gyakran a *ládd*, *látod* szavakkal kezdődnek, gyakran találkozunk a *gyász* és az *álmodik* szóval is.

Már tudjuk, hogy a perugai határkő (lásd a 98. oldalon) egy ünnepi esemény – díszszemle – leírása (sor, oszlop, mars, lép, gyeplőszár, vonás, csákós, zászló, stb.).

A maglianói ólomlemez egyik oldala a fia esküvőjére készülő apa gondolatait tartalmazza (ezüst, ágyszélek, nászlány, szép gyűrű, nászjók, székpadok, sör, fények, atyád, stb.), a másik oldalon egy özvegy siránkozása olvasható (gyász, gyászkalap, lepu-népet, azaz lófő~nemesi népet irtanak, hangok, harangok, stb.).

Az Égei-tengeri Lemnosz szigetén talált áldozati kő (lásd a 99. oldalon) egy harcos sírköve, akit egy családtagja – talán az édesapja – nem tudott elengedni, ezért kőbe vésette a képmását . Feltehetően a temetés történéseiről regélnek az írások. A szélesebb és a keskenyebb oldalon két különböző kéztől származó rovás látható, a szavak többsége magyarul olvasható. Közös szavak például: *a képed ó*, *hallgassák azt*, *hallgassák*, *peg(d)* (eped, téped, reped?) *szív*, a szélesebb oldalon: *tagadják szó*, *gyászol*, a keskenyebb oldalon: *hazádér*, *áldás Isten sok év*, *ládát zár*…

Több hosszabb etruszk írásemlékről tudunk (zágrábi halotti lepel, capuai tégla, picenzai májmodell), amelyekre eddig nem jutott idő. A szakirodalom szerint tízezer rövidebb írásemlék várja türelmes olvasóját már több mint kétezer éve, ezek többsége sírfelirat. Ezt a munkát szeretnénk támogatni betűsorunkkal, amely körülbelül 50 írásemlék tanulmányozása eredményeként állt össze, a további munka során kiegészülhet, pontosabbá válhat.

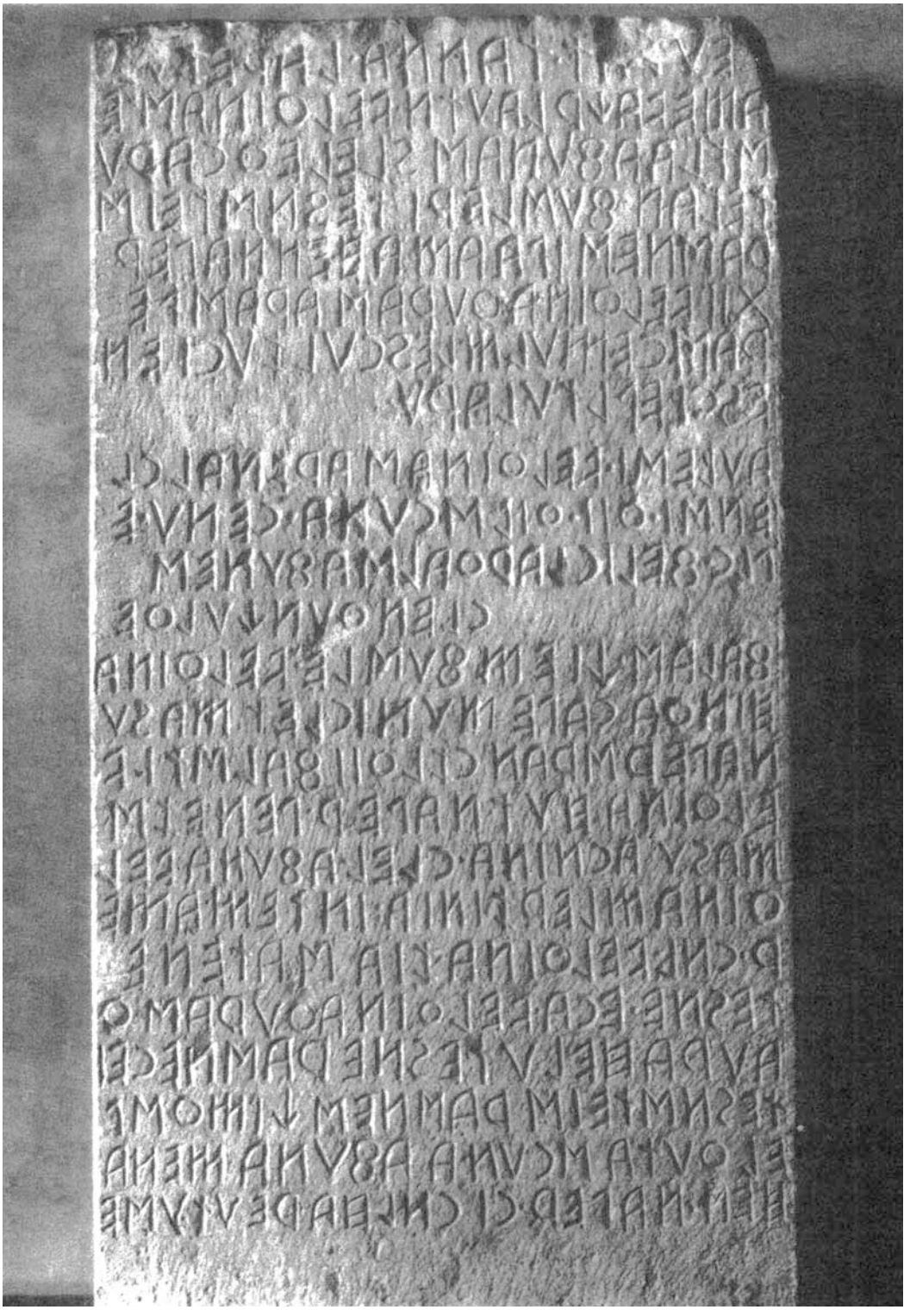

A lemnoszi áldozati kő

◀ *A perugiai határkő*

LATIN	ROVÁS	ETRUSZK	MEGJEGYZÉSEK
A			
CS			
D			
F			P és V áthallással
G			A másodikat F-ként olvasni hiba!
GY			J, DZ, DZS, Z olvasata is lehet.
H			Rejtőző jel, szó elején elhagyták.
I			Vigyázzunk a hasonló T-jelekkel!
K			
L			Torlódás esetén nem írták.
M			
N			Szögletes alakja S-sel összekeverhető!
O			Hely és eszköz fügvényében.
P			F vagy B áthallás. E-ként olvasni hiba!
R			A második hasonló a föníciai N-hez!
S			Zöngétlen nyelvjárásban SZ.
SZ			Átvheti az S szerepét (ógörög hatás).
T			Óvatosan kezeljük a hasonló I miatt!
TY			Gy áthallás. 1- 2. föníciai, 3. sztyeppei.
U			U-V áthallás lehetséges.
V			U-V áthallás lehet. A 3. helykímélő.
Z			DZ, DZS, GY áthallás.
ZS			A harmadik változat az 50 számjele is.

Ókori betűsorok

Összefoglalásként azt mondhatjuk, hogy a gyorsírás ismerete nagyban hozzájárul az ősi rovásemlékek értelmezéséhez, a rövidítési szabályok beidegződése eredményeként. Vajon meg kell-e tanulnia a gyorsírást mindenkinek, aki ősi írások olvasásával szeretne foglalkozni? Alkalmazhatók-e a rovásban a rövidítési szabályok a gyorsírás ismerete nélkül?

Érdekes módon, míg a rovásjelek a leggyorsabban megtanulható rendszert alkotják, a gyorsírás tanulása nagyon időigényes. Forrai Sándor személyében szerencsésen találkozott a gyorsírás-tanár és a rováskutató. A kutatásai során feltárt rövidítési elvek kiválóan felhasználhatók a rovásírás oktatására szolgáló tananyag összeállításában és az oktatásban is. Erre szép példát mutatnak erdélyi rovó barátaink, Zomoráné Cseh Márta és munkatársai.

- Alinei, Mario: Ősi kapocs – a magyar-etruszk nyelvrokonság – Allprint Kiadó, 2005
- Bodnár Erika: Az etruszk-magyar aranylemezek titka – Színia Budapest, 2005
- Forrai Sándor: Az írás bölcsője és a magyar rovásírás – Gödöllő, 1988
- Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig – Lakitelek, 1994
- Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása – A szerző kiadása, Budapest, 1995
- Friedrich Klára–Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás Szakács Gábor, 2003
- Kenediné Szántó Lívia: Az etruszkok nyomában – Corvina Budapest, 1977
- Pallottino, Massimo: Az etruszkok – Gondolat Kiadó, Budapest, 1980
- Mesterházy Zsolt: A magyar ókor – Kárpát Ház, Budapest, 2003
- Waltari, Mika: Turms a halhatatlan – Magyar Elektronikus Könyvtár
- Rozsnyai Ágnes: A magyarság spirituális gyökerei – Püski Kiadó, Budapest
- dr. Szabó Károly: Etruszkok és magyarok – Kárpátia Műhely, Budapest, 2008
- Timaru-Kast Sándor: Kelták és magyarok – Magyarságtudományi tanulmányok, Budapest, 2008
- Tóth Zsigmond: Divine Antiquites – Heraldika Kiadó, Budapest, 2005
- Wilhelm von Vacano, Otto: Die Etrusker in der Welt der Antike – Hamburg, 1957
- Varga Csaba: Szavaink a múltból – FRÍG Kiadó, 2010
- Zászlós Zsóka György: Toszkánai harangok – Budapest, 2001
- Zomoráné Cseh Márta: A szarvasi avar tűtartó feliratának megfejtési kísérlete Romániai Magyar Cserkészszövetség, Szamosújvár

„BOGÁRJELEINK” REJTETT ÜZENETEI

Záhonyi András

A „rendszerváltásnak” nevezett időponttól kezdve számos könyv jelent meg őstörténetünkről és ősi írásunkról. Feltétlenül szükséges, hogy a bennük leírt értékes eredményeket az olvasók elé tárjuk. A „cenzorok” eltűnése óta kiadták Badiny Jós Ferenc és Magyar Adorján munkáit, Forrai Sándor összefoglalő művét (*Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*, 1994), no meg lelkes „amatőrök” (valójában alapos kutatómunkát végző személyek, akik az akadémiai tudomány „oda nem figyelése” miatt az elhanyagolt szakterület tanulmányozására adták fejüket) rovásírásunkat népszerűsítő meglátásait, értelmezéseit.

Abban ma is egyetérthetünk, hogy az írás kialakulásának egyik helyszíne (a sumer agyagtáblák kora és feliratai alapján) Mezopotámia. S. N. Kramer könyvének címe (*A történelem Sumerban kezdődik*) is ezt támasztja alá.

Rovásírásos jelkészletünket már többen is összevetették a mezopotámiai kép- és ékjelekkel. A Maros árterében, Tatárlakán és Tordoson előkerült leletek azt igazolják, hogy az írás már a sumer civilizáció idején (sőt, az egyik radiokarbonos vizsgálat eredménye szerint már előtte is) megjelent a Kárpát-medencében. Ebből a megállapításból logikusan következik, hogy a Kárpát-medencében már 5–7000 évvel ezelőtt egy „magaskultúra” létezett. A nemzeti hozzáállású kutatók többsége szerint honfoglaló őseinknek már volt saját írása, így elvethető az a nézet, ami szerint a magyar nyelv hangjaihoz illeszkedő rovásírásos ábécénk csak a középkorban alakult ki.

Hogyan alakultak ki rovásjeleink? Az akrofóniás (kezdőhangra rövidülést valló) modell többféle változatban is él a köztudatban. Pl. az **S** = ᐱ a sátor (sarok, sánc), az **SZ** = ᐩ a szár (szál), a **T** = ᐧ a tengely (tudás), a **C** = ↑ a celőke (a célba találó „nyíl”), az **F** = ⊗ a Föld, a **H** = ᛝ a hal (Hold), az **N** = ᐢ a Nap (nagy, növekedés), az **NY** = ᐡ az anya (nyugat, nyelv), az **L** = ᐲ a ló (levegő, lélek), az **LY** = ⊘ a lyuk, az **M** = ᐰ a mell (mama), az Orion csillagképre emlékeztető **TY** = ᛯ pedig az atya szavunk kezdőhangját jelöli.

Miért lett ugyanannak a jelnek más hangértéke a különféle rótt ábécékben? Az akrofóniás modellt képviselő Szekeres István és Varga Géza remek felvetése, hogy a magyar **H** = ᛝ és a türk **B** jelformája azért egyezik meg, mert a magyar „hal” **H**-val, a hal türk neve (balik) pedig **B**-vel kezdődik. Ez a példa az akrofónia „nemzetköziségét” igyekszik alátámasztani. Sajnos egyelőre csak néhány ilyen példát sikerült összegyűjteni.

Az akrofóniás modell legsikeresebb magyar példája az „NP”-ligatúra = ᛜ (**N** + **P** összerovás, olvasata: NaP), mely jel függőleges tengelyre történő tükrözésével a sugárzó Nap ábráját kapjuk.

Mások szerint rovásjeleink névünnepeket jelölnek (a természet rendjének, az évkörnek a neves pontjait adják meg – pl. névnapokat, szentek névnapjait, egyházi ünnepeket). Ezt támasztja alá Kájoni

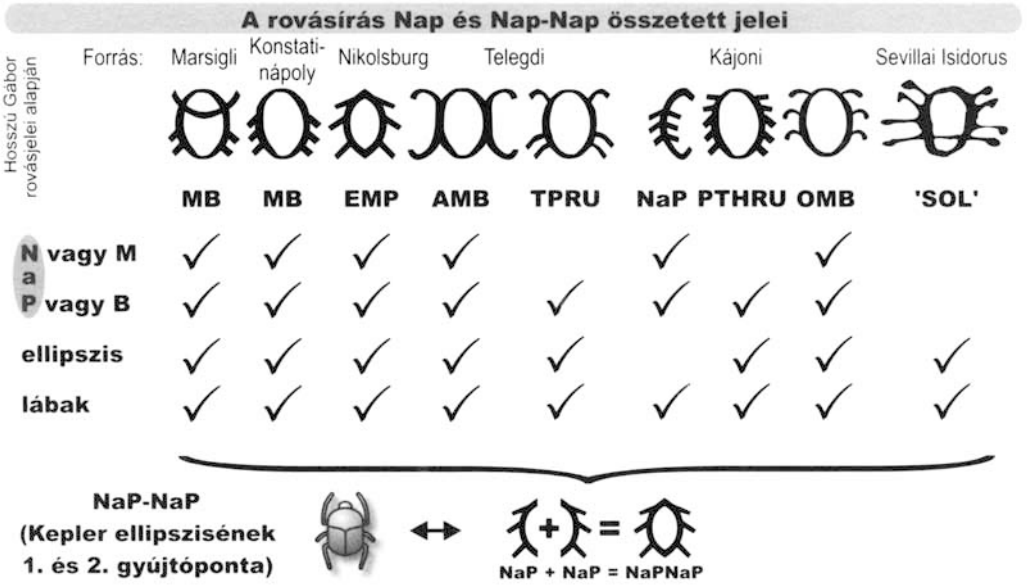

Rumi Tamás jel-összehasonlításai

(1673) és Mandics (2011) (lásd később a „bogárjelekkel" kapcsolatos értelmezéseinket). A „hivatalos írástörténészek" a rovásjelek származtatása során idegen párhuzamokat kerestek – és találtak is (pl. a türk **S**, **N**, **SZ**, **T**, **D** esetében, ahol a jelforma és a hangérték is nagyjából megegyezik).

A 32–34 jeles rovásábécénk esetében ez a néhány párhuzam egyelőre elenyészőnek számít. A mezopotámiai párhuzam ennél több – lásd Novotny Elemér példáit (*Sumir nyelv – magyar nyelv?*, 1976) és Záhonyi Andrásnak a teljes rovásírásos jelkészletre mezopotámiai párhuzamot bemutató írását (*XY a betű neve*, 2008). Novotny csupán 13 rovásjelünkre talált mezopotámiai formai párhuzamot – én már mindegyikre (emellett kivettem Novotnynak a L.381 mezopotámiai jelhez tartozó kettős rovásjelmegfeleltetését). Szorosabban vett jelrokonságról azonban akkor beszélhetünk, ha a formai mellett hangalaki vagy jelentésbeli egyezés is fennáll. (Az ilyen esetek száma már kevesebb – de összehasonlítva más élő nyelvekkel, a magyar mutatja a legerősebb kapcsolódást a sumer nyelvhez.) Érdekes módon erről a párhuzamról a hivatalos tudomány képviselői már nem tesznek említést, és általában „leamatőrözik" a sumer nyelv és kultúra kutatóit. Mivel a magyarországi egyetemi képzésben nem szerepel a tananyagban sem a sumer nyelv, sem a rovásírás, így ezen a szakterületen az egyetemi hallgatók mellett a professzorok, docensek, adjunktusok és tanársegédek is „amatőrnek" számítanak. Szóval bagoly mondja verébnek… *(lásd a megjegyzést az írás végén)*

Néhány rovásjelünk glagolita eredeztetése bizony nagyon bizonytalan alapokon áll, valószínűleg túlbuzgóság és megfelelési kényszer „szülte" őket.

Rovásjeleinket az etruszk ábécével és a kelta rúnákkal összevetve is több párhuzamot találunk. Az etruszk és az egyiptomi feliratok magyar olvasatairól több könyv is megjelent az utóbbi időben. Ennek ellenére úgy látom, hogy a kapcsolat lehetősége további alapos tanulmányozást igényel. Az egyiptomi nyelvi párhuzamok tanulmányozásához jó kiindulásul szolgál Borbola János értelmezése

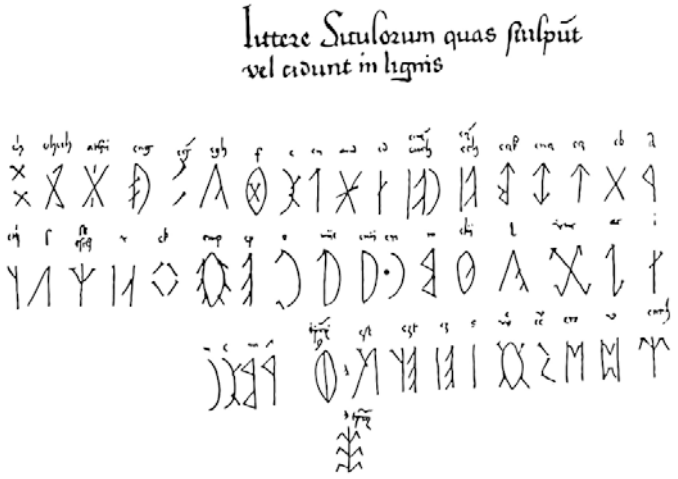

A Nikolsburgi ábécé

a moszkvai matematikai papirusz feliratáról, melyben a szöveg helyes értelmezését „második nyelvként” a matematika igazolja (ilyen értelemben tehát egy bilingvisről – kétnyelvű feliratról – beszélhetünk.).

Bogárjelek: ővallási jelképek és szentek naptári névrövidítései? A kérdés megválaszolása végett vessük össze Kájoni János ún. székely ábécéjét (1673), a Nikolsburgi rovásírásos ábécé (1483) és Marsigli Bolognai rovásnaptárának (1690) jeleit! A következőkben párbeszédes (kérdés-felelet) formában próbálom meg röviden bemutatni ezt az ősi vallásunkhoz is kapcsolódó témát. Vizsgálatunkhoz ötletet a Bolognai rovásnaptár utolsó néhány jelcsoportjának újraértelmezése adott. **Lehet-e azokat is névként azonosítani?** A Szaniszló, Áldás (mint keresztnév is létezik), Piroska és Antónia nevek „kiolvasása” (az utóbbi kettő esetében eddig a PeRSCSA és a PaNnoNIA olvasat volt az elfogadott) ezt támasztja alá.

Miért szerepel Kájoninál (1673) a „rövidítések” végén az Ant, Ptrhru és Omb hangértékkel szereplő jel? Mandics György szerint azért, mert az egyházi ünnepek névadói közül az Antal (Antonius), a Péter (Petrus) és az Ambrus (Ombruzs, Ambrosius – a név jelentése: halhatatlan, isteni) nevek rövidítéseit jelölik. Kájoninál az „NT” = ᛉ ligatúra (összerovás) egy kerekített változata szerepel, „ANT” hangértékkel. A névrövidítések körébe beleillik az aND (András, Andreas), az eND (Endre), az eST (István-István, Stephanos – a név jelentése: megkoronázott, megkoszorúzott – és a TPRUS (Tiberius vagy Tibor, egy zöngés-zöngétlen **B**–**P** cserét feltételezve) is.

Lehet-e másképp is értelmezni a Nikolsburgi rovás-ábécé végén szereplő „US” = ⊕ jelet? A jel felett áthúzva ugyanaz a „TPRUS” olvasható, mint az előtte álló, életfára emlékeztető jel felett. Friedrich Klára szerint **NY**+**NY** az olvasata (esetleg a **K**+**SZ** hangzósítás is szóba jöhet). Ha az ⊕-ban a háromlépcsős életfához vagy Tejút-jelképhez (a „TPRUS” jeléhez) illeszkedő képi jelet keresünk, kézenfekvő, hogy benne a kör közepén ponttal vagy vonallal ábrázolt „NAP” jelet ismerjük fel. Így máris eljutottunk a természeti népek „Napistenét” megjelenítő csillaghoz, a Naphoz!

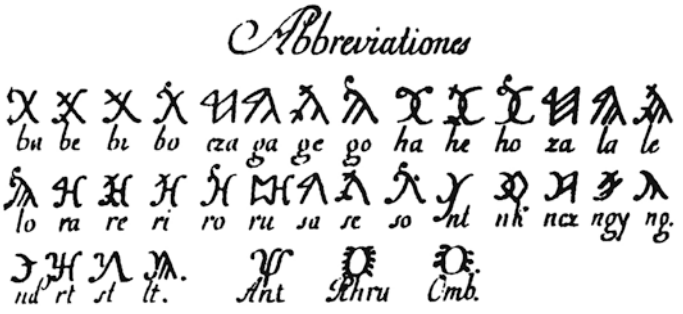

Kájoni rövidítései (a Telegdi-féle ábécé Kájoni átírásában)

Miért került a „TPRUS” = ᛝ és az „US” = ᛞ jel a Nikolsburgi rovás-ábécé végére? Mandics György (*Róvott múltunk*, 2010–2011) szerint a Nikolsburgi ábécében is a Kájoninál már említett három szentről van szó. Ha az „NT” = ᛉ rovásjelet „SzeNT”-nek hangzósítjuk (megtehetjük, hiszen középső tengelye rovásírásunk **SZ** jele), akkor a „TPRUS”-nak olvasott, életfára emlékeztető ᛝ jel valóban utalhat az előbb említett három, egy-egy hónapot kijelölő szentre.

Ha az „US”-t vízszintesen tükrözött jelként kezeljük, „IS”-nek vagy „IZS”-nek is hangzósítható. Akár „US”, akár „IS” a hangzósítás, mindenképpen az „Isten” (Usten, Ősten) szavunk rövidítéséhez jutunk. Ezzel – véleményem szerint – a Nikolsburgi ábécé végén kiolvasható a lejegyző „rejtett (szent) üzenete”: ᚩᛇᚱᚨ ᛞᛝ ~ *Háromszor szent (az) US(TeN). Amen.*

Ha az „eNT” is ott állna az „US” jel után, egészen biztosan ez utóbbi értelmezés mellett tenné le mindegyikünk a voksát! De nem áll ott. Ezért most ősi hitvilágunk kutatói és az érdeklődők számára bemutatok egy másik olvasati lehetőséget is: *Háromszor szent (a) NaP*. Ezután azonban az „Ámen” helyett az „Áldás” illik – úgy, ahogy a Bolognai rovásemlék záró lapján.

Megjegyzés: A hivatalos orientalisztikai képzésben csak asszirológia, egyiptológia, iranisztika és hebraisztika szerepel – az ősi Mezopotámia kultúrájának és a székely-magyar rovásírásnak a tanulmányozására ma Magyarországon nem képeznek szakembereket. A ritkán megjelenő ilyen témájú „szakcikkek” bizonyítják, hogy nincs is az akadémiai tudósok között igazán naprakész szakember. A legtöbbet publikáló Komoróczy Géza is bevallotta, hogy tulajdonképpen nem tud jól sumerul – munkái főleg angol és német nyelvű könyvek, tanulmányok fordításaira építkeznek.

Vásáry István, a hivatalos tudomány „rovásírás-szakértője” is jelezte nemrég egy konferencián, hogy az elmúlt néhány évtizedben már nem foglalkozott behatóan rovásírásunkkal. A másik „hivatalos” kutató, Sándor Klára ugyancsak felhagyott rovásírásunk tanulmányozásával és politikai pályára lépett.

Erdélyi István régész az egyedüli, aki rovásírással kapcsolatos könyvek írására, szerkesztésére, konferenciák szervezésére lehetőséget és hivatalos támogatást kap – szakirányú végzettsége azonban nincsen (vagyis a kiváló régész ezen a szakterületen maga is „amatőr”). Ezért megállapításai, „műkedvelőket kirekesztő” hozzáállása időnként komoly vitákat eredményez. Pl. a komáromi lándzsavég feliratával kapcsolatban nagy hibának minősíti Friedrich Klára rovásírásos olvasatát (a leleten Erdélyi szerint rúnafelirat található). Friedrich válaszul a Forrai Rovásíró Kör honlapján kemény (és nagyrészt jogos) kritikával illette Erdélyi és Ráduly könyvét (A Kárpát-medence rovásfeliratos emlékei a Kr. u. 17. századig, Masszi K. Budapest, 2010).

FÜGGELÉK

A következő témakörök kutatásában értem el még (rész)eredményeket:

- A település nevének felismerése rovásfeliratokon – Homoródkarácsonyfalva, Alsószentmihály, Dálnok
- A csíkszentmártoni felirat kipontozott részének új értelmezése – A legalsó sorban szereplő, ponttal elválasztott jelek a szövegben a módosításra szoruló részeket jelölik. Sebestyén Gyula feltehetően ennek ismeretében tudott „jelentős mértékben" javítani az addigi olvasatokon.
- Somogyi rovástábla – Állhat-e az ivarsejtek képe egy olyan rovásírásos táblán, melynek feltételezett készítésekor még nem ismerték a mikroszkópot? Inkább a Nap járásával kapcsolatos ábra illik ide, még akkor is, ha általában 180 fokkal elforgatva szokták ábrázolni. Lehet-e a rovástábla tisztán névünnepeket tartalmazó naptár? Az Arvisura Ferán-névtára (melynek forrása egyelőre ismeretlen) segítségével a rovástáblán szereplő mindegyik jelcsoportra sikerült névmegfeleltetést találni.
- A penszéki gerendafelirat
  A svájci Hunok völgyében előkerült gerendafeliratot egyedül Szörényi Levente zenész „olvasta el" magyarul. A különféle ábácék és az írásirány ötletszerű váltogatása miatt, értelmezése tudományosan nem vehető komolyan. Miután a Svájci Tudományos Társaság megállapította, hogy a felirat végén latin számokkal feljegyzett évszám található, melyet a tulajdonos nevének rövidített változata előz meg. Megkíséreltük a teljes feliratot latinul értelmezni. Az olvasat: 10. D(ies) L(un) ae Juliu A. D. MDXXXXIIII (magyarul: Kr. u. 1534. július 10-e, hétfő). Az értelmezés helyességét támasztja alá, hogy az öröknaptár szerint 1534. július 10-e hétfői napra esett.
- A székely-magyar rovásjelkészlet átfogó összehasonlítása a mezopotámiai kép- és ékjelekkel, a föníciai, az ótürk és a rúna-ábécével – lásd: *XY a betű neve*, Imagent, Budapest, 2008

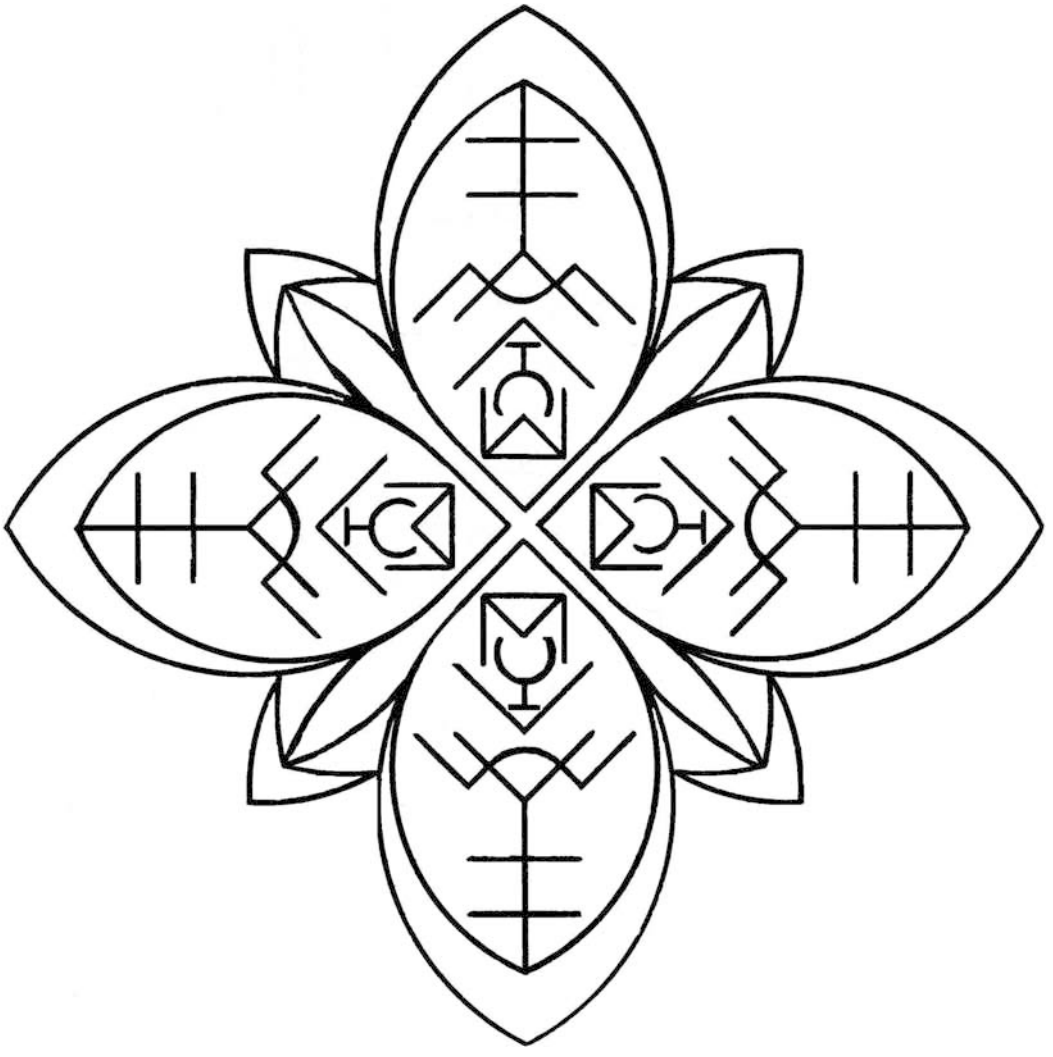

Napírás – Csatlós Csaba munkája – Olvasata: EGYSÉGES ROVÁS

AZ ELCSERÉLT Ö–Ü ROVÁSBETŰK TÖRTÉNETE

Sólyom Ferenc (Miskóci Ráró)

Madaras László felvétele

Az első, tudományos céllal készült rovásemlék-tár a Fischer Károly Antal *A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei* című műve, 1889-ből. A 32–33. oldalon található *„Tizenkét hun-magyar alphabet”* című táblázatából kiemeltem az **Ö** és **Ü** rovásjelek sorát (lásd a lap alján).

Gyönyörűen szemlélteti a változatos alakú jelek rokonságát. Minden **Ö** a sugaras körből származik, a kör nélkül a négyágúságot megtartva. Még a csonka alakoknak is helye van a származási sor végén. És azóta még hány újabb változat került elő, amely mind e családba tartozik. Az **Ü**-k pedig ekkor még nem sejtik, hogy van **Z** sodrású rokonuk is!

A kevert **Ö**–**Ü** hangértékű rovásemlékek még rejtőzködnek – hagyatékokban, könyvtárak mélyén, templomfalakon a meszelések alatt, családi archívumokban. Még a Bolognai Rovásemlék ismeretlen ekkor, feltáróra, megfejtőre várt. Kájoni János (1673) sugaras kör **Ö** jele adja majd az **Ö**–**Ü** jelek értelmezéshez a kulcsot Sebestyén Gyula kezébe az 1800-as évek végén, mert a másolt botnaptár ábécéje és alkalmazása között ellentmondás található. Aztán kiderült – Németh Gyula révén –, hogy szakmai következetességgel, de helytelenül olvasta a bot rovásait a rováskutató néprajztudós: az ellentmondásos betűcsere valóban létezik. A választ az okára a turkológus nyelvész Németh Gyula sem tudja, csak felismeri. A két tudós között a szakmai vita vérmessé válik, a tudósi magyarázat elmarad (1917-et írunk még ekkor). 1933-ban egy újabb emlék került elő egy cseh hercegi könyvtárból: a Nikolsburgi Ábécé, melynek **Ö**–**Ü** jelei hasonlóak a botnaptár „négy sugaras kör” és „**Z** cikk-cakk” jeleihez! Németh Gyula újra megszólal, aki szerint itt is felcserélt a hangértékük – minden áron, mert az eW szerinte **Ü**-t, az uEE pedig **Ö**-t jelölhet csak! Azonban, már felismeri és elismeri az alaki rokonságokat, ami Fischer táblázatában még annyira egyértelmű. (Németh Gyula 1934-es összevető táblázatából kiemeltem az **Ö** és **Ü** rovásjelek sorát az általa erőltetett felcseréltség bemutatására – *lásd a következő oldal tetején*.)

Az 1938-ban épült miskolci Deszkatemplom rovásfeliratának tervezői is látják az alaki kapcsolatot, és tudják, hogy eW=**Ö**, és uEE=**Ü**, ezért nem győzi meg őket a sántító tudósi érvelés, de nem tudnak dönteni, és így üresen hagyják az **Ö** és **Ü** rovásbetűk helyét. Végül úgy maradt bevésetlenül, míg a templommal együtt a tűzben el nem pusztult e toronybéli rótt felirat. Én még 1986-ban

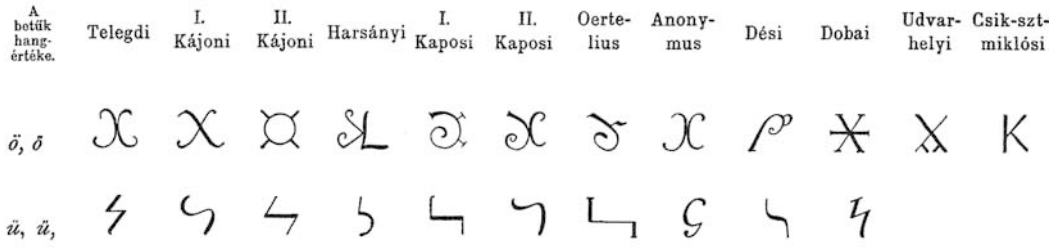

	Nikolsburgi ábécé	Marsigli	Csikszentmihályi felirat	Konstantinápolyi felirat	Telegdi	Kájoni
ö						
ü				—		

láthattam, lefotóztam, dokumentáltam. Most várja az újraszületést. De már az **Ö** és **Ü** betűk is a helyükre kerülnek, ha elkészül egyszer. Addig, küzdök az igazukért.

A modern kor mindent szabványosít, így erre a sorsra kell jusson az ősi írásunk is, a rovás. A gödöllői *„Élő Rovás”* konferencián, 2008. október 4-én, az egyetlen komoly vitát az előadásom tárgya váltotta ki. De nem szakmai vita volt, mert mindenki felismerte az **Ö**–**Ü** csere tényét – a megszokás vívta küzdelmét az igazsággal. Ma már „mindenki” így használja, és „régóta”, „elveszítjük a hitelességünk, ha kicseréljük” – voltak az ellenérvek. Ez nem tudósi ellenérvelés. Sőt, mint kiderült, a szabványosítás eseti bizottságai még a konferencia előtt, 2008. július 12-én döntött betűcserékről – de az nem volt látványos, így nem zavart senkit (*lásd a függelékben*). Gödöllőn végül megszavaztatták a szervezők, hogy most cseréljük vissza a két jelet vagy későbbre hagyjuk a döntést. Három szavazaton múlott. Azóta néma csönd. Minden maradt a régiben.

A minden részletre kitérő, a választ kereső tanulmányom 2010-ben megjelent az *„Élő Rovás”* konferencia könyvének második kiadásában. Azóta is kutatom tovább a rovásírásunk eme titokzatos történetét. A válasz a nyelvünk változásában van. Az archaikus, *ü-ző* nyelvjárású moldvai csángók az élő bizonyítékai az Árpád-kori magyar nyelvnek, amelyben még **Ö** helyett az **Ü** ejtése uralta a beszédünket. A kiejtésünk nyíltabbá válása miatt idővel indokolt volt a külön jelölésük, de még egy ideig keveredhetett, aminek nyoma megmaradt a rovásírásunkban. Ahogy eltérő nyelvjárások vannak, az írásunk is hordozott ilyen eltéréseket. A rovásírásunknak is van több „nyelvjárása”. Így lehetséges, hogy az **Ö** rovásbetű maradhatott **Ü** is, az *ü-ző* nyelvjárásúaknál, például Udvarhely széken, ahol a kő bizony *kű*, és éppen Székelydályán!

A szabványosítás döcögő szekerét nógatandó, a solti *„Egységes Rovás”* értekezleten újra felmutattam a felcseréltség okát és tarthatatlanságát. Végül szavazás nem történt – az igazságról. Itt már nem volt vita. Már a fejekben van az igazság, és könyvekben jelenik meg a felismerésem. A szabványtervezet két csapatával külön megérttettem a fontosságát az ügynek. Lassan olvad a jég.

Hogy ők és mindenki lássa, értelmezhesse a **Ö**–**Ü** probléma sokszínűségét, rendszerező táblázatokba gyűjtöttem minden elérhető jelet, adatot. Ezzel most kiegészítettem a 2010-es tanulmányomat. Tanulságok sokasága olvasható ki belőlük. A régmúlttól napjainkig.

Martin János Szakképző Iskola felirata, Miskolc, 2011

AZ Ö ÉS Ü ROVÁSJELEK IDŐRENDI TÁBLÁZATAI

I. táblázat: Az 1600-ig született feliratos (epigráfikus) emlékek **Ö**–**Ü** jeleit és másolataikat veti össze.

II. táblázat: Az 1700-ig született átmeneti jellegű emlékek és másolataik változatos **Ö**–**Ü** betűit tartalmazza.

III. táblázat: Az 1800-ig született kézírásos (paleográfikus) emlékeknek már a népszerűsítő könyvek révén egységesülő jeleit mutatja be.

IV. táblázat: A 19-ik századi nemzeti romantika és a tudósi kutatásvágy kapcsolatából született gyermekded „rovásemlékeink" árulkodó **Ö**–**Ü** betűit szemlélteti. Mert a koronként változatos sokféle **Ö** a legjobb kormeghatározó! Időben itt a Fischer Károly Antal fent bemutatott táblázata következik. Könyvével a múltat összegezve nyit új kaput a komoly tudományos kutatás felé.

V. táblázat: A 20-ik század első felében a tudomány és az önismeretvágy összefogása érleli, népszerűsíti a rovást, serdül viták keresztüzében, szépül képzőművészek keze alatt, teljesedik ki minden hangunkat jelölve „szálkásan férfias" felnőtté az **Ö**–**Ü** jelek tanulsága szerint is. Trianon tragédiája után a tersvérnépek keresésének vágya a turáni népek múltja, kultúrája felé fordítja a figyelmet és vonzereje lesz az ősiséggel telítődött rovásírásnak. Szervezetten terjed az ismerete a Turán Szövetség rovástudói, „rovóiskolái" népszerűsítő munkája által.

VI. táblázat: A 20-ik század második felében a háborúban diadalmaskodó vörös eszme átkosnak bélyegzi a nemzeti eszmével együtt nemzeti írásunkat, a rovást is, ezért az 50-es évekből nyoma sincs, mintha meghalt volna. A 60-as, 70-es években „megtagadottként" rejtőzködik néhány könyv lapjain megbújva, tudósoknak sem érdem kutatni. Aztán mégis újraéled a 80-as években, tudományos igényű, népszerűsítő könyvekben, közösségekben a 90-es évekre. Az íves jelekkel megmutatja ősi „női minőségét" is, táblázatunkban az „**Ö**-rvénylő" jelekben megtestesülve, hogy érett teljességében lépjen a 21-ik századba.

VII. táblázat: 2008-tól elkezdődött a rovásjövő az informatika térnyerésével, ősi nemzeti írásunk szabványosításának közösségi akaratával. Az egyre igényesebb tudományos munkáknak köszönhetően megnőtt az esély, hogy újra ősei tiszta nyelvét beszélje, és az **Ü**-rességet végleg felváltsa az **Ö**-röm **Ö**-rvénylése.

Források: Az **Ö**–**Ü** rovásjelek forráshelyeit adja meg (zárójelben az oldalszámmal) a kutathatóság megkönnyítéséhez.

Függelék: Az interneten elérhető, számítógépes betűkészletek **Ö**, **Ő**, **Ü**, **Ű** hangok jelölésére alkalmazott rovásjeleit táblázatba foglaltam a szabványosítási változtatások szemléltetésére, magyarázattal kiegészítve.

Eredeti	Másolat	**Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata I.**		
rovásemlék éve:		Rovásemlék megnevezése:	**Ö**	**Ü**
? 1300~ ~1450 ?	1690	Bolgnai Rovásemlék, a csíki székely botnaptár ábécéje.		
		Bolgnai Rovásemlék, a botnaptárban alkalmazás nevekben, szavakban.		
		Bolgnai Rovásemlék a botnaptárban alkalmazás. (Bütlehen)	-	
~1483	-	Nikolsburgi Ábécé		
1482	-	Felsőszemerédi Felirat. (Püspöki Nagy Péter értelmezése szerint)	-	
15. sz. (?)	-	Bekecs-hegyi Oltárkő vésete. (Sólyom Ferenc értelmezése szerint)		-
1501	1749	Csíkszentmiklósi Felirat 1. másolata Szilágyi Sámueltől.		-
	1751	Csíkszentmiklósi Felirat 2. másolata Bod Pétertől. (Bardócz Pál-féle másolat)		-
	1753	Dezsericzky Ince nyomata. (Szilágyi után Horváth Benedek másolata)		-
	1781	Hájos István kéziratából. (Szilágyi után Horváth Benedek másolata)		-
	1782	Királyfalvi Róth Tamás másolata Hájos Istvántól.		-
	1793	Simonchicz Ince Révai Miklósnak írt levelének felirat másolata.		-
1515	1555	Konstantinápolyi Felirat (tükörkép) J. Dernschwam másolata.		-
1572	-	Székelydályai református templom felirata.		
1598	1671	Rétyi Péter-féle fogarasi Rudimenta másolat ábécéje.		
	1702	Lakatos István-féle Rudimenta másolat egy névtelen másolatának ábécéje.		
	1709	Giesseni Rudimenta másolat ábécéje.		
	1714	Hamburgi Rudimenta másolat ábécéje.		
	1736	Bod Péter-féle Rudimenta másolat ábécéje.		

Eredeti	Másolat	**Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata II.**		
rovásemlék éve:		Rovásemlék megnevezése:	Ö	Ü
~1610	-	Miskolci Csulyák István 1. ábécéje.		
	-	Miskolci Csulyák István 2. ábécéje.		
1624	-	Farkaslaki Mátyás könyvbejegyzése.		
1644	-	Csulai György bejegyzése Miskolci Csulyák István vándorkönyvébe.	-	
1654	-	Miskolci Csulyák Gáspár bejegyzése.	-	
1655	-	Gyulafehérvári református kollégium évkönyvének ábécé bejegyzése.		
~1661	1753	Udvarhelyi ismeretlen ábécéje Teleki Sámuel marosvásárhelyi táblázatában.		-
1673	1782	Kájoni János Rudimenta-féle ábécéje, Királyfalvi Róth Tamás másolata.		
	1793	Kájoni János Rudimenta-féle ábécéje, Simonchicz Ince másolata.		
	1803	Kájoni János Rudimenta-féle ábécéje Révai Miklós nyomtatásában		
1673	1782	Kájoni János „régi” ábécéje, Királyfalvi Róth Tamás másolata.		
	1793	Kájoni János „régi” ábécéje, Simonchicz Ince másolata.		
	1803	Kájoni János „régi” ábécéje Révai Miklós nyomtatásában.		
1678	1703	Harsányi János-féle ábécé George Hickes nyomtatásában.		
1679	-	Szentiványi Dániel ábécéje. (Dr. Esze Tamás gyűjteményéből)		
~1680	1753	Ismeretlen ábécéje Teleki Sámuel marosvásárhelyi táblázatában.		
~1680	-	„Magyar abc ez”. Ismeretlen könyvbejegyzése.		
~1700 (1681?)	1753	Dobai István ábécéje Teleki Sámuel marosvásárhelyi táblázatában.		

Eredeti	Másolat	**Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata III.**		
rovásemlék éve:		Rovásemlék megnevezése:	**Ö**	**Ü**
~1700 (1661?)	1753	Dési Ferenc ábécéjének marosvásárhelyi másolata.		
1693	-	Szentkirályi Sámuel ábécéje. (Dr. Esze Tamás gyűjteményéből)		
~1700	1753	Kapossi Sámuel ábécéje Teleki Sámuel marosvásárhelyi táblázatában.		
1713 előtt	1718	Kapossi Sámuel-féle ábécé Bél Mátyás nyomtatásában.		
	1803	Bél Mátyás Kapossi Sámuel-féle ábécéje Révai Miklós nyomtatásában.		
	1821. előtt	Nagybányai ref. anyakönyvi bejegyzés, Bél-féle ábécé és miatyánk (1718) másolata.		
~1713	20. sz-i másolat	Sepsiszentgyörgyi könyvbejegyzés töredék. (megsemmisült 1945-ben)		-
1715	-	Huszti N. Zsigmond bejegyzése Miskolci Csulyák István vándorkönyvébe.	-	
1729	-	„Alt ungrisch a.b.c." Bél Mátyás: Schprachmeister címlapjáról		
1719	-	Oertel János Gottfried ábécéje. (Bél-féle rontott betűalakokkal.)		
~1730	-	Mezőkeresztesről feljegyzés ábécéje. (Dr. Esze Tamás gyűjteményéből.)		
~1730	-	„Székelyek avagy régi hunok ábécéje." (Dr. Esze Tamás gyűjteményéből)		
1740	-	Rettegi István ábécéje.		
~1740	1753	Teleki Sámuel marosvásárhelyi táblázata, Lipsius (lipcsei ismeretlen) Bél-féle ábécéje.		
1751	-	Oertel János Gottfried bejegyzése Dobai Székely Sámuel albumában. (V helyett Ü)		
1770	-	K. G. rovásírásos levele.		-
1782	-	Királyfalvi Róth Tamás Kapossi-féle ábécéje.		-
~1785	-	Énlakai Patakfalvi Sámuel bibliájának bejegyzése.		
1786	-	Furtai ref. egyház anyakönyvi bejegyzése.		-

Eredeti	Másolat	**Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata IV.**		
rovásemlék éve:		Rovásemlék megnevezése:	**Ö**	**Ü**
1806 (?)	-	„A biblia betűi … a besztercebányai irattárból”. Hamisítvány.		
1876	-	Ábécé „Tipray Tivadar muzeum segédőr szerint”. Hamisítvány.		
~1870	-	„Kova Áron könyve”. Somogyi Antal hamisítványa.		
~1870	-	„Mátyás király éneke” Somogyi Antal hamisítványa.		
~1870	-	Lévai várról feljegyzés. Somogyi Antal hamisítványa.		
1877	-	Toldy László összeállította ábécé.		
(?)	1888	Király Pál kódexéből mutatvány 1. Hamisítvány.		-
(?)	1888	Király Pál kódexéből mutatvány 2. Hamisítvány.		-

Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata V.					
Kelte:	Modern kori, szerkesztett rovás ábécék, táblázatok:	ö	ő	ü	ű
1877	Toldy László ábécéje.(Csíki felirat betűi, Rudimentából kiegészítve.)				
1902	Tar Mihály Toldy-féle „szolgailag másolt első ábécéje”.				
1902	Tar Mihály „Rovás szerint” elváltoztatott Toldy-féle ábécéje.				
(1906) 1909	Sebestyén Gyula első összevető táblázatának ábécéje.				
1915	Sebestyén Gyula: A MRHE 54. sz. összevető táblázatának ábécéje.				
(1802) 1915 u.	Kiskunhalasi „rekonstruált” rovás pálcák Sebestyén Gyula-féle betűi.				
1920	Magyar Adorján első ábécéje levlapon. (Fischer könyve alapján.)				
1920 u. (1961)	Magyar Adorján ismert ábécéje.				
1923	Szépvízi Balás Béla: Atilla urunk regény Tar-féle ábécéje.				
1926	Boromisza Tibor Előd festőművész Tar-féle ábécéje.				
1931	Verpeléti Kiss Dezső minden (!) hangunkhoz szerkesztett ábécéje.				
	Verpeléti Kiss Dezső íves betűsora. (stíluskeresés)				-
	Verpeléti Kiss Dezső szögletes betűsora. (stíluskeresés)				-
1932	Verpeléti Kiss Dezső: „Hun-Székely-Magyar Rovásírás”.				
1933	Verpeléti Kiss Dezső: „A magyar rovás írás ábécéje ez”. (Ex Libris)				
1935	Verpeléti Kiss Dezső: „A magyar rovás írás ábécéje ez”. (Ex Libris)				
~1937	Mokry Mészáros Dezső művészi „mongolos” ábécéje.(stíluskeresés)				
	Mokry Mészáros Dezső művészi „kerekített” ábécéje. (stíluskeresés)				
	Mokry Mészáros Dezső művészi „hímes” ábécéje. (stíluskeresés)				
1939	Rugonfalvi Kiss István könyvében „A hunszékely írás” ábécéje.				
1940	Turán Szövetség Verpeléti-féle ábécéje levelezőlapon.				
1941	Tetétleni Szabó Gyula ábécéje linóba metszett rovásújságból.				
1942	Tetétleni Szabó Gyula Verpeléti-féle ábécéje. (rovásírás-tankönyv)				
1943	Magyar Cserkész Szövetség rováshoz szögletesített ábécéje.				

Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata VI.					
Kelte:	Modern kori, szerkesztett rovás ábécék, táblázatok:	ö	ő	ü	ű
(1957) 1962	Ernst Doblhofer táblázatában „A régi magyar rovásírás jelei”.	Z később:	X K	X later:	ϟ
(1962) 1992	Bíró János „A képrovás hangjelölő és szótagbetűi” táblázata.	X X K ⊀ X		ϟ	
1971	Bárczy Zoltán ábécéje. (népszerűsítő füzetben)	K		ϟ	
1977	„A rovásírás ábécéje” Ruffy Péter könyvében, ö(ü) és ü(ö) jelöléssel.	X X		ϟ	
1983	Botnaptár ábécé Forrai-féle másolata.	Z		X	
	Forrai Sándor rendszerező rovástáblázata.	X ✳ K X		ϟ	
1984	Balás Gábor könyve szögletesített „Rovásírásos ABC”-je.	⊀		ϟ	
(1985) 1987 (1986)	Ómagyar KBT és Libisch Győző első „Egységes rovásábécé”-je,	⊀	✳	ϟ	
	ÓMKBT Kubányi Károly tervezte első számítógépes betűkészlete.	⊀	✳	ϟ	
1987	Szervátiusz Tibor szögletesített, véshető ábécéje.	⊀		ϟ	
1988	Pál Balázs „Rovásjelek” rendszerező táblázata.	K	✳	ϟ	X
1988	Forrai Sándor rendszerező rovástáblázata.	X ✳ K X Z		ϟ	
1990	Sándor Klára összevető táblázatának „Székely Ábécé”-je.	X		Z	
1990	Libisch Győző „egységes” ábécéje. ÓMKBT	Z	K	X	ϟ
1991	Libisch-féle ábécé Virágos István tervezte számítógépes betűkészlete	Z	K	X	ϟ
1991	Székely Ifjak Fóruma „Székely Rovás ABC”-je, Székelykeresztúr.	✳ K ⊀ X		Z S	
1993	Simon Péter „A székely ábécé (Németh Gyula nyomán)” táblázata.	X X K Z Z		ϟ ϟ X	
1994	Forrai Sándor első „egységes” ábécéje.	K	⊀	X X	X
1995	Forrai Sándor népszerűsített ábécéje. (oktató könyvben)	K	⊀	ϟ	X
1995	„Betűjegyeink javasolt alakja” Szemery Zsolt vitairatában.	K	⊀ X	ϟ	X
1996	Fűr Zoltán ábécéje. (ismeretterjesztő füzetben)	K	X	ϟ	X
1996	Sólyom Ferenc ábécéje. (egyetemi oktatásban alkalmazva)	X X	K	ϟ	Z
1996	Varga Géza első ábécéje.	⊀	⊀	X	X
1998	Varga Géza második ábécéje.	⊀	⊀	X И	X ϟ
2002	Varga Csaba ábécéje. (Forrai nyomán)	K	X	ϟ	X

Kelte:	Modern kori, szerkesztett rovás ábécék, táblázatok:	ö	ő	ü	ű
2003	Horváth István ábécéje. (oktató füzetben)				
2004	Ráduly János ábécéje „jobbról balra haladó íráshoz”.				
	Ráduly János ábécéje „balról jobbra haladó íráshoz”.				
	Ráduly János „Ábécénk betűkészlete” „feliratos” jelei.				
	Ráduly János „Ábécénk betűkészlete” „kéziratos” jelei. (oktató segédkönyv)				
2008	Nyíri Attila ábécéje				
2008	Rumi Tamás „Magyar Betűk” Forrai-féle ábécéje.				
2009 e.	Révész P. László Forrai-Magyar vegyített ábécéje.				
2009 e.	Kovács András „Táltos Iskola” Forrai-féle ábécéje.				
2010	Szondi Miklós „Magyar rovás-jelkészlet” Forrai-féle ábécéje.				

Az Ö és Ü rovásjelek időrendi táblázata VII.					
Kelte:	Modern kori, szerkesztett rovás ábécék, táblázatok:	ö	ő	ü	ű
2008 09.30	Bakonyi Gábor rovásszabvány tervezete. N3526		-		-
2008 10.12	M. Everson – Szelp Szabolcs „Old Hungarian script” szabvány tervezete. N3531				-
2008 10.04	Hosszú Gábor „Szekler-Hungarian Rovas” szabvány tervezete. N3527				
2008 10.04	Sólyom Ferenc szabvány javaslata a gödöllői „Élő Rovás” konferencián:				
2009	Rovás Alapítvány ábécéje.				
2010	Fűr Zoltán újított ábécéje Sólyom Ferenc nyomán.				
2011	Fűr Zoltán újított ábécéje (RovásNewTimes font készlet)				
2011 05.22	Hosszú Gábor téves(!) „nyitott Ü” és „zárt Ü” értelmezése. N4076				
2012 04.21	Sólyom Ferenc szabvány javaslata a solti „Egységes Rovás” értekezleten:				
2012 05.06	M. Everson – Szelp Szabolcs „Old Hungarian script” hiányos(!) szabvány tervezete. N4268				-

FORRÁSOK

1877 TOLDY László: A régi magyarok míveltségének története. Hazai kútforrások felhasználásával. Történelmi könyvtár 30. füzet. Franklin Társulat, Budapest (62.)

1889 FISCHER Károly Antal: A hun-magyar írás és annak fennmaradt emlékei. Budapest, Heisler J. könyvnyomdája. (32–33.)

1909 SEBESTYÉN Gyula: Rovás és Rovásírás. A Magyar Néprajzi Könyvtár II. kötete, Budapest (278.) Első közlés: Ethnographia 1903–4. és 1906–7. évfolyamaiban. (1906. 272–273.)

1915 SEBESTYÉN Gyula: A Magyar Rovásírás Hiteles Emlékei, MTA, Budapest (157.)

1917 NÉMETH Gyula: A régi magyar írás eredete. Nyelvtud. Közl. XLV. 21–44. (32–34., 40.)

1923 SZÉPVÍZI BALÁS Béla: Atilla urunk I–III. Stádium Sajtóvállalat Rt, Budapest (6.)

1926 BOROMISZA Tibor Előd: Jegyzetek (név, cím rovással, érsekújvári rajzos jegyzetfüzet, karton kötésben, kézirat, a család tulajdona), Boromisza-hagyaték (előlap verso)

1931 VERPELÉTI KISS Dezső rovásábécéje és írásmutatványai kartonon. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Mokry Mészáros Dezső-hagyaték

1932 VERPELÉTI KISS Dezső: „Hun-Székely-Magyar Rovásírás" Minden hangunkat jelölő rovásábécé és írásmutatvány. Szabó Lőrinc Városi Könyvtár, Miskolc, Megay Géza-hagyaték

1933 VERPELÉTI KISS Dezső: „A magyar rovás írás ábécéje ez". Minden hangunkat jelölő rovás ábécé, ex libris. Szabó Lőrinc Városi Könyvtár, Miskolc, Megay Géza-hagyaték

1934 NÉMETH Gyula: A magyar rovásírás. A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve II. kötet 2. füzet, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest (VII. melléklet)

1935 VERPELÉTI KISS Dezső: „A magyar rovás írás ábécéje ez". Minden hangunkat jelölő, balról jobbra íráshoz szerkesztett rovás ábécé, ex libris. Szabó Lőrinc Városi Könyvtár, Miskolc, Megay Géza-hagyaték

1937 MOKRY MÉSZÁROS Dezső: [1.] „Mongolos rovásgyakorlat és stíluskeresés", [2.] „Stíluskereső gyakorlatok kerekített rovásjegyekből", [3.] „Magyar hímzéssel kapcsolható rovásábéce és gyakorlatok", Kartonlapok, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, Mokry-hagyaték

1939 RUGONFALVI KISS István (szerk.): A nemes székely nemzet képe I–III. Lehotai Pál Kiadása, Debrecen (73.)

1942 (TETÉTLENI) SZABÓ Gyula Rovásírás-tankönyve. Kézirat (család tulajdona)

1943 […] Péter bátyátok: Rovásírás [cím rovással] Magyar Cserkész, XXIV. évf. 3. (16.)

1962 DOBLHOFER, Ernst: Jelek és csodák. Letűnt írások és nyelvek megfejtése. Gondolat K., BP (313.)

1971 BÁRCZY Zoltán: Magyar rovásírás. A Nap Fiai melléklete. Kézirat (sokszorosított) (3.)

1977 RUFFY Péter: Bujdosó nyelvemlékeink. Móra Kiadó, Budapest, 63–74. (64.)

1983 FORRAI Sándor: Küskarácsontól Sülvester estig. Egy botra rótt középkori székely kalendárium és egyéb rovásírásos emlékeink. Múzsák Kiadó, Budapest (24., 132.)

1984 BALÁS Gábor: A székelyek nyomában. Panoráma, Budapest. 268–273. (269.)

1987 LIBISCH Győző: Az egységes rovásírás ábécéje és szabályai. (rovással is) Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság (sokszorosított kézira), Budapest (3–4.)

1988 KÁNYÁDI Sándor: Küküllő Kalendárium. Hét Torony Könyvkiadó (utolsó oldal)

1988 Forrai Sándor: Az írás bölcsője és a magyar rovásírás. Petőfi Sándor Műv. Közp., Gödöllő (86.)
1990 Libisch Győző: Az egységes rovásírás betűiről (A készülő rovásírás-tankönyv elé.) In: Ómagyar Kultúra 3. évf. 1. sz. 77–79. (79.)
1990 Szőnyi-Sándor Klára: A székely rovásírás. In: Néprajz és Nyelvtudomány, XXXIII. Szeged, 65–78. (78.)
1991 Libisch Győző rovásírásos keresztrejtvényei Virágos István számítógépes betűkészletével. Napjaink. Az Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Értesítője (62–63.)
1991 G. Borbély Levente: A székelység szerepe térségünkben. Székely Ifjak Fóruma, Székelykeresztúr (Románia)
1992 Dr. Bíró János: Székely róvásírás. [1962/64. kézirat magánkiadása] Szeged (21–23.)
1993 Simon Péter: A székely írás eredetéről. In: Varga Géza (szek.): Bronzkori magyar írásbeliség. Írástörténeti Kutató Intézet, Budapest, 37–53. (39.)
1994 Forrai Sándor: Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig. Antológia K., Lakitelek (388.)
1995 Forrai Sándor: A magyar rovásírás elsajátítása. [szerzői kiadás, Budapest] (50.)
1996 Für Zoltán: A magyar rovásírás ABC-s könyve. A szerző kiadása, Budapest (55.)
1996 Sólyom Ferenc: „Az ősi székely-magyar rovásírás" (Ábécé és írásmutatvány) Alsócsernáton. Miskolci Bölcsész Egyesület (Nagy Lajos Király Magánegyetem) – rovásírás-történet oktatás (sokszorosított kéziratlap)
1998 Libisch Győző: Tanuljunk róni! Az egységes magyar rovásírás ábécéje és szabályai. Ómagyar Kultúra Baráti Társaság, Budapest (7.)
1998 Varga Géza: A székely rovásírás eredete – az özönvíz káoszából kiemelkedő istenek hagyatéka. Írástörténeti Kutató Intézet, Budapest (16.)
1999 Sólyom Ferenc: A miskolci Deszkatemplom rovásfeliratai. In: Országépítő. A Kós Károly Egyesülés negyedéves folyóirata, 10. évfolyam, 3. szám, 28–31.
2002 Varga Csaba: Az ősi írás könyve. Fríg Kiadó (148.)
2003 Horváth István: A rovásírás ábécéje. Széplaki Erzsébet Bt., Debrecen (37.)
2004 Ráduly János: Tanuljunk könnyen rovásírni! Segédkönyv a rovásírás elsajátításához. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely (39., 47., 53.)
2008 Nyíri Attila: Az ősmagyar szótagírás rendszere. (szerzői kiadás) (12.)
2008 Rumi Tamás: „Magyar Betűk". Kartonlap, Imagent Kft.
2010 Sólyom Ferenc: Nemzeti írásunk Ö és Ü jele. Ö-töl Ö-ig Ö-kön át. Avagy rovásírásunk Ö és Ü jelének kettős élete. In: Dr. Hosszú Gábor–Rumi Tamás–Sípos László (szerk.): Az Élő Rovás. Második, bővített kiadás. Imagent és WOU Magyarország Kft. 110–142.
2010 Für Zoltán: Egy igazi titkosírás! Tanuljuk meg öt lépésben a rovásírást, gyorsan, egyszerűen. In: Libisch Győző: Rováskincsek – A régi magyar írás emléktára. Rovás.hu, Budapest. (CD melléklettel) (6.)
2010 Szondi Miklós: Róni tanulok. (cím rovással is) Tankönyv ősi magyar írásunk megtanulásához (szerzői kiadás), Solt (48.)
2011 Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás rövidítési rendszere. II. kötet, Cserkészvezetők Könyvtára (szerzői kiadás), Szamosújvár (80–81., 136., 156.)

FÜGGELÉK

Az **Ö**, **Ő**, **Ü**, **Ű** hangok jelölésére alkalmazott rovásjelek a számítógépes betűkészletekben, értelmező magyarázattal. (Szövegközi hivatkozás az időrendi táblázatokra: zárójelben évszámmal.)

	Rovásjelek hangértéke a betűkészletben:		ö	ő	ü	ű
	És helye a billentyűzeten:		q	Q	w	W
1.	Rovas MA JB	1998, 2008				
2.	Rovas FS JB	1998, 2008				
3.	Rovas V1 JB	1998.02.17.				
4.	Rovas Szabvany JB	1998.02.15.				
5.	Rov Sada Jb	2005.02.08.				
6.	Rov Sada Mini Jb	2005.02.16.				
7.	Rov Ludtoll Mini Jb	2005.02.16.				
8.	Rovas Szabvany Csenge JB	2006.02.16.				
9.	Rovas Szabvany Sumer JB	2006.03.05.				
10.	Rovas V1 JB	2008.08.01.				
11.	RovKit Sada Mini JB	2009.11.04.				
12.	RovKit Ludtoll Mini JB	2009.11.04.				
13.	RovKit Ludtoll JB	2009.11.04.				
14.	RovKit Sada JB	2009.11.04.				
15.	Rovas Gelence JB	2010.02.19.				
16.	Rovas Kiterjesztett JB	2010.02.27.				
17.	Rovas Hanga JB	2010.07.17.				
18.	Cserkesz JB	2010.02.28.				

Magyarázat: (Hivatkozások az időrendi táblázatokra is zárójelben évszámmal.)

1. Magyar Adorján ábécéje az **Á** és **É** kivételével nem különböztet meg más hosszú magánhangzót, tehát nincs külön jele az **Ő** és **Ű** hangoknak. A betűkészlet Hosszú Gábor munkája.
2. Forrai Sándor 1994-es első „egységes" ábécéje alapján szerkesztette e betűkészletet Hosszú Gábor. A Németh Gyula szerinti 1934-es téves **Ü** hangértékkel alkalmazza (itt még) **Ü**-nek a Nikolsburgi Ábécé (1483) „sugaras szilvamag" jelét, és **Ű**-nek a Botnaptár (1690) ábécéjének „sugaras kör" jelét, valamint formai kevertséget okozva, a Bél Mátyás-féle (1718) kacskaringós írott jelet, soha nem volt „csibecsőrrel" **Ő**-nek – a szálkás, rovott jelek közé. Forrai „végleges" ábécéje 1995-re születik meg, amelyet a Szakács Gábor és Friedrich Klára nevével fémjelzett Forrai Sándor Rovásíró Kör intézményesített keretei között terjesztenek, kritika nélkül, minden hibájával együtt.
3. Hosszú Gábor saját tervezésű betűkészlete 1998-ból, melyben a Telegdi-féle (1598) **Ö**-vel jelöli egyformán az **Ö** és **Ő** hangot, de már különbséget tesz az **Ü** és **Ű** között Libisch Győző „egységes ábécé"-je (1990) szerint.

4–9. Hosszú Gábor 1998-as „Rovás Szabvány"-a és „utódai" 2006-ig mind Libisch Győző (1990) „egységes ábécé"-jének számítógépes változatai, melyek alkalmasak – helyesen értelmezett hangértékkel – a javaslatom szerinti használatra:

Q = K = ö (ő)	w = Ω = ő (ü)	W = Ч = ü (ű)	q = Z = ű (ö)

10. Hosszú Gábor 2008-ban a saját tervezésű 1998-as betűkészletében (3.) az **Ö**–**Ő** rovásjeleit felcseréli a Forrai-féle ábécéhez igazítva, mert…

11–17. … 2008-tól a nemzetközi Unicode szabványosítás elérése céljából létrehozott ad hoc Rovás Bizottságban a Forrai Sándor Rovásíró Kör képviselői hatására az 1995-ös Forrai-féle ábécé nyert teret az **Ö**, **Ő**, **Ü**, **Ű** hangok jelölésében. Libisch Győző az ÓMKBT Rovásírás Szakosztályát képviselve engedett a saját tervezésű, egységes felépítésű ábécéjéből (1990) – a szabványosításért összefogás érdekében. Így kerülhetett a szabványtervezet „Rovás Szabvány ABC"-jébe a kései írásos cirkalmas **Ő** (Magyar Adorján „kényszeredett" **Ö** jele képében) a rovásos jelek közé, kiszorítva az ősi Nikolsburgi „**Z**-villámos" jelet. Azóta újabb kényszerű variánsai születtek a szabványtervezetekhez is (2011. N4076, 2012. N4628), melyek némelyikét szerkesztője megpróbálta róható alakúvá formálni. Ki kell jelentenem, ez a változtatás sajnos nem előrelépés a nemzeti írásunk történetében, fejlesztésében.

18. Újdonság a torontói cserkészek 2010-ben készített számítógépes „cserkész" betűsora. Az 1930-as évek szögletesített „reform" ábécéihez ragaszkodnak, melyek első alkotója a miskolci Verpeléti Kiss Dezső volt. Ő fordította meg a **K** alakú **Ö**-t, hogy ne „hátrafele nézzen", és ő rövidítette meg a karjait a rövid **Ö** jelöléséhez, mely a számítógépes betűsorokban most is továbbél (12, 13, 15, 16, 17.). Ez a betűkészlet nem követi a reformtörekvéseket a minden hosszú magánhangzó külön jelölésében.

ZÁRSZÓ

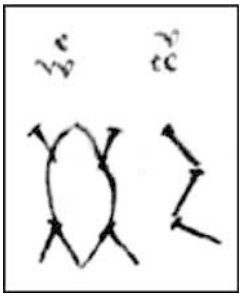

Remélem tudományos kutatási eredményeimnek végre lesz foganatja, és megjelenik a szabványtervezetekben is, mert túlhaladott vagy téves ismeretekre hivatkozni nem tudósi erény. És az idő előbb vagy utóbb, úgy is számon kéri az igazságot, és akkor nem hivatkozhatunk sem az ismerethiányra, sem a megszokásra. Kötelességünk a nemzeti írásunkat a gyökereihez közösen visszavezetni, és igazságban megtartani, mert ekkor tudjuk a legjobbat adni a jövő magyar nemzedékének. Mutatis mutandis.

ŐSI ROVÁSSZÁMOK ÉS MAI ROVÁSKÉPEK

SZEMELVÉNYEK A RÁÓZSA SZÍN ROVÓKÖR MUNKAANYAGAIBÓL

Csatlós Csaba

Az egykori pont-vonal számírást használták még a múlt században az erdélyi magyar sóbányákban (Sebestyén Gyula). Varga Csaba tízezer évekre visszamenőleg felderítette létét, s a maja számírás ezzel való azonosságát részletesen bemutatta. Mivel nálunk volt használatban legtovább, jogosnak vélem a magyar rovásunkba beilleszteni, újra használatba venni.

Madaras László felvétele

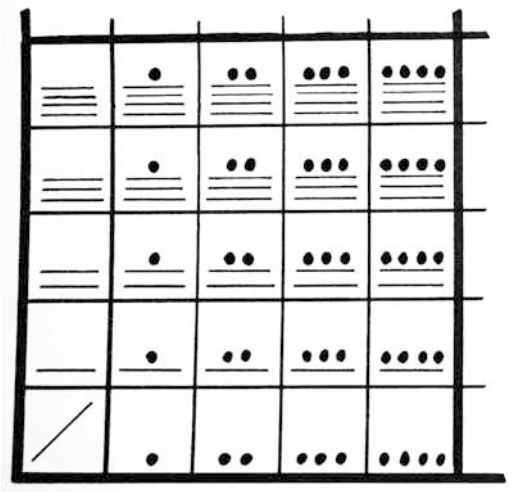

▲ *A jelképzés módja 25 darab jelig.*

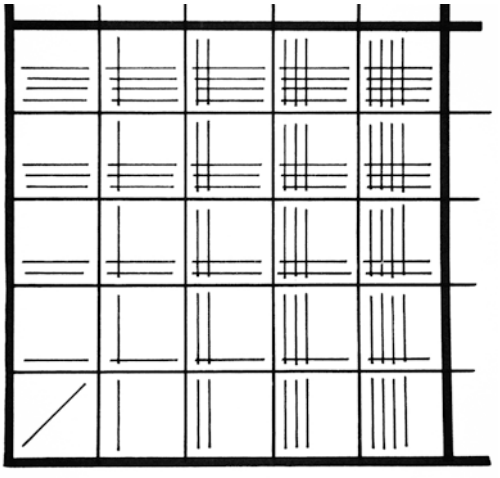

▲ *A jelek átírása egy karakterűvé*

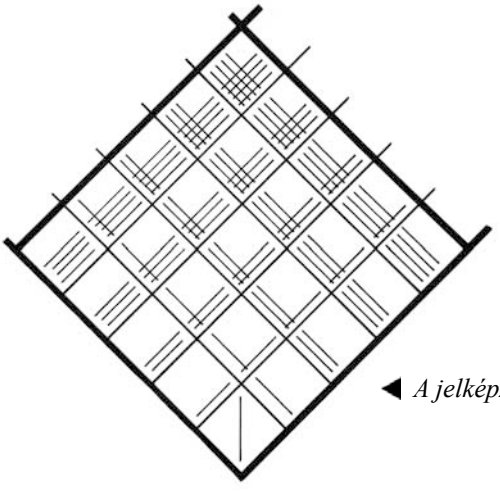

◀ *A jelképzés tükrössége*

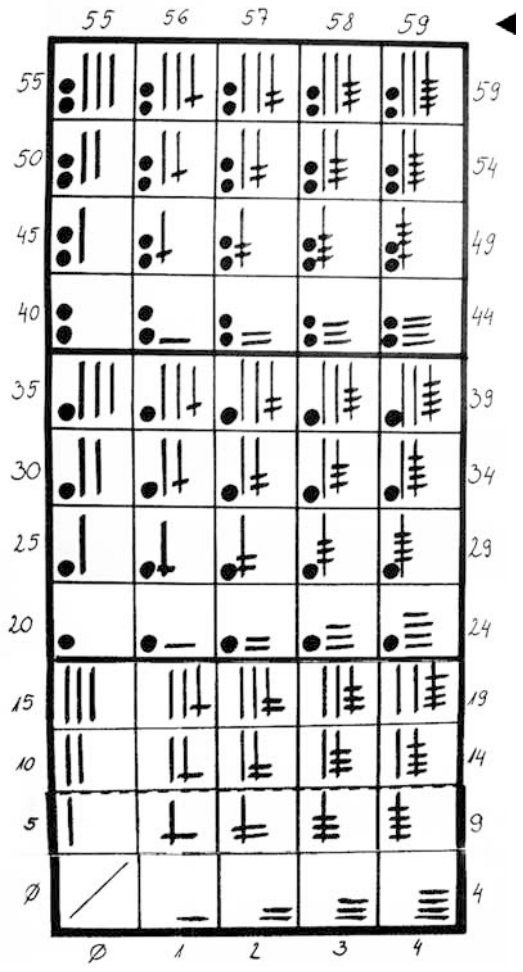

Az ősi magyar számrendszer-képző mód háromdimenziós, hatvanas rendszertömbjének egyik lehetősége, jelek a 60-as számrendszerhez. A jel vonalai egy kocka (egyik lapja felőli nézetében) egy csúcsba összefutó éleinek és testátlójának képe – ahol a dőlt vonal (testátló) értéke 0, a fekvőé 1, az állóé 5, a pont(nak látszó)é 20. Természetesen, az értékmegadás nem kötött. Ha 40 jelnél megállunk a képzéssel, akkor a táblázat a 40-es számrendszerig jelenthet számokat is, de ha pl. a magyar hang-betűkészlet jeleit rendeljük a 40 jelhez, akkor egy jó kis titkosírásunk keletkezik, ahol a jelválasztási lehetőség csillagászati számú.

Mivel itt hatvan különböző jelünk van, bármilyen részt kiválaszthatunk a táblázatból, minden kijelölt mező a kijelölt számig számrendszer-lehetőségeket határoz meg. Csak a négy alapjel értékének meghatározása változhat.

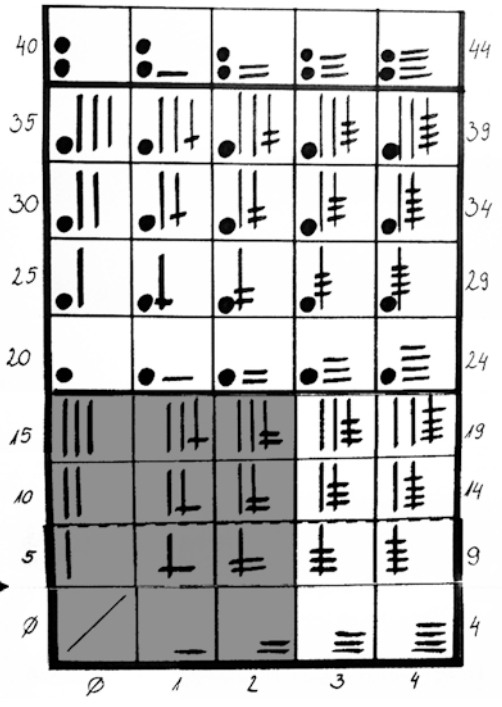

A fenti kép 44-ig megtartott részlete – számok a 44-es számrendszerhez. A sötétített rész 12-es számrendszerig ad ki jeleket.

A meghagyott rész egésze a 20-as számrendszerig alkalmas a számok ábrázolására, a sötétített rész újból egy 12-es tömb, ahol a dőlt vonal értéke 0, a fekvőé 1, az állóé pedig 4.

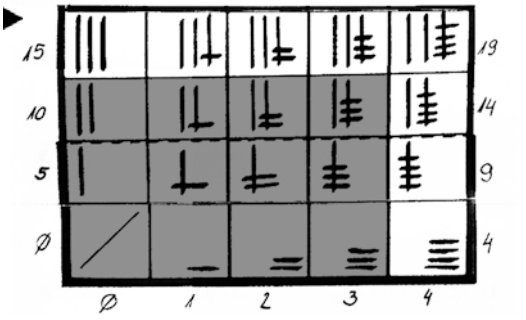

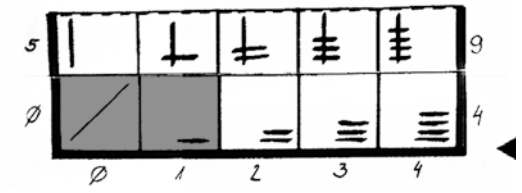

Itt a nagy tábla alsó két sorát hagytuk meg, ez válthatja ki a 10-es számrendszer arab jegyeit. A sötétített rész a 2-es számrendszerhez szükséges két jel. *(A bal alsó, nullás mező olyan számrendszer egyetlen jele, melyben nincs számlálás, mert a 0 nem alkalmas számlálni. Mégis van értelme, mert így dolgozik a halmazelmélet.)*

Szondi Miklós szám-összerovásai

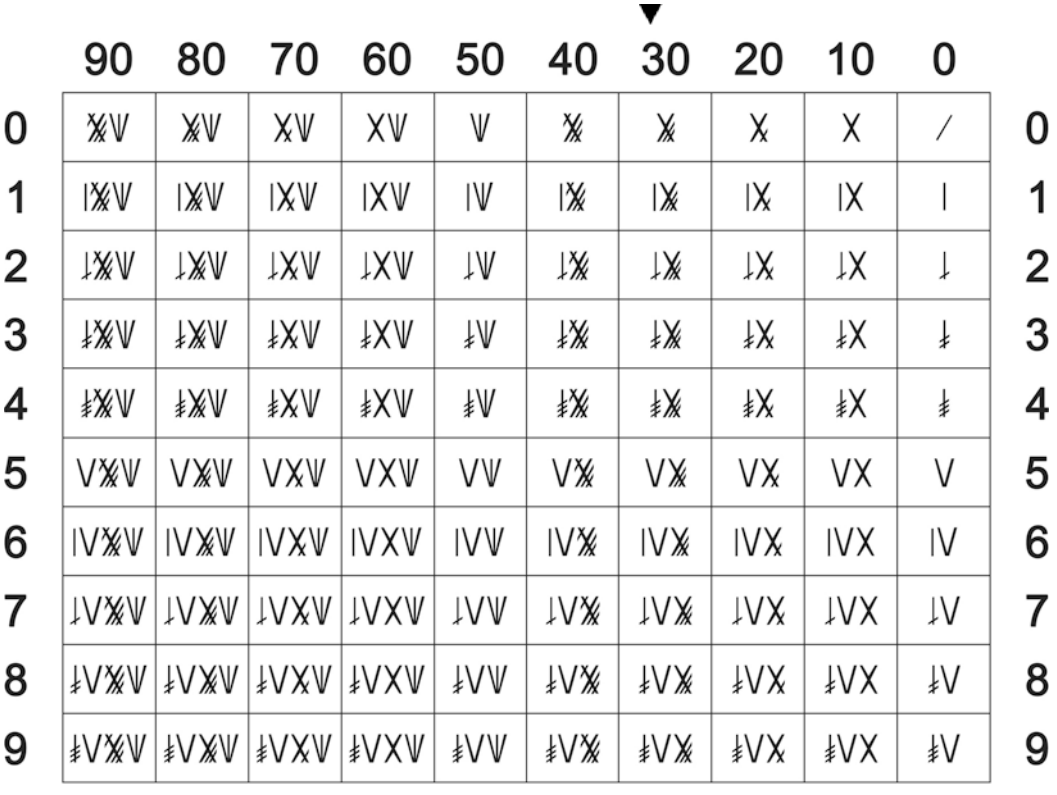

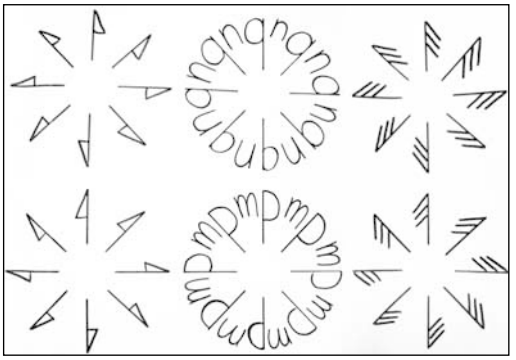

▲

A magyar betűk forgathatósága. Csak néhány esetben hoz jelentésváltozást, szemben a latin jelekkel.

Forgatag ▶

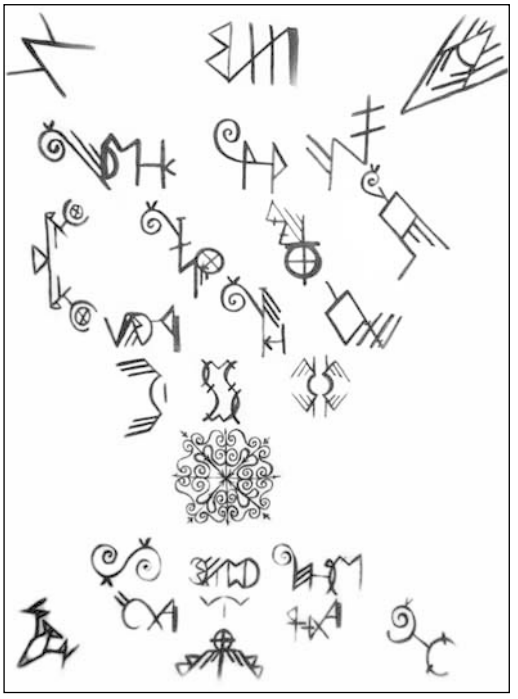

Út az összerováson át képek, jelképek szerkesztése felé

▼

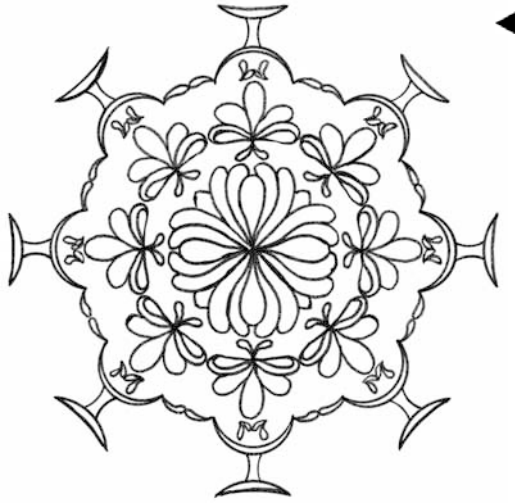

◀ Gyöngyvér névjegye, kevésbé „szálkás” betűkkel

▲ Él Ő Egy

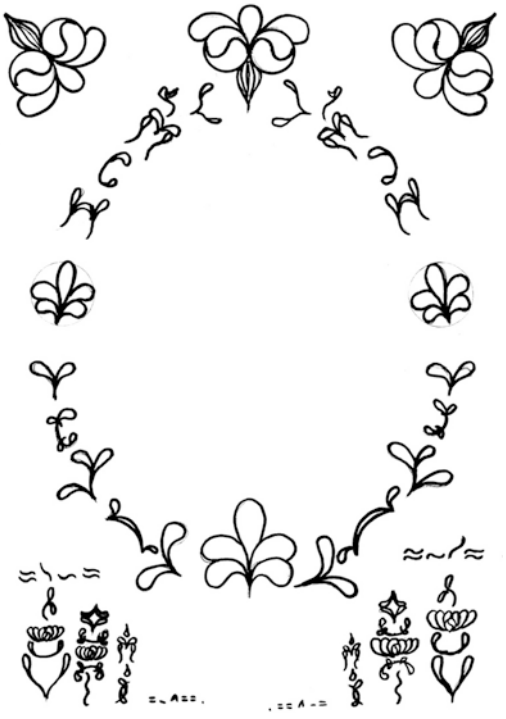

▲ Egységes rovás

Bátorság Napírással ▼

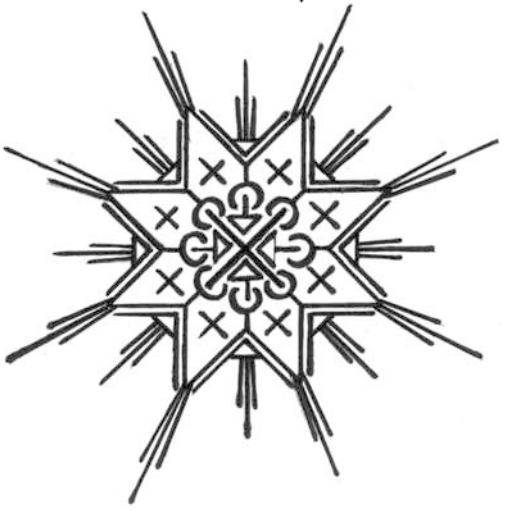

Okosság Napírással ▼

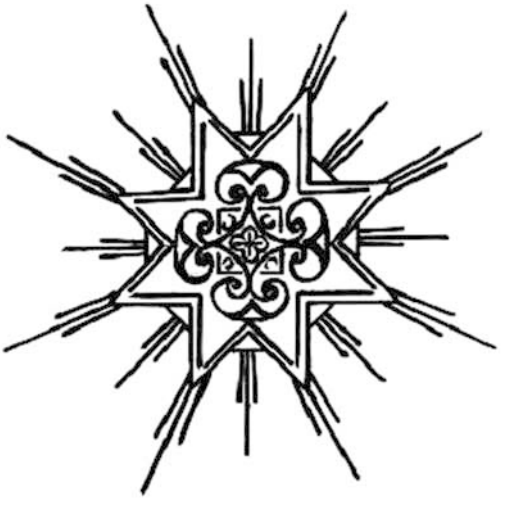

LEVÉL 2008-BÓL

Magvető hónap, 2008. október 6.

T. Hosszú Gábor úrnak és a T. UNICODE- szervezőknek valamint a Magyar Rovásírók Közössége figyelmébe!

Elsőre: tisztelettel gratulálok az eddig végzett óriási munkájukhoz! Örömmel szavaztam meg e hó 4-én a szabványtervezetet. Némi kétséggel és kétséggel ugyan, de jó tudni e komoly lépést. Előbb egy sürgős téma, amit leírok, majd egy súlyos kétség.

Az első: kimaradt egy felbecsülhetetlen értékű, még élő hagyaték, mely nemzeti kincs: a SZÁMÍRÁS. A másik számírás, mely szintén erdélyi megőrzés. Rovás-szakkönyvek említik, a dominójáték nyomokban őrzi. Varga Csaba tízezer-évekre visszamenően, működő jelenlétét a múlt század elejéig bemutatja. Ez a számírás eredeti formájában jelenleg is tökéletesen működőképes. Ősi jeleivel „pont-vonal" kételemű „jelhalmaz" működteti.

Megismerve és őrizve az ősi mód logikai rendjét, a jelen kor eszközeihez, kézi és gépi technikájához jobban alkalmazható „vonal-vonal" számírássá alakítottam azt. 1, azaz EGY darab irányított jel működik benne. A Rovásíró Körben évek óta használjuk. Tökéletesen alkalmas bármily ésszerű igényhez. Jók az összerovási lehetőségei. Az egy szál „l" jel elforgatással és keresztezéssel adja, építi fel az egy-egy számrendszerhez szükséges számú számjegyet.

Ebből az is következik, hogy bármely számrendszert hiánytalanul, tökéletesen működőre előállít. A jel fekvő alaphelyzetéből +45 fok, -45 fok és 90 fokos elforgatással kap irányítást. (Ez a sok-tízezer éves rend a mai gépi olvasású áru-vonalkód rendjétől alig különbözik. Az újmódi kódolás álló vonalsorozat jeleit vastagítással és távolítással, lényegében 90 fokos dimenzionálással változtatja, így adja meg az értékeit a jeleknek, de ez emberi szemhez alkalmatlan. Az ősi mód szemmel olvasható és gépi kódolásra is jó.)

Nos, betűírásunk és kétféle számírásunk egységes, tökéletes rendben, idő és szellem mérhetetlen mélységeivel mutatkozhat együtt. Örömmel mentem hát szombaton a hatos csoport ülésére, bemutatandó az ősi számrendeket mutató táblázattal – felajánlani mint közös kincset. Az ülés elején föltettük a magyarázó táblákat – erről Rumi Tamás fölvételt készített, majd távozott. Ha jók a felvételek, nála láthatók. Pár mondattal igyekeztem szólni az ősök nagyszerű tudásáról, a rendszer mindennapi használhatóságáról … Ekkor egy szúrós szakállú és szemüvegű fiatalember kedves harsány mód belém fojtotta a szót, mondván: – *Nem értem, mit keres ez az egész itt, erre semmi szükség.* – … És kötötte az ebet. Mivel én nem győzni készültem, csak gondolatokat cserélni, abbahagytam az ismertetést. Még fölajánlottam az UNICODE-ba a rendszert, de ő ezt a saját hangjától már nem hallotta.

Ezért most e levélben újra fölajánlom az ősi módszert a rovók teljes tisztelt érdeklődő táborának, és természetesen fönntartom az UNICODE-ba való fölvétel javaslatát.

Másodra: reménykedem és reménykedjük, hogy ez az „unicode-lás" nem lesz egyben egy vaskalapos, „akadémikus" befagyasztó szabályozás kezdete. Ebben, itt, most rajtunk múlik a további szabadságunk! A jó szabad választása és a jóra való feltétlen törekvés. Legyen itt egy példa!

2008. július 12-én kötött betűkészlet-megállapodás a jóra törekedett. Az e hó 4-ei tanácskozási szavazásunk megerősítette. Ez is a jó irány. Jó irány az UNICODE lépéskényszerében. Igaz, e két gyors jó eredmény megsemmisítő csapás az egyik legszebb jelünkre, az íves „**eH**” jelre! Miért is? Valaki a félezer év előtt elveszett naptárbot „másolatáról” – illetve annak egy jeléről – meglátta, hogy a zárt e hangunk hordozója … és ez oly jól „hallik”, hogy az ábécét is hozzá kell igazítani! … ez pedig épp az (íves) **eH** betű …

Legyen úgy! Tényleg szükség lenne a zárt „**E**” jelére. Így már van, de mi fog történni? Aki örül neki, használja, akinek nincsen hangi és értelmi élménye, tehát fogalma sincs, az legföljebb csak nézi a számára ismeretlen játékot. Nézi, de nem cselekszi, s mert nem tudja tenni, nem is fogja tenni. Akik tudják, azok közül meg majd annyian teszik, ahányan ma is használják a (zárt) „**E**” jelet. A kettős ívnek nem lesz alkalma a szereplésre. Ezért ezzel a szereppel halálra van ítélve!

Mégis épp itt a jóra törés lehetősége! Az „**E**” (két vonalkája) sok változatban írható.

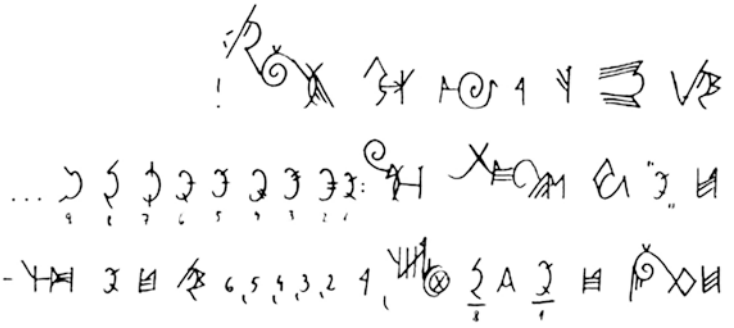

Még az „**E**” zártságának mértékét is alkalmas lenne szemléletesen mutatni!

És tényleg szükséges jó lenne a nyelv színeit, tarkaságát, tereit írásunkkal is tükrözni, sőt azt régi színeivel megragyogtatni. Ideje lenne s itt a lehetőség, hogy a tájnyelv a táj írásával élhessen. Tájnyelv, tájírás saját, ott használatos jelekkel, hisz bőséges a jelkészletünk.

Aki ír, aki ró, az író. Aki ennek részein vitázik, az hanyagolja a feladatot. A feladat az ébredés az ezeréves tetszhalálból s az ezer év hiányának pótlása. A cselekvés és nem a fölös vita. Írjatok, rójatok, legyetek író – ír is mint gyógyír, ó is mint óvó! Rójatok – a nyelv még emlékezik s itt-ott tájainkon a ró szó biz ráó-nak hallszik s ez nem véletlen tájszólási hajtogatás, ráóvás! Ők jobban tudnak magyarul.

Létrejöttek pösze, pöce, nyegle, söpredék (városi) „nyelvjárások” s kiszorítják az élő csodát. Várvidéktől Csángóföldig, Kárpátaljától Horvátföldig, Felvidéktől Vajdaságig és szerte a nagyvilág szórványaiban még eredeti szépségében is zeng a nyelv, a közös csoda. Senki sem tilthatja meg – még most –, hogy a hely szelleme tükrében, ottani jelváltozatokkal használjátok a nyelvet. Tegyétek! Képesség szerint, lehetőség szerint. A szavak, hangok száz „nyelvjárási” hajlítgatása kívül száz fölös dísznek hat, bévül százzal több értelem, tartalom. Pezsgő erővel köllene élnie a lenézett, szégyenlett nyelvjárásoknak, mert sutává, nyeglévé, sivárrá válunk nélkülük – s bizony a beszélt nyelv is a lélek tükre!

Az UNICODE-nak örülünk, örülök. A zárt „**E**” : „**eH**” jel legyen, jól teszi, de nekem és sokunknak az „eH” a „há” marad. A zárt „**E**” nekem (az euro jel) „**E**” marad.

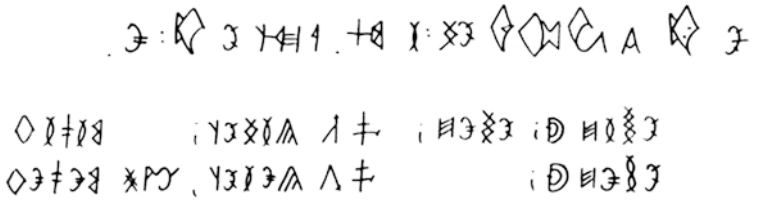

Röviden. A nyelvjárásainkhoz elvárhatóan ró- vagy írójárások köllenének, hogy egymást élesztendőn működjenek. A szükséges egységesítés mellett a helyiek termékenyítő módozatok, ha azok is önmagukban viszonylag belső egységben működnek. (Ez eddig is ment, épp az „**eH**” mint euro és az „eH” mint „**eH**” a jó példa. Erdélyben pedig „családi ábécék” is működnek.)

Ráadásnak, muníciónak küldök egy összefoglalást az általunk (rov. kör) használt „jelrend” írásokról. Később mintát is. Nem ligatúra, hanem JELREND!

Szerves tömb írások:

- Tömbszerek:
  - szótömb
  - gyöktömb
- Föl is menő (irányított) tömbszerek:
  - szárba szökő v. szököszárú
  - földzsengő, fölzsongó v. tükrös oszlop
  - folyondár v. lombfonat, ez irányítható - keretbe - sorba - oszlopba - terítve stb.
- soktükrű v. sugaras napírás
  - szerkesztett szóképek
  - életfa: - írott - képes - vegyes

Jó munkát kívánok és üdvözöllek a Ráózsa Szín R. K. nevében is.

Csatlós Csaba

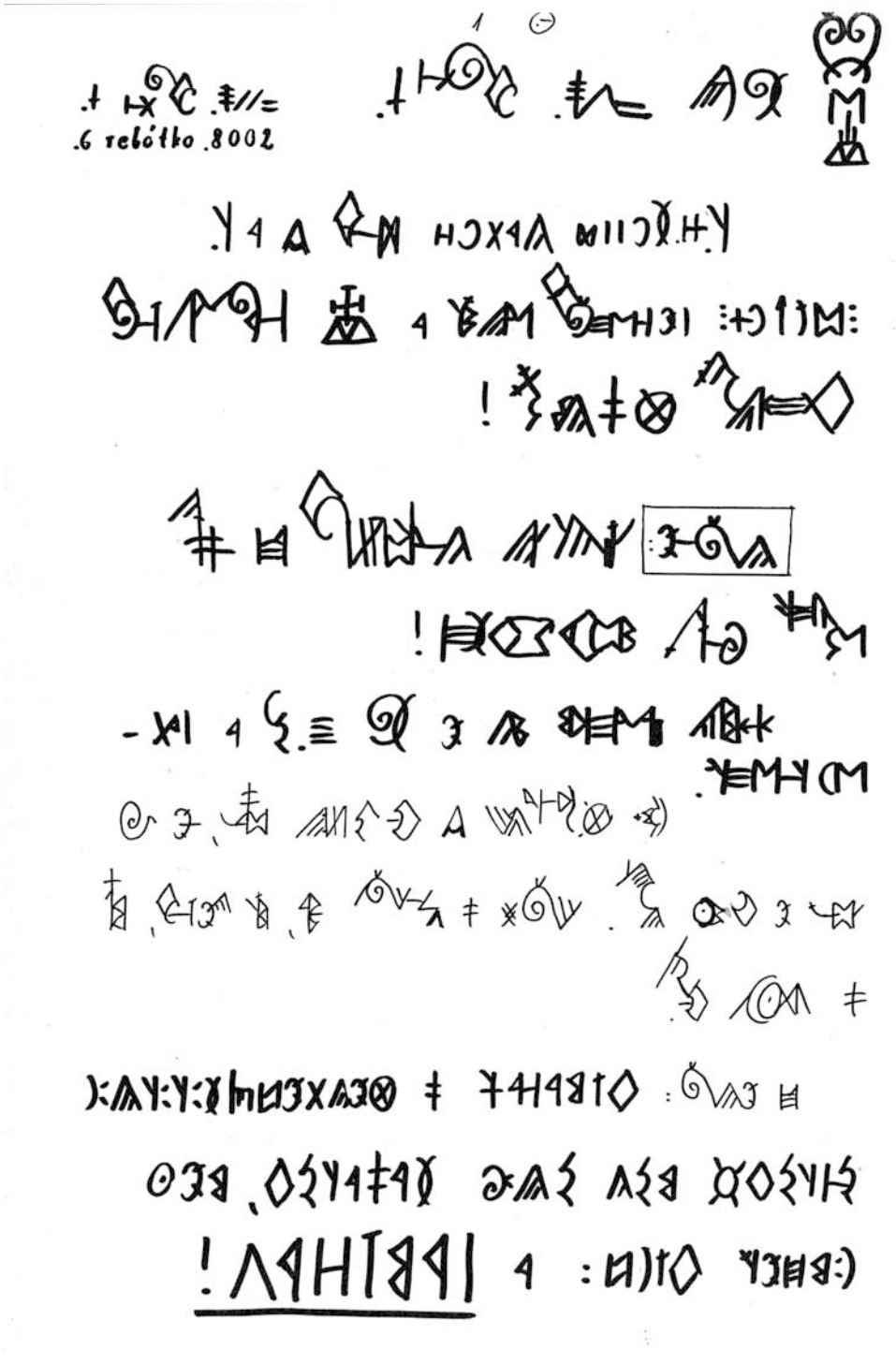

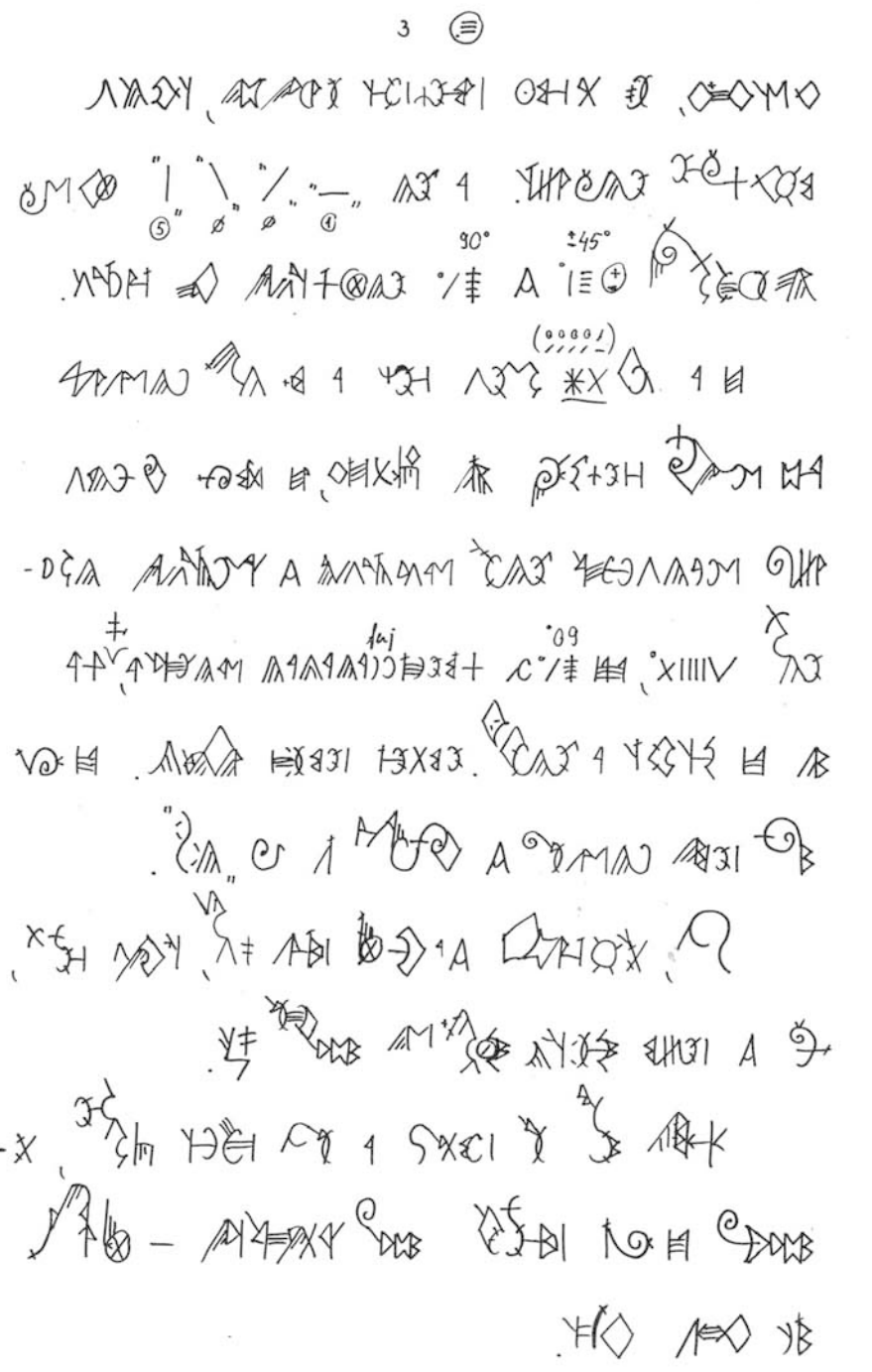

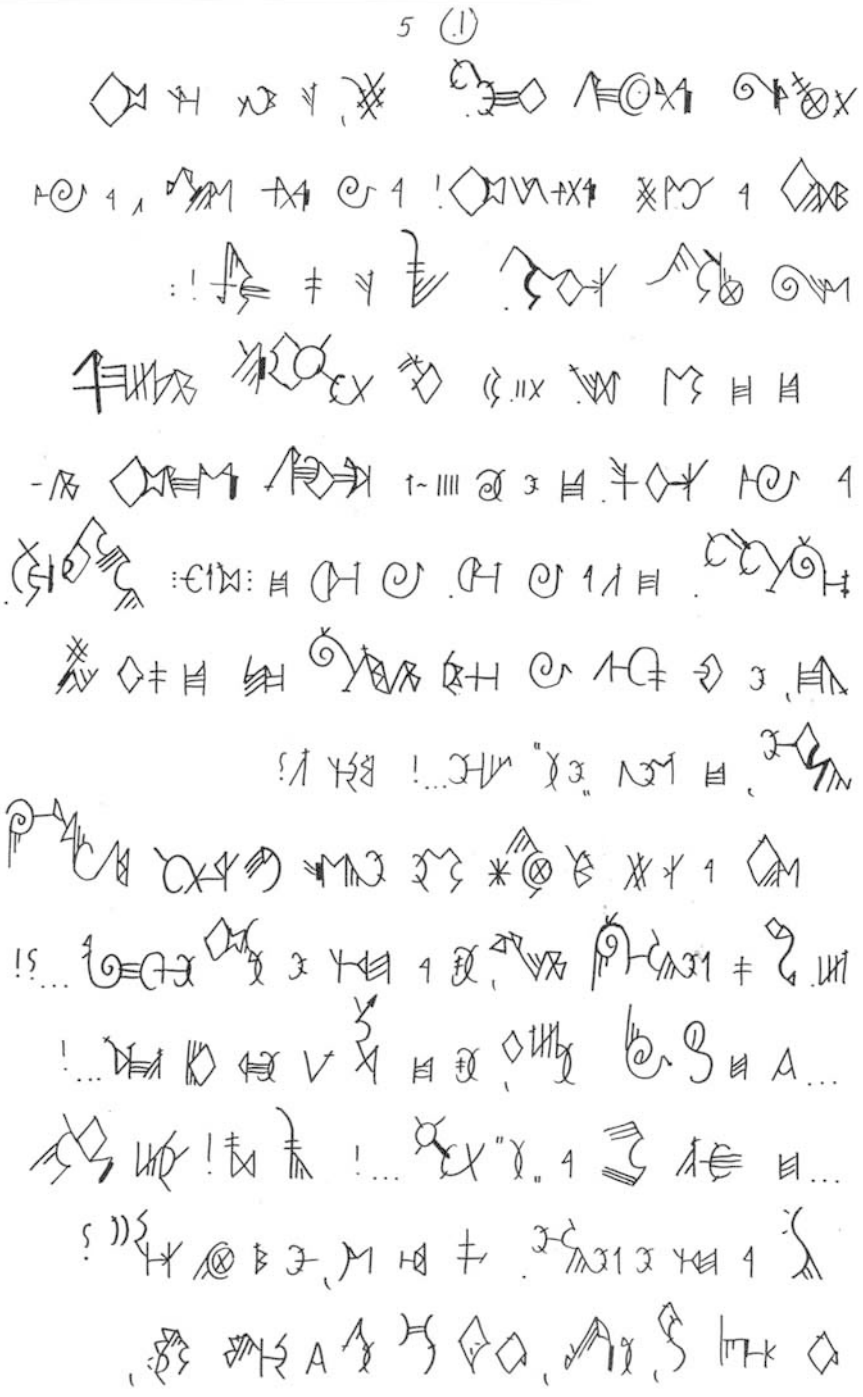

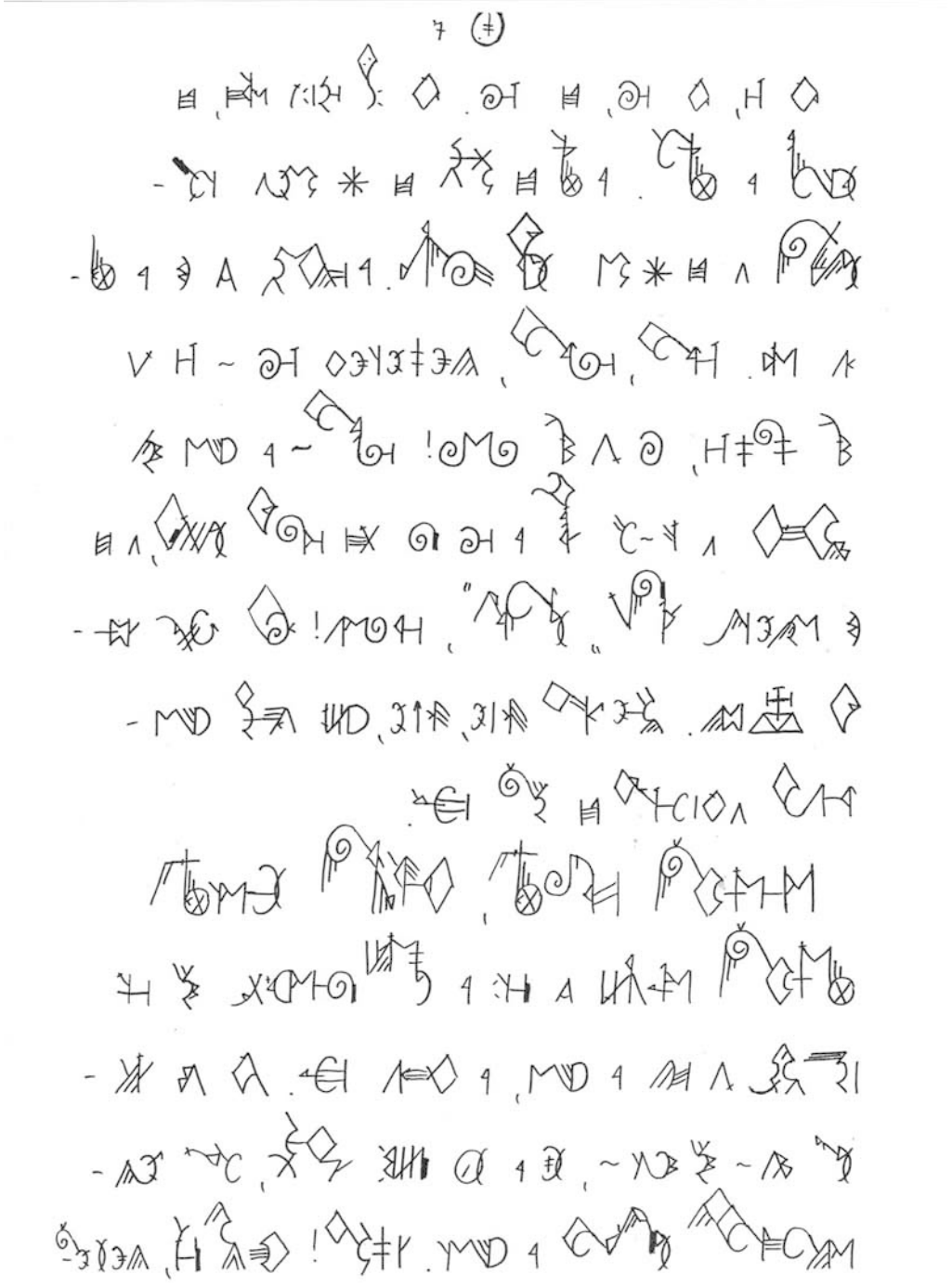

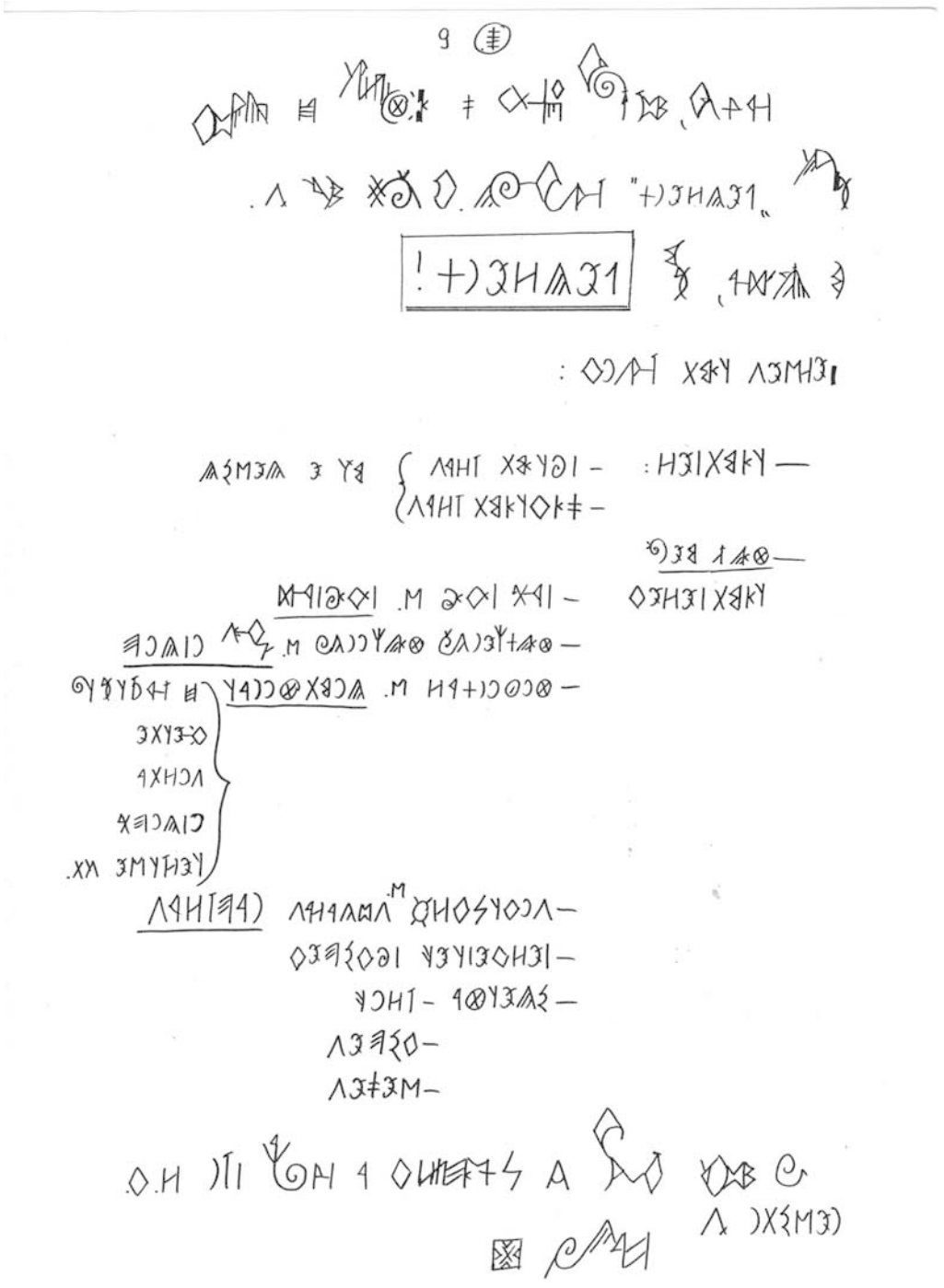

ROVÁS ÉS ALKALMAZOTT GRAFIKA

Patassy Sándor

2008-ban meghívást kaptam Gödöllőre, az Élő Rovás tanácskozásra. Sajnos, egyéb elfoglaltságaim miatt nem tudtam részt venni rajta, egy üzenetet küldtem: *„Továbbgondolni, mi lett volna, ha a rovásírás töretlenül fejlődött volna a századok során, hasonlóképp a latin-betűs íráshoz és a többi, máig használatban levő írásmódhoz. Nyilván kialakultak volna betűtípusok, grafikai, tipográfiai megoldások, követve az alkalmazott grafika és a nyomdászat fejlődését…”*

Akkoriban már a magyar hagyományokat megjelenítő, bemutató rendezvények plakátjain rendszeresen találkozhattunk rótt feliratokkal. Honlapok is léteztek, amelyek a rovás történetét, rovásemlékeket mutatták be, különféle módszerekkel lehetővé tették a rovás megjelenítését számítógépen. Amit hiányoltam, az épp – szó szerint – az élő rovás volt. Meggyőződésem, hogy a rovást ki kell emelni a múltból, el kell érni, hogy rótt feliratot látván ne csupán a múlt idéződjön fel bennünk, hanem helyezzük át a jelenbe. Természetesen a rovást tanító honlapoknak, kiadványoknak, rovóköröknek megkérdőjelezhetetlen szerepük van abban, hogy kineveljék azt a közönséget, amely egyáltalán képes elolvasni a rótt könyveket, plakátokat, honlapokat. Igazán élővé azonban csak akkor válik, amikor a rovás már nem cél, hanem „csupán“ eszköz a tartalom közléséhez – hasonlóan a latin betűkhöz.

Ekkor, 2008 nyarán, épp egy honlapon dolgoztam. Egyik ügyfelem magyar éttermet nyitott Dunaszerdahelyen. Mindenképp szerette volna a belső dekorációban és a honlapon is megjeleníteni a magyar hagyományokat, többek közt a rovást is. A falon függő fotók, rajzok képaláírásai a latin-betűs írás mellett rovással is megjelentek, a honlapnak pedig a latin-betűs magyar és szlovák nyelvi változat mellett teljes értékű rótt változata is volt. Tudomásom szerint – a Felvidéken mindenképp – ez volt az első honlap, amely a Flash-technológia betűbeágyazási lehetőségét alkalmazva, lehetővé tette rovás megjelenítését bármilyen számítógépen anélkül, hogy a megfelelő betűkészleteket telepíteni kellett volna. Mivel az étterem a közelmúltban bezárt, jelenleg a honlapot az érdeklődők a www.patassy.hu/csodaszarvas hivatkozáson tekinthetik meg. Természetesen több más (HTML-, PHP-alapú) honlapon is megjelent a rovás, az alkalmazott technológiák korlátaiból kifo-

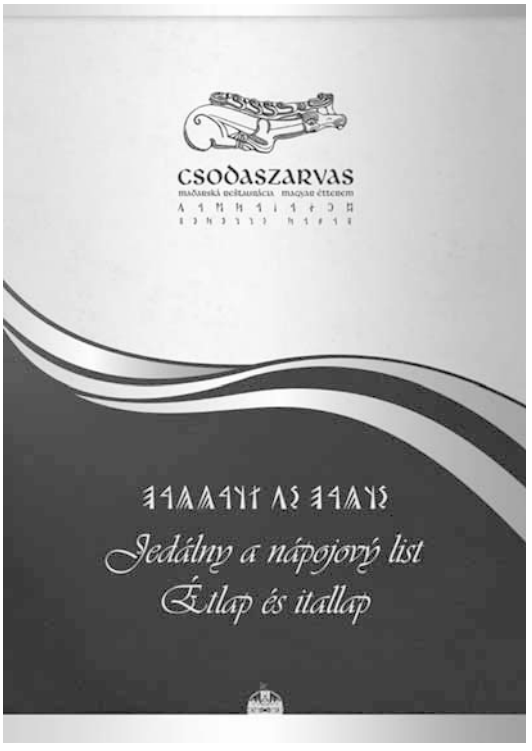

lyólag csupán beágyazott grafikai elemként. Jelenleg azon dolgozom, hogy a Joomla tartalomkezelő rendszert alkalmassá tegyem rovás megjelenítésére is.

Szerencsére, a nyomdászatban a fent említett nehézség nem fordul elő, ill. könnyedén kikerülhető, így a plakátok, étlapok, üdvözletek, névjegyek és más nyomdai termékek tervezése és kivitelezése sokkal könnyebb. Egyre több rovásjelkészlet készül, amelyek kiválóan alkalmasak hosszabb szövegek megjelenítésére, de hiányoltam a szalagcímek, rövid feliratok megjelenítésére alkalmas, erőteljesebb vonalvezetésű betűkészleteket. Így magam terveztem néhányat, amelyeket használok. A hagyományos, szögletes-sarkos formák mellett ívekkel-hajlatokkal rendelkező jelkészleteket is készítettem.

Az akkori szlovák nyelvtörvény szerint a különféle kiadványokban, feliratokon mindenhol a szlovák nyelvű feliratnak kellett elsőként szerepelnie. A Csodaszarvas Étterem 2009-es étlapján ezt egy "sormintával" oldottam meg, mivel a rovásjelekkel rótt magyar nyelvű felirat akár grafikai elemként is felfogható – így a kecske is jóllakott, és a káposzta is megmaradt. Azóta a törvény ezen kitétele szerencsére már módosult.

2010-ben, a Magyarok Szövetsége felvidéki közössége által szervezett II. Magyar Majális óriásplakátján (és természetesen a többi népszerűsítő kiadványban is) már alkalmaztuk a rovásjelkészletet, így Felvidéken elsőként vittük ki a rovást az "utcára" a mai kor reklámhordozóján. Azóta ez már hagyománnyá vált.

Továbbiakban csak felsorolásképpen, ezeken kívül mi minden készült rovással: névjegyek, órarend iskolásoknak, karácsonyi és húsvéti üdvözlőlap, rovásos kirakós-játék, Dunaszerdahely-tábla a Csíksomlyóra zarándokló dunaszerdahelyiek számára, a Dunaszerdahelyi Városi Művelődési Központ 12-lapos naptára, plakátok, rendezvények jelképei, céges embléma és bélyegző. Ezáltal sikerül a rovást folyamatosan megjelentetni és elfogadtatni a hagyományőrzők viszonylag szűk körén kívül is – többek közt a mindennapi kulturális, üzleti, sőt hivatali kapcsolatokban is.

Igazán élővé csakis akkor válik valami, ha folyamatosan jelen van, használjuk. A rovást – sőt az elszakított területeken esetleg magát a magyar nyelvet – nem ismerők számára is így lesz figyelemfelkeltő érdekességből, mintegy egzotikumból olyasvalamivé, amire előbb-utóbb rá kell kérdezni. Ekkor pedig már csak a válaszadón múlik, hogy a rováson, mint egy kapun keresztül bevezessük az érdeklődőt egy csodálatos magyar világba. Legyünk hát büszkék arra, hogy rovott a múltunk, a jelenünk, és a Magyarok Istene segítségével rovott lesz a jövőnk is!

ISTEN ÁLDJON MEG BENNÜNKET MINDEN IGAZ MAGYAR EMBERT!

DUNASZERDAHELY

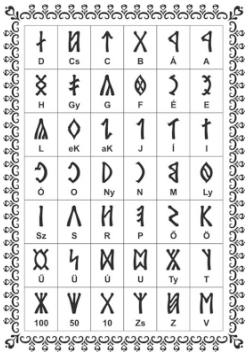

Patassy&Partner

42
930 03
+421 905 622 258

A „ROVÁSZAT” HELYZETE MANAPSÁG
3 ÉV NEMZETI ÉRZELMŰ RENDEZVÉNYEINEK TAPASZTALATA

Vida Erik

Láthattuk, hogy az eddig elhangzott előadások milyen sok oldalról közelítették meg a rovást: tudomány, kutatás, pedagógia, művészet, reklám, szabványosítás. Hogy mi melyik része lesz ennek a fának – szára, levele, ága, virága, vagy az elszáradt avarból lett komposzt –, azt majd mások fogják néhány év múlva eldönteni, de a gyümölcse a rovás kell, hogy legyen! Az idő rövidségére való tekintettel, csak néhány mások által nem említett gondolatot szeretnék megfogalmazni.

Rövid előadásom hosszú címéből kiderül, hogy nem a rovásemlékekről vagy a rovás szabályairól, esetleg a szabványról szeretnék beszélni, hanem arról mondanék pár szót, hogy tapasztalataim szerint miképpen viszonyul az utca embere – a szittya–magyar, a polgártárs, vagy a „rovás-szkeptikus” – írásunkhoz. Remélem, rajtam kívül még sokan gondolják úgy, hogy elvégzett dolgainkkal kapcsolatban fontosak a visszajelzések – már amennyiben nem csak a saját magunk szórakoztatása végett csinálunk valamit. Én azt gondolom, bárki közülünk könnyebben és őszintébben mond véleményt bármiről egy jó hangulatú koncert közben, borral vagy egyéb itallal a kézben, mint egy előadás végén, amikor elhangzik: várom a kérdéseket!

Szinte mindig jelen vagyok a Kárpátia zenekar koncertjein (aki nem ismerné, utána tud nézni a karpatiazenekar.hu oldalon). Röviden annyit mondanék róluk, hogy zenéjükkel – túlzásoktól mentesen – a hazafias érzelmet és gondolkodást erősítik. Ezeken a rendezvényeken próbáltam saját munkáim, valamint több kutató és szerző könyvének segítségével a rovásra az érdeklődést felkelteni. A koncerteken rendszerint a 10–55 év közötti korosztály vesz részt, köztük sokan családosan. A fő hírforrások által elcsépelt „komoly magyar előadóművészek” boldogok lennének, ha a Kárpátia közönségének a harmadával rendelkeznének.

A koncertek mellett az ország számos pontján voltam a Magyarok Szövetsége által szervezett Magyarok Vásáraiban, és sok más nemzeti érzelmű rendezvényen, mint pl. a MOGY (Magyarok Országos Gyűlése), Magyar Sziget, valamint iskolákban is tartottam bemutatókat. Voltam olyan rendezvényeken is, ahol a résztvevők zömét a *világpolgár* elnevezéssel lehetne legjobban jellemezni. Azokat sorolom ide, akiket bosszant a trianoni nemzetcsonkítás puszta említése is, a rovás pedig ciki és fölösleges magyarkodás.

Minden alkalommal volt lehetőségem a nemzet ügyét szívükön viselő emberekkel beszélgetni, és megkérdezni őket a rovásról. Néhány jellemző véleményt megosztok Önökkel, melyek figyelembevételével talán sikeresebben lehet népszerűsíteni a rovást. Fogják fel úgy, hogy én képvise-

lem azokat az amatőr, de a rovás ügyét a szívükön viselő embereket, akik elolvassák a témában megjelent könyveket, és majd használni fogják a rovást a számítógépen is. (A határidőnaplómban és a jegyzeteimben évek óta csak, mint Mi Írásunk, használom a rovást.)

Igen nagy lett a távolság a rovás területén kutatók, alkotók, és a rovást használó vagy azt megtanulni vágyó kívülállók között. Az érdeklődők nagy része még ott tart, hogy melyik a „tuti ABC", a Magyar Adorjáné vagy a Forrai Sándoré. Sokan fészkelődnek még a **K** betű használatának tekintetében. Azt, hogy Gödöllőn volt valami értekezlet 2008-ban, néhányan ugyan tudják, de hogy ott mi történt, már kevesebben. A szabványosítás helyzetét már ne is említsük…

Amit viszont mindenki tud – még akár azelőtt, mielőtt a nevét le tudná írni rovással –, hogy vannak feszültségek a „felsőházban". Elég csak néhány rovással foglalkozó honlapot megnézni. Az biztos, hogy ez inkább árt, mint használ a rovás ügyének. Közös munkával rendet kéne tenni időről-időre a fejekben, hogy a nagyközönség, aki a könyveket elolvassa és a valahára majd szabványosított rovásjeleket bepötyögi az „emíljébe", átláthassa, mi is a helyzet. Tehát, akiknek az egész szól, azok számára kell világossá tenni a mindenkori helyzetet, nehogy hosszan szöktessük magunkat. A mi dolgunk, hogy ne csak tanulhatóvá, de szerethetővé is tegyük a rovást! Ne vegye el már az elején az érdeklődők kedvét az, hogy itt is az megy, mint máshol ebben az országban!

Ez sokkal több kérdést vet fel és sokkal több munkát ad, mintsem azokat négyévente tartott értekezletekkel meg lehetne oldani. Utalok ismét azokra, akik előttem már részletezték a kutatás, oktatás, művészet, szabvány területein külön-külön elért eredményeket és a további feladatokat. Pompás dolog, hogy a rovás „elefántcsont-tornyában" két, mi több három szabvány-tervezet feszül egymásnak, ráadásul angol nyelven. Viszont, ha a rovás láttán magyar emberek feltesznek még olyan kérdést, hogy: „Ön tud is így beszélni?", akkor akad előbb még egyéb dolgunk is. Pár évvel előbb volt rovás, mint szabványosítás. Ha eltelik még néhány év amíg megszületik, mit kockáztatunk? Nem a rovás van a szabványért, hanem éppen fordítva. Ha elkészül az a szabvány, akkor pedig legyen jó és magyar! Arra kérem önöket, hogy lelkiismeretük szerint, Igaz Magyar Emberként döntsenek az előttünk álló kérdésekben!

ROVÁS ÉS NÉPMŰVÉSZET

Vesztergám Judit

Kalocsáról jöttem, porcelánfestéssel és a kalocsai népművészettel foglalkozom. A rovással először még általános iskolás koromban találkoztam. Tarics Péter *A Magyar rovás és annak elsajátítási módja* című könyvéből tanultam, de akkor még sajnos nem jutottam messzire. 2008-ban kezdtem élénkebben érdeklődni történelmünk iránt és ekkor vettem kezembe újra a könyvet. Annyira magával ragadott, hogy két nap alatt megtanultam róni, majd az összerovás alapjait is elsajátítottam. 2009. április 18-án részt vettem egy rovásversenyen, Sükösdön. Sajnos az időszűke miatt nem tudtam befejezni a feladatokat, így nem jutottam tovább.

2005-ben kezdtem elsajátítani a kalocsai népművészetet András Ferencnétől, a népművészet mesterétől. A kalocsai hasonlatos a rováshoz abban, hogy szigorú szabályokhoz van kötve, mégis, ha az ember ránéz, látja rajta a természetes szabadságot. A szárak hajlása, a virágok kerek formája, mind magában hordozza a természet szépségét épp úgy, ahogy ránézünk egy rovásjelre, eszünkbe juttat egy természeti képet (**eSZ** a szár, **eG** a gémeskút, **eS** a süveg vagy sátor). Ha pedig látunk egy rótt szöveget, szemünk elé tárul a teremtés kiegyensúlyozott tökéletessége, pont, mint egy gyönyörűen pingált falon vagy egy finoman hímzett viseleten.

Ahogy egyre többet tudtam meg az igaz történelmünkről, elhatároztam, csakis magyarsággal kapcsolatos képeket festek porcelánra. Már csak azt kellett eldöntenem, hogy milyen legyen a márkajelem. Valamilyen Turulmadarasat és rovásosat szerettem volna. Sokat gondolkoztam és egyszer csak bevillant egy kép, amin egy széttárt szárnyú Turulmadár volt, fején a Magyar Szent Korona, egyik szárnya a trikolór, másik pedig az Árpád-házi hadi lobogó volt. Fölé írtam latin betűkkel, hogy TURUL, alá pedig összeróva ugyanezt. Ezzel még rovástudó embereket is megtévesztettem, mert sokan úgy látják, mintha a két rovás **U** betű a Turul két lába lenne.

Porcelánokra is készítettem már rovásos képeket. Egyedi rendelésre készültek azok a fali-tálak, amikre egy Rakamazi Turult kellett festenem, félkör alakban alá latin betűkkel, fölé rovással írva a Kerecsenfészek-Díj feliratot, amiket egyik oldalról arany Nap, másikról ezüst Hold választ el. A Kárpátia Zenekar tagjainak festettem egy-egy névjegykártyatartót köszönetképpen, amiért lehetőséget adtak apámnak, hogy előttük tárogatózzon koncerteken. Ezekre ráírtam a nevüket rovással is. Szintén egyedi rendelés volt egy magyar címer, alatta rovással: édesapánknak. A következő egy pálinkás-készlet volt, amin a Kárpátia Zenekar Turulmadara látható, a butykoson körben idézet a zenekar egyik dalából: *„Zászlainkat fújja, tépje a szél, nevünket zengje az ég”*. Az utolsó kép a családom 2008-as karácsonyi ajándéka volt. A Kárpátia Zenekar abban az évben kiadott *Idők Szava* című lemezének a borítóján látható órát ábrázolja, és egy működő óraszerkezet van beleépítve. A hátulján a lemez címével megegyező dalból az idézet: *„Lesz itt még jobb világ, én hallom az idők szavát”*. És ez lehet az előadásom záró gondolata is.

TURUL

KÉZZEL FESTETT

www.turulporcelan.hu

MIÉRT KELL TÁMOGATNI A VÁLLALKOZÓKNAK A ROVÁST?

Király Roland

Madaras László felvétele

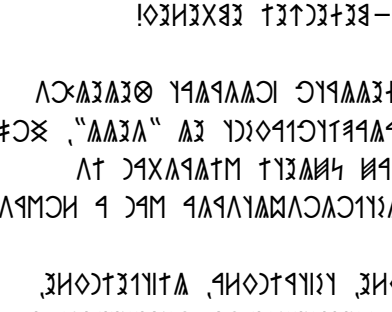

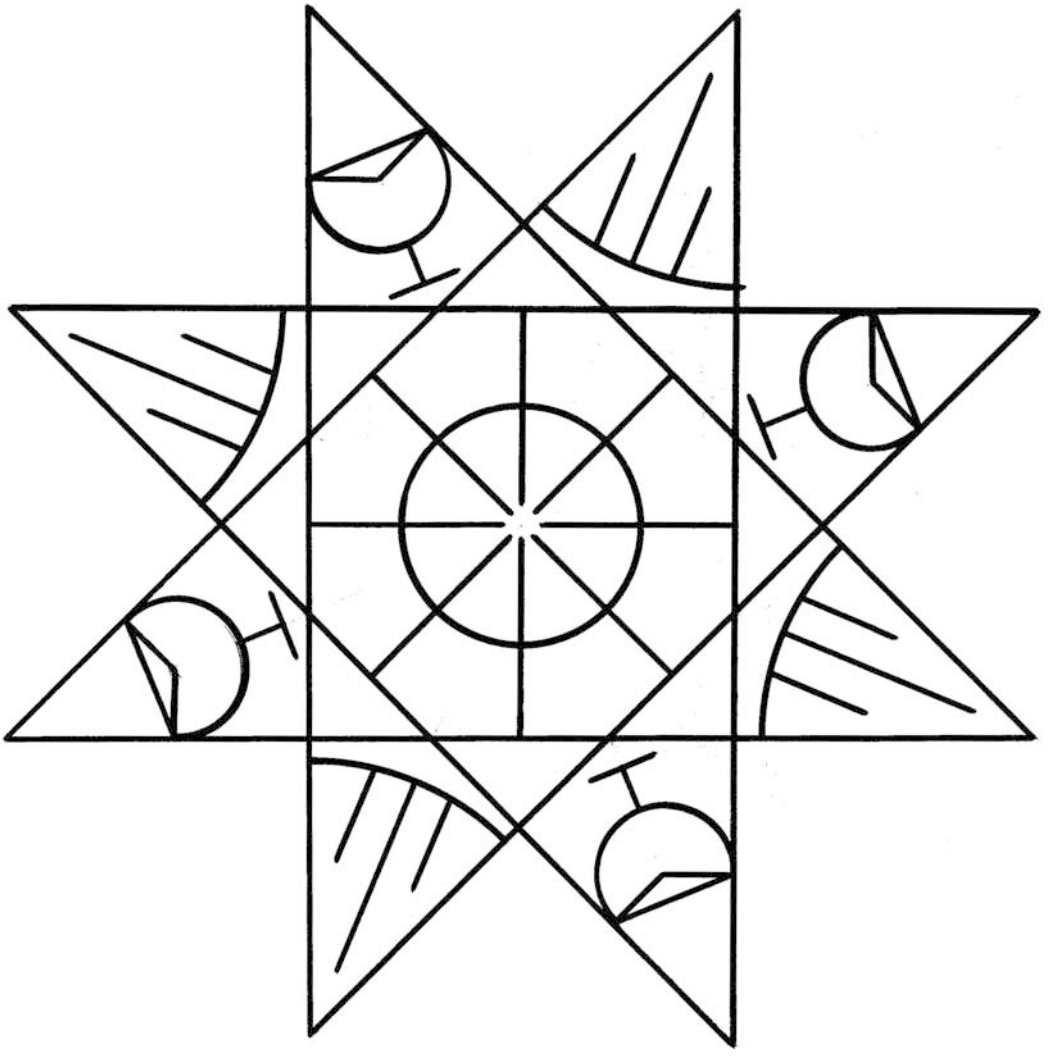

Napírás – Csatlós Csaba munkája – Olvasata: EGYSÉGES ROVÁS

AZ ÉRDI „VARGA ZOLTÁN” ROVÁSKÖR MŰKÖDÉSI TAPASZTALATAI

Czippán István

2001-ben Varga Zoltán nagy lelkesedéssel és sokak örömére, valamint a művelődési ház támogatásával megindította a rovásköri foglalkozásokat. Az évek múlásával a hivatalos támogatás mind kisebb lett, végül teljesen elapadt. Ezt még követte egy olyan év, amelyet Varga Zoli magánerőből valósított meg, de aztán feladta. Két év kihagyás után engem kért fel a művelődési ház a kör újraindítására, ami szinte ugyanezt a pályát futotta be, de én jelenleg kalapozással oldom meg a helyzetet (előadók javadalmazását, benzinpénzét). Teszem a dolgom, mert beleégett egy mondat az agyamba Püski Sándor bácsi egyik rádióbeszélgetéséből. A kérdező kíváncsi volt egy napjára és ekkor a nap végi utolsó cselekedetről ezt mondta Sándor bácsi: *„…és a feleségemmel beszámolunk egymásnak arról, mit tettünk ma Magyarországért”*.

Fűtött termet, világítást még kapunk és kéthetenkénti alkalmat a tevékenységhez. Ami viszont szomorú és szeretném bejelenteni, ez Varga Zoli halála. Tavaly tavasszal távozott közülünk, önkezével véget vetve fizikai testben töltött idejének. Sokan emlékeznek – a jelenlevők közül – szenvedélyesen felfokozott munkájára, különös tekintettel az országos, majd Kárpát-medencei rovásíró versenyekre. Az őszi foglalkozások megkezdésekor – Egerszegi Kriszta mamájának javaslatára – hivatalosan is felvette a kör Varga Zoli nevét. Így lettünk „Varga Zoltán” Rováskör.

Tevékenységünk kéthetenkénti és ezek közül majd minden másodikra előadót hívunk. Volt nálunk idén már ifj. Csóri Sándor, dr. Varga Tibor (kétszer is), Csepin Péter, Balogh Béla, és most várjuk Szörényi Leventét, aki a Holdvilág-árki ásatásokról tart majd vetített-képes előadást. Ez alkalommal könyvbemutató is lesz a Pilisről és természetesen dedikáció. Szörényi Levente előző rovásköri meghívását még Varga Zoli szervezte, amelyre a színházterem is majdnem megtelt, akkor is az ásatásokról számolt be Levente. Ez öt éve volt.

Volt nálunk Kovács Imre Barna kalligrafikus is. Ő az agy bal és jobb féltekéjének összehangoltabb közös munkájáról beszélt, amit pl. a kalligráfia is nagyban elősegít. Bizonyítja ezt – szerinte – a kínai sokezer éves kiemelkedő kultúra, tudományok, filozófia, amit az ecsettel írt szövegeknek köszönhetnek. Kiemelkedő előadást tartott még tavaly Szőnyi József, volt pilisszántói polgármester, a POLGI. Szintén az ásatásokról, a híres kereszteskőről és a Ziribár sumer szóról mint Szántó egyik évszázados dűlőnevéről beszélt.

Magamról annyit, hogy a IX–X. századi, utolsó bejövetelünk-kori ásatási leletekből van egy kiállításom, amit viszek iskoláról iskolára. Ha kapok meghívást, térítés nélkül végigtanítok minden

osztályt az iskolában. Benzinpénzt azonban most már kell kérnem (31 iskolai referenciám van ezen tevékenység kapcsán).

Végül egy kedves történet a rovásírásról: építész baráti házaspár gyermeke első osztályba megy és a tanítóméni megkérdezi, ki tud már írni? A gyermek is felteszi a kezét. Tanítóméni megkérdi és ki tudná felírni a táblára is a nevét? Megint jelentkezik a gyermek, ki is hívják és felírja rovással. Tanítóméni csodálkozva kérdezi és magyarul nem tudnád? ENNÉL MAGYRABBÚL NEM.

ROVÁSMŰVELTSÉG MÜNCHENBEN

Nagy Márta

Hajdú Erika felvétele

Előadásom címében azért szerepel rovásműveltség, mert ahhoz, hogy róni tanuljunk, már eleve hozzátartozik egy alap érdeklődés az iránt a műveltség iránt, amelyben a rovás használatos volt. München pedig azért szerepel, mert arról szeretnék beszélni, hogyan él ez általunk, akik ott lakunk. Magamról röviden elmondanám, hogy majdnem három évtizede élek München közelében, ahova férjhez mentem. Helyzetemből adódóan, ebből több mint húsz éven keresztül alig akadtak ott magyar ismerőseim. Viszont eljutottam Egyiptomba. Az ország sajátos tájai, az arab műveltség és vallás, valamint személyes kapcsolatok újra és újra visszavezettek oda. Az arab nyelv kellemesen csengett fülemnek. Férjem elvesztése után kezdtem magyar ismerősöket keresni.

Így indult el több szálon Magyarországon és Münchenben egy folyamat, melynek következtében olyan barátokra találtam, akiknek érdeklődése a hétköznapi életen túl mutat. A gyakori utazgatások a két ország között mozgásba hozták az ismeretek áramlását is. Nehéz az események sorrendjét pontosan követni, mert annyira egymásba fonódva következett egyik a másikból.

Egy magyar ismeretség által találkoztam Zubor Erikával Stuttgartban. A pályaudvaron megláttuk egymást és összeölelkeztünk. Hosszú percekig tartott, mert ez olyan volt, mint régi barátok újbóli egymásra találása. Hosszú sétánk alkalmával elmesélte azt is, hogy a rovásjelek alapján képeket festett. Ezen munka közben megélte minden egyes jelnek és minden képnek az egyéniségét és tartalmát. Erika honlapján megnéztem a festményeket és első látásra megfogott azok különleges világa. Úgy éreztem, hogy megszólítottak. Ekkoriban még semmi más fogalmam nem volt a ro-

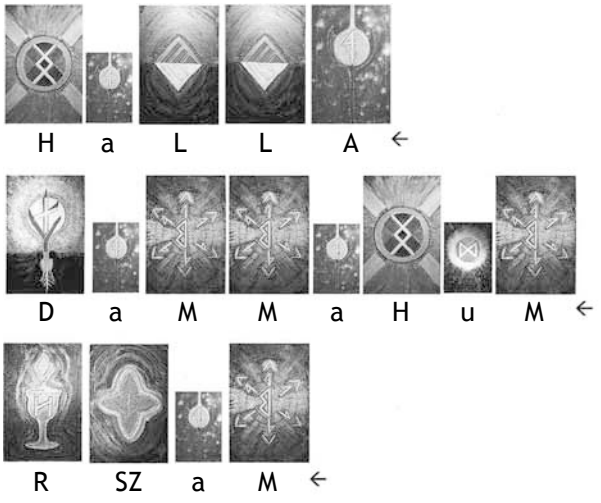

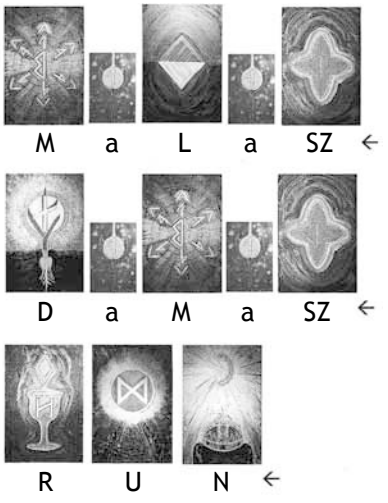

vásról. Saját használatomra kis kártyákat készítettem a festményekből, és elkezdtem ezekkel a képekkel szavakat megjeleníteni. Minden rovásjelnek van jelentése, amit a festmények szavak nélkül elénk tárnak. Így lehet ráérezni egy-egy szónak, kifejezésnek szellemi szintű üzenetére.

Föltűnt nekem néhány hasonlatosság a rovás és az arab nyelv között. Az első az írás iránya: jobbról balra. A másik pedig a magánhangzók változtatásával kialakuló más-más értelmű kifejezések képzési lehetősége. Megpróbáltam arab szavak kirakását is. Ugyanúgy kiadódott a szó értelme, mint a magyar szavaknál (lásd az előző oldal alján). Mindezen nagyon elgondolkoztam.

Allah Aldás és magvetés, életet adó lehelet mind az életre, mind a halálra, áldott állapotban lenni, hazatalálni.

Muhammad A tápláló vagy vezérlő erő által megtalálni a haza vezető utat, hogy utána mi is magvetők lehessünk, hogy többszörösen tudjuk táplálni és kihordani az újjászülető lelkeket.

Maszr Táplálás és a magok szétszórása, újjászületés egy rendezettebb világban.

Szalam Újjászületés, áldás, életet adó lehelet, amely további áldást és táplálást ad.

Szamad Áldásos születés, táplálás, kihordás, újjászületés.

Nur A Nap bevilágítja az utat, hogy megtaláljuk a tiszta eszenciát és a rendet a bensőnkben.

A rovásfestmények még egy érdekessége, hogy a rovás **eR** és **eK** jelek – Erika belső indíttatásából eredően – egy képen kerültek ábrázolásra. Ennek okát keresve gyűjtöttünk olyan szavakat, me-

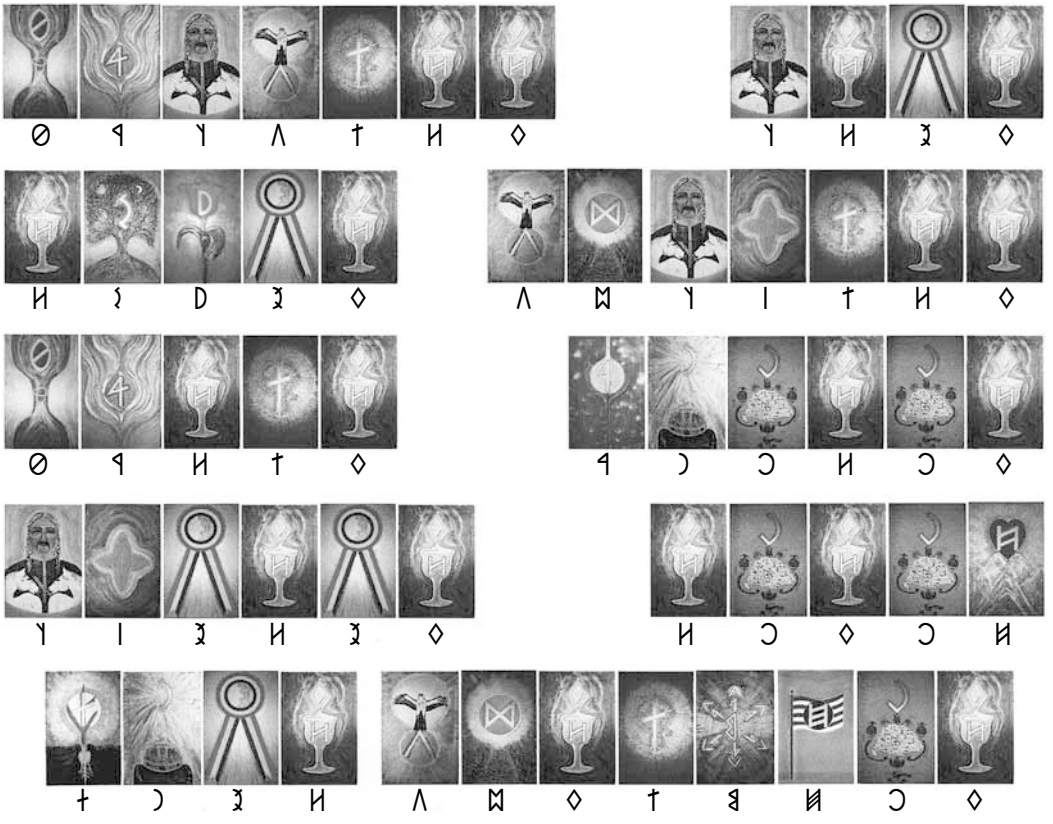

lyekben ez a két betű együtt szerepel. Ezek a szavak például *kert*, *kereszt*, *király*, *korona*, *kristály*, *Krisztus*, *kenyér*. Mit is jelenthetnek ezek a szavak egy ilyen csokorban? Éreztem, hogy ezek a jelek valamit közölni szeretnének velünk.

Badiny Jós Ferenc *Magyar Biblia* című könyvében találtam egy kifejezést: Kozmikus Rend. Itt az **eK** és az **eR**! Fenti tapasztalataim alapján gondoltam azt, rovásunk is egy kozmikus rendet tükröző jelrendszerként tekinthető.

Arra gondoltam, hogy egy tábort kellene szervezni, hogy a képeket minél többen megismerhessék. Ezt az ötletet sikerült is megvalósítani. Megalakult *A Magyar Vándor* csapata, több ezoterikus érdeklődésű és a hazáért dobogó szívű személyből, akik részben Németországban, részben Magyarországon élnek. Tudásunk, melyet megosztottunk egymással, mindenkit gazdagított és további új gondolatokat sugallt, melyek az azóta eltelt majdnem 3 év alatt megvalósításra is kerültek. Ilyen volt például a rovásnaptár és a *Rovásképek alkalmazása* című könyvecske. Zubor Erika pedig tanfolyamokat szervez Magyarországon és Németországban is a rovások gyógyító, tanító és előremutató hatásainak ismertetésére.

Amikor Szondi Miklóst megismertem, akkortájt jelent meg a *Történelmünkhöz magyarul* kiadványa, az általunk csak „zöld könyvnek" nevezett mű. Ebből akkor elvittem egy példányt magammal Németországba. Megmutattam egy kedves idős ismerősnek, aki Ausztriában született és több szállal is kapcsolódik Magyarországhoz. Mivel az idős bácsi magyarul nem tud, a képek alapján kérdezte, hogy mi van abban a cikkben ott a koronáról. Azt válaszoltam neki, hogy sok olyasmi, amit eddig másként tudtunk, mert igazi történelmünket eddig elhallgatták. Fröstl úr mindezt pontosan akarta tudni, így lefordítottam neki az írást. Annyira belelkesedett, hogy egy összejövetelt tervezett, ahol ő maga a Magyar Szent Korona történetéről tartott előadást. Általa kaptam én is feladatot, hogy mutassam be Koronánkat. Többek között Pap Gábor *Angyali korona* című cikke volt az az olvasmány, mely a rácsodálkozás erejével hatott rám.

Létrejött egy összejövetel osztrák, német és magyar jelenlevőkkel München közelében, Fröstl úr házában, aki a Lajta mellett született, s ahol a Magyar Szent Koronáról beszéltünk német és magyar nyelven. Ismerőseim köréből hamar sikerült a téma iránt érdeklődő kis hallgatóságot összegyűjteni. A baráti ölelés Fröstl úr és Miklós között kifejezi azt az egymás becsüléséből adódó összetartozásnak az érzését, mely bennünket további közös tevékenységekre ösztönzött.

Így következtek ebben a házban közös műveltségi összejövetelek. Csontváry Kosztka Tivadar, a Napút festőjének élete és képei, valamint a Nagyszentmiklóson talált aranykincsek kerültek egy-egy előadás alkalmával bemutatásra. Még azt is hozzá kell tennem, hogy Fröstl úrnak vannak távoli rokonai Ausztriában, ahol magyarul beszélő családtag is akad. Rajta keresztül hozzájuk is eljutottak Miklós kiadványai. Sokszor az volt az érzésünk, hogy az a „zöld könyv" önmaga dolgozik. Ahol megjelent, ott előbb-utóbb elindult egy változási folyamat. Régi kapcsolatok felelevenedtek és újak alakultak.

Ekkorra már összeállt Münchenben az a kis társaságunk, melynek a *Fénybarátok* nevet adtuk. Olyan magyarok társasága volt ez, akik megőrizték érdeklődésüket és ragaszkodásukat Magyarország iránt. Havonta találkoztunk, előre megtervezett témákról beszélgettünk. A dobolásban is kedvünket leljük. Zubor Erika Stuttgartból tanított bennünket a sámán-dobolás

technikájára. Münchenben pedig egy német fiú lett csapatunk dobmestere. Ulmban, a Dunához kirándulva, a folyó partján adtuk a Duna vizének a ritmusokat, hogy hullámain utazva vigye el hazánk földjére.

Ennek a kis csoportnak az az előnye is bebizonyosodott, hogy a tagok problémáikkal mindig megértő, segítő társakra találtak. Kialakult egy háló, aminek hátterében a Magyar Katolikus Misszió is szerepet játszott. Kiváló előadók meghívásával mi is részesei voltunk és vagyunk a magyar ébredési hullámnak. Ezek közül egy párat említve, amelyeken személyesen is jelen lehettem: Lange Irén a magyar nyelvről beszélt, Pap Gábor a Magyar Szent Koronáról, Grandpierre Attila Attila népéről, Horkovics János írásunk, a rovás ősi eredetéről. Ezeken a rendezvényeken adódott lehetőség a „zöld könyvek" terjesztésére, továbbadására.

Egyszer megkaptam Miklóstól a *Róni tanulok* nyers változatát átolvasásra, véleményezésre. Minden benne lévő feladatot elvégeztem, s mire az irat végére értem, megtanultam róni. A Fénybarátok is kedvet kaptak ehhez. Így elkezdtük a könyvtervezet alapján közösen tanulni a rovást. Először saját köreinkben, majd – nagyobb érdeklődésre számítva – a müncheni Magyar Katolikus Misszió helyiségében is.

A rovásoktatáskor mindig a számokról beszélek először, annyira zseniálisnak tartom egyszerűségét és ésszerűségét. Szerintem ez érzékelteti leginkább rovásunkat használó őseink gondolatvilágát. Egyszerűen azt írjuk, amit mondunk. Ez nagyon lényeges jellemzője nyelvünknek, írásunknak, a magyar ember igaz, becsületes voltára is utal. Arra a kérdésemre, hogy mi ösztönözte az egyes résztvevőket a rovás tanulására, a következő válaszokat kaptam: az ősi szellemi örökség megismerése; a magyarság történelméhez hozzátartozó tudás; ez az ősi magyar nyelv, amit nekünk ismerni kell. Volt aki – ősi magyar családból származik – azt mondta, hogy neki ez a génjeiben van.

Sokan nem értik azt, hogy miért fordítunk oly nagy gondot múltbéli dolgokra a jelen nehéz feladatai között. Saját tapasztalatom és meggyőződésem az, hogy őseink segítő szándékú szellemi ereje azáltal érkezik el hozzánk, ha foglalkozunk mindazzal, amit ránk hagytak. Mint egy híd közöttünk – múlt és jelen között –, olyan nekünk a rovás.

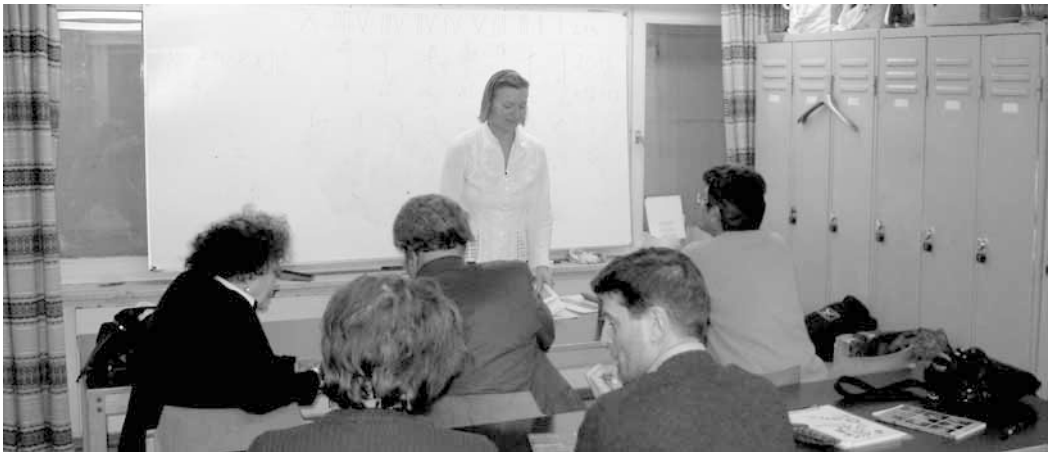

Egységes rovás

Rovás-értekezlet Solton

2012.Szelek hava 21-22

Rovás eNy
Jelentése: nyelv, anyanyelv

A szó virág,
Istennek nyitja ki szirmait,
És Isten érti a virág kinyílását.

(Zubor Erika Nérya festménye és verse)

A rovás őseink hagyatéka.
Őrizzük, használjuk, tanítsuk!

Nagy Márta (Németország München) nagy.m@t-online.de

Nagy Márta ajándéka
az értekezlet minden résztvevőjének

Nagy Márta rovott naptára

Paladzsik Zoltán munkái

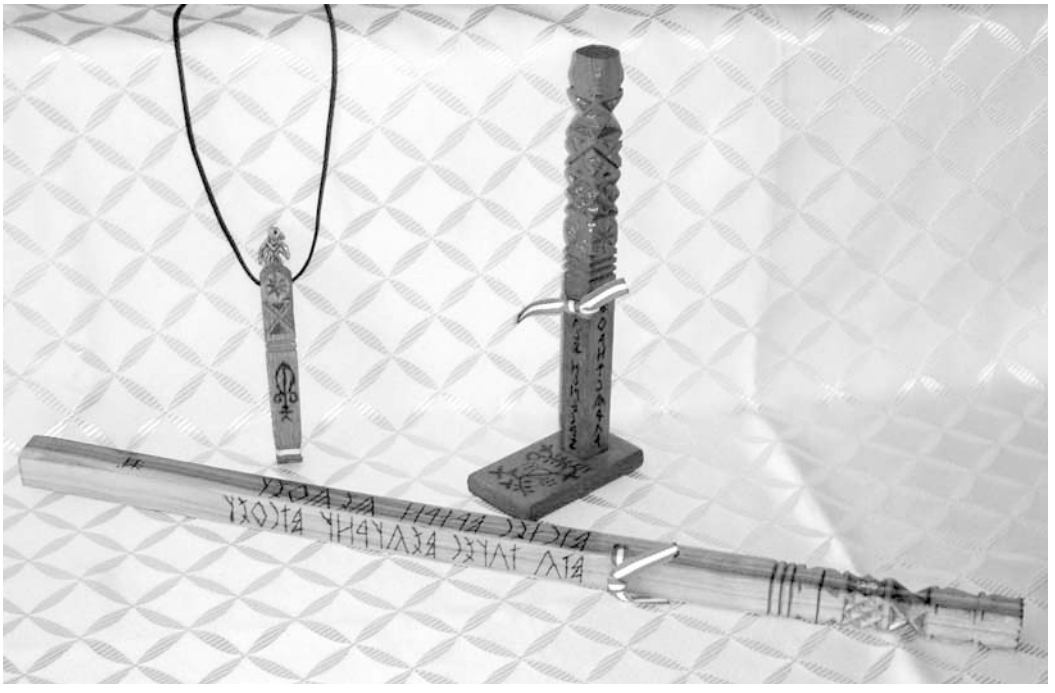

MINDEN A GYÖKÉR, SOKAT MOND A MÚLT

Katranci Mehtap

Madaras László felvétele

Törökországból jöttem. Hungarológus vagyok. Nem vagyok egyetemi tanár. 1974-ben születtem. Az elemi iskolában tankönyveink arról szólnak, hogy nagy csaták voltak a török törzsek között addig, amíg a törökök találkoztak és megismerkedtek a magyar néppel. A magyar néppel megismerésig a török népek saját magukkal harcoltak. És érdekes az a jelző („macskakörömben"), hogy a „barbár" török nép ellen csak a „barbár" magyar népnek volt sikeres küzdelme. Ez fontos, s attól kezdve az a gondolat támadt bennem, hogy magyarul kell tanulnom, és idáig hozott a gondolat, itt vagyok. Kutatásaim során kapcsolatba léptem 2002-ben Riesner Ágoston úrral. Riesner urat meghívtam Ankarába, s azóta is folyamatosan tartjuk a szakmai kapcsolatot. Most is ennek köszönhetően vagyok itt.

Azt látom, hogy egy nagy mozgalom indul Magyarországon és a rovás újra kel életre, de nagy küzdelem kell ehhez. Szerintem együttműködésre van szükség, hogy életre jöjjön a rovás. Mindenki tudja, hogy az ősi írások mindig jobbról balra voltak. Ezek a sumer, az ősi kínai, az ősi török írás, az ujgur, a göktürk feliratok, és bebizonyítják, hogy az ős-török írás is jobbról balra volt.

Nagyon későn értesültem, hogy lesz egy ilyen értekezlet, azért nem sikerült menni egyetemhez, hogy kérjek segítséget, hogy milyen hasonlóságok vannak az ótörök írás és a rovás között. Még nem tudom, de miután hazatérek, elintézni fogom. Tegnap sokat hallottam a rovásról és ez nagyon befolyásolt engem. Az fontos, hogy sokak szemében láttam szikrát. Ez jó.

Az is fontos, hogy Magyarország Európa közepén áll. De nagy küzdelem kell ahhoz, ha a rovást szeretnék életre hozni, mert ez azt jelenti, hogy Európával szemben áll. Európának nem szabad elszigetelnie Magyarországot, mert Magyarország nyílik a kelet felé, Európának kapuja. Számunkra Magyarország olyan helyen áll, hogy Törökország nyílik Európa felé. Törökország stratégiai fekvése is fontos, mert északon Közép-Ázsiára nyílik, délen pedig a Közel-Keletre.

Nagyra becsülöm a török és magyar nép közti rokonságot. Biztos, hogy rokonság van a Belső-Ázsiában egy területen élő törzsek között. Akkor kis-kis törzsek voltak, nem voltak népek. Az én kis dolgozatom szól a Belső-Ázsiai török törzsek és magyar törzsek közötti kapcsolatról és kultúráról. A hagyomány szerint nem volt szabad egy törzsön belüli embereknek házasságot kötniük egymással. Akkor kivel kötöttek házasságot? Biztosan más törzsekből. És kik voltak más törzsek? Finnugorok voltak ugyanazon térségben, magyarok voltak és törökök voltak. Akkor biztosan van rokonság. De leplezik ezt az igazságot. Miért? Ha életre kel a rovás, akkor a török nép és a magyar nép azt fogja látni, hogy a régi krónikák és okmányok szólnak a nyílt (nyilvánvaló) rokonságról. Az biztos. Nem akarják, hogy lássuk a nyílt rokonságot. Köszönöm szépen!

Patassy Sándor felvétele

Paradzsik Zoltán rovásmunkái és a velük okozott öröm a fönti képen

Mehtap (Holdfény) ajándéka

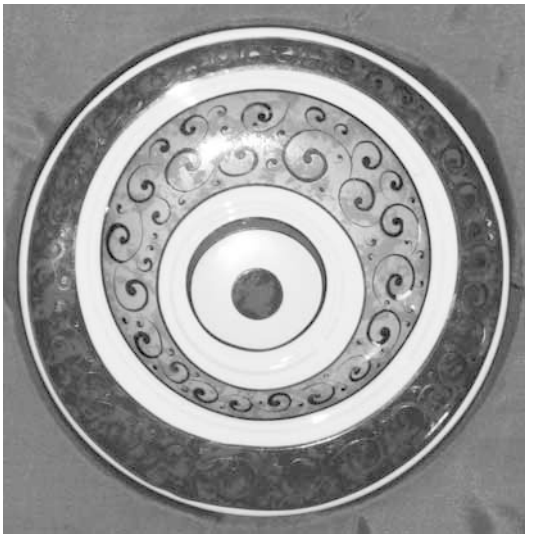

ROVÁSOKTATÁS ÉS TANKÖNYVÍRÁS ERDÉLYBEN

Zomoráné Cseh Márta

A rovásírás a teremtett világ egységes rendje szerint „működik" a nyelvünkkel és néphagyományainkkal együtt. Az örökkévalóság és a halandó világ téridejе között közvetít. Az anyanyelvünk és néphagyományaink tisztaságát a rovásírás bensőséges, hiteles tanulmányozása őrizheti meg, mert egységes a jelképrendszerük. Mivel az ősi írásunk az anyanyelvünk és népi hagyománykincsünk titkos kódrendszeréhez vezető kulcs, a segítségével megfejthetjük ezek rejtett titkait is. Viccesen azt kérdezte tőlem valaki, hogy a rovásírás a titkos kincshez vezet? Azt válaszoltam rá, hogy a rovás maga a kincs, melynek értéke az örökkévalóságban is érvényes. Sokan kutatnak az ősi hitvilág után. Újjá akarják szerkeszteni. Azonban ősi hitvilágunkat sohasem veszítettük el. Mert azt senki nem veheti el tőlünk. Azért tiltották be a rovásírást, hogy ezáltal Csipkerózsika-álomba merüljön ősi hitvilágunk is. A rovásírás jelrendszere azonban elvezet az igazsághoz, őseink csodálatos világához.

A rovásírás kutatására az 1989-es változások után került lehetőségem. Főként Daczó Árpád Lukács atyának köszönhetem a gazdag könyvanyagot, ami elősegítette kutatómunkámat. Forrai Sanyi bácsi könyvei által megismertem ősi írásunk felbecsülhetetlen gazdagságát és fontosnak tartottam a mielőbbi tanítását, hogy minden nemzedék megismerje elődeink csodálatos világát. 1996-tól tanítottam a cserkészeknek, akiket elvarázsolt a rovásírás rövidítési rendszere, az írástörténet és a rovásemlékek. Úgy 1998–1999-ben támadt az a gondolatom, hogy a gazdag anyagot, amit a rovásírásról tudunk, meg kéne írni korosztályokra bontva. Úgy alkalmasabb lenne az oktatásra. Felvettem a kapcsolatot a magyarországi és erdélyi ismert rovásírókkal, hogy közösen alkossuk meg ezt a tankönyvsorozatot, egységesen megegyezve a vitatott kérdésekben. Nem sikerült ily módon megvalósítani. Így hozzáfogtam és próbáltam saját elképzelésem szerint megalkotni. Nem volt könnyű feladat. Közben abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy levelezést folytattam Forrai Sanyi bácsival. Első találkozásunkra 1997 augusztusában került sor Budapesten, az OMT Rovásírás Szakosztálya és a 15. Bethlen Gábor Cserkészcsapat szervezésében megrendezett II. Nemzeti Rovásírás Versenyen. Ezt követően szakmai levelezésünk által folyamatosan tájékoztattam munkámról, készülő tankönyveimről, kikértem a véleményét bizonyos dolgokban. Szívesen segített. Ez nagyon áldott időszak volt, amiket a könyveiben olvastam és alkalmaztam a tankönyveim megírásakor, vele meg is „beszélhettem". Amint rendre elkészültek a könyveim – akkor még gépelt változatai –, sorra elküldtem neki. Felolvasó segítségével megismerhette azok tartalmát, különösen értékelte azt, hogy én is a rovásírás rövidítési rendszerére fektetem a hangsúlyt. 2001 januárjában elkészült a kisiskolásoknak az ábécéskönyv, 2003 júliusában az 5–8. osztályosoknak és 2005 decemberében a középiskolásoknak. Közben a tankönyveim alapján folyamatosan tanítottam

– immár hivatalosan is – 1998 óta az iskolában ősi írásunkat. Forrai tanár úr 2000-ben ismertetett meg Friedrich Klárával, annak reményében, hogy együtt folytatjuk és beteljesítjük az álmát, hogy hivatalosan bevezessék a rovásírást a kötelező tanrendszerbe. Barátságunk Friedrich Klárával, szakmai levelezéseink által, szintén meghatározó volt a rovásírás oktatása és kutatása terén.

Közben figyelembe vettem a rovásírás egységes oktatására való törekvéseket. A régóta megírt és begyakorolt tananyag a kilenc év alatt – amíg kiadásra várt például *A székely-magyar rovás ábécéskönyve* – kikristályosodott, és végül is elérte a megálmodott alakját, összevetve az évente erdélyi és nemzeti szinten megrendezett rovásversenyekkel. 2009-ben megjelent nyomtatásban az első tankönyvem a kisiskolások számára Szamosújváron, *A Csodaszarvas nyomában*, a 10. Országos Rovásírás Verseny alkalmával. Kasza Tamás segített, aki a Romániai Magyar Cserkészszövetség elnöke és a szamosújvári Czetz János cserkészcsapat vezetője. 2011-ben nyomtatásra került a tankönyv második kötete is, *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* címen, szintén a cserkészszövetség kiadása (e kötet előszavából idézem a rovásírás oktatására vonatkozó gondolatokat). Jelenleg a harmadik kötet számítógépes szerkesztésén dolgozom, hogy mielőbb nyomtatásra kerüljön.

Közben 2008. október 4-én részt vettünk Gödöllőn a rovás-konferencián, ahol sok vitatott kérdés került terítékre. Nem mindenben lehetett döntést hozni, de amelyekben közös döntés született és amelyekben magam is egyetérthettem, azokat figyelembe vettem a tankönyveim megírásakor. Voltak azonban olyan döntések, melyekkel nem érthettem egyet, éppen az ősi írásunk hiteles terjesztése érdekében. Forrai Sándor letette a hiteles rovásoktatás alapjait. Azt kell irányadónak tekinteni. Azok a törekvések, melyek mindenáron a latin-betűs írásra akarják alkalmazni a rovásírást, nem számolnak azzal, hogy a kettő különböző rendszer szerint épült fel, különböző körülmények között, jóval eltérő történelmi korszakokban. Akik mindenáron a latin-betűs írás rendszerére törekednek átalakítani a rovásírást, azok számára azt mondhatom, hogy semmi értelme egy újabb hibrid-írást létrehozni, ami se latin-betűs, se rovásírás. Ha mindenképpen a latin-betűs írás szerint akarják alkalmazni a rovásírást, mért nem használják a latin-betűs magyar írást? Így sokkal egyszerűbb lenne, mert erre a célra fejlődött ki a közel 1000 év alatt. Ha pedig az ősi, sok ezer éves rovásírást akarják művelni felsőfokon, és hitelesen szándékoznak terjeszteni, akkor e szerint járjanak el, hogy áldás legyen rajtuk. Ezért felelősséggel tartozunk őseinknek és utódainknak egyaránt. A két írás két egymástól teljesen különálló rendszer, különböző körülmények hozták létre.

Az ősi képírások lelki-szellemi síkon fejlesztik a gondolkozást. A betűírások gyakorlati síkon. A rovásírásban az a csodálatos, hogy képírás is és betűírás is egyben. Lelki és szellemi síkon egyaránt fejleszti a gondolkozást. Egyeseknek bonyolultnak tűnik, de egyszerűbb mind gondolnánk. Nagyszerűsége az egyszerűségében és az ésszerűségében rejlik. A rovásbetűsor mindössze 32 betűből áll, amelyek megőrizték eredeti képjel értéküket is. Ezzel a 32 betűvel végtelen lehetőség adódik az összerovásokra. Ezt nagyon szeretik a gyermekek. Ezen felül van mindössze 14-15 rövidítési lehetőség, melyek a nyelvünk szerkezetéből adódnak, valamint 10-15 szótagjel és szójel, amelyek segítségével a legmagasabb fokon lehet művelni a rovásírást. Mindezeken felül még van egy aranyszabály, amire Forrai Sándor tanított: *„A szépérzéket ne sértse és az olvasást ne nehezítse”* Mindössze ennyi! Ebben áll az egyedisége. Ez az igazi rovásírás. Csodálatos találmány! Bármely

nemzet büszke lenne, ha ilyen írása lenne. Ennek ismeretében fel sem merülnek azok a kérdések, amelyekbe minduntalan belebotlunk, amikor a latin-betűs írás szerint gondolkozunk, amelynek béklyóiban sohasem hozhatunk döntéseket a rovásírás ügyében!

Vannak akik nem szorgalmazzák a rövidítéses rovásírás oktatását, mert attól tartanak, hogy összezavarja a diákokat a latin-betűs helyesírásban. Ezért csak a teljes kiírás mellett maradnak. Ez csak az alapszint. Olyan mint például a matematikában, ha megmaradnánk az alapszámításoknál és nem oktatnánk tovább a felsőbb fokú műveleteket. Az igazi rovásírás is továbbmutat a teljes kiírás szintjénél. A rövidítési rendszere is felülmúlja a mai latin-betűs írásunk rendszerét, mely nem bonyolítja a tanulását, hanem egyszerűsíti, mert sokkal közelebb áll szerkezetében az anyanyelvünkhöz mint a mai latin-betűs írásunk. Követelmény, hogy amikor a latin-betűs írással írunk, helyesen járjunk el ennek az írásnak a szabályai szerint. Amikor pedig rovással írunk, akkor ennek a szabályai szerint alkalmazzuk a rövidítéses rendszert is. Ezért jól kell ismerjük a jelenlegi latin-betűs helyesírást is, hogy tudjuk mit, hogyan lehet lerövidíteni vagy visszaolvasni helyesen. Meg kell szokjuk végre, hogy ne állítsunk korlátokat, hanem tanuljunk az ősi írásunk határtalan gazdagságából! Úgy kell gondolkoznunk ahogy őseink gondolkoztak. Hál'Istennek, nem úgy gondolkoztak mint mi! Ha betartjuk a rovásírás rövidítési rendszerét, egyéni stílussal végtelen lehetőség adódik a rovásírás művelésére. Hisz ez művészet is, amint a népi díszítőművészet is bizonyítja. Az eredeti, kézzel írt és rovott írásunk művelésére több hangsúlyt kell fektetni. Ez olyan mintha a gyermekeket egyből a számítógép elé tesszük, sohasem fognak megtanulni sem kézzel írni, sem fejben számolni. A számítógépes eljárás is sokat fejlődött, a rovásírásnak köszönhetően. Eleinte csak jobbról balra lehetett írni, a betűket is csak jobbról balra ábrázolták. Azóta már lehet balról jobbra írni, lehet egész szöveget áttenni rovásírásra, amint Tisza András kidolgozta. Néhány összerovást, szótagjelet is alkalmaznak. Azonban még mindig van fejlődnivalója a számítógépes rendszernek a rovásírás után. A kézzel művelt lehetőségek korlátlanok.

Jelenleg is hivatalosan tanítom az iskolában őseink írását. Minden évben beadom a tanfelügyelőségnek, a tananyagbeosztással együtt, a frissen megjelent tankönyveket, munkafüzeteket. Az első osztályban nem tanítom és nem javasolom a rovásírás oktatását, mert akkor tanulják a latin-betűs ábécét. Második osztálytól szoktuk tanítani, mert ebben a korban már ismerik a latin ábécét és nem keverik össze a két írásrendszert. Azonban még jobb ötletnek tartom Friedrich Klára javaslatát, hogy forma egyeztetés, emlékezetfejlesztés szintjén, a hangérték megtanítása nélkül, már óvodás korban meg lehet ismertetni a gyermekekkel a rovásjeleket beleértve a szótagjeleket, szójeleket is, mert ezek ősképek, amelyekkel a gyermekek születnek. A rajzaikon előbukkannak Molnár V. József tanulmányai szerint[1], és a népmesékben is ezekkel találkoznak. Próbáltam így bevezetni a másodikosoknak, mesével, képszerűen, amint *A székely-magyar rovás ábécéskönyve* alapján összeállítottam, és Friedrich Klára kirakós játékaival. A gyurmába is belenyomkodjuk a tanult betűket, saját módszeremmel. Nagyon szeretik a gyerekek. Azonban sokkal hatékonyabb lenne, ha óvodás korban bevezetnénk ezeket a játékokat, mert ebben a korban még közelebb állnak az anyanyelvünkben, a népmesékben, a gyermekjátékokban és az ide tartozó magyar írásunkban rejlő ősképekhez, mint hét éves kortól felfelé – Molnár V. József tapasztalata szerint –, még „Isten tenyerén élnek"a teremtett világ rendje szerint. A népmesékben tanult égig érő fát például a rovás tengely képével is be lehet mutatni, gyurmával és kirakóssal. Ha ezeket magukkal

hozzák az óvodából, akkor az iskolában már fejlettebb a gondolkozásuk. Az első osztályban lehet, hogy kevesebb gondot okozna a latin ábécé megtanulása, amit nem javasolt hamarabb megtanítani. Hadd éljék bele magukat az ősképek csodálatos mesevilágába! Ez lenne az igazi előkészítő oktatás az iskolára! Nem elrabolni a gyermekkorukat és már óvodás kortól kis tudósokat nevelni minden gyermekből![2] Ha megkapják az óvodában az ősképekre épülő lelki egyensúlyt, amelyekre nyelvünk és néphagyományaink is épülnek, akkor már erre az alapra lehet építeni az iskolában, és a második osztályban a már ismert jelképek alapján a rovásbetűket is játszva megtanulják. Utána lehet tanítani folyamatosan a teljes kiírást, majd képességeik szerint az összerovásokat, a rövidítéses rovásírást, ezzel párhuzamosan a rovásemlékeket, és a rovásírás történetét – a javasolt tankönyvek alapján.

A rovásemlékek bizonysága szerint a magyar társadalom minden rétege művelte a rovásírást Árpádék hazatérésekor is és azelőtt is. Friedrich Klára bővebben foglalkozott ennek bizonyításával a rovásemlékek alapján. Ezt csak fejlett iskolai rendszerrel lehetett elérni. A somogyi tanítótábla és más rovásemlékek is ezt tanúsítják. Biztos, hogy nem a mai iskolarendszer szerint kell elképzelni. A tankönyvek írása közben és a sok évi tanítás során sokszor feltettem magamban a kérdést, hogy hogyan is taníthatták egykor a táltosok a rovásírást, egyből a rövidítési rendszer szerint. Biztos, hogy nem befolyásolta őket a mai latin-betűs írásunk hatása, ami a mai embert akarva-akaratlan összezavarja. Mert még nem volt kialakulva a mai latin-betűs írásunk! Biztos, hogy sokkal egyszerűbben tanították mint gondolnánk, az anyanyelvünk szerkezetével összhangban, hisz a magyar nyelvnek megfelelő írásról van szó. Ennek a fejlett, hatékony oktatásnak köszönhető, hogy minden tiltás ellenére máig fennmaradt élő írásként. Az egyszerű nép megőrizte, tanította. Kezdetnek legalább ezt a szintet kéne újból elérnünk a hivatalos oktatási rendszerrel. Mindig a tiszta forrást keressük, hogy elérhessük azt a szintet, amit őseink a hazatérésükkor birtokoltak anyanyelvi írásunk terén. Onnan lehet aztán továbbfejleszteni. Semmi szín alatt, a most sürgősen összetákolt valamilyen szabványosításra szabni a rovásoktatást! Forrai Sándor rendszerezte a rovásírás oktatását egyszerű és használható módon. Ezt kell életbe léptetnünk. Nekünk jutott a feladat, hogy beteljesítsük az álmát. Amint 1927-ben rendszerezték és bevezették az egységes gyorsírást Radnai Béla szerint (most is mindenütt úgy tanítják), úgy mi is bevezethetjük – minden további nélkül – a rovásírás rövidítési rendszerét Forrai Sándor szerint, beleértve a kétféle **K** betű hangrendi illeszkedés szerinti alkalmazását is. Mert a rövidítéses rovásírás elképzelhetetlen a nyelvünkkel megegyező hangrendi illeszkedés nélkül. Amint nagyon helyesen már történt megegyezés a Forrai-ABC egységes alkalmazására, amelyet a gödöllői konferencián is megerősítettünk 2008-ban, úgy a kétféle **K** betű hangrendi illeszkedés szerinti alkalmazásának az egységesítését javasolom a rövidítéses rovásírásban.

Már régóta kellett volna tanítani az iskolákban az ősi írásunkat, hogy a társadalom többsége igazi képet kapjon róla, megismerje csodálatos értékeit, utána aztán jöhetett volna a számítógép. A gyermek kezébe is először nem a számítógépet teszik, hanem a ceruzát. Nem a számítógépes rendszerre kell alakítani a rovásoktatást, hanem fordítva. Mert a számítógépes rendszerben, főleg a szabványosításban, ha bármi kis hiba csúszik be, elindítja a hamis, hibás bonyodalmak görgetegét, amely beláthatatlan következményekkel járhat. Még mindig sokat kell fejlődjön a számítógépes műtudás (technika), hogy a rovásírásra igazán alkalmas legyen. Ez egy komoly kihívás és nagy felelősség a szakembereknek. Ezért tökéletesen meg kell ismerjék a rovásírás minden csínját-bínját, hogy valódi értékeket tudjanak továbbadni. Felületes ismeretekkel csak ártanak a rovásírásnak.

A latin-betűs írás tanrendszerének több évszázados múltja van. Így gond nélkül, folyamatosan történhetett meg a számítógéprendszer bevezetése is. A rovásírás nagy hátrányára még a mai napig sincs egy jól működő hivatalos oktatási rendszer. Ezért sürget az idő, hogy mielőbb megvalósítsuk ezt. Ennek a rendszerére aztán még a szabványosítást is gond nélkül be lehet vezetni. Felvetődött a közösen megírt, egységes tankönyv gondolata. Amint említettem, már évekkel ezelőtt gondoltam erre, amikor elkezdtem a tankönyveim írását. Ezeket az évek alatt többször átírtam, alakítottam az egységesítés érdekében. Tisztelet azoknak, akik jelentős eredményeket értek el az oktatás, a tankönyvírás és a versenyek szervezése terén. Tehát vannak tankönyvek, van tananyag, méghozzá egységesek! A meglévők alapján kell megalapítanunk az egységes és hiteles oktatási rendszert, amelynek keretein belül bárki egyéni ötletességgel írhat tankönyvet, feladatgyűjteményt, stb. Ennek a közösen elfogadott oktatási rendszernek a hiteles keretein belül aztán mindenki döntse el, hogy milyen szinten kívánja egyénileg művelni a rovásírást vagy milyen szinten kívánja megrendezni a rovásversenyeket: kezdő, haladó, mester szinten, teljes kiírás, összerovás, rövidítés, rovásirodalom, írástörténet, műveletek számrovással, botrovás, stb.

E rendszer megalapítására elsősorban Forrai Sándor könyveit javasolom. Itt az ideje újranyomtatni az ő műveit, mert azok irányadók mindenki számára:

- A magyar rovásírás elsajátítása, a szerző kiadása, Budapest, 1995
- Küskarácsontól sülvester estig…, Múzsák, Budapest, 1983
- Az írás bölcsője és a magyar rovásírás, Gödöllő, 1988
- Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig, Lakitelek, 1994

E művek mellé javasolom:

- Friedrich Klára: Rovásírás gyakorlatok nem csak gyermekeknek, A Magyar Ház kiadása, Budapest, 2000
- Friedrich Klára: Rovásírás gyakorlatok nem csak gyermekeknek 2. rész, A Magyar Ház kiadása, Budapest, 2000
- Friedrich Klára: Új Rovásírás Tankönyv és Szakköri Ötlettár. Hetedik javított kiadás, Szakács Gábor kiadása, Budapest, 2003
- Friedrich Klára és Szakács Gábor munkája: Rovásírás játék nem csak gyermekeknek, magánkiadás, Budapest, 2005. Kirakós, képekkel és a rovásírásos megfelelőjével, latin-betűs szavak és a rovásírással írt megfelelőjével, szótagokkal, rovásszámokkal és a rovásemlékekkel. Csoportokban, versenyezve is lehet játszani. A gyermekek mindig nagyon szeretik.
- Fűr Zoltán: A magyar rovásírás ABC-s könyve 2. kiadás, a szerző kiadása, Budapest, 1997
- Libisch Győző: Tanuljunk róni! Az egységes magyar rovásírás ábécéje és szabályai, Budapest, 1998
- Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás ábécéskönyve I. kötet, Cserkészvezetők Könyvtára, Szamosújvár, 2009 – és a javított második kiadás, Szamosújvár, 2011
- Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás rövidítési rendszere II. kötet, Cserkészvezetők Könyvtára, Szamosújvár, 2011
- Zomoráné Cseh Márta: Örökségünk a rovásírás. Az országos rovásverseny ismeretterjesztő és felkészítő nyomtatványa. Társszerzők: Balog Emese, Dénes Csaba, Lakatos Aliz,

Léczfalvi András, Lőrincz Tünde, Solti Imre, Szeredai Norbert, Tasnádi Márton, felelős szerkesztő: Zomora Jenő, második javított és bővített kiadás, Cserkészvezetők Könyvtára, Szamosújvár, 2011

Az itt bemutatott tananyaghoz évente megrendezett rovásversenyek is tartoznak:

- Az OMT Rovásírás Szakosztálya és a Magyar Cserkészszövetség 15. Bethlen Gábor Cserkészcsapata szervezésében, immár 17. alkalommal megrendezett Magyar Rovásversenyek, amelyeknek szakmai vezetői Libisch Győzőék.
- A Forrai Sándor Rovásíró Kör, Szakács Gábor és Friedrich Klára vezetésével, 12. alkalommal megrendezett Kárpát-medencei Rovásversenyek.
- A Romániai Magyar Cserkészszövetség 51. Czetz János Cserkészcsapatának szervezésében, Kasza Tamás és Tasnádi Márton vezetésével, immár 13. alkalommal, *A Csodaszarvas nyomában* néven évente megrendezett rovásversenyek.

Ha van még valaki aki ehhez hasonló módon, a Forrai rendszerre alapozott, következetesen kiépített oktatási rendszerrel tudná támogatni ezt az ügyet, tankönyvei, munkafüzetei vagy játékok által, azt örömmel vennénk (a tudományos kutatómunkák nem ide tartoznak). A mostani és a leendő nevelők eldöntik majd, hogy melyekből oktassanak, ha hozzáférnek! Együttlétünknek ez is feladata kell legyen, hogy ne az erőviszonyok döntsék el, hogy milyen könyvekhez jussanak hozzá.

JAVASOLT OKTATÁSI MÓDSZER

Egy bevált oktatási módszert ajánlok, a gyurmázást. A gyerekek nagyon könnyen megtanulják általa a betűket. A sumer agyagtáblák úgy készültek, hogy a puha agyagba nyomták be a jeleket, ék alakú pálcával. A nikolsburgi ábécé betűit csodálatosan be lehet nyomkodni a puha agyagba három pálca segítségével: egy hosszabb egyenes, egy rövidebb egyenes és egy hajlított nyomot hagyó pálca segítségével. Agyag híján a gyurma is megfelel. A betűket be lehet mutatni a tankönyv szerint a képjelek alapján, a három pálca segítségével be is lehet nyomni a gyurmába és az ide tartozó mese még inkább segít a betű megtanulásában. Ez is nagyon tetszik a gyermekeknek. Ezen kívül a pedagógusok ötletei kimeríthetetlenek lehetnek a rovásoktatás terén.

[1] Molnár V. József: Ég és föld ölelésében. Tanulmányok a gyermekvilágról Örökség Könyvműhely, 1998

[2] Zomoráné Cseh Márta: A székely-magyar rovás rövidítési rendszere RMCSSZ., Szamosújvár, 2011, 9. oldal

A rövidítési szabályokat összegezve bemutatjuk a feladatgyűjteményünkben (*Örökségünk – A rovásírás. Az országos rovásírásverseny ismeretterjesztő és felkészítő nyomtatványa*, Szamosújvár, 2012, 15–16. oldal) Bővebben megtalálható *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere* című könyvemben, a 93–106. oldalon (Szamosújvár, 2011).

A ROMÁNIAI MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG TEVÉKENYSÉGE A ROVÁSÍRÁS ÉRDEKÉBEN AZ ELMÚLT 16 ÉV ALATT

Lakatos Aliz – Tasnádi Márton

NYILATKOZATOK A ROVÁSVERSENYEKRŐL

Madaras László felvétele

Kasza Tamás, a Romániai Magyar Cserkészszövetség elnöke, a szamosújvári 51. Czetz János Cserkészcsapat vezetője:

1997-ben voltak erdélyi fiatalok Budapesten rovásírásversenyen, Zomoráné Cseh Márta vezetésével, mely nagyon felcsigázta a résztvevők érdeklődését, de ugyanakkor Forrai Sándor tanár úrral való személyes találkozás elindította Márti néniben a rovásírás iránti kutatás vágyát. Hazatérve, 1998-ban a dési 17. számú Assisi Szent Ferenc Cserkészcsapattal együtt megrendezték az első körzeti szintű, akár mondhatnánk: kísérleti jellegű rovásírásversenyt. A rovásírás mindig is része volt a cserkész próbaanyagnak és gyakran használtuk azt titkosírásnak. Így a cserkészek számára nem volt újdonság, sőt egy nagyon kedvelt témakör, mind a mai napig. A versenyek lehetősége pedig kiválóan alkalmasnak tűnt ezen értékes örökségünk elsajátítására, gyakorlására és terjesztésére. Így az első versenyek sikerén felbuzdulva, ezt követően minden évben, a rovásíró gyerekek egy csoportja Márta néni gondos és alapos felkészítésével, minden alkalommal elsöprő sikerrel vettek részt a budapesti versenyeken. 1999-ben ugyancsak Dés adott otthont az első „A Csodaszarvas nyomában” elnevezésű Országos rovásírásversenynek, majd sikerét követte 2001-ben a második.

A dési cserkészcsapatban, valamint a Márti néni családjában bekövetkezett változások ellehetetlenítették a versenyek további szervezését. Márta néni tanítványaiként, rovásírókként úgy éreztük, hogy ezt nem szabad abbahagyni. Így a szamosújvári 51. Czetz János Cserkészcsapat vezetősége engedélyt kért a rendezvény átköltöztetésére Szamosújvárra, valamint ennek folytatására, amit meg is kapott. Kezdetben, akár egy olimpián, csak a verseny létezett, majd ezt követően a bíráló bizottság munkája alatt egy kis közös játék, majd az eredményhirdetés és hazautazás. Hamar felismertük, hogy mivel a verseny nagyon szerteágazó, és a jelentkezők egyre felkészültebbek, ezért a bíráló bizottságnak is több idő szükséges a munkájához, ugyanakkor pedig a résztvevőknek

tartalmas időtöltést kell nyújtani, valami olyat, ami kapcsolatban van az örökségünkkel, a rovásírással. Így kezdődött el a népművészettel és a honfoglalással kapcsolatos élő játék és a kézműves tevékenységek sorozata. Az évek során annyira megnőtt az érdeklődés, hogy szabályozni kellett a részvételi számot, valamint ennek következményeként az egynapos rendezvényből kétnapos lett, majd később három. A helyszínen minden résztvevő egy nagyon színes programot talál, sok népi jellegű kézművességgel, előadásokkal, bemutatókkal – a jelenlévők bevonásával –, kiállításokkal, vetélkedőkkel, csoportos tevékenységekkel – mindezt közel 300 fiatallal. Hazatérve, ez az elhintett mag fejlődhet tovább, erősítve erdélyi magyar önérzetüket, egyetemes magyar identitásukat, a népi kultúra és a magyar történelem iránti érdeklődésüket. Továbbá sikeres versenyzőként részt vehet a magyarországi rovásversenyen, valamint a rovásemlékek felfedezését és tanulmányozását is megcélzó izgalmas táborban.

A verseny már eredetileg, szinte minden korosztálynak lehetővé tette a részvételt, hisz úgy tekintettük, hogy a rovásírás nem egy korosztályhoz fűződő érdekesség, hanem a magyar nemzet egyik ékköve, ami eddig méltatlanul kevés figyelmet kapott. Ezért a verseny íráspróbája öt korcsoportban zajlik, második osztályos kortól egyetemista korig, míg a botrovás három korcsoportban. A versenyt követő programok annyira sokszínűek és szerteágazók, hogy mindegyik korosztály megtalálja a számára legvonzóbbat, valamint a rovásmester címet kiérdemelt tapasztalt rovásírók a bíráló bizottságot erősítik.

Ugyanakkor felismertük annak az igényét is, hogy a versenyek minden fokán átmenő résztvevőknek, valamint a rovásírás iránt komolyan érdeklődők számára egy más jellegű, kiegészítő rendezvényt is kellene szervezni. Így születtek meg a rovásoktató képzések. A bíráló bizottságban tevékenykedők, a felkészítők és kísérők számára – igényeiket figyelembe véve – szerveztük meg kezdetben a rovásoktató képzést, majd ismerettejesztő konferenciát, melyen neves meghívottak osztották meg tudásukat és tapasztalataikat. A cserkészek érdeklődését a kutatómunka is vonzza. Amikor a nagyenyedi cserkészek a helyi irattárban kutattak a rovásírással kapcsolatos forrásanyag után, úgy bukkantak rá Telegdi Rudimentájának egyik, addig nem ismert példányára. Ezt a jubileumi, 10. országos rovásírásversenyen mutattuk be. A kutatómunkát szolgálják a rovástáborok is, amikről a későbbiekben lesz szó.

Az országos rovásversenyek alkalmával könyvbemutatókat is tartunk a szakmában újan megjelent munkákról. 2007-ben megjelent a 24 oldalas tanulmányfüzet Zomoráné Cseh Márta *A szarvasi avar tűtartó, a dálnoki református templom és a székelyzsombori írott kő rovásfeliratának megfejtési kísérlete*, 2008-ban a 24 oldalas tanulmányfüzet: Zomoráné Cseh Márta *Rovásemlékek Désen*. Ugyanebben az évben megjelent 80 oldalas tanulmányfüzet: Barabási Enikő *Eredmények, kérdések és felvetések a bolognai rovásemlék vizsgálatában*. 2009-ben, *A Csodaszarvas nyomában* X. Országos Rovásírásverseny jubileumi ünnepsége alkalmával megjelent az első, 120 oldalas rovástankönyvünk: Zomoráné Cseh Márta *A székely–magyar rovás ÁBC-s könyve*. Ugyancsak ez alkalolmmal jelent meg a 10 évet átölelő igényes, 58 oldalas felkészítő nyomtatvány: *Örökségünk-a rovásírás. Az országos rovásverseny ismeretterjesztő és felkészítő nyomtatványa* címen, Zomoráné Cseh Márta szakbírálatában, Tasnádi Márton, Balog Emese és Szeredai Norbert szerkesztésében. Ezt követően, 2011-ben megjelent a 344 oldalas tankönyv: Zomoráné Cseh Márta *A*

székely–magyar rovás rövidítési rendszere címen, a 2009-ben megjelent ábécéskönv folytatásaképpen. Szintén ebben az évben jelent meg az *Örökségünk-a rovásírás. Az országos rovásverseny ismeretterjesztő és felkészítő nyomtatványa*, kiegészítve az utána következő rovásversenyek tételeivel minden korosztályban, újabb rovásemlékek bemutatásával, feladatok, olvasmányok, játékok kíséretében, ami Zomoráné Cseh Márta szakbírálatában, Zomora Jenő főszerkesztésében, Balog Emese, Dénes Csaba, Lakatos Aliz, Léczfalvi Andrástas, Lőrincz Tünde, Solti Imre, Tasnádi Márton, Szeredai Norbert közös munkájaként.

A rovástankönyvek nagy sikernek örvendtek mindenütt ahova eljutottak. *A székely-magyar rovás ábécéskönyve* először 700 példányban jelent meg, és kevesebb mint egy év alatt elfogyott. Jelenleg is csak 100 példányban tudtuk kiadni. Nagyon nagy rá az igény, sokan érdeklődtek utána, de sajnos jelenleg nem tudjuk széles körben terjeszteni. A második kötet tankönyvvel együtt, melynek címe *A székely-magyar rovás rövidítési rendszere*, eljutottak Erdélyben jelenleg 56 településen működő 138 cserkészcsapathoz, amelyben közel 2000 cserkész és 200 felnőtt vezető rendszeres tevékenységet folytat. Ezen kívül eljutottak minden magyar cserkészszövetséghez, szerte a széttépett Hazánkban, a Magyar Cserkészszövetségek Fórumán: KMCSSZ (Külföldi Magyar Cserkészszövetség), MCSSZ (Magyar Cserkészszövetség), MCSLSZ (Magyar Cserkészlány Szövetség), SZMCS (Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség), KáMCSSZ (Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség), Horvátországi Zrínyi Miklós Cserkészcsapat, MMCSSZ (Moldvai Magyar Csángó Szövetség), MVSZ (Magyarok Világszövetsége). Csak nagyban említettem meg néhány jelentősebb szövetséget, de ezen kívül még szerte eljutottak a kiadványaink magán érdeklődőkhöz, ismerősökhöz – Svédországba is például. Mindenütt nagy lelkesedéssel tanítják az ősi írásunkat Zomoráné Cseh Márta tankönyvei alapján.

Rácz Csilla örsvezető, a 44. Dzsida Jenő Cserkészcsapatból, Szatmárnémetiből:

Szerintem az Országos Rovásírás Verseny a Romániai Magyar Cserkészszövetség legjobb rendezvénye. Ez az a hely, ahol a fiatal és az idősebb korosztály találkozik. Véleményem szerint, minden csapatnak ez az év egyik fénypontja, amikor elindul kicsit izgulva a versenyre. A verseny mellett a feltöltődésé, ismerkedésé, szórakozásé a főszerep. Nekem nagyon nagy élmény volt a rovásírásverseny. Jó volt látni, hogy milyen sok csapat van, és hogy nekik is megvannak a saját szokásaik. Akkor nagyon élveztem a sok játékot, éneket, este a táncházat. A kézműves foglalkozások során én készítettem emlékeket első versenyemről. Egy másik évben izgalmas volt a „kuruc-labanc háború", amikor egy erdőben oly sok cserkész együtt játszhatott. Első versenyem után megfogadtam, hogy ezután egyiket sem hagyom ki. Azóta a versenyeken való részvétellel, sok emlékkel, tapasztalattal, és ami a legfontosabb: baráttal gazdagodtam. Emellett persze maga a verseny miatt, a rovás nem merül feledésbe. Sok cserkész ezt gyakorolja előtte hetekig, hónapokig, otthon, iskolában és ahol időt tud rá szakítani. Így történt velem is, az iskolában gyakorolva, az osztálytársaim kíváncsian nézték a jeleket, melyeket papírra írtam, majd ők is elkérték az ábécét és megtanulták. Ez a verseny nemcsak közvetlenül a cserkészetre hat, hanem a környezetükre is. Használjuk és terjesszük őseink e csodálatos írását levelezésben, emlékkönyvben, kicsengetési kártyákon. Így hozzájárulhatunk az elterjesztéséhez.

Farkas Aladár cserkészvezető, 100. Zimmethausen Antal cserkészcsapat, Borszék:

Számomra a rovásírás azért fontos, mert őseink írásmódja, amit mindenkinek ismernie kell, aki tudatosan székely-magyarnak vallja magát, hiszen része a magyar kultúrának. A magyarságtudat nevelésének is fontos eszköze, amit már kisiskolás korban el kell kezdeni. Azért, hogy ne legyen öncélú ez a tevékenység, fontos volt az a kezdeményezés, amit Zomora Márta tíz évvel ezelőtt elkezdett Désen: összegyűjteni az egész országból mindazokat, akik rovásírással foglalkoznak, egy közös megmérettetésre. Ezt a rendezvényt mentette át a szamosújvári csapat Kasza Tamás vezetésével és hatalmas rendezvénnyé fejlesztett az évek során, azóta is megszakítás nélkül. Mi, borszékiek a második kiadástól kezdve rendszeresen részt veszünk ezen a seregszemlén. Egy ilyen méretű rendezvény többsége diák – mind a szervezők, mind a résztvevők. Mégis meg lehet szervezni sok lelkes és kreatív önkéntessel közösen, jól megalapozott stratégia alapján, komoly munkával és sokéves cserkésznevelői tapasztalattal a hátunk mögött.

A szamosújvári országos verseny előzeteseképpen, már Gyergyószentmiklóson is tartanak körzeti rovásversenyt, Vadász Szatmári István szervezésében. Csíkszereda Polgármesteri Hivatala és az RMDSZ szervezett versenyt a csíki medence iskoláinak, valamint Székelyudvarhelyen is rendszeresen szervez előzetes versenyt Dr. Mózes Gyula és felesége.

AZ ORSZÁGOS ROVÁSÍRÁSVERSENYEN RÉSZTVEVŐ CSAPATOK, SZERVEZETEK 1999–2011 KÖZÖTT

(Több mint 2000 résztvevő. Ha pedig az előzeteseken résztvevő versenyzőket is beleszámítjuk, akkor megsokszorozódik azoknak a diákoknak a száma, akik az ősi írásunkat művelik Erdélyszerte.)

1. 002. sz. Budvár cscs. – Székelyudvarhely
2. 003. sz. Apáczai Csere János cscs. – Kolozsvár
3. 006. sz. Tarisznyás Márton cscs. – Gyergyószentmiklós
4. 007. sz. Brassai Sámuel cscs. – Kolozsvár
5. 008. sz. Z. Sebess József cscs. – Székelyudvarhely
6. 009. sz. Köllő Miklós cscs. - Gyergyócsomafalva
7. 015. sz. Gr. Teleki Sándor cscs. – Nagybánya
8. 016. sz. Báthory István cscs. – Szilágysomlyó
9. 017. sz. Assisi Sz. Ferenc cscs. – Dés
10. 019. sz. I. Rákoczi György cscs. – Szászrégen
11. 020. sz. Lovag Takó János cscs.
12. 021. sz. Gr. Petki Dávid cscs. – Marosszentgyörgy
13. 022. sz. Szent Imre cscs. – Zetelaka
14. 025. sz. Báthory István cscs. – Kolozsvár
15. 029. sz. Hunyadi Mátyás cscs. – Kolozsvár
16. 030. sz. Teleki Sámuel cscs. – Marosvásárhely

17. 031. sz. Kós Károly cscs. – Máréfalva
18. 034. sz. Gábor Áron cscs. – Kézdivásárhely
19. 037. sz. Koós Ferenc cscs. – Szászrégen
20. 041. sz. Sövér Elek cscs. – Gyergyóújfalu
21. 043. sz. Bocskai István cscs. – Csíkszereda
22. 044. sz. Dsida Jenő cscs. – Szatmárnémeti
23. 046. sz. Gyulaffy László cscs. – Szilágycseh
24. 049. sz. Reményik Sándor cscs. – Kolozsvár
25. 051. sz. Czetz János cscs. – Szamosújvár
26. 055. sz. Kőműves Kelemen cscs. – Déva
27. 058. sz. Marton Áron cscs. – Gyergyoújfalu
28. 059. sz. Zajzoni Rab István cscs. – Szecsele/Négyfalu
29. 081. sz. Makkai Sándor cscs. – Kolozsvár
30. 084. sz. Fábián Béla cscs. – Zilah
31. 085. sz. Apor Vilmos cscs. – Segesvár
32. 088. sz. Szent László cscs. – Nagyvárad
33. 094. sz. I. Rákóczi György cscs. – Nagyvárad
34. 096. sz. Pongrácz István – Gyulafehérvár
35. 100. sz. Zimmethausen Antal cscs. – Borszék
36. 104. sz. Ady Endre cscs. – Csíkszereda
37. 106. sz. Gr. Majláth Gusztáv Károly cscs. – Csíkszentmiklós
38. 108. sz. Bene László – Parajd
39. 115. sz. Bölöni Farkas Sándor cscs. – Sepsiszentgyörgy
40. 116. sz. Misztóthfalusi Kis Miklós cscs. – Bálványosváralja
41. 117. sz. Dónát cscs. – Kolozsvár
42. 121. sz. Bethlen Gábor cscs. – Nagyenyed
43. 122. sz. Jósika Miklós cscs. – Torda
44. 123. sz. Kunkocsárd cscs. – Ozsdola
45. 125. sz. Xántus Keresztes cscs. – Csíkmenaság
46. 126. sz. Kájoni János cscs. – Csíkszereda
47. 127. sz. Bosco Szent János cscs. – Marosvásárhely
48. 130. sz. Gálfi János cscs. – Székelykocsárd
49. 131. sz. Petőfi Sándor cscs. – Béta-Dobó-Vágás
50. 134. sz. Kelemen Didák cscs. – Kézdialmás
51. 135. sz. Báró Bánffy Dániel cscs. – Magyarlapád
52. 466. sz. Magyar Tenger cscs. – Siófok
53. Kiskolcsi Reformárus Parókia ifjai
54. Báthory István Líceum – Kolozsvár
55. 1. sz. Általános Iskola – Dés
56. Andrei Mureşanu Főgimnázium – Dés

57. Vajdaszentiványi Általános Iskola
58. Garabonciás Egyesület – Marosvásárhely
59. Gaál Tamás Általános Iskola – Borzont
60. Zimmethausen Iskolaközpont, Borszék
61. Nagy István Művészeti Líceum – Csíkszereda
62. Sepsiszentgyörgyi Református Kollégium
63. Benedek Elek Pedagógiai Líceum – Székelyudvarhely
64. Tamási Áron Gimnázium – Székelyudvarhely
65. Gyergyószentmiklós
66. Szent György Gimnázium – Marosszentgyörgy
67. Petőfi Sándor Általános Iskola – Oroszhegy
68. Romul Ladea Művészeti Líceum – Kolozsvár
69. Református Kollégium – Kolozsvár

RENDEZVÉNYEINK

A Csodaszarvas nyomában – Országos Rovásírásverseny, Szamosújvár

Versenyünknek az a célja, hogy megvalósítása által széles körben ismertessük és népszerűsítsük ősi magyar rovásírásunkat, valamint a versenyre bejelentkezett résztvevők felmérjék tudásukat, ismereteiket. A versenyen szeretnénk alkalmat adni Erdély legjobb rovásíróinak és rovóinak a megmérettetésre, a nemzeti és Kárpát-medencei szintű versenyek résztvevőinek a kiválasztatására. Fontosnak tartjuk és úgy tekintjük, hogy gyarapítanunk kell magyarságtudatunkat ezen ősi kincs megismerésével is, mely hozzásegít nemzeti műveltségünk emeléséhez, valamint a rovásírás gyakorlati alkalmazásához és ennek ismertetéséhez széles körben is.

A délutáni programokon elhangzó, szakemberek által tartott előadások egyrészt ősi írásbeliségünket népszerűsítik, másrészt bővítik ismereteinket, és alkalmat nyújtanak a felmerülő kérdések megválaszolására. Ősmagyarságunk életmódjának, illetve népi mesterségeink megismerésére és ápolására szolgálnak a kézműves tevékenységek és regös foglalkozások. Főszervező: Tasnádi Márton.

A rovásírás vonzásában – Ismeretterjesztő Konferencia, Szamosújvár

Céljaink közé tartozik: szaktekintélyek előadásai által megismerni mélyrehatóbban a rovásírást és a hozzá tartozó elméleteket, emlékeket, növelni a rovásírás oktatásával foglalkozók számát, kibővíteni az országos rovásírásverseny bíráló bizottságát, bevezetni a rovásírást választható tantárgyként a közoktatásba, kialakítani egy rovásírással foglalkozó közösséget.

Kínálatunk: szakemberek bevonásával tartott előadások; gyakorlati oktatás módszereinek bemutatása, tapasztalatcsere; kerekasztal-megbeszélések, szakmai viták; könyvbemutató, tanulmány-bemutató. Meghívottaink neves előadók határon innen és túlról, akik az elmúlt évben kiadott munkáikat, könyveiket, kutatásaikat mutatják be. Főszervező: Barabási Enikő.

Erdélyi Rovásíró Tábor

Célunk az Erdélyben fennmaradt rovásemlékek felkeresése és felkutatása, valamint ezzel egyidejűleg a rovásírás mélyrehatóbb elsajátítása, mely elősegíti az identitástudatunk erősítését, mindezt a népi kultúra, néprajz ősi kincsvilágába ágyazva.

A tábor helyszíne minden évben változik, felkeresve valamennyi rovásemléket őrző települést. Programjaiban a feltáró kirándulások, vetélkedők, vetítések és szakmai felkészítés mellett előadások, neves személyiségekkel való találkozások, kézműves foglalkozások és sok meglepetés szerepel. Részt vehetnek elsősorban a rovásversenyek győztesei, valamint a tábori létszám függvényében a rovásírás után érdeklődő fiatalok. Főszervező: Solti Imre.

HOZZÁSZÓLÁSOK

Riesner Ágoston tájékoztatja a részvevőket, hogy a honlapján – www.altay.club.hu – megtalálhatók Forrai Sándor írásai. Az elemi iskola első osztályában, 1942-ben tanulta a rovást, Újvidéken. A rovásnak van agyjavító tevékenysége, javítja a bal kéz ügyességét. Elengedhetetlen a magyar nyelv- és irodalomtanárok rovásismereteinek megkövetelése.

Király Roland felajánlja vállalkozása – amely Erdélyben is terjeszkedik – segítségét a könyvek eljuttatásában a Kárpát-hazában a magyar családokhoz, nem hagyományos kereskedelmi rendszerben. A rovásversenyek támogatásában a díjazáshoz termékeikkel szeretnének hozzájárulni 50–100 ezer forint értékben. A könyvek tekintetében, a rovással kapcsolatos könyvek szakmai megítélésére a Hírös Rovókör-t (Csernus Lajost) kéri fel, aki vállalkozik a feladatra. Kéri, hogy a későbbiekben megjelenő könyvekből egy példányt juttassanak el a rovókör címére, azok megismerése céljából. Csak az egységesítésre törekvő szerzők könyveit támogatják.

Tisza András elmondja, hogy többféle ábécét használtak az eddigiekben az oktatáshoz, tapasztalatai szerint a Forrai Sándor által összeállított betűsor a legjobban érthető, ezért javasolja tanításra. Az írás iránya lelkiséget is tükröz, a jobbról-balra való mozdulat és írás a befogadás iránya. A balról-jobbra történő írás ellenkező, elhárító, támadó lelkiállapotot tükröz.

Bognár Ágnes nyelvtanár is a jobbról-balra történő írást támogatja. A kétféle **K** használatára vonatkozóan érvek és ellenérvek sorolhatók fel. A régi írások tanulmányozásához szükséges a kétféle **K** ismerete, ezért tanítani kell.

Sólyom Ferenc ismerteti, hogy *Az élő rovás* című könyv második kiadásában van benne a teljes tanulmánya, amit az előadásában próbált megvilágítani. Forrai Sándor által 1995-ben összeállított betűsorban sincs jó helyen az **Ö** és **Ü** jel. Az egységesítés szükségességéről szóló 1917-es írásból idéz. Napjainkban már tényként kezeljük a felcserélt állapotot, mint ősigazságot. Vissza kellene vezetni az **Ö**–**Ü** jeleket az ősképhez. Az Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztályának ábécéjében már a sugaras kör jel **Ö**-ként szerepel, a *z-cikkcakk* pedig **Ü**-ként, úgy ahogy az ősállapot van. Idegen jelek ellen van, de a betűit megszerkesztette.

Zomora Jenő szívesen ír rövidítéssel, szükségesnek tartja az **aK**–**eK** használatát. Nem tartja fontosnak a szó elején a magánhangzót jelölni, csak akkor, ha az írásképnek több olvasata van. Hasonlóképpen, a szókezdő **H** kiírásával is ez a javasolt eljárás. A rovásnak rövidnek, tömörnek és művészinek kell lennie. Az **Ö** és **Ü** tekintetében a kiejtésen múlik a tájszó, feleslegesnek tartja a kiejtés jelölést, mert mindenki úgyis tájszólása függvényében ejti ki. Az **Ü** „ül” vagy „üt a villám” értelmezéssel elfogadható, nem kell változtatni. Az **Ö** és **Ő** jelei egymásból következnek, ezért jók.

Zomoráné Cseh Márta az **Ö** jel-változatait, Sólyom Ferenc ötletét kiegészítve jeleníti meg a könyvében. Elmondása szerint, nem ragadhatunk ki jeleket önállóan, mert minden mindennel összefügg, ezért az **Ö** négylábas jele az örvénylés jelképéből alakult ki, a közepén pedig űr van. Hasonlóan a malomkő közepéhez, ahol szintén lyuk van. Egyik rovásemlékben így, a másikban úgy hiteles – hol **Ö**, hol **Ü**. A betűk alakja segít a kor meghatározásában is. Értelmetlen lenne eltérni a Forrai-féle betűsortól a két jel tekintetében.

Csatlós Csaba az előző hozzászóláshoz mondja, hogy van olyan településünk, hogy Öskü (Üskü). Egyik helyen *ü-znek*, másikon *ö-znek*, legfeljebb jobban értjük. Sőt, az Öskü szó szinte minden más magánhangzóval is közel marad önmagához mint fogalomhoz. Pl. őskő, eskü és usku. Így már egységes fogalomhalmaz. Más szavaink is jól mutatják ugyanezt. Pl. Piski és Püski, Pes(t) és Pozs(ony). Az itt is zajló „hangok és jeleik" egyeztetésben sok-sok éve nem tudtak és nem tudunk dűlőre jutni. Ez így van jól, mert nem is lehet. A hangok is hordozzák a nyelv szervességét, s ez, mint összefüggő rendszer, térben, időben, személyekben, gondolatokban élve működik. Nem szolgálja a kedvünkért a jelekhez való rögzítést, röghöz kötést. Hiábavaló igyekezet. Ezért is kell összefüggő halmazként kezelni a rovásjeleket, nem önálló egységekként. A betűírás, számírás, pont-vesszőcske-írás egyaránt része a rovásnak. Ez utóbbival az arab számok helye kitölthető rovásjelekkel – gépi és kézi használatban is.

Tisza András szerint technikailag megoldható a szabványosítás után a javasolt rendszer, ha az Unicode–rendszerbe nem illeszthető be, akkor is.

Deák Dezső szerint a nikolsburgi ábécé pontosan megmutatja, hogy az **aK** és **eK** jelünk szótagjel. Az egyetemes írástörténeti fejlődést és az írástörténeti törvényeket figyelembe véve a helyzet megítélése szerint a következő: Bármilyen meglepő, a **K** hangunkra nincsen jelünk! Az **aK** és **eK** jelek szótagjelek, melyek az írásfejlődés egy korábbi szintjét rögzítik, amikor a szójelekből a pontosabb írás érdekében szótagjeleket alkottak. Így történt ez a székely-magyar írás esetében is. Kialakult a szójelekből az **aK** és **eK** szótagjel, a mély és a magas hangrenddel. A **K** hangunkra tehát nincsen hang-/betűjelünk, még a mai napig sem – rovásírásunk még napjainkban sem jutott el a **K** hang jelöléséig –, ezért a szótagjeleinket a szavak hangrendjének megfelelően kell használnunk. Ezért azt kell mondanunk, hogy nem megalapozott érv a két **K** keverése, felcserélése, valamint csak az egyik **K** kizárólagos használata viszonylatában az a kijelentés, hogy kb. 1000 évvel ezelőtti emlékeinkben is keverték a két **K** jelet.

Lakatos Aliz véleménye szerint, a **DZ** és **DZS** kérdését el kell választani az **X**-től és **Y**-tól. A **DZ**-nek van zöngétlen párja, a **C**, a **DZS** párja a **CS**. Teljes hasonuláskor is van **DZ**-s kiejtés, ezért nincs szükség a hang külön jelölésére. Az **Y** hol **I**, hol **J**, az **X** pedig **KSZ**. A zárt **E** használata nyelvjárásonként eltér, jelölése nem ad semmi többletet, csak a beszéd hallása, és csak szóban érvényesül.

Sipos László *mondanivalójának közlését utólag írásban letiltotta.*

Szilágyi László az előadások alapján néhány alapelvet fogalmaz meg a döntéshez. A magyar nyelv szervességéből adódik, hogy amit gondolunk, mondunk és írunk, az összhangban van. A másik: nincs egy fán két egyforma levél, de attól még egy fához tartoznak. Az elefántot nem lehet egyben megenni, azt fel kell darabolni. A vita helyett a munka alkalmas eszköz a gondok megoldására. Ha közeledünk a megoldáshoz, akkor Istenhez közelítünk, ellenkező esetben távolodunk. Székely mondás: *„ha nagy bajban vagy, bízzál valamit az Úristenre is”*.

Riesner Izabella javasolja, hogy a latin-betűs ABC rendjében legyen a betűrend. Mint tanult gyorsíró, szorgalmazza a rövidítéses írást.

ÍRÁSBAN IS LEADOTT HOZZÁSZÓLÁSOK

Pál Mária: Hozzászólás az Ë hang jelöléséhez

Hozzászólásommal támogatni szeretném Vér Sándor szegedi rovó egyesületi társam azon javaslatát, hogy az Unicode-szabványtervezetben cseréljük ki az Ë íves „hal-formájú” jelét a Bél Mátyás által írt Ö hangot jelölő rovásformára.

Több okból is jónak tartom ezt a kezdeményezést. Az íves jel a H hangot jelöli. Pusztán mert egy a Forrai-ábécében feltüntetett jel kimaradna az Unicode-betűkészletéből – mivel a H hang jele a tervezetben a szögletes „hajfonat” jel –, még nem indok arra, hogy más hang jelölésére használjuk fel. Ezt a – szerintem – öncélú jelölést váltaná fel a Vér Sándor által javasolt jel. Bél Mátyás Ö jele alakilag szépen illeszkedik az E és É jelek közé. Egységes hármasságot alkotna így hangtanilag is, formailag is a három rokon hang: E, Ë, É. Igaz, így megbomlana a magánhangzó-párok (rövid-hosszú) rendszere, mely a latin-betűs magyar ábécé és a Forrai-betűsor alapvető és közös jellegzetessége. (Zárójelben kérdezem: talán ez volt az egyik fő oka annak, hogy az egységesített latin-betűs magyar ábécé megalkotásakor sem kapott önálló jelet az Ë hang – s szorult ki ezzel a betűkészletből –, pedig akkoriban még sokkal többen beszélték, mint manapság?)

Nyelvünk mára *e-zővé* vált. Önmagában is árulkodó a következő megállítás: jelenleg legmegterheltebb hangunk az E (egy mondaton belül belül 12 hangból 9). A megterheltség a hangok szavakban való előfordulási arányát jelenti. Ahhoz, hogy megértsük, mi vezetett a mai nyelvállapothoz – úgy vélem –, érdemes legalább vázlatosan bemutatni azokat a hangtani jelenségeket és folyamatokat, melyekből zárt E hangunk vesztesen került ki.

Három olyan folyamatot említenék, melyek hatására nagy területeken, nagy arányokban szorult vissza az Ë hang:

Ë → E	Ë → Ö	Ë → É
nyíltabbá válás	*kerekedés (labializáció)*	*nyúlás*

Hátrányos volt az Ë számára az is, hogy a nagyjából a XVII. század első felére kikopott a nyelvhasználatból a nyílt E hosszú párja az Ē. Ezzel az É hang, mely hangtanilag az Ë hosszú párja, az

E-nek is párja lett. Így létrejött hangtani rendszerünk egyik „furcsa” párja (**E**–**É**), mely hangok között nemcsak mennyiségi, hanem minőségi különbség is van. (Elég kiejteni azokat, máris érzékeljük a különbséget.)

Ë – É Ë – É

E – Ē E [Ē]

Szemben a „vetélytárs” **E** hanggal, a „zárt e”-nek (Ë) sohasem volt önálló betűjele (az ismert Ë jel nem betűjel, hanem „hangjel”, azaz fonetikai lejegyzésekben használatos jel, röviden fonetikai jel). Egyetlen számottevő kísérlet történt az Ë önálló jelezésére: a XV. században a mellékjeles (más néven huszita) helyesírású kódexekben, az „egy hang – egy jel” elvét követve minden magánhangzót igyekeztek megkülönböztetni egymástól. Így például a zárt **E** jele: Ė volt. Ez a fajta helyesírás azonban a későbbiekben nem talált követőkre. A hosszú magánhangzókat a nyomtatványok megjelenéséig betűkettőzéssel jelölték, például: **EE**. Az ékezetes írásmódot a nyomtatványok hozták gyakorlatba. Bár mindkét hangunk (**E** és Ë) az ősiségtől létezett nyelvünkben, közös betűjelként az **E**-t alkalmazták.

Az Ö hang kialakulásában – mely későbbi fejlemény – szintén nagy szerepet játszott a zárt Ë hang. Mondhatni egyik „szülője” volt (amint a fenti ábrán is látható). Az Ö hang színesítette nyelvünket, és ha a nyelvi norma a hódoltsági *ö-zés* hatására jött volna létre, ma nem „mekegnénk”. Azonban nem így történt. Az egységesített nyelvi norma a tiszai, tiszamelléki *e-ző* nyelvjárást emelte általánossá, háttérbe szorítva az *ë-zést*, *í-zést*, *ö-zést*, *a-zást* (a rövid vagy palóc Ă helyzete sokkal reménytelenebb, mint a zárt Ë hangé, sajnos csak idő kérdése, hogy nyelvünkből eltűnjön).

Ezzel a vázlatszerű bemutatással remélem sikerült bizonyítanom, hogy az Ë és Ö hangnak nagyon is köze van egymáshoz. Tehát helyénvaló az a javaslat, mely egy rovásemlékben fellelt Ö jelet „kölcsönözne” az Ë hang jelölésére az unicode szabványtervezet jelkészletében. Jómagam az egységesített betűsorba is beemelném, bár tudom, ezzel heves ellenkezést váltok ki a rovók körében.

Horváth Ákos: Egy rovó nagyapó meglátásai

Arra a régi igazságra már többször rájöttem magam is, hogy az életben a legtartósabb állapot az ideiglenes. Magyarán: ember által tökéleteset alkotni nem lehet, minden mindig változik. A kérdés csak az, mennyi ideig marad meg valami. Néhány tízezer évig működtek a képírási jelek. Aztán szétváltak. Kínában fogalomírás lett. Mindenki egyképpen érti, de másként ejti. A másik ágon a képi jelekből hangírás lett, előbb magánhangzó nélkül. És felgyorsult a változás, a „magánhangzógyártás”. Napjainkra Magyar Adorján 35, Forrai Sándor 38 elemű sorozatot tett le az asztalra és bevezetett régi/új jeleket is. Minden latin-betűs magánhangzónak megvan a rótt párja, de mert a tájszólási latin jel nincs a felfogás szerint, ezek jelei nem hiányoznak. Így más, a magyar hagyományt őrző felfogás szerint mégsem teljes, nem tökéletes a rendszere. A jel nélküli tájszólási hangok, a tájszólás és az általa hordozott őstudás így gyorsan elvész. A 14 darabon felüli további, legalább 7 vagy 14 darab jel megalkotása és szabványosítása elengedhetetlen. Sőt, mellékhatásként néhány

ismert jel kikerült a rendből – és sajnos ezzel a hagyományápoló köztudatból is. Vitatható minden rendszer, de megnyugtatásul többször bebizonyosodott, egyik emberi rend sem örök életű, tehát nem sok értelme van a nagy vitának.

Minden jelnek van természetes szellemi eredetű, és az írás eszközétől, tehát az anyagtól függő természetes formája. A jel szellemi alapon lehet egyenes (**SZ** – szár) és íves (**H** – holdsarló). A nyomot hagyó eszköz anyagi megjelenése kettős: a rovó jellegű eszköz (bicska, véső, stb.) és író jellegű (toll, ecset, stb.). Nem egyenértékű a két lehetőség, mert természetesen, róni az egyenes jeleket könnyebb, írni az íveseket sem nehezebb. A szabványosítási javaslatom, hogy a szellemi természeténél fogva íves jeleket ívesként kell alapértelmezni (**H**, **LY**, stb.) és szabványosítani, továbbá ezek mellé könnyen róható egyenes változatot is szerkeszteni.

A rovásírás újraéledésének egyik lényege az ősi jelek, a szöveg írásképének életben tartása. Bármi idegenség ide történő becsempészése a rendszer halálát jeleni. Ahogy a ma beszélt, írt nyelvünk is gyorsuló ütemben romlik. Ne fertőzzük önként a bacilus beemelésével! Vélhetően nem azért kell az ősi rovás, hogy a világ népei a saját nyelvüket ezzel a jellel írják le. Aki viszont magyarul ír idegen szót, annak nincs idegen jel. Ahogy kiejti, úgy is írja. Az öregeink nem jöttek zavarba, X betű nélkül is leírták, hogy *igyekszik*. Ezt javasolom a *takszi* esetében is, de inkább a *bérgépkocsi* szó használatát, méginkább: a szóösszetétel helyett, tanuljuk meg ismét a szóképzés gyakorlatát. Tudom, ez a gondolat szembe megy a fennhangon reklámozott egységes földrész, egységes emberiség gondolatával, de talán nem nekünk, a mag, a törvény, a tudás népének kéne feladni elsőként a nemzettudatot. Még akkor sem, ha a már nagyon rátelepedett héjnak ez az elvárása, követelése.

Kis szakköröm van: az unokáim. Őket gyarapítom a nyugdíjba mentelem óta folyamatosan gyűjtögetett tudásommal. A ’70-es években a kommunista határzáron egy jó kitekintő nyílás volt az eszperantista mozgalom világméretű levelezési lehetősége. Akkor járta egy vicc: *„Hová utazol? Eszperantó kongresszusra. Hiszen nem is tudod a nyelvet. Sebaj, mire odaér a vonat, megtanulom.”* Nos, ilyen gyorstalpaló módon nem szabad rovást tanítani. A jelek ugyan megtanulhatók, de annak szellemiségének ismerete nélkül semmit nem ér.

Friedrich Klára nagyon okos rendszert állított össze az *Új Rovásírás* című, 2006-os tankönyvében. Az egyszerű függőleges vonalra építve mutatja meg a többi jelet is. A gyakorló olvasmányok sok magyarság-ismeretet hordoznak (Kárpáti helynevek, stb.). Nagyon jó a számtan rész. Nem csak a jelek leírása, valóban szám-tan. Külön történelmi lecke a gyerek számára is írt Attila-színdarab. Amit kicsit rossz szájízzel olvastam, az a bevezető egy mondata: *„A rovásírás ésszerű, egyszerű, 5–6 szakköri foglalkozás alatt megtanulható.”* Mint a fenti eszperantó reklám. Tudom, a rovásírás tanfolyamon a rovással kell foglalkozni, különben a sandák még ezt a kis lehetőséget is szétverik. És a máshol elérhető néptánc-, népművész-, baranta-, stb. foglalkozásoknak is ez az egyoldalúság a fő korlátja.

Ezért jobb a Nagyapó kör, a családi minta, mert a család a minden magasabb szerveződésnek az alapja. A nevelés kis korban, nem tudati, inkább lelki ráhangolás alapján az igazán hatásos. És később is csak ez a családi nevelés lehet a váz, mert a sok bába között elvész a lényeg, a gyerek személyisége, lelkivilága.

A témához tartozóan ezt azért írom, mert hiányolom, és nem találom azt a rendszeres tudáshalmazt, amit a mai gyermekek, köztük az unokáim számára fontosnak tartok. Egyedül barkácsolok. Kevés. Mire összegyűlik minden, már régen kinövik. A régi nagycsaládban a nagyapó dolga, örömteli joga volt az unokák tanítása. Igaz könnyű volt, a nagyapja mindenre megtanította. A tanmenetem:

- A jelek formai megtanulása. Ehhez mindegyik mellé valami szöveges és képes emlékeztető elkészítése, pl: **R**, **CS**, **Z** jelek. A csoporthoz a kulcsszó a RáCSoZ. Emlékeztető képek (a hangok sorrendje egyben az elzártság növekvő fokozatai):
  RáCSoZ a ráccsal elzárt területről, a karámból nem tud kimenni a csacsi.

A képen látható *esztena* (a Csiki hegyekben nem karám – tanuljanak „új” szavakat) kapuja 1, 2 vagy 3 rúd lehet. Egy rúddal ᚱR rekesztve, két rúddal ᚲCS csukva, három rúddal ᛉZ zárva.

Vuk-betűk: **V** és két U

V – vályú

U – ugrik

Ú – út-keresés

- A tudás kitágítása.
  - Google-térkép és földgömb nézegetése
    1. Tengeri utazás Európa és Ázsia határán, a Dardanellák szorosnál.
    2. Séta a Tarim medencében, városnézés Ordoszban, túra Kína nagy folyójának, a Honag-Hó, a Sárga (netán szőke?) folyónak a partján, amelyik ezen a tájon (a Tarim medencei részen) olyan kanyargós, mint a Tisza.
    3. Szkíta–hun–magyar nyomok keresése.
       - Az Európa és Ázsia határán lévő, a nagy síkságot megosztó, uraló hegy neve nem véletlenül Ural.
       - A Tamana térkép
       - Canakkale, magyarán: CSaNaK – CSóNaK – Hajózó; szkítán: KaLe – KaNaLe – Csatorna.
    4. Mélytengeri utazás Némo kapitány hajójával a Google-térképen. Elsüllyedt hegyek, szigetek, földrészek keresése.
  - Sok vastag könyv jellemző rövid részének elmesélése.
    1. „Nem jöttünk mi sehonnan”, a jégkorszak és a Körös-menti vonalkerámiás kultúra, Tatárlaki korong
    2. A 300 éves időugratás, főleg a magyar krónikákkal (Képes Krónika, Tahiri Üngürüsz, Arvisura) igazolható részeinek földolgozása.
    3. Kolozsvári Grandpierre Emil, Badinyi Jós Ferenc és sok más írás néhány részletének olvasása. A Maghar himnusz, a hónap nevek tanulása.
    4. Ószövetségi szemelvények gyűjteménye a szövetség népének erkölcséről, viselt dolgairól, Bibliai magyar nevek keresése, stb.

Fontosnak tartom, a különböző szakosított, ezért szükségszerűen korlátozott szabadságú, tehát a szó eredeti értelme szerinti egy ügyű szakkörök eseti igénybevétele mellett, családi alapon, a rovás tanulása/ismétlése köré szervezve működni. Valami országos Nagyapó klub (legalább interneten) olyanokkal, akiknek van türelmük a zsigeri magyarság mellé tanulni, bíbelődni a saját felkészülésükkel, hogy az unokák már fiatalon elérjék a magyarságuk tudatos megélésének a szintjét. És ami még fontosabb: a hasonló szellemben nevelt unokák összeismertetése, lássák nincsenek egyedül.

A mag új népe személyesen ismerje egymást! Mint a Rákosi-időkben az új értelmiség, a Fényes Szelek nemzedéke, a Népi Kollégiumokban lett egységes, a nemzeti „múltat végkép eltörölni” akaró társadalmi réteggé.

Zomora Jenő

Deák Dezső

Szilágyi László

Horváth Ákos

Bognár Ágnes, Riesner Izabella, Katranci Mehtap és Riesner Ágoston a halasi rováspálcákkal, Kiskunhalason, a Thorma János Múzeumban

SZABVÁNYOSÍTÁS

Ebben a folyamatban résztvevő két társaság, a Rovás Alapítvány (Sípos László, Rumi Tamás) és az Everson–Szelp féle munkacsoport (Szelp Szabolcs, Joó Ádám) részéről egyenlő időkeretben ismertethették a beadványaikat. Mindkét fél arra kapott lehetőséget, hogy győzze meg a tanácskozás részvevőit arról, hogy őket érdemes támogatni.

Sípos László: *mondanivalójának közlését utólag írásban letiltotta*.

Szelp Szabolcs: Az Everson–Szelp beadvány csak a magyar rovást szeretné szabványosítani, ami viszonylag jól ismert. Nem tagadják más sztyeppei rovások létezését. E kérdésben a kutatók állásfoglalása különböző a jelek hangértékének tekintetében. A magyar rovás tekintetében sokat közeledtek az álláspontok a két fél esetében – a maguk részéről legalábbis igyekeztek. A betűazonosság és formák egységesítésében és különválasztásában még lényegesek az eltérések.

Szondi Miklós: A Rovás Alapítvány kiadványaiban rovásbetűként szerepelnek a DZ, DZS, Q, W, X, Y jelek. Gödöllőn úgy döntöttünk, hogy ezek nem betűk, hanem ligatúrák. Mi erről a felek állásfoglalása?

Sípos László: *mondanivalójának közlését utólag írásban letiltotta*.

Rumi Tamás: *mondanivalójának közlését utólag írásban letiltotta*.

Szelp Szabolcs: a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet megfelelő munkacsoportjával dolgozunk együtt. Őket műszaki szempontok vezérlik, sokéves tapasztalatokkal rendelkeznek. A bizottságtól olyan jelzés érkezett, hogy az Magyar Szabványügyi Testület által benyújtott tervezetben vannak oda nem való jelek, ligatúraszerűek. Egyes összerovásokat egyféle módon lehetne leírni, másokat külön katalógusba szeretnék elhelyezni. Ez év februárjában ment egy levél a bizottsághoz Sípos László aláírásával, melyben azt állítja, hogy a Rovás Alapítvány a magyarországi rovó társadalmat képviseli és folyamatos egyeztetésben áll azokkal.

Joó Ádám: a Rovás Alapítvány tevékenységében összefolyik többféle tevékenység, ami nem összetartozó, az általuk használt jelrendszert, mint szabványtervezetet kommunikálják.

Tisza András: műszaki szempontból mindkét tervezet alkalmas a számítógépen való működtetésre. Valakinek vissza kell lépnie. Még marad a félelem, hogy bárki újabb változattal jön.

AZ ÉRTEKEZLET HATÁROZATHOZATALA

Az elhangzott előadásokat és hozzászólásokat követően ezen kérdések tétettek föl határozati javaslatok meghozatala céljából:

1. A régen elfelejtett „róni” ige használatára alapozhatjuk ősi írástevékenységünk elnevezését. Rojjunk vagy rovásírjunk?
2. Minél ősibb egy írás, annál inkább igaz rá, hogy az iránya jobbról balra tartó. Ennek ismeretében mindig hangsúlyozzuk, hogy a mi rovásunk elsődleges iránya jobbról balra tartó?
3. A legtovább székely földön fönnmaradt írásunkat székely-magyarnak mondani tévútra visz, hiszen ezzel azt sugalljuk, mintha a székely nem is magyar lenne. Elfogadható összefoglaló névként a magyar rovás?
4. Az idegenben föllelt rovásemlékeink neveit magyar fordításban adjuk meg (pl. a Nikolsburgban megtalált ábécét miklósvárinak mondva) vagy az idegen név megtartása esetén, úgy mint pl. Nikolsburgban megtalált ábécénk vagy a Bolognában megtalált botnaptárunk másolata. Melyiket ajánljuk használatba?
5. Elfogadják-e a jelenlévők Tisza András javaslatát, miszerint a latin-betűs ábécé sorrendjét követő rovás-betűs ábécé helyett a rovás-betűsor kifejezést használjuk?
6. A latin betűkészletből származó DZ, DZS, Q, W, X, Y jelek nem felelnek meg a magyar ábécé „egy hang–egy jel” alapelvének, azok eddig sem voltak részei az eddig ismert ábécéknek. Részei a magyar rovás-betűsornak?
7. Elfogadjuk-e Vér Sándor javaslatát, hogy a zárt **E** jelének ne a jelenleg javasolt (íves **H** jel) legyen használatba hozva, hanem a Bél Mátyás-féle **Ö** jel?
8. Egyertértenek-e az értekezlet résztvevői, hogy a felolvasott állásfoglalást küldjük el Magyarország kormányának, annak reményében, hogy nevesítve legyen a magyar rovás a most készülő Nemzeti Alaptantervben?
9. Az Unicode-hoz benyújtott, az értekezleten részletesen megtárgyalt szabványosító beadványok közül melyiket támogassuk? A Dr. Hosszú Gábor által beadottat vagy Michael Everson–Szelp Szabolcs által beadottat?

Idő hiányában nem került megtárgyalásra, ezért nem határoztunk a rövidítés, az összerovások szabályai közül azokról, hogy kiírjuk-e a szó elején lévő magas magánhangzókat; hogy rováskor elhagyjuk-e a szó elején lévő **H** betűt, s aztán Csatlós Csaba pontosítása azon esetekben mikor magánhangzót, illetve mássalhangzót hagyunk ki. Arról sem történt állásfoglalás, hogy az **aK**-ot betűként vagy szótagjelként kezeljük-e.

HATÁROZATOK

1. Ősi írástevékenységünk megnevezésére a *róni* igét használjuk, mely így hangzik: én *rovok*, te *rósz*, ő *ró*, mi *rovunk*, ti *rótok*, ők *rónak*.
2. Rovásunknak elsődleges iránya *jobbról balra* tartó.
3. Ősi írásunk neve: *magyar rovás*.

4. Az idegenben föllelt vagy őrzött rovásemlékeink megnevezéséhez mindig tegyük hozzá a *magyar rovásemlék* kifejezést, mint pl. *Nikolsburgi magyar rovásemlék* vagy *Bolognai magyar rovásemlék*.
5. Rovás-ábécé helyett a *rovás-betűsor* elnevezést használjuk.
6. A magyar rovás-betűsortól *idegen jelek*, mint a DZ, DZS, Q, W, X, Y *nem részei a magyar rovás-betűsornak*, mely a *Forrai Sándor által összeállított betűkből áll*.
7. Zárt ***E*** jeleként a Bél Mátyás-féle ***Ö*** jelet javasoljuk használni a jelenlegi íves ***H*** helyett.
8. A résztvevők állásfoglalást fogalmaztak meg Magyarország Kormányának, melyben kérik, hogy a magyar rovás legyen része a Nemzeti Alaptantervnek.
9. Ősi írásunk Egyetemes Betűkészletbeli kódolására (Unicode) az ISO/IEC JTC1/SC2 Nemzetközi Műszaki Bizottsághoz *beadott szabványosító beadványok közül* a Dr. Hosszú Gábor által benyújtottat, valamint *a Michael Everson–Szelp Szabolcs szerzőpáros által benyújtottat* tárgyalta meg az értekezlet, és az utóbbit *biztosította támogatásáról*.

Madaras László felvétele

Patassy Sándor felvétele

Madaras László felvétele

Hajdú Erika felvétele

Deák Dezső felvétele

Nagy Márta felvétele

Patassy Sándor felvétele

Patassy Sándor felvétele

Patassy Sándor felvétele

Hajdú Erika felvétele

Madaras László felvétele

Nagy Márta felvétele

Madaras László felvétele

Madaras László felvétele

Madaras László felvétele

Madaras László felvétele

Madaras László felvétele

Madaras László felvétele

Madaras László felvétele

ÁLLÁSFOGLALÁS ÉS VÁLASZ A NAT ÜGYÉBEN

Magyarország Kormányának
Miniszterelnökség
1357 Budapest, Pf. 6.

ÁLLÁSFOGLALÁS

Ősi írásunk a rovás, az elmúlt években végre közelébe került annak, hogy intézményesen is tanít-hassuk azt a jövő nemzedékének. Ezt az igyekezetet azonban eddig nehezítették a szakmán belüli nézeteltérések.

Ennek kiküszöbölése érdekében széles körben meghirdettük az „Egységes rovás" értekezletünket Soltra 2012 Szelek hava 21-22-re. A nyilvános meghirdetésre hetvenen jelentkeztek, az anyaországon kívül jöttek Erdélyből, Felvidékről, Muraközből és még Németországból, Ausztriából és Törökországból is. A két napon 23 előadás hangzott el, s utána lehetőség volt a hozzászólásokra, s a közmegegyezésre.

A közmegegyezés azon a szakmai alapon nyugszik, amit Forrai Sándor foglalt össze legteljesebben, az évezredes hagyományra építve. Erre épülve fogalmazott meg az értekezlet ajánlásokat a rovás-jelkészletünk használatára.

Kérjük Magyarország Kormányát, hogy a Nemzeti alaptanterv Hon- és népismeret fejezetének 2.3. „A hétköznapok rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)" pontjában a zárójelben lévő felsorolásokat szíveskedjen kiegészíteni a „rovás" szóval. Ugyanis őseink hétköznapjaihoz tartozott ez a tudás. Ez a következő kifejezésekben is megőrződött: számadó és számvevő juhászok, megrovásban részesül valaki, rovatot ír vagy éppen kiróják az adót, mi meg lerójuk azt és még számtalan formában marad fenn. S még ma is általánosan használjuk a „valakinek sok van a rovásán" mondást is.

Kérjük továbbá, hogy a 3.1. „Az ősi kultúra hagyatéka" pontban mindenkor beleértessék rovásunk jelkészletének ismertetése, rovásemlékeinkkel egyetemben.

Bízunk benne, hogy ennek szellemében készíti majd el a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Oktatásért Felelős Államtitkársága a kerettantervet, amibe már részletesen bekerülhet népünk írástudásának elemei, hogy az így is elérhetővé váljon az érdeklődő ifjúság számára.

Solt, 2012 április 22.

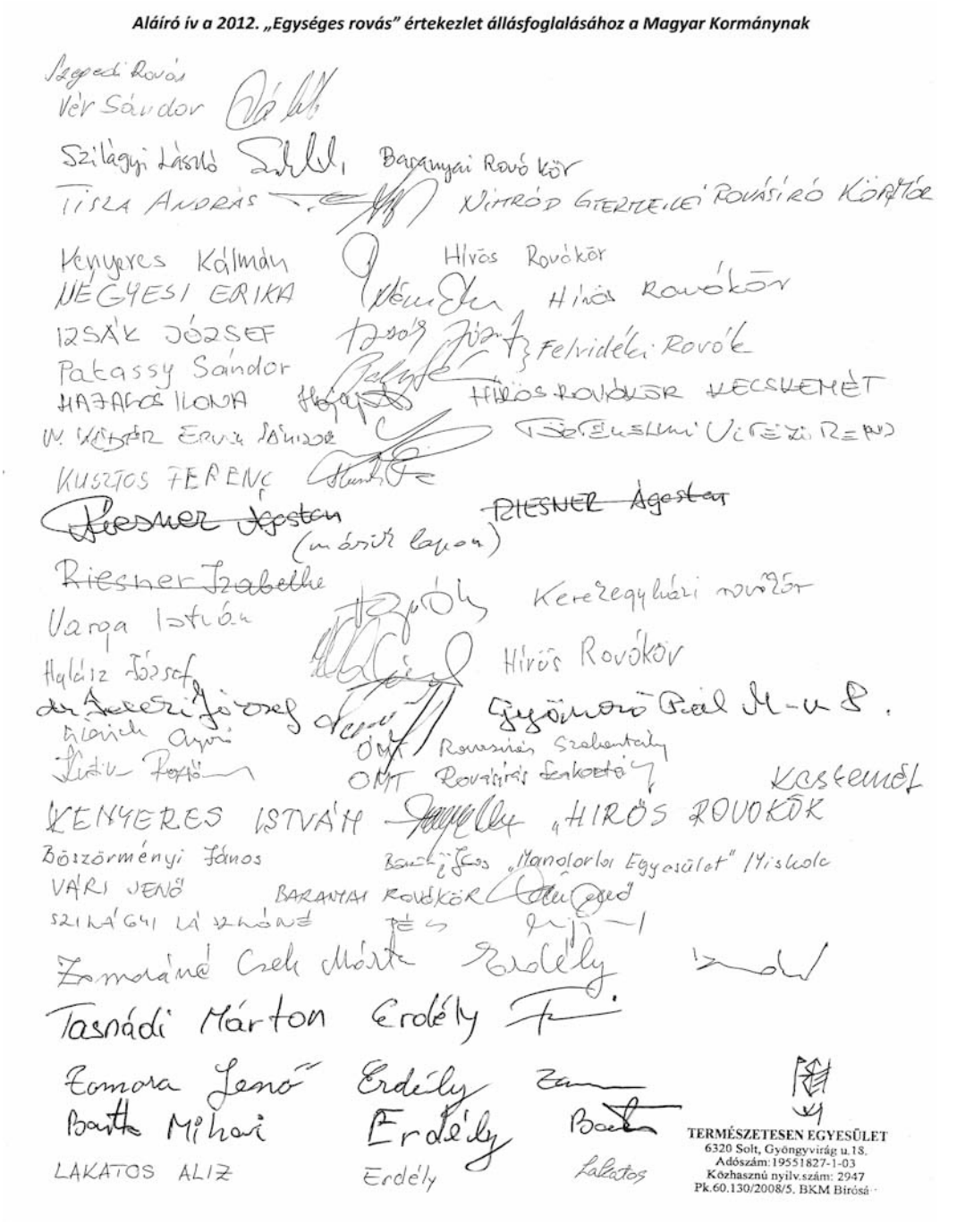

Aláíró ív a 2012. „Egységes rovás" értekezlet állásfoglalásához a Magyar Kormánynak

Szegedi Rovás
Vér Sándor
Szilágyi László Baranyai Rovó kör
TISZA ANDRÁS NYÍRÓD GYERTYEI ROVÁSÍRÓ KÖRTÓL
Kenyeres Kálmán Hírös Rovókör
NÉGYESI ERIKA Hírös Rovókör
ISSÁK JÓZSEF Felvidéki Rovók
Pakassy Sándor
HAJAGOS ILONA HÍRÖS ROVÓKÖR KECSKEMÉT
M. KÁDÁR ERNŐ SÁNDOR TÖRÉKSZIMI VÍTÉZI REND
KUSZTOS FERENC
~~Riesner Ágoston~~ ~~RIESNER Ágoston~~
(más írót lapon)
~~Riesner Izabella~~
Varga István Kerekegyházi rovókör
Halász József Hírös Rovókör
dr. Szekeres József Gyöngyösi Pál M-u S.
Glonich Ágnes ÖMT Rovásírás Szakbizottság
Fidrus Roxána ÖMT Rovásírás Szakbizottság
KECSKEMÉT
KENYERES ISTVÁN „HÍRÖS ROVÓKÖK
Bozzörményi János Bozzörményi János „Manolorlai Egyesület" Iskola
VÁRI JENŐ BARANYAI ROVÓKÖR
SZILÁGYI LÁSZLÓNÉ
Zomoráné Csek Márta Erdély
Tasnádi Márton Erdély
Zomora Jenő Erdély
Barta Mihaí Erdély Barta
LAKATOS ALIZ Erdély Lakatos
TERMÉSZETESEN EGYESÜLET
6320 Solt, Gyöngyvirág u.18.
Adószám: 19551827-1-03
Közhasznú nyilv.szám: 2947
Pk.60.130/2008/5. BKM Bírósá

Aláíró ív a 2012. „Egységes rovás" értekezlet állásfoglalásához a Magyar Kormánynak

DEÁK JÁNOS		SZEGED „SZER"
KÓBOR ÉVA	Kóbor Éva	SZEGED „SZER"
SZONDI ESZTER MATILD	Szondi Eszter Matild	Solt
Riesner Izabella	Riesner	Budapest
RIESNER Ágoston	Riesner	Budapest
Zsolt		Kiskunhalas
Bogár Ágnes	Bogár Ágnes	Kiskunhalas
Mehtap Katranci	Mehtap	Ankara / Törökország
FÜLÖP ÁKOS		HÍRÖS ROVÓKÓR KECSKEMÉT
Vida Erik		Dunakeszi
BAJDIK MARIANN	Bajdik Mariann	Nagykáta
ZÁHONYI ANDRÁS	Zah. A.	MISKOLCI BE (Miskolc)
SZŰCSNÉ TÓTH KATALIN	Szűcsné Tóth Katalin	Szeged SZER
Szűcs Miklós		Szeged SZER
Pecsi		Pécs NER
Szentesné Frigyesi Piroska	Szentesné Frigyesi Piroska	Pécsi Rovó Kör
Varga Sándor	Varga Sándor	Hódmezővásárhely DANE2004
RUMI TAMÁS		Budapest
SÓLYOM FERENC		MISKOLC
Sipos László		Szolnok

TERMÉSZETESEN EGYESÜLET
6320 Solt, Gyöngyvirág u.18.
Adószám: 19551827-1-03
Közhasznú nyilv.szám: 2947
Pk.60.130/2008/5. BKM Bíróság

Aláíró ív a 2012. „Egységes rovás" értekezlet állásfoglalásához a Magyar Kormánynak

CSERNUS LAJOS — TÜRÖS ROVÓKÖR KECSKEMÉT
MARX TAMÁS Marx Tamás SZÉKESFEHÉRVÁR
Csatlós Csaba Eger, Rajzsa Szín Rovásíró Kör
ÜRHÖS M. ATTILA M. Attila Tolna, Bajcsy-Zs. u. 77.
KÁROLYI ISTVÁN Tolna
KÁROLYI ISTVÁNNÉ Tolna
KIRÁLY ROLAND KECSKEMÉT
SÁNTHA ZOLTÁNNÉ BÁTMONOSTOR
Czippán István Érd „Varga Zoltán Rovás kör"
Czippán Erzsébet Érd
Kovácsné Szilvia Budapest
Daradzsik Zoltán Ada
SZALAI JÁNOS Szalai CSÁTALJA

MAGYARO ROVÓKÖR HORVÁTH ÁKOS
Szandi Miklós Természetesen Egy. - Solt
Garainé Szandi Szatalin Természetesen Egy. - Solt

TERMÉSZETESEN EGYESÜLET
6320 Solt, Gyöngyvirág u. 18.
Adószám: 19551827-1-93
Közhasznú nyilv. szám: 2947
PK.60.130/2008/5. BKM Bíróság

OKTATÁSKUTATÓ ÉS FEJLESZTŐ INTÉZET OFI

Főigazgató

Hivatkozási szám:

Ügyintéző: dr. Bodó Márton

Iktatószám: OFI/ 353 - 2 /2012.

Természetesen Egyesület
Szondi Miklós
elnök
részére

Tárgy: rovásírás a Nemzeti alaptantervben

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönettel megkaptam az Önök állásfoglalását a Nemzeti alaptanterv és rovásírás vonatkozásában. Engedje meg, hogy dr. Réthelyi Miklós emberi erőforrás miniszternek írt levelében foglaltakra illetékességből én válaszoljak.

Tájékoztatom, hogy a Nemzeti alaptanterv kialakításának folyamata lezárult. A Nemzeti alaptanterv, miként telefonon kollégám Önnek jelezte, elvonatkoztatási szintje kulcsfogalmak megjelenítésére ad lehetőséget, és a kerettantervek fogják azokat kibontani, részletezni óraszámmal körülhatárolt módon. A Nemzeti alaptanterv az ***Ember és társadalom*** műveltségi területen belül a ***Hon- és népismeret*** közműveltségi tartalmai között a *Magyarország helyzete* fejezetben szerepelteti „az ősi magyar kultúra hagyatéka" címszó alatt. Miként Ön is ezt levelében felveti, a fogalom magában foglalja a rovásírást más emlékek mellett. Ez biztosítékot jelent a kerettantervek számára, hogy a rovásírás nevesítve megjelenjen bennük. Mindez egyértelmű feladatként megjelöli, hogy a tankönyvekben és ezen keresztül a tanórán is az ügy súlyának megfelelően kapjon szerepet régi magyar írásunk és rovásírásunk emlékei.

Budapest, 2012. május „ "

Üdvözlettel:

OKTATÁSKUTATÓ ÉS FEJLESZTŐ INTÉZET 1. BUDAPEST

Dr. Kaposi József
főigazgató

H-1051 Budapest, Dorottya u. 8. • Telefon: (+36-1) 235-7200 • Fax: (+36-1) 235-7202 • www.ofi.hu

BEADVÁNY A NEMZETKÖZI SZABVÁNYÜGYI SZERVEZETHEZ

ISO/IEC JTC1/SC2/WG2 N4267

xx/xx-xxx

2012-04-28

Universal Multiple-Octet Coded Character Set

International Organization for Standardization

Organisation Internationale de Normalisation

Международная организация по стандартизации

Nemzetközi Szabványügyi Szervezet

Doc Type: Working Group Document

Irat típusa:Munkacsoport irat

Title: **Declaration of Support for the Advancement of the Encoding of the old Hungarian Script**

Cím: ***Támogatói nyilatkozat az ősi magyar írás szabványosításának előmozdításának érdekében.***

Source: **Miklós Szondi (president of the "Természetesen" society and chair of the "Egységes rovás" conference)**

Forrás: ***Szondi Miklós (A „Természetesen" Egyesület elnöke, valamint az „Egységes rovás" szakmai értekezlet levezető elnöke)***

Status: **Individual Contribution**

Státusz: ***Magánelőterjesztés***

Action: **For consideration by JTC1/SC2/WG2 and UTC**

Intézkedés:JTC1/SC2/WG2 és UTC általi megfontolásra

Date/Kelt: **2012-04-28**

Bevezetés

Az ősi magyar írás szabványosítása az elmúlt években nem haladt előre. Ez az áldatlan helyzet aggódással és türelmetlenséggel töltötte el az írás felhasználóit. Ezért — és mivel a Rovás Alapítvány állítása, miszerint a felhasználók legitim és fő képviselője lenne (N4224 és -A) merésznek tűnt és meghökkentő volt — a felhasználói csoportok 2012. április 21–22-én Solton „Egységes rovás" címmel szakmai értekezletre gyűltek össze. Az értekezleten 71 résztvevő tizenhárom szakmai csoportosulás képviseletében vett részt. A képviselt szervezetek név szerint:

Introduction

In the past years the standardisation of the old Hungarian script has not been able to advance. This unfortunate situation has bestowed the users of the script with a feeling of worry and impatience. Therefore — and because the claim of the Rovás Foundation to have legitimacy and be the leading representative of the users (N4224 & -A) seemed bold and was staggering — the user groups assembled from 21st–22nd of April 2012 in Solt, Hungary to participate in a conference called "Egységes rovás". There were 71 people participating on the conference, representing thirteen stakeholder groups. The represented groups were as follows:

1. Baranyai Rovókör — Pécs, H
2. Felvidéki Rovók — Dunaszerdahely/Dunajská Streda, SK
3. Hirös Rovókör — Kecskemét, H
4. Kerekegyházi Rovókör — Kerekegyháza, H
5. Mandorla Egyesület — Miskolc, H
6. Nimród Gyermekei Rovásíró Kör — Mór, H
7. Ómagyar Kultúra Baráti Társaság Rovásírás Szakosztály — Budapest, H
8. Raózsa Szín Rovókör — Eger, H
9. Romániai Magyar Cserkészszövetség — Erdély/Transylvania, RO
10. Rovás Alapítvány — Budapest, H
11. Szegedi Rovásírók Egyesülete — Szeged, H
12. Természetesen Egyesület — Solt, H
13. „Varga Zoltán" Rováskör — Érd, H

Az értekezlet elején levezető elnököt, jegyzőt, és két jegyzőkönyvhitelesítőt választottunk körünkből. Mind a négy tisztet (levezető elnök: Szondi Miklós, jegyző: Szentesné Frigyesi Piroska, első hitelesítő: Csernus Lajos, második hitelesítő: Czippán István) ellenszavazatok nélkül fogadtuk el.

At the beginning of the meeting, a chair, a secretary (to record the minutes), and two people vouching for the authenticity of the minutes were elected from among the participants. All four offices were elected with no dissent: chair: Miklós Szondi, secretary: Piroska Szentesné Frigyesi, first voucher: Lajos Csernus, second voucher: István Czippán.

Értekezlet menete

Az értekezlet résztvevővel ismertettük, hogy ősi írásunk Unicode-szabványosítására több beadvány létezik. Közülük a teljesebbeket, a Michael Everson–Szelp Szabolcs jegyezte és a Hosszú Gábor által beadottat tárgyaltuk meg részletesen. Az előbbi beadvány képviseletében Szelp Szabolcs és Joó Ádám volt jelen, az utóbbi beadványt a munkacsoport előtt már beadványok szerzőiként is ismert támogatói, Sípos László és Rumi Tamás képviselte.

Az értekezlet résztvevői közül sokan most értesültek arról, hogy a Hosszú Gábor-féle beadványokba az évek folyamán olyan változtatások (köztük pl. a *dz, dzs, q, w, x, y* ligatúrák külön betűként való felvétele) kerültek bele, amelyet a 2008-ban Gödöllőn szervezett „Élő rovás" értekezleten megfogalmazottak rég nem fednek le vagy szakmaiatlannak minősülnek. (Ennek ellenére a Gödöllői értekezletre Hosszú Gábor módosított, újabb beadványaiban is hivatkozik.)

Az Everson–Szelp-féle beadványról mint a hagyományokon alapuló, mind mai igényeket,

The Course of the Meeting

The participants of the meeting were informed that there are several proposals under discussion for the standardization of the old Hungarian script in Unicode. Of these, we discussed in detail the more complete ones, namely the one authored by Michael Everson & André Szabolcs Szelp and the one authored by Gábor Hosszú. The former proposal was represented by André Szabolcs Szelp and Ádám Joó; the latter by its supporters László Sípos and Tamás Rumi, who are known to WG2 from their contributions.

Many participants of the conference only now became aware of the fact that several changes have crept into Gábor Hosszú's proposals over the course of years (among them e.g. the inclusion of the *dz, dzs, q, w, x, y,* ligatures as characters in their own right), which were not covered by the results of the 2008 conference "Élő rovás" held in Gödöllő, or which must be considered unprofessional. (Nevertheless, Gábor Hosszú continues to refer to the Gödöllő conference in his more recent, modified proposals).

On the other hand, we gained a convincing picture of the Everson–Szelp proposal to be a

mind történelmi emlékek leírását kielégítő szabványtervezetről meggyőző képet kaptunk és ezt Tisza András — a számítógépes tördelés ismerője, aki 2005 óta saját maga által kialakított rendszerrel tördel újságot — is igazolta.

proposal based on tradition, which is able to both fulfil contemporary needs and describe historic monuments. This was also attested by András Tisza — a person versed in computer typesetting who has been using his own proprietary system since 2005 to edit a newspaper [in the Old Hungarian script].

Értekezlet határozata

Mindezek ismeretében az értekezlet elé szavazásra terjesztettük elő, hogy melyik beadványt támogassa a felhasználói közösség.

A jelenlevő 53 fő közül a 4 érintett személy (Szelp, Joó, Sípos, Rumi) nem szavazott. Az érvényes 49 szavazat a következőképpen oszlott meg: 33 fő (67%) az Everson–Szelp-féle beadványt támogatta, míg a Hosszú-beadványt csupán 2 fő (4%). A főleg műszaki ismeretek hiányára hivatkozó, tartózkodásra szavazó 14 fő (29%) volt.

Resolution of the conference

In view of all this, the question regarding which proposal the user community should support was put on a ballot.

Of the 53 people present, the four biased parties (Szelp, Joó, Sípos, Rumi) did not vote. The remaining 49 valid votes were divided as such: 33 votes (67%) were in support of the Everson–Szelp proposal, while the proposal by Hosszú was supported by merely 2 votes (4%). There were 14 votes (29%) of abstention, mostly motivated by lack of technical expertise.

Befejezésül

Kérjük a munkacsoportot és a nemzeti szabványügyi testületek képviselőit (beleértve a magyar képviselőt) a fentiek figyelembevételével a szabványosítás mielőbbi, az Everson–Szelp féle tervezetben foglaltak mentén történő előremozdítására.

Az ősi magyar írás angol „Old Hungarian script” megnevezését megfelelőnek tartom és támogatom.

Conclusion

We plead therefore with WG2 and with the representatives of national standards bodies (including the Hungarian representative) to take into consideration what has been reported in this letter and advance the standardisation as soon as possible along the lines of the Everson–Szelp proposal.

I consider the English name “Old Hungarian script” to be appropriate and support its choice.

Szondi Miklós s.k.

A „Természetesen” Egyesület elnöke

Az „Egységes Rovás” értekezlet levezető elnöke

Miklós Szondi m.p.

President of the “Természetesen” society

Chair of the conference “Egységes Rovás”

AZ ÉRTEKEZLET LENDÜLETÉBEN

Az értekezlet után sok levelet kaptunk a résztvevőktől. Jóleső volt olvasni mikor az örömeiket osztották meg velünk. Közülük azt a kettőt közöljük, amikben már a továbblépésekről is olvashatunk. Ez megerősít abban, hogy már ilyenekért is érdemes volt összehozni ezt az együttlétet.

Kedves Rovótársak!

Nagy örömmel készültem a hétvégére, hiszen tudtam, hogy nem átlagos magyar emberek között fogom tölteni az időmet. Minket már megérintett őseink hatalmas tudása és mindannyian elkötelezettek vagyunk abban, hogy ezt a kincset továbbadjuk mások emelkedésére is. Úgy gondolom, hogy csekély létszámú közösségünk erősebben érzi őseink lelkületét, megismerésre méltó tudását. Az eltelt napok hatalmas tanítást adtak mindannyiunknak, tükröt, hol tartunk, milyen az, amikor nem magasabb cél lebeg a szemünk előtt.

Milyenek voltak őseink? Egységben éltek egymással, a természettel, egy magasabb pontra emelve tekintetüket, közösségben tették a dolgukat, áldást kérve minden cselekedetükre. Tudásuk végtelen volt és annyira bölcs, hogy minden szavunkban, mesénkben, dalainkban átadták ismeretüket majdan megszülető utódaiknak. Rovásunkkal ebből az ősi tudásból meríthetünk, válhatunk hasonló szellemiségűvé, hiszen gondolkodásuk, életfelfogásuk is benne volt szavaikban, jelképeikben. Mióta bölcs emberek egyre több bepillantást adnak nyelvünk titkaiba, őseink iránt mély hálát érzek. Mennyire szerethettek minket, utódaikat, hogy beleágyazták hatalmas tudásukat nyelvünkbe, rovásunkba. Nekünk, akik már ráéreztünk az ízére, csak annyi a dolgunk, hogy továbbadjuk. Szívünk által irányítva, ahogyan ők is tették.

A számítógépes betűkészlet kérdését tekintve közösségünk annyit tehet, hogy igyekszik magasabb cél irányába terelni a feleket. Miért készítjük a számítógépes szabványt? Legfőképpen az elterjesztése és használata a cél azok számára is, akik előtte még nem ismerték. A rovás éppen egyszerűségében nagyszerű, jó lenne, ha ez kitűnhetne a majdani számítógépes felhasználónak is. Olyan világos és könnyű alapkészlettel kellene rendelkeznie, mint amilyen maga a rovás hihetetlenül egyszerű jelrendszere.

Örülnék, ha indítanánk egy rovással kapcsolatos fórumot, ahol építő javaslatokról, pozitív hírekről, tettekről számolnánk be egymásnak. Ezzel ötleteket adhatunk egymásnak – hiszen a rovás egyik hatalmas értéke, hogy kreatívabbá tesz.

A konferencia felemelő, felejthetetlen pillanatait és a szíveslátást szívből köszönöm. Jó munkálkodást kívánok mindannyiunknak, szeretettel,

Kovácsné Szilvási Éva

Kdvs Cmzttk!

A rovás három évvel ezelőtt kezdődött tanulásával olyan kapuk nyíltak meg bennem, melyekről nem is tudtam korábban. A solti összejövetel után világossá vált számomra, hogy mekkora erő van a rovás-ismeretben.

Bízva saját jószándékunkban, éleslátásunkban és szerénységünket megtartva legyünk mi azok, akik az irányt mutatjuk és megadjuk a kezdő lökést és a többieket kérjük a Baranyai Rovókörhoz való csatlakozásra. Később pedig őrködjünk a középpont megtartásán: a magyar rovás a teremtett valóságot mutatja meg, példázza a szerves társadalom működését.

Szilágyi László

FELHÍVÁS ᚢᚨᛗᛚᛝᛗᛇᛟ

„Gyökér nélkül nincsen fa”

Nemzetünk felemelkedésén munkálkodva érettnek érezzük a pillanatot ahhoz, hogy a magyar rovást a lehető legszélesebb körben ismertté tegyük. Hívjuk azon baranyai embereket, akik elkötelezettek a MAGYAR szerves társadalom működésének tanulásában és tanításában, hogy csatlakozzanak a „Baranyai Rovókör”-höz. Elsősorban általános és középiskolai tanítók jelentkezését várjuk, de másokét is, akik érdeklődnek a magyar rovás iránt. Jelen felhívásunkat annak reményében tesszük, hogy az iskolás korú gyermekek rovás oktatását a lehető legrövidebb idő alatt elindíthassuk a tanárok közösségének segítségével.

A Nemzeti Alaptantervben máig is hiányzik a magyar rovás tanítása és mi reménykedünk belekerülésében. Azonban az elkötelezett emberek erejében bízva magunk eszközeivel elkezdjük a magyar rovás tanítását ott, ahol erre az iskolák segítségével lehetőség nyílik. Ennek részleteit a következő összejövetelünkön eldöntjük és a jelentkező tanárok segítségével kidolgozzuk a magyar rovás tanítási menetrendjét, átadjuk az ismeretanyagot. Az első rövidített tanfolyamokat még a nyári iskolai szünet előtt elvégezzük, hogy a szerzett tapasztalatok alapján javítsunk rajta a következő tanév kezdetéig. Fontos, hogy felkészüljünk a NAT-ban remélt változásokra. Könnyen tanulható, nyelvünkhöz és gondolkodásunkhoz illő ismeretanyagot szeretnénk összeállítani.

A Baranyai Rovókör ingyenesen végzi tevékenységét. Nem kap és nem ígér anyagi támogatást. Nincsen olyan írásos szabályrendszer, ami az önzetlen, szeretetből fakadó szándékot körülírhatja. Kérjük ennek elfogadását. Jelentkezéseket kettő héten belül kérünk a *sisilaci@gmail.com* címre (2012. május 18-ig). Nézzék a *www.baranyamsz.hu* oldalt (Rovás fül) az indító értekezlet kitűzése miatt.

Baranyai Rovókör
ᚺᚴᛜᚢᛗᛋᚺ ᛏᚨᚢᚨᚺᚨᚷ

Szentesné Frigyesi Piroska – (ᚢᛗᛋᚺᛏᚨ)
Vári Jenő – (ᚢᛗᛋᚺᚨᛗ)
Szilágyi László – (ᛏᛏᚨᛝᛏᛁᛏᛁ)

A MAGYAR SZABVÁNYÜGYI TESTÜLET BIZOTTSÁGI ÜLÉSÉN

A 2012 június 7-i bizottsági ülést határozatképesség hiányában tanácskozási jelleggel tartották meg. Az MSZT tag Természetesen Egyesület képviselőjének meghívására szakértőként voltak jelen: Tisza András Mórról és Szilágyi László Pécsről. Szondi Miklós az itt következő előadással ismertette, hogy milyen előzmények vezettek a jelen állapotokhoz.

Tisztelt Bizottság!

Számomra az egész ott kezdődött, hogy meghívottként részt vettem a 2008. október 4-i „Élő rovás" tanácskozáson Gödöllőn, melyet Dr. Hosszú Gábor, Rumi Tamás és Sípos László szerveztek. Erről az eseményről az imént felsorolt három fő még abban az évben *Az élő rovás* címmel könyvet jelentetett meg. Az itt hivatkozott részletek ebből a könyvből idézettek. Ebből tudhatjuk meg, hogy az értekezleten 59 fő jelent meg. Értékes előadásokat hallhattunk, s több kérdésben szavazás is történt, amikre később mint határozatokra hivatkozással találkozhatunk. Ennek a könyvnek a 161. oldalán kezdődően Dr. Hosszú Gábor szabványtervezetének összefoglalóját olvashatjuk (1. melléklet – *jelen könyv 42–43. oldalán*).

Megnyugtató volt látni, hogy az itt szerepeltetett jelek megegyeznek a tanácskozáson megállapodottakkal. Azonban az ezt követő években föltűnt, hogy a Rovás Alapítványtól származó rovás-ábécék eltérnek ezektől a jelektől. Ez látható pl. a 2. sz. mellékleten (*jelen könyv 30. oldalán*). Hogy csak a legfőbb eltéréseket említsem: rovásbetűként szerepel benne a magyar nyelvtől idegen hat jel (DZ, DZS, Q, W, X, Y), ami a gödöllői tanácskozáson még külön csoportban volt és újkori székely-magyar rovás ligatúraként szerepelt. Ezek nem felelnek meg az ábécében szereplő egy hang–egy jel elvnek. A hosszú Ű-re pedig egyszerűen új jelet „alkottak". (Azért mondom, hogy alkottak, mert a rövid Ü jel íves változatát tették meg a hosszú Ű jelének.)

Aztán 2010-ben megjelentette ugyanaz a három főből álló szerkesztőbizottság az *Az élő rovás* című könyv második kiadását. Ezt lapozgatva ért igazán engem a nagy meglepetés. Ugyanis annak a 209. és 210. oldalán szereplő rovásbetűk között valóban ott szerepel az a hat idegen jel (3. melléklet – *jelen könyv 46–47. oldalán*). A mai napig értetlenül állok ez előtt, hiszen nincs megjelölve a könyvben, hogy a második kiadás változtatott lenne, ennek ellenére mégis ilyen jelentős tartalmi változtatást tettek benne.

A rákérdezéseimre adott kitérő magyarázatokkal nem tudtam mit kezdeni, ezért utánanéztem a részleteknek. Így tudtam meg, hogy az N 3527-es számot kapta Dr. Hosszú Gábor által beadott szabványtervezet, aminek időpontja a Gödöllői tanácskozás napjával megegyező, azaz 2008. október 4. Ennek a beadványnak 22. és 23. oldalán található rovásbetűk között valóban ott szerepel a hat idegen jel (a 4. mellékleten – *jelen könyv 39–40. oldalán*). Ezt az ellentmondást a mai napig nem értem. A gödöllői tanácskozásra hivatkozással, annak napján kelteztetett szabványtervezetben már, a tanácskozáson megállapítottaktól eltérő tartalom adatott be, míg a tanácskozásról kiadott

könyvben meg változtatás nélkül jelentek meg az ott elhatározottak. Tehát ugyanarról az eseményről kétféleképpen ismerhetjük az ott elhatározottakat.

Mindeközben azt láthattuk, hogy a szabványosítás ügye nem halad előre, most már a negyedik évébe lép az eljárás elindítása és még mindig nem tudunk a számítógépeinken róni. Ezért elhatároztam, hogy a gödöllői tanácskozás mintájára összehívom a rovással foglalkozó embereket egy szakmai értekezletre. Ez nyilvánosan meghirdettetett. A 71 fő résztvevő között 13 szakmai csoportosulás képviseltette magát Solton a 2012. április 21–22-én megtartott *Egységes rovás* értekezleten. Több témát megtárgyaltunk és mi is szavaztunk több kérdésben, kilenc határozatot hozott az értekezlet, melyek közül a 9. így hangzik: *„Ősi írásunk Egyetemes Betűkészlet-beli kódolására (Unicode) az ISO/IEC JTC1/SC2 Nemzetközi Műszaki Bizottsághoz beadott szabványosító beadványok közül a Dr. Hosszú Gábor által benyújtottat valamint a Michael Everson–Szelp Szabolcs szerzőpáros által benyújtottat tárgyalta meg az értekezlet, és az utóbbit biztosította támogatásáról.”* Megállapítást nyert ugyanis, hogy az Everson–Szelp-féle beadvány az, ami a gödöllői tanácskozáson elhatározottaknak teljes mértékben megfelelő jelkészletet javasol a szabványtervezetében. (*5. mellékletként becsatolva az ISO/IEC JTC1/SC2/WG2 N3697, 2009-10-14 beadvány. Szerk.: Ugyanez mondható el a 02n4228_ISO/IEC 10646:2012/Amd.2: 2012 (E) módosítási javaslatról, melyről június 23-i határidővel várták az MSZT döntését. Ennek 40. oldalát jelen könyv 50. oldalán közöljük.*)

Az akkor jelenlévő 53 fő közül a négy érintett személy (Szelp Szabolcs, Joó Ádám, Sípos László, Rumi Tamás) nem szavazott. 33 fő az Everson–Szelp-féle beadványt támogatta, míg a Hosszúfélét 2 fő, 14 fő tartózkodott. A 67%-os IGEN-ek aránya elsöprőnek mondható. De hogy mi lehetett még ennek a magas számnak a hátterében? Arra magyarázatot ad a következő rövid előzmény.

2012. március 19-én a Rovás Alapítvány honlapján a rovas.info-n megjelent a *Késleltetik a rovás szabványt* című írás (6. melléklet – *jelen könyv 218. oldalán*), melyből most néhány részletet emelek ki. Az írás elején a rövid ismertető így fogalmaz: „Túl gyorsnak” tűnhet az Unicode–ISO párosnak nemzeti írásunk fejlődése, februárban megint elhalasztották a szabványosítást. Jobb belátásra térítésükre világméretű rovás-kampány kell. Aztán részletezik a két megnevezett szervezet februári üléseit, ahol – mint írják: A Magyar Szabványügyi Testület, a Rovás Alapítvány és több egyéni javaslattevő nagy számú, talán minden más írást felülmúló mennyiségű háttéranyagot nyújtott be az UTC és a WG2 számára, de a két testület a magyar javaslatokat többnyire figyelmen kívül hagyva hozott döntést ISO/IEC 10646 szabvány tekintetében, s így a székely–magyar rovás szabványba emelése halasztásra került.

Majd ezt a merész kijelentést teszik: Emiatt a székely–magyar rovás technikai szabványosításáért dolgozók, valamint a rovótársadalom képviselői a mai nappal világméretű kampányt kezdenek, melyben a szabványosításról való tudnivalókat, az abban résztvevőket, valamint a szabványosítás körül húzódó érdekvonalakat és történéseket megvilágítják. Továbbá a világ magyarságának részvételével felhasználói nyomás kifejtését indítványozzák a szabványosító testületek irányába, ösztönzésképpen a kötelességük mihamarabbi teljesítésére…

Erre érkezett válaszként a Magyarok Világszövetségének nyílt levele április 6-án (7. melléklet – *jelen könyv 219. oldalán*): *Szokatlan hangvételű közleményt olvashattak a magyar nemzeti értékek iránt elkötelezett olvasók a minap, „Késleltetik a rovás szabványt” címmel*. Ebből is most

csak részleteket emelek ki. Egy korábban benyújtott szabványtervezetről írnak, s így folytatódik a levél: Ám valakik ezt követően új beadvánnyal fordultak a nemzetközi testülethez, melynek módosított szövege mára már azt javasolja, hogy a székely–magyar rovásírás jelkészletét The Székely–Hungarian, the Carpathian Basin and the Khazarian Rovas azaz A székely–magyar, a Kárpát-medencei és a kazár rovás gyűjtőnév alatt tegyék nemzetközi számítógépes szabvánnyá.

Az MVSZ részéről aztán fölteszik a kérdést: Miért kellene az élő székely–magyar rovásírással egyazon szabványba gyömöszölni a halott kazár írást? Csak nem próbálják valakik egybemosni a székelyeket és magyarokat a kazárokkal?

A Magyarok Világszövetsége, mint a székely–magyar rovásírás újraélesztésének egyik első, és legelkötelezettebb szószólója magyarázatot vár minderre az érintettektől és elsősorban a Magyar Szabványügyi Testülettől.

A Magyarok Világszövetsége úgy látja, hogy a 2008 óta tartó számítógépes szabványosítást valaki vagy valakik sajnálatosan kisiklattak, s elvárja, hogy az eredeti egyezményt önkényesen és több mint furcsa módon megváltoztatók nyilvános magyarázatot adjanak.

A világméretű nyomásra való felhívásra így válaszolnak: Mindennek a teteje, hogy az említett közlés ráadásul egyfajta világméretű nemzeti szabadságharcra hív a meg nem nevezett gonoszok ellen, akik „késleltetik" a rovásírás nemzetközi szabványosítását. A jóhiszemű, az ősi székely–magyar rovásírás értékeit őrző olvasókat pedig arra biztatjuk, hogy ne hagyják magukat semmilyen világméretű kampányba belerángatni, mert ami történt, az okkal kérdőjelezhető meg.

A Hosszú-féle származtatási táblázat szerint a székely–magyar rovás 7–9 írásjelet a kazár rovásból vett át (8. melléklet, Dr. Hosszú Gábor által 2011. március 21-én beadott, N 4007 számú tervezet 2. oldala – *jelen könyv 220. oldalán*). Megjegyzem, hogy ez az állítás egészen meglepő és eltérő azon kutatási eredményektől, amiket azon emberektől ismerünk, akik igazán jelentős munkát végeztek a múltban ősi írásunk kutatása terén, mint Szentkatolnai Bálint Gábor, Fischer Károly Antal, Sebestyén Gyula, Magyar Adorján és Forrai Sándor.

Az értekezlet határozatait végrehajtandó, természetesen beadvánnyal éltem a a nemzetközi szabványügyi szervezet JTC1/SC2/WG2 munkacsoportjához. Az előterjesztésem a munkacsoport hivatalos dokumentumává vált, az N4267 számot kapta 2012. április 28-i időponttal (9. melléklet – *jelen könyv 208–211. oldalán*). Ebből idézek részleteket: Az ősi magyar írás szabványosítása az elmúlt években nem haladt előre. Ez az áldatlan helyzet aggódással és türelmetlenséggel töltötte el az írás felhasználóit. Ezért a felhasználói csoportok 2012. április 21–22-én Solton *Egységes rovás* címmel szakmai értekezletre gyűltek össze. Az értekezlet résztvevői közül sokan most értesültek arról, hogy a Hosszú Gábor-féle beadványokba az évek folyamán olyan változtatások (köztük pl. a DZ, DZS, Q, W, X, Y ligatúrák külön betűként való felvétele) kerültek bele, amelyek a 2008-ban Gödöllőn szervezett *Élő rovás* értekezleten megfogalmazottak rég nem fednek le vagy szakmaiatlannak minősülnek. (Ennek ellenére a Gödöllői értekezletre Hosszú Gábor módosított, újabb beadványaiban is hivatkozik.)

Az Everson–Szelp-féle beadványról mint a hagyományokon alapuló, mind mai igényeket, mind történelmi emlékek leírását kielégítő szabványtervezetről meggyőző képet kaptunk. Mindezek ismeretében 33:2 arányban az Everson–Szelp-féle szabványtervezetet támogatta az értekezlet a Dr. Hosszú-beadvánnyal szemben. Kérjük a munkacsoportot és a nemzeti szabványügyi testületek

képviselőit (beleértve a magyar képviselőt) a fentiek figyelembevételével a szabványosítás mielőbbi, az Everson–Szelp-féle tervezetben foglaltak mentén történő előremozdítására.

S a mai naphoz úgy jutottunk, hogy az MSZT tagjaként kértük, hogy a fenti történéseket megismertethessük a bizottság tagjaival és kérhessük az Önök támogatását. Szeretnénk, hogy az *Egységes rovás* értekezleten megfogalmazott vélemény is helyet kapjon ezután az MSZT álláspontjának kialakításakor szabványosítási ügyekben.

A Rovás Alapítvány a mai napig is a gödöllői tanácskozásra való hivatkozással az Unicode N3527 szabványjavaslat feltüntetésével és a Magyar Szabványügyi Testület támogatásának hangsúlyozásával terjeszti azt a rovásbetű-készletet, amit szinte a saját szájuk íze szerint alakítottak ki. A Wikpédián is láthatunk erre példát (10. melléklet – *elérhető a következő internetes oldalon:* http://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Fájl:Szekely_Hungarian_Rovas_alphabet_Szekely_magyar_rovas_ABC.svg&filetimestamp=20110721114340).

A fentiekből az a sajnálatos tény derül ki, hogy a gödöllői tanácskozásra való hivatkozásuk nem fedi a valóságot, mikor az ottani megállapodásoktól tartalmilag és formailag is jelentősen eltérő jelkészletet és jelformákat használnak. Egyedül *Az élő rovás* című könyv első kiadása tartalmazza helyesen a gödöllői tanácskozás egyezményét. Érthetetlennek tűnik, hogy ennek a könyvnek szerkesztői, ezen a könyvön kívül már mindenütt ettől jelentősen eltérő jelkészletet használnak.

A rovás szabványosítása írásukban 2011. június 16-án pl. ezt írták (http://rovas.info/index.php/hu/technika/702-a-rovas-szabvanyositasa): A Rovás Alapítvány munkatársai és felkért szakértők […] egyöntetűleg Dr. Hosszú Gábor beadványát támogatják, melynek fő okai a következők:

- Támaszkodik az eddigi legnagyobb rovásfelhasználói egyezmény, a 2008.10.04.-i gödöllői „Élő rovás” szaktanácskozás határozataira az elnevezést, a betűhasználatot és általános szemléletet tekintve.
- Rendelkezik a Magyar Szabványügyi Testület támogatásával

Az eddigi legnagyobb rovásfelhasználói értekezlet, a solti *Egységes rovás* értekezlet határozata értelmében, kérjük a Magyar Szabványügyi Testületet, hogy ehhez az ellentmondásos folyamathoz ne adja a nevét és segítsen abban, hogy a szabványosítás folyamata visszatérhessen a gödöllői tanácskozáson megfogalmazottakhoz, amit legtisztábban az Everson–Szelp-féle szabványtervezet jelenít meg.

Tisztelettel Szondi Miklós
a Természetesen Egyesület elnöke

http://rovas.info/index.php/hu/technika/1039-kesleltetik-a-rovas-szabvanyt

KÉSLELTETIK A ROVÁS SZABVÁNYT

2012. március 19. hétfő, 13:00

„Túl gyorsnak" tűnhet az Unicode-ISO párosnak nemzeti írásunk fejlődése, februárban megint elhalasztották a szabványosítást. Jobb belátásra térítésükhöz világméretű rovás-kampány kell.

A rovás jövője a tét!

Nemzeti írásunk jelenkori és jövőbeli használata korszerű kommuniációs eszközök alkalmazásán múlik. Ennek kulcsa a betűk megjelenítése, amelyet nemzetiközi technológia szabvány tesz lehetővé. Ezért kiemelten fontos, hogy a rovótársadalom és Magyarország kiálljon a szabványosítás mellett.

A szabványőrök még saját órarendjükkel sem bírtak…

Két fontos esemény zajlott 2012. februárjában a rovás szabványosítását illetően. Február 6-10 között zajlott a kaliforniai Mountain View-ban az UTC (Unicode) tanácskozás, majd pedig a február 13-17 között az (ISO) WG2 konferenciája. Ezeken a megbeszéléseken döntöttek a résztvevők a világ írásait érintő időszerű szabványügyi kérdésekben. A holt írások, emotikonok és további „létfontosságú" kérdések tekintetében sikerült is továbblépni mindkét testületnek, de a székely-magyar rovás, valamint a rovás írascsalád szabványosítása megint elmaradt.

A Magyar Szabványügyi Testület, a Rovás Alapítvány és több egyéni javaslattevő nagy számú, talán minden más írást felülmúló mennyiségű háttéranyagot nyújtott be az UTC és a WG2 számára, de a két testület a magyar javaslatokat többnyire figyelmen kívül hagyva hozott döntést ISO/IEC 10646 szabvány tekintetében, s így a székely-magyar rovás szabványba emelése halasztásra került. Ironikusan azt is mondhatnánk, hogy ez lehet a véletlen szüleménye is, hiszen egyik tanácskozás sem volt képes meghatározni a kezdés időpontjáig még a saját időbeosztását sem.

Emiatt a székely-magyar rovás technikai szabványosításáért dolgozók, valamint a rovótársadalom képviselői a mai nappal világméretű kampányt kezdenek, melyben a szabványosításról való tudnivalókat, az abban résztvevőket, valamint a szabványosítás körül húzódó érdekvonalakat és történéseket megvilágítják. Továbbá a világ magyarságának részvételével felhasználói nyomás kifejtését indítványozzák a szabványosító testületek irányába, ösztönzésképpen a kötelességük mihamarabbi teljesítésére...

Hogyan tovább?

A rovók számára a rossz hír az, hogy a szabványosítás csúszásával később lesz lehetőségük akadálymentesen használni nemzeti írásunkat a számítástechnikában. Minderre a szabványosítási eljárás folytatása mellett csak az ötletes fejlesztések, az Unicode-tól független megoldások lehetnek a válasz, melyekről a Rovás Infó is rendszeresen beszámol. A Rovás Alapítvány tervezi egy technológiai műhely létrehozatalát, melynek célja az Unicode okozta akadályok elhárítása. Részletes tájékoztatás a közeli jövőben.

A rovótársadalom feladata pedig továbbra is az, hogy tevékenyen részt vegyen a rovás mindennapi használatának terjesztésében, hiszen végsősoron a felhasználói tömeg valódi igénye a végső érv a bürokrácia számára. A rovástáblák és feliratok szaporodása, a könyvkiadás és a rovásoktatás fejlődése csak példa a lehetséges megoldásokra, de ki-ki a saját környezetében is alkotóképességének megfelelően tehet a közös ügyért.

Ellenérdekeltek!

A világon egyre többen foglalkoznak a rovásműveltséggel, a nemzetközi érdeklődés íráskultúránk iránt folyamatosan nő. Viszont, mint ahogy idehaza, úgy külföldön is léteznek ellenérdekelt csoportok, személyek, kiknek skálája a történelemhamisítóktól, az anyagilag ellenérdekelteken (!) át a szellemi kis-Antantig terjed.

Személyük, módszereik alapos megismerése és nyilvánosságra hozatala fontos állomás lesz a kártételük elleni küzdelemben.

Alapvető tudnivalók a szabványosításról:

ISO/IEC 10646 és az Unicode szabvány: Az ISO/IEC JTC1/SC 2/WG 2 munkacsoport az 10646-os szabványon dolgozik, ami megegyezik az Unicode Konzorcium által fejlesztett UCS Szabvánnyal. Az Unicode 6.0 változatot 2012. április 30-án fogják közzétenni, de már dolgoznak ennek újabb változatán, az Unicode 6.1.0-n. Ez a változat megegyezik az ISO/IEC 10646 2012-ben kibocsátandó 3. kiadásával.

Szabványosítás állása - Bizottsági szavazás: A szavazás (ballot) során a nemzeti bizottságok és az Unicode Konzorcium átnézi a karaktereket és visszajelzést ad. Az egyes szavazások után a szerkesztő összegzi a megjegyzéseket. Egy-két évig szokott tartani ez a szakasz, melyben a bizottsági fogalmazvány neve PDAM. Akkor kerül egy írás a végleges fogalmazvány szakaszba (DAM), ha a műszaki tartalom tekintetében egyetértés jött létre. Ellenkező esetben a PDAM-ot kell ismételten módosítani.

Legutóbbi döntés: Az ISO/IEC/JTC1/SC2/WG2 munkacsoport 2012. februári ülésén úgy határozott, hogy az ISO/IEC 10646 szabvány soron következő módosításába (DAM) nem teszik bele a Rovás helyett tévesen „Old Hungarian"-nek nevezett karaktereket, hanem a soron következő szabványmódosítás (PDAM) részévé teszik.

Alapfogalmak:

DAM: Módosítás (végleges) fogalmazványa (Draft Amendment)

PDAM: Módosítás javasolt fogalmazványa (Proposed Draft Amendment).

UCS: Egyetemes Karakterkészlet (Universal Character Set), megegyezik az ISO/IEC 10646 szabvánnyal, jelenleg 109.000 karaktert tartalmaz.

(Rovás Info)

Tárgy: Felszólalás a székely-magyar rovásírás ügyében
Feladó: MVSZ Sajtószolgálat <sajtoszolgalat@mvsz.hu>
Dátum: 2012-04-06 14:01
Címzett: 'MVSZ Sajtószolgálat' <sajtoszolgalat@mvsz.hu>

Szokatlan hangvételű közleményt olvashattak a magyar nemzeti értékek iránt elkötelezett olvasók a minap, Késleltetik a rovás szabványt címmel.

A szakmai fogalmaktól hemzsegő közleményből ugyan nem derül ki, ám a Magyarok Világszövetsége úgy értesült, hogy a nemzetközi számítógépes szabványügyi testülethez előbb benyújtották a székely-magyar rovásírás jelkészletét, és kérték annak **Old Hungarian Script** név alatti szabványosítását.

Ám valakik ezt követően új beadvánnyal fordultak a nemzetközi testülethez, melynek módosított szövege mára már azt javasolja, hogy a székely-magyar rovásírás jelkészletét **The Székely-Hungarian, the Carpathian Basin and the Khazarian Rovas** azaz **A székely-magyar, a Kárpát-medencei és a kazár rovás** gyűjtőnév alatt tegyék nemzetközi számítógépes szabvánnyá.

Mindennek a teteje, hogy az említett közlés ráadásul egyfajta világméretű nemzeti szabadságharcra hív a meg nem nevezett gonoszok ellen, akik „késleltetik" a rovásírás nemzetközi szabványosítását.

Felmerül az alapvető kérdés, hogy miért kellene az élő székely-magyar rovásírással egyazon szabványba gyömöszölni a halott kazár írást?
Csak nem próbálják valakik egybemosni a székelyeket és magyarokat a kazárokkal?

Vajon hogy került a csizma az asztalra, a halott kazár írás az élő székely-magyar rovás mellé?
Ki bátorkodott ezt az illetéktelenséget elkövetni?

A Magyarok Világszövetsége, mint a székely-magyar rovásírás újraélesztésének egyik első, és legelkötelezettebb szószólója magyarázatot vár minderre az érintettektől és elsősorban a Magyar Szabványügyi Testülettől.

A Magyarok Világszövetsége 2003. június 21-én a Csíkszeredában megtartott, a *Quo vadis Székelyföld?* konferencia zárónyilatkozatába emeltette, és ezzel nemzetstratégiai programmá tette a székely-magyar rovásírás újraélesztésének szükségességét.

Ezt követően, 2008-ban kezdeményezte a magyar rovásiskolák együttműködését egy korszerű rovásszabvány elfogadása végett. Ennek is köszönhető, hogy 2008-ban, a Magyarok VII. Világkongresszusának zárónyilatkozatába foglalt támogatásával megnyílt az út a székely-magyar rovásírás nemzetközi számítógépes szabványosítása előtt, amit időközben valaki vagy valakik sajnálatosan kisiklattak.

Elvárjuk, hogy az eredeti egyezményt önkényesen és több mint furcsa módon megváltoztatók nyilvános magyarázatot adjanak.

A jóhiszemű, az ősi székely-magyar rovásírás értékeit őrző olvasókat pedig arra biztatjuk, hogy ne hagyják magukat semmilyen világméretű kampányba belerángatni, mert ami történt, az okkal kérdőjelezhető meg.

Hagyomány – Tudás – Újjászületés

A Magyarok Világszövetsége

Továbbította az MVSZ Sajtószolgálat
7478/120406

hypothetical common ancestor used North of the Caucasus and the Black See by the As-Alans from the first century AD,[4] it is finally derived from the Aramaic script.

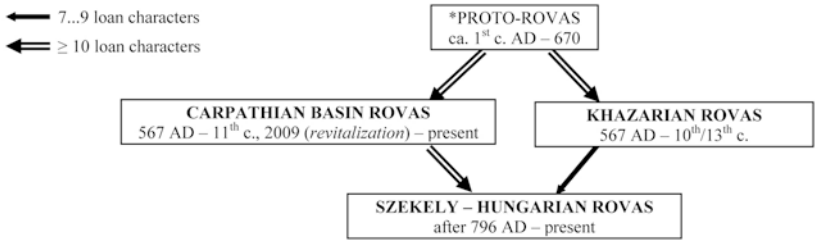

The SHR was in continuous use during the history of Hungary, since the evolvement of the script up to now. From the nineteenth century, SHR became more and more popular.[5] Its usage is extensive in every field of daily life, education, economy, publications, etc. The increasing usage can be observed by the huge number of printed and online materials and the rapidly growing size of the user community, with more than 100 000 active users.[6] The user community is global, the users live in Hungary, Romania, Slovakia, Serbia, Austria, Ukraine, Croatia, Slovenia and in the countries of the world-wide Hungarian diaspora, including especially the United States of America, Canada, Australia, New Zealand, Latin America, South Africa and all the western countries of Europe.

The SHR has been in correspondence of the Latin-based Hungarian orthography, thus casing appeared in SHR in the 17th c. The glyphs of the upper case Rovas characters differ from the lower case ones in size, only.

2. Some relics and publications

Figure 2-1: Inscription from Vargyas, stone carving from the second half of the 12th c. (Kovács, 1994; Ráduly, 1994).

Its meaning: /ʲme: fioɣ tᵉ nᵉkyd/ '[Woman,] here is your Son', its transcription: [illegible].[7] It is a citation from the *Gospel of John* (Ioh. 19, 26). In the inscription [illegible] CIRCLE ENDED O /o/ shows the influence of the Glagolitic [illegible] ON /ɔ/. Oppositely, the normal form SHR [illegible] O /o/ is a descendant of the Carpathian Basin Rovas [illegible] O /o/[8]

[4] Hosszú, 2011a
[5] Kósa, 1992, pp. 69-78
[6] Barabási, 2008
[7] Vékony, 2004; Zelliger, 2010-11
[8] Hosszú, 2011b

AZ ÜLÉS EMLÉKEZTETŐJÉBŐL ÉS A TÁJÉKOZTATÓ LEVÉL

Részlet az ülésről kiadott emlékeztetőből:

„Szondi Miklós, a Természetesen Egyesület képviselője előterjesztette álláspontjukat az ősi magyar rovásírásunkkal kapcsolatban, valamint ismertette a 2012. április 21–22-én Solton az ősi írásunkról, a magyar rovásról tartott szakmai értekezlet eredményét, amely szerint az ősi írásunk Unicode kódolására az ISO/IEC JTC1/SC2-höz Dr. Hosszú Gábor által benyújtott, valamint a Michael Everson–Szelp Szabolcs szerzőpáros által benyújtott szabványosító beadványok közül az értekezlet az utóbbit biztosította támogatásáról. Ebből következően az esedékes ISO/IEC JTC1/SC2 N4228 dokumentumára való szavazáskor az igen nemzeti szavazat kiküldését támogatják. Szakértőként a Nimród Gyermekei Rovásíró Kör nevében jelen lévő Tisza András és a Baranyai Rovókör nevében jelen lévő Szilágyi László támogatta Szondi Miklós álláspontját.

Dr. Hosszú Gábor részletes előadással válaszolt a Természetesen Egyesület előterjesztésére, és amellett érvelt, hogy a Michael Everson–Szelp Szabolcs szerzőpáros által benyújtott tervezetre nemleges nemzeti szavazat menjen ki az ISO/IEC JTC1/SC2 N4228 dokumentumára való szavazáskor. A Rovás Alapítvány képviseletében Sípos László és szakértőként Rumi Tamás támogatta Dr. Hosszú Gábor véleményét.

Varga Gábor tájékoztatta a jelenlévőket, hogy az eljárási rend 3.5. pontja szerint a bizottságnak a döntései meghozatalakor a közmegegyezés (amelynek az MSZ EN 45020 szerinti meghatározása: „Általános megegyezés, amelyet az jellemez, hogy a lényeges kérdésekben az érdekeltek egyetlen jelentős csoportjának sincs fenntartott ellenvéleménye, továbbá, hogy az eljárás során minden érdekelt véleményét igyekeztek figyelembe venni, és megoldást találni minden ütköző álláspontra. Megjegyzés: A közmegegyezés nem szükségképpen jelent egyhangú véleményt.”) elvét kell követni. Közmegegyezés hiányában a leadott nemzeti szavazat csak tartózkodás lehet.

Krauth Péter elnök a fenntartott ellenvélemények megszüntetésére felkérte az érdekelt feleket, hogy hozzanak létre egy munkacsoportot, amelyben tisztázzák az ütköző álláspontokat, és jussanak közmegegyezésre 2012. június 21-ig, ameddig Varga Gábor titkár ki tudja küldeni a nemzeti szavazatot az ISO/IEC JTC1/SC2-nek.

Szondi Miklós kijelentette, hogy nem kívánnak részt venni egy munkacsoport munkájában.”

A teljesség kedvéért közöljük az ülésről tájékoztató levelet, mely az értekezlet résztvevőinek küldetett ki:

Kedves Rovótársam!

Folyó hó 7-én megtörtént a Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) műszaki bizottságának ülése. Ezt, a Természetesen Egyesület kezdeményezte, hogy elmondhassuk a Solton történteket. A meghívó kiküldése után a Rovás Alapítvány is kérte a fölvételét az MSZT-be. Ennek helyt is adtak, azonban ezen az ülésen még csak tanácskozási joggal vehetett részt, nem szavazhattak. A 9 fős bizottságból négyen voltunk jelen, tehát nem volt szavazatképes az ülés, így tanácskozási jelleggel tartották azt meg.

Kezdésként elmondhattam a mellékelt előadásomat, melyben rávilágítottam arra, hogy a Gödöllői értekezlet napján beadott Hosszú-féle beadvány már az ott elhatározottaktól eltérően készült el. Hosszú Gábor is készült előadással. Látható, hogy a kazár kérdéssel most ott tart, hogy egy gyökérről származnak a jeleink, ami nem azonos a 8. sz. mellékletben közölt állításával.

Krauth Péter elnök tárgyszerű hozzászólásokat kért az ellentétes véleményen lévő felektől, és a korábbi megnyilvánulások minősítésének mellőzését kérte. Tisza Andrással és Szilágyi Lacival együtt, hárman próbáltuk a hozzászólásainkban a különbözőség okait tisztázni, de erre nem igazán találtunk nyitott fülekre.

Az ülés végére a bizottság elnöke javasolta, hogy alakítsunk munkacsoportot, hogy a június 23-i határidővel rendelkező kérdésre egységes választ tudjon adni majd az MSZT a nemzetközi szabványosító szervezetnek. Hangsúlyoztam, hogy a most jelenlévő problémák 4 évvel ezelőtt a Gödöllői tanácskozást követően kezdődtek (Gödöllőről kiadott könyv és ugyanakkor beadott előterjesztés tartalmának lényegi eltéréseiből adódóan), s ezt kitárgyalni ott volt a két napos Solti lehetőség is, ahonnan a két, most is jelenlévő személy úgy távozott, hogy még a közzétételi jogokat is visszavonták. Így most semmi esélyt nem látok arra, hogy az előttünk álló két hétben megegyezésre tudnánk jutni, ezért a munkabizottság megalakítását nem támogattam.

A végeredmény az lett, hogy közmegegyezés hiányában az MSZT részéről leadott nemzeti szavazat csak tartózkodás lehet, így szabad útja lesz az Everson–Szelp-féle beadványnak. Négy év sikertelenség után végre már megvalósulási lehetősége lesz annak, hogy a számítógépeinken is tudjunk majd róni.

Köszönöm András és Laci támogató jelenlétét, így részünkről tárgyilagosan tudtuk képviselni a solti értekezleten eldöntötteket.

Üdvözlettel Miklós

Ui.: Készülve ennek a levélnek a kiküldésére, András a következőket fűzte hozzá:
Nem tudom fontos-e, de megjegyezném, hogy jómagam egyedüliként vettem részt a szabványosítási folyamatban. Ott voltam a Műszaki Egyetemi találkozón is és utána minden, e témában tevékenykedő összejövetelen (pl.: Rovás Bizottság), ahol Everson úr előterjesztette a tervezetét.

Már ott kiderült, hogy Everson benyújtott tervezete nem felelt meg a megjelentek elvárásainak, de ő már akkor megmutatta hajlandóságát arra, hogy a Magyar rovók igényei szerint változtasson a beadványán. Idő hiányában nem tudtuk lezárni az összes kérdést, ezért Sípos László felajánlotta a gödöllői tanácskozás megszervezését. Ebben maradtunk! Még ott mondta Dr. Hosszú Gábor, hogy nem kell nekünk egy külföldi beadványa, tudunk mi csinálni magunknak egy jobbat, amit ő el is készít. Ennek akkor én nagyon örültem.

A beadványunk megerősítésére volt szükség Gödöllőre. Gödöllő határozatai ismertek. Ezzel szemben folyamatosan változtatták a beadványban – a résztvevőkkel nem egyeztetve –, a javaslat kulcskérdéseit. Ez tette szükségessé a solti találkozót, ahol szinte ugyanazok a szereplők voltak jelen, mint Gödöllőn. Vagyis a teljes Kárpát-medencei magyarság rovástanítói, -kutatói, akik a legszerényebb becslés szerint is több tízezer rovót képviseltek.

Itt – visszatérve a gyökerekhez – újra az eredeti Gödöllői határozatokat fogadtuk el. Ezzel szemben egy három-négy fős alapítvány önmagát tévedhetetlen megmondó emberként, ragaszkodik egy olyan beadványhoz, ami műszakilag nem nyújt többet Everson beadványánál, de írástörténeti szempontból egy lehetetlen állapotot akar egy szabványba bebetonozni.

Nagyon sajnálom, hogy ebben a Magyar nemzetet jelentősen érintő kérdésben, nem tudunk egy Magyar megoldást találni. A megegyezés teljes elutasításával szemben én tehetetlen vagyok. Az összes alternatív javaslatomra szakmai érv nem, csak lekicsinylő megjegyzések, a solti értekezlet résztvevőinek hozzá nem értését (?) hangsúlyozó elutasítás érkezett.

Solton nem javasoltam egyik beadványt sem, hanem csupán pontot téve a véget nem érő kínos, már-már személyeskedésbe hajló vitának, a résztvevők józan belátására bíztam a döntést, az addig elhangzott ismeretek alapján és javasoltam a két lehetőség közül az egyik megerősítését. A végeredmény egyértelmű. A továbbiakban pedig követnünk kell a többség akaratát! Ezt hívják demokráciának. Amikor viszont egy néhány fős szűk réteg diktál, azt én másnak nevezném. Műszaki gondolkodású emberként tudom, hogy ha egy nagyvállalat tulajdonosai megbíznak egy könyvelőt, hogy készítsen el egy éves beszámolót a megadott adatok alapján, és ezt a könyvelő önhatalmúlag, egyeztetés nélkül átírja, ezt a könyvelőt azonnal kirúgják.

A rovásban nem használt jelekről (X, Y, W, Q, DZ, DZS) annyit: lehet rókát és nyestet tartani egy tyúkólban, ha nagyon akarjuk, de csak külön ketrecben. A fél világ rovásbetűit egy kalap alá venni pedig olyan, mint amikor egy fenséges lakoma étkeit nem külön-külön fogyasztjuk el nagy élvezettel, hanem beleöntjük az egészet egy nagy vödörbe, összekeverjük és így esszük meg. No, ezt az ételt nem emberi fogyasztásra szánják és más is a neve.

Áldás
Tisza András

MAGYAROK VILÁGSZÖVETSÉGE SAJTÓSZOLGÁLATÁTÓL

Tárgy: Kulturkampf a magyar írásért – Kísérlet a székely-magyar rovásírás kazárosítására
Feladó: MVSZ Sajtószolgálat <sajtoszolgalat@mvsz.hu>
Dátum: 2012-06-22 17:14
Címzett: 'MVSZ Sajtószolgálat' <sajtoszolgalat@mvsz.hu>

A székely–magyar rovásírás ügyében körvonalazódó kultúrháború miatt a Magyarok Világszövetsége kérte felvételét a Magyar Szabványügyi Testületbe. Patrubány Miklós elnök Gyetvay György Gergely történész, informatikus, a Magyarok Világszövetsége Elnökségének tagja személyében nevezte meg a szövetség képviselőjét, aki sajtószolgálatunknak nyilatkozott a legújabb fejleményekről.

Ismeretes – mondta sajtószolgálatunk érdeklődésére – Gyetvay György Gergely, hogy a Magyarok Világszövetsége pár hónappal ezelőtt kénytelen volt felszólalni a székely–magyar rovásírás ügyében. Mára kiderült, hogy aggályaink nem voltak alaptalanok.

Fontos előzményként tudni kell, hogy részben a Magyarok Világszövetségének kezdeményezésére, valamennyi magyar rovásiskola bevonásával, közmegegyezéssel született egy megállapodás a szabványosítandó rovás-jelkészletről. E megállapodás legitimálására az ügy további vitelét kezébe vevő csoport messzemenően felhasználta a Magyarok VII. Világkongresszusának erkölcsi, nemzetpolitikai súlyát, hiszen annak Zárónyilatkozata méltatta a megállapodás létrejöttét. Ez 2008-ban történt.

Azóta hiába vártuk, hogy a nemzetközi számítógépes jelkészletet (UNICODE) bővítsék az ősi magyar írás jelkészletével. Mint kiderült, fent említett csoport önkényesen megváltoztatta a nemzetközi szabványügyi testülethez benyújtott folyamodványt, és harsány nacionalista felhanggal, annak örve alatt, hogy az eredeti előterjesztés nevéből – Old Hungarian Script – hiányzik a magyar „rovás" szó, megpróbálta egy kalap alá vonni a székely–magyar rovásírást a kazár írás jelkészletével…

A Magyarok Világszövetsége azért kérte felvételét a Magyar Szabványügyi Testületbe, hogy ezt az álságos, magyarellenes kísérletet megakadályozza – nyilatkozta sajtószolgálatunknak Gyetvay György Gergely, aki kifejtette: Az ügy nagyon álságos. Joggal kérdezheti bárki, hogy mi a gondunk azzal, ha a székely-magyar rovás karakterkészlete kibővül néhány további karakterrel, tulajdonképpen a kazár írásjelekkel? Miért válna ez kárára a székely–magyar rovásnak, hiszen az a karakterkészlet része lesz „a Kárpát-medencei székely–magyar kazár" szkriptnek, így azzal minden magyar szöveg lejegyezhető, csak lesznek további karakterei is?

Válaszunk erre – folytatta Gyetvay György Gergely – az, hogy a probléma lényege kultúrtörténeti, kultúrpolitikai kérdés, hiszen a székely- magyar (Old Hungarian Script) az önmagában egy egységes róváskészlet, ahhoz hozzátenni és elvenni belőle nem lehet. A kazár írás róváskészletét ehhez hozzáilleszteni megtévesztő és csak a történelemhamisítás eszközéül szolgálhat.

Mert gondolkozzunk: Mit szólnának hozzá egyesek, lenne-e konfliktushelyzet abból, ha mondjuk szabványosítani szeretnének egy olyan szkriptet, hogy „közel-keleti zsidó-arab írás” , amely betűkészlet csak kiegészülne az arab írásjelekkel, tehát a zsidó szövegek ettől még minden további nélkül lejegyezhetők lennének?! Okozna-e ez hatalmas politikai konfliktust szerte a világban?

Arra a kérdésünkre, hogy miként oldható fel ez a konfliktus, Gyetvay György Gergely válasza: Én a megoldást abban látom, hogy az „Old Hungarian Script” néven szabványosításra beadott rováskarakter-készlet legyen egy önálló szkript és, ha valaki ragaszkodik a kazár íráshoz, az adja be külön szabványosításra az „Old Kazarian Script”-et, amiben viszont semmi esetre sem szerepelhet a székely–magyar karakterkészlet.

MVSZ Sajtószolgálat
7561/120622

Tárgy: Mi is zajlik a rovásírás körül? – Joó Ádám összefoglaló levele
Feladó: MVSZ Sajtószolgálat <sajtoszolgalat@mvsz.hu>
Dátum: 2012-07-02 16:53
Címzett: ’MVSZ Sajtószolgálat’ <sajtoszolgalat@mvsz.hu>

A Magyarok Világszövetsége, mint a nemzeti szintű intézmények körében az egyetlen következetes támogatója felbecsülhetetlen kultúrkincsünk, a székely–magyar rovásírás ügyének, a közelmúltban kénytelen volt az általa észlelt folyamatok miatt fölszólalni. A 2008-ban biztatóan, közmegegyezés alapján elindult szabványosítási folyamat nem csak megtorpant, hanem egyenesen veszélyes pászmára csúszott. Erre utalt minapi közleményünkben Gyetvay György Gergely történész, informatikus, akit a Magyarok Világszövetségének elnöke, Patrubány Miklós kinevezett, hogy a rovásírás nemzetközi szabványának kialakítása során képviselje az MVSZ álláspontját a Magyar Szabványügyi Testületben.

Pár nappal ezelőtt Joó Ádám, az egyetlen hazai webfejlesztéssel foglalkozó lap főszerkesztője, informatikus levelet írt a Magyarok Világszövetsége elnökének, amelyben összefoglalta a rovásírás számítógépes szabványa kidolgozásának eddigi lépéseit. Tekintettel arra, hogy a levél fontos, közérdekű információt tartalmaz, szerzőjének és címzettjének hozzájárulásával sajtószolgálatunk alább teljes terjedelmében közzéteszi.

Joó Ádám főszerkesztő levele

Tisztelt Elnök Úr!

2008 novemberében találkoztunk itt Csömörön, a Gloria Victis emlékműnél, ahol az 1956-os szovjet intervencióra emlékeztünk, és sikerült váltanunk pár szót, majd nem sokkal később az

invitálásnak eleget téve a Magyarok Házában hosszabban is elbeszélgettünk. Sajnos az ember néha csatát veszt az élettel szemben, így akkoriban nem tudtam jelentkezni, de ügyünk állása, és a Magyarok Világszövetségének nemrég kezembe jutott nyilatkozata (http://mvsz.hu/sajtoszolgalat/20120406_rovasiras.html) arra sarkallt, hogy tollat ragadjak, és felelevenítsem az elmúlt években történteket.

Hosszú évek óta dolgozom szoftverfejlesztőként, az egyetlen hazai webfejlesztéssel foglalkozó szakmai lap főszerkesztőjeként, a legnagyobb múltú hazai szakmai konferencia főszervezőjeként 2008-ban határoztam el, hogy kezdeményezem a rovásírás nemzetközi szabványosítását, hogy az végre mind nyomtatásban, mind számítógépen, legfőképpen a világhálón használható legyen a mindennapi életben.

Levelezésbe kezdtünk Michael Everson ír-amerikai írástörténésszel, aki a Berkeley Egyetemen működő Script Encoding Initiative támogatásával az évtizedek során a világ több tucat írásrendszerének szabványosítását vitte véghez a Unicode és Nemzetközi Szabványügyi Testület munkájában részt véve, és a téma egyik legelismertebb nemzetközi szakértője; és Szelp Szabolccsal, Ausztriában élő barátunkkal, aki nyelvészként végzett, és jelenleg a Bécsi Egyetemen a rovásírásból írja doktori disszertációját – a nikolsburgi ábécé szerzőjének azonosítását bemutató dolgozata tavaly jelent meg a Magyar Nyelvtudományi Társaság folyóiratában, a Magyar Nyelvben.

Hamarosan felvettük a kapcsolatot dr. Hosszú Gábor villamosmérnök docenssel, akivel Michael mintegy tíz évvel korábban már egyeztetett, ő lévén az egyetlen, akit az interneten keresztül elért, ugyanis Hosszú Gábor weboldalán akkoriban a saját maga és mások által készített betűkészleteket (melyekben a latin ábécé karakterei vannak rovásbetűkké átrajzolva) tett elérhetővé, azonban akkoriban a közös munka kútba esett. Tíz évvel később tehát Michael őt kérte meg, hogy 2008 nyarán hívjon össze egy szakértőkből álló megbeszélést, ahol bemutathatjuk a Michael és Szabolcs által összeállított, a Nemzetközi Szabványügyi Testületnek megküldendő előterjesztést, és ehhez az érdekeltek jóváhagyását kérhetjük.

A 2008. július 12-én megtartott találkozón hármunkon kívül jelen volt Szakács Gábor és Friedrich Klára, Libisch Győző, Tisza András, Bakonyi Gábor, Rumi Tamás, Sípos László és Hosszú Gábor is, és a megbeszélés végére minden jelenlévő által elfogadott álláspontot alakítottunk ki a szabványosítandó jelkészletről. Azonban a nyár végére kiderült, hogy Hosszú Gábor a hátunk mögött szervezkedésbe kezdett, és leginkább a Michael külföldi személyére alapozott retorikával sokakat meggyőzött arról, hogy egy általa írott előterjesztést támogassanak, mely mindösszesen annyiban különbözött a miénktől, hogy az írás a nemzetközi tudományos szakirodalomban ismert, sok más ősi írásrendszerhez (Old Italic, vagyis etruszk, Old Turkic, vagyis ótürk, Old Arabic, óarab és Old Persian, óperzsa stb.) hasonló nevét – Old Hungarian Script, tehát a régi magyar írás –, a nemzetközi közönségnek semmit nem mondó Hungarian Rovas-ra cserélte, azzal az igaztalan állítással, hogy az előterjesztésünk holt írásként kívánja a rovásírást szabványba emelni. Az általa benyújtott előterjesztés másik eleme az összerovásokat érintette. Mint az köztudott, a rovásbetűk szabadon összeróhatók, mely a korszerű számítógépes technológiával is megvalósítható, a karakterek közé szúrt speciális jel bevitelével, így lehetővé téve, hogy bármely két vagy több karakterből ligatúra, összekapcsolt betűsor keletkezzék. Hosszú Gábor azonban ragaszkodott ahhoz, hogy (a korábban

készített betűkészleteiben található) előre összeállított összerovások szerepeljenek a szabványban, annak ellenére is, hogy az ISO képviselői egyértelművé tették, hogy ez már csak azért sem lehetséges, mert a betűk összekapcsolásának elfogadott módja ma már a fent leírt eljárás.

Nem kellett sokat várni, és Sípos László vezetésével (akiről azon kívül, hogy saját bevallása szerint akkor érkezett külhonból, többet nem tudni) megalakult a Rovás Alapítvány, mely legjobb tudomásunk szerint máig Sípos Lászlót, Hosszú Gábort és Rumi Tamást jelenti, és nagy lendülettel kezdte meg kifejteni propaganda tevékenységét előterjesztésük mellett, melynek első lépéseként Gödöllőn Élő rovás címmel konferenciát hívtak össze, melyről mi csak utólag értesültünk a sajtóból, ugyanis nem hívtak meg minket – Sípos László utólagos bevallása szerint szándékosan. Itt a jelenlévők elfogadtak egy betűkészletet, és – választás nem lévén –, támogatásukról biztosították a Rovás Alapítvány beadványát. A konferenciáról könyv formájában is készült beszámoló. Időközben Hosszú Gábor delegáltatta magát a Magyar Szabványügyi Testületbe, így a saját beadványát, mint a téma egyetlen „szakértője" a műszaki bizottságban, a nemzetközi vitán és szavazásokon képviselhette, mint a Magyar Szabványügyi Testület javaslatát. Annak ellenére, hogy saját előterjesztésünkben az évek folyamán fájóbbnál fájóbb kompromisszumokat kellett kötnünk a konszenzust áhítva, a másik oldalról ilyennek jelét sem tapasztaltuk.

Józan ésszel ilyesmi nem is várható olyan féltől, aki a kommunikáció minden formájától elzárkózik: Hosszú Gábor egy bécsi konferencia alkalmával például több órán keresztül ült velünk szemben karnyújtásnyi távolságra úgy, hogy mindez idő alatt egyetlen alkalommal sem nézett ránk, és a feltett kérdéseinkre a bizottság más tagjainak válaszolt.

A Rovás Alapítvány következetes nyelvhamisításának köszönhető, hogy az érdeklődők körében egyre elterjedtebb az ősi magyar írás megnevezése, mint „rovás", szemben az évszázados múltú, és néhány éve még természetes „rovásírás" szóval. A rovás az egyik legrégibb magyar szavak egyike, és az önálló, a rovásbetűkkel csak a múlt század óta közösen kezelt számrovás neve. A „sok van a rovásán", „rovott múltú" szófordulatok mind a pásztornépek ősi számviteli rendszerének emlékét őrzik. Összemosása a székelyek által megőrzött írással hasonló ahhoz az újkeletű törekvéshez, melyben két másik, soha meg nem fejtett írásrendszert, köztük a kazár írást próbálja meg egy úgynevezett „Rovas" írascsalád tagjaként rokonságba hozni a rovásírással, és az Egyetemes Karakterkészletben együtt szabványosítani. Ezen kívül Hosszú Gábor előterjesztésébe újonnan feltalált betűket is felvett, mint az x, y és q, azt állítva, hogy a modern használathoz szükséges ezek bevezetése a rovásírásba, illetve új jelet használ az ű hang lejegyzésére; Rumi Tamás kilenc új rovásszámot alkotott, melyek nemzetközi szabványba emelését szintén kérték.

Csalódva, látván a Gödöllői megállapodás felrúgását, a jelenlévők Szondi Miklós rovásírás-oktató szervezésében 2012. április 21–22-én „Egységes rovás" címmel értekezletet szerveztek Solton, melyre mind mi, mind a Rovás Alapítvány meghívást kapott. Az összejövetelen tizenhárom szakmai szervezet tagjai, összesen hetvenegy fő volt jelen, beadványunkat Szabolcs és jómagam, a Rovás Alapítvány előterjesztését Sípos László és Rumi Tamás képviselte. Az értekezlet végén az akkor jelenlévő 53 fő (a négy érintett kivételével) szavazott a kérdésben, hogy melyet támogassák a nemzetközi szabványosítás folyamatában. A Michael Everson és Szelp Szabolcs jegyezte előterjesztésre 33 fő szavazott, míg a Hosszú Gábor által jegyzettre mindösszesen 2 fő. 14 fő főleg a

műszaki ismeretek hiányára hivatkozva tartózkodott. A Rovás Alapítvány későbbi megnyilvánulásaiban kétségbe vonta az értekezlet résztvevőinek hozzáértését, mi több, még ahhoz sem járultak hozzá, hogy a találkozóról készített fényképfelvételeken megjelenjenek.

Tisztelt Elnök Úr!

A szabványosítás folyamatában most is minden lépésért meg kell küzdenünk, annak ellenére, hogy a nemzetközi gyakorlatot figyelembe véve, ősi írásunkat már két éve használhatnánk a számítógépen, ha munkánkat nem akadályozzák. Eközben nap mint nap szembe kell néznünk azzal, hogy négy éves munkánkért cserébe nemhogy elismerést nem kapunk, de rágalomhadjárat folyik ellenünk minden lehetséges médiumon, arcátlan hazugságokat terjesztve, hazaárulónak bélyegezve bennünket.

Erőnket és lehetőségeinket meghaladja, hogy minden fronton kiálljunk becsületünk mellett, hisz az elvégzendő munka is leköti energiáinkat, figyelembe véve, hogy mindezt ellentételezés nélkül, családunktól és barátainktól elvett időben végezzük.

Tisztelt Elnök Úr!

Kérem, hogy a fentieket figyelembe véve, és a Magyarok Világszövetsége által közzétett állásfoglalás szellemében, elősegítve a magyar nemzet ősi írásának mielőbbi feltámadását, biztosítsa törekvésünket nyilvános támogatásáról.

Tisztelettel:
Joó Ádám

MVSZ Sajtószolgálat
7567/120702

MIKÉNT TÁMOGATJA EGYMÁST A ROVÁSÍRÁS ÉS AZ ÉKÍRÁS?

Marton Veronika

Marton Veronika az alábbi előadással jelentkezett az értekezletre, de azon akadályoztatása miatt nem tudott részt venni. Előadását írásban megküldte, melyet most szíves figyelmébe ajánljuk a kedves olvasónak.

AZ „ANTANTÉNUSZ…" MONDÓKA MEGFEJTÉSI KÍSÉRLETE

Az *„Antanténusz…"* egy rövid, verses gyermekeknek való „kiolvasó vers", kiszámoló, mondóka. Hivatalosan értelmetlen halandzsa-szövegnek tartják. Forrásmegjelölés nélkül, némely nyelvész szerint több európai nyelvben (pl. finn[1]) is előfordul. Mások nem rendesen lefordított, latin eredetű versnek vagy nemzetközileg elterjedt kiolvasónak, esetleg az indoeurópai számsor hangtanilag torzított alakjának tartják. Hangalakja tájegységenként kissé változó. Ismertebb változata: *Antanténusz, szórakaténusz, Szóraka-tiki-taka-alabala-bambusz(ka)!* Forráshivatkozás nélkül, némely kutató ősi sumér imának tartja, amit egy ékiratos cserépről olvastak le, majd a XX. század elején fejtettek meg: *Anta Dunguz, szur-raga Dunguz, szur-raga digi-daga ala-hala Bambúz = Kelj föl Dunguz, szülj reggelt Dunguz, Szülj reggelt, áradj, terjedj, vágjad, űzzed Bambuszt!*

Nagyjából ennyit közöl az wikipédia[2] e versikéről. Úgy tűnik a felsorolt érvek, vélemények sok igazságot tartalmaznak, ám pontos forrásmegjelölés nélkül legfeljebb ötletként értékelhetőek. Ez indított arra, hogy megkockáztassam a megfejtést, és utánanézzek, vajon valóban értelmezhető-e magyar nyelven a szöveg első és második része. A többi rész megfejtése ellen a nyelvérzékem tiltakozott, mert sok olyan szót éreztem benne, ami az értelmezést már a kezdet-kezdetén félrevinné. Szőcs István, a nagy műveltségű kolozsvári tudós-újságíró véleménye volt a kiindulópont: *„A népi gyerekdalok, mondókák kiszámoló-versikék érthetetlen szavai – nem halandzsák. Legalábbis annyiban nem, hogy kezdetben volt értelmük, s csak később homályosodott el."*[3] Tehát a régiségben értelemmel bíró jelentésük volt.

Hasonló véleménye van az egyiptológus Borbola Jánosnak[4] is. Meggyőződése *„hogy nyelvünk mellett… gyermekeink énekei, rigmusai őrzik leghívebben őseink kultúráját…"* E *„mondóka egyáltalán nem latin eredetű, hanem ősmagyar gyermekvers… Az is elképzelhető, hogy eredetileg felnőttek sorshúzása volt, s azt vették át játékukhoz a gyermekek."* Megszívlelendő észrevétele, hogy a mondóka olvasásának *„valószínű nyitja, hogy a »varázsszavakat« visszafelé kell olvasni."*

Pass László[5], debreceni evangélikus lelkész részletesebben foglalkozott a mondókával. Fritz Hommel, Friedrich Delitzsch, Franz Brünnow és Anton Deimel ékjeles szójegyzékének latin-betűs szócikkei alapján vizsgálta szöveget, s megállapította: *„Nem kiolvasó versike…, hanem kb. 12–10.000 éves ős-magyar Nap-köszöntő zsoltár, mely hívja, hívogatja napkelte előtt a Világosság Istenét az Ég-re, hogy győzze le a Sötétség Szellemét, hogy elterjeszthesse a világosság, a jóság uralmát az egész földön. Ez az ősrégi Nap-hívogató ének ó-magyar nyelven az emberiség legősibb ismert zsoltára, ősi pentaton dallama[,] és még ma is időszerű."*

E négyoldalas cikkre 1975-ben Komoróczy Géza, nyelvész válaszolt *„Egyetlen olyan szót sem találni, mely a két nyelv [sumir-magyar] rokonságát bizonyítaná, mint ahogy az Antantémusz kezdetű gyermekversike sumer megfejtése is képtelenség…"*[6] Bizonyára ez „ex katedra" megjegyzése okozta, hogy ezután nemigen foglalkoztak a versike mélyreható elemzésével.[7]

Úgy tűnik, Pass László megérzése és az ékiratos szószedetekben való tapogatózása helyes. Kifogásul csak azt lehet felhozni, hogy a cikkében felsorolt sumir–magyar szóegyezéseket nem elegendő íráskép, illetve hangalak után azonosítani. Mindenképpen meg kell nézni, el kell olvasni és értelmezni kell a hozzájuk tartozó vonalas, illetve ékjeleket. Ám ez a káld–sumir és a magyar nyelv és az írás nagy időbeli távolsága és az egymástól szerkezetileg és írásképileg eltérő volta miatt nem egyszerű. Ti. a magyar nyelvű szövegek rögzítésére a betűírást használták, míg a sumir, azaz a káld–sumir nyelv fogalomírás.

Vajon össze lehet-e hozni e kétféle írást? Vajon szabad-e a latin betűkkel rögzített, ám jól szótagolható mondókát visszavetíteni a több ezer évvel ezelőtt használt káld–sumir fogalomírás jeleire? Összekötő kapocsként, segítségül fel kell és fel is lehet használni a székely–magyar rovásírást. A ma használt mintegy két és fél évezredes latin betűírástól[8] és az ennél minden bizonnyal régebbi székely–magyar, részben szótag- részben betűíráson át kell eljutni a kb. 6000 éves fogalomírásig.

Arról nincs és nem is volt vita, hogy a ma használt írásoknál kisebb-nagyobb eltéréssel a hangalak és az íráskép összhangban van. A magyar nyelvben még a Kazinczy-féle beavatkozás ellenére is megmaradt az egy hang – egy betű elve.

A székely–magyar rovásírásban ez kissé másképp fest.[9] Betűírás ez is, ám valami megmaradt a keleti nyelvek mássalhangzós írásaiból. Ti. a mássalhangzók írásakor a kiejtésekor, a hangzósításkor a mássalhangzóval együtt ejtett ún. ejtéskönnyítő segédhang, leginkább az „e" zönge jelöletlen. Egy-egy szó rovásakor a hallással érzékelt[10] mássalhangzókat kötelező jelölni, róni, de az „e" ejtéskönnyítő segédhangot jobbára nem. Ennek ellenére ezt az „e" zöngét bizonyos szabályok figyelembevételével bele kell olvasni szóba.[11]

A székely–magyar (és más) rovásírásról köztudott, hogy kevés jellel sokat fejez ki. Az írásban ez a betű-összevonásoknak köszönhető. Egy-egy mássalhangzót mássalhangzóval, továbbá egy-egy vagy több magán- és mássalhangzót lehet összevonni, de csak akkor, ha a természetes szótagolás rendjét nem borítja fel. A mássalhangzók összevonásának a szó végén a helyük, hogy a szótagolás rendjét ne zavarják.

Az elmondottakat az *„Antanténusz…"* versike értelmezésekor szigorúan figyelembe kellett venni.

A mai magyar nyelvérzék szerint a versike első „sora” két jelentésnélküli több szótagú szó. A szótaghatárok megállapítását nagyban elősegítette a versike erőteljes hangsúlyozása, vagyis a nyomatékos szótagolás.

Az ékírásos szövegek fordításában szerzett tapasztaltakkal messzemenően egybevág a XIX–XX. századi magyarul tudó, az ékírást ismerő tudósok[12] felismerése, miszerint az eredeti magyar szavak (beleértve a nyelvtani elemeket is) szótagjainak a régiségben önálló jelentésük volt. Az *„antanténusz. szórakaténusz”* esetében semmi nem indokolja, hogy ez ne lenne igaz. Ennek alapján az erőteljes nyomatékkal egymástól elhatárolódó szótagokat önálló jelentéssel bíró gyökökként[13] lehet felfogni.

A gyökhatárok pontos megállapítását segítette elő a latin-betűs szöveg rovásjelekkel való leírása. A Rudimenta említett szabályainak figyelembevételével, ha az egyes gyök-szavakat a hangzósításnak megfelelően összevont rovásjelekkel[14] le lehet írni, akkor azok szótagként, jelen esetben önálló jelentésű szavakként egybetartoznak.

Az alábbi táblázatban a 2. oszlop a mondóka két szótagcsoportjának (an.tan.té.nusz szo.ra.ka. tén.usz) a mai ejtés szerinti írásképét mutatja. A következő az egyes gyök-szavak rovásjeleit, utána az ékjeleit, a latin-betűs átírást és az ékjelek jelentését tartalmazza. A felettük levő nyilak az olvasás irányát jelzik. A latin-betűs átírásnál az egyes magánhangzók feletti vonás nem ékezet, hanem az alsó indexszel egyetemben a zönge pici kiejtésbeli másságát jelzi, amit ma már nem hallunk.[15]

A megfejtés során használt jelek nem káld–sumir vonalas, hanem új-asszír ékjeles szótári jelek. Sajnos a mondóka szövege ékiratos agyagtáblán még nem bukkant elő, ezért okafogyott találgatni, hogy melyik kor írását lehetne használni. Ti. az íráskép kb. 500 évenként változott, alakult. A XIX–XX. században szerkesztett szótárak az új-asszír ékjelekre épültek, feltüntetve az egyes népek kiejtését.

Az táblázatok alatti I. bekezdés a rovásjelek írásképének a Rudimenta és a Tanító tábla[16] (a továbbiakban: kiadványok) szerinti esetleges magyarázatát taglalja. Az utána következő II. bekezdés az ékjelekre vonatkozik.

	→ Mai ejtés	← Rovásjel	Ékjel	→ Átírás	Jelentés	Megjegyzés
1.	an			AN	ég	
2.	tan			TÁN	fénykorona	
3.	té			TE	közlekedik	
4.	nusz			NU_8	kis	Az ékjel eredeti jelentése: utód
				UZ	liba	

I. Az 1. sz. an rovása szokatlan. A ᑐ = n betű „arca” az említett kiadványok egyikében sem fordul jobbra. Ezért az olvasási sorrendnek megfelelően az ᐱ = a betű az ᑐ = n hátára illeszkedik. Fordított esetben az olvasata na lenne. A 3. sz. té ilyetén jelölése sem szokványos, de ha a Tanító tábla első sorában az ᐧᐣ = e és az ᐣ = é betűt össze lehetett vonni, akkor ez is

megengedhető. A 4. sz. nusz szóban a kisebbre rótt ⋈ = u zönge a kiejtéskor alig hallik, mert az utána következő | = sz mássalhangzó erősen hangsúlyos, szinte teljesen elnyomja.

II. Talányos az előző táblázat 4. számmal jelölt ékjelének jelentése és értelmezése. A hangzósítás szerint a szót három összevont rovásjellel lehet leírni, tehát egyetlen dologra, fogalomra utalhat. Ám a Deimel-szótár[17] szerint, az ékjelekkel rögzített gyökök között nincs nusz hangalakkal feloldható szó, ezért fel kellett bontani a zárt szótagú szót NU és UZ írásképű gyökké. Mivel a rovásjelek összevonhatósága miatt a nusz két ékjele is összetartozhat, s minden bizonnyal egyetlen dolgot, esetleg jelzős kifejezést (szószerkezetet) jelöl. S valóban a NU_8 és az UZ együttes jelentése „utód liba", vagyis „kisliba".

6.	szó/szu			SZU_{10}	elég [a]	A káld–sumirban nincs o zönge. (!)
7.	ra			RÁ	reszketés	
8.	ka			KÁ	kapu-	
9.	tén			TEN	közel [a]	Megegyezik a 3. sz. ékjellel.
10.	usz			$ÚS_7$	felkelés	

A 6. sz. gyök mai kiejtése szó. Csakhogy a káld–sumir nyelvben az első megfejtők szerint nincs o/ó hang. Ezért körül kell nézni, vajon a magyar nyelv, esetleg a tájnyelv lehetőséget ad-e arra, hogy az ó esetleg u-nak ejtődjék. Az o *„... a zárt a és u között... középhelyet foglal, honnan ezekkel... tájejtés szerént némely szavakban váltakozik, mint... bagár, bogár, bugár..., sőt az a-u egybeolvadásból igen gyakran hosszú ó válik pl. monda-uk lesz mondók."*[18] A tájnyelv a lovat többféleképpen ejti: ló – lou – lú. Tehát a magyarban a szó/szu váltakozás létező nyelvi jelenség, ezért nyugodtan egybe lehetett vetni a káld–sumir SZU_{10} kifejezéssel.

I. A 6. sz. szu összerovásakor felismerhetővé kellett tenni a kétbetűs összetételt, ezért célszerűnek tűnt az ⋈ = u jelet kisebbre, a | = sz mássalhangzót nagyobbra venni. A 4. sz. összevonásnál a rombusz alakú ◊ = k-hoz balról illeszkedik az ⅃ = a. Ily összevonás van a Tanító táblán a jobb felső sor második jelcsoportjában. A 10. sz. jel a 6. sz. jel fordítottja.

II. A 9. és a 10. szógyök a latin-betűs írásképe teljesen megegyezik a 3. és a 4. sz. nusz-szal. Hangzósításkor mégis úgy hallik, mintha 9. sz. tén szógyök n hangja kevésbé lenne hangsúlyos, mint az usz szógyök u, illetve sz hangja. Ezért szótaghatár nem a té és a nusz, hanem a tén és az usz közt lehet. Ezt az tükrözi ékírás, hisz a tén-hez ékjele teljesen megegyezik a té-vel; a jelentése is ugyanaz.

A magyar nyelv annyira hajlékony, alkalmazkodó, hogy nincs olyan idegen mondatszerkezet, amelynek a szószerinti jelentését vissza ne lehetne adni, s ne lehetne érteni, még akkor is, ha kitekert magyarsággal van írva.

Ilyen furcsának tűnő kifejezés a 8. és a 9. sz. szóhoz tartozó ékjel jelentése. A „kapu-közel" kifejezés szokatlan, de magyarul érthető. Azt jelenti, hogy valami közel van a kapuhoz, már majdnem megjelenik, de még nem lépte át a küszöböt. Ez az egyetlen kifejezés, amit esetleg kétféleképpen lehet értelmezni:

1. A Nap „kapu-közelben” van. A horizonton látszik a hajnali derengés, szinte jelzi, hogy közeledik a napkelte, kezdetét veszi a derengés. Ám a Nap még nem lépett a látóhatár fölé, még nem alkot „aranykaput”. Ez értelmezést támasztja alá az 1., 2., 3. sz. „égi fénykorona közeledik” kifejezés. Az „antanténusz szórakaténuszban” felfedezhető a magyar népköltészetben gyakori gondolatritmus. Pl. az „alma a fa alatt, nyári piros alma” népdal első szóképe, a második szószerkezetben kissé kibővítve megismétlődik. Vagyis a népdal megmondja, hogy a fa alatt van egy alma, s ez az alma nyári is meg piros is. A mondóka esetében: Közeledik a napkelte, a Nap már-már feltűnik a látóhatáron.
2. A kislibák ébredése, kelése is „kapuközelben” van. Ám ezt el lehet utasítani, mert, ha a libák reszketnek, akkor bizonyára nem szunnyadnak, hanem epedve várják a napkeltét.

A rovás- és az ékírás együttes felhasználásával az *An.tan.tén.usz szó.ra.ka.té.nusz…* mondóka lehetséges mai magyar nyelvű értelmezése: **Égi fénykorona közeledik, kisliba, elég a reszketés, kapu-közel a felkelés…**

A mondóka ilyetén értelmezése felidézi a *„Süss föl nap / fényes nap / kertek alatt / kislibáink / megfagynak”* gyermekdalt. Az „Antanténusz”-ban is várják a libák a napkeltét, de megjelenik benne a *„Bújj, bújj zöld ág / zöld levelecske / nyitva van az aranykapu / csak bújjatok rajta!”* dalocska „kapu” eleme is.

Az „Antanténusz”, a halandzsa-szövegnek tartott versikének a régiségben, a magyar előidőkben megvolt az értelme. Csodának számít, hogy mind a mai napig él a gyermeknyelvben. Minden magyar felnőtt, vaskalapos akadémikus nyelvész ismeri, ezen nőtt fel.

Az ékjeleket ellenőrizte: Lengyel László

[1] Kiss Dénes szóbeli közlése Vértessy Györgynek. In: Vértessy György: Antantémusz – Egy kiszámoló versike bonctana

[2] http://hu.wikipedia.org/wiki/Antanténusz

[3] Szőcs István: Halandzsa-e az Antanténusz? Utunk, Kolozsvár, 1972. április. 2–4. pp.

[4] Borbola János: Magyarok Istene? Racell K., Bp., 2005, 39–40. pp.

[5] Pass László kéziratban terjesztett tanulmányának másolata.

[6] Benedek I. Gábor: Elavult őshaza elméletek, Hétfői Magyar Hírlap, 1975. február 3.

[7] Badiny Jós Ferenc említi Pass megfejtését, de ő sem nem elemzi. (MV)

[8] A hagyomány szerint Romulus 753-ban alapította Rómát. (MV)

[9] A rovásírás szabályait és az egyes jelek leírását Thelegdi János: Rudimenta azaz a hunok régi nyelvének elemei, 1598 (Ars Libri, Bp.,1994.) és Marton Veronika: A somogyi rovásírásos kövek (Matrona, Győr, 1998.) c. könyvben elemzett Tanító tábla c. szerint vettem figyelembe. (MV)

[10] A Kazinczy-féle nyelvújítás eredménye, hogy a magyar nyelvben eluralkodott a szóelemző, vagyis az ún. etimologizáló írásmód. A régiségben az írás alapelve az „ahogy, hallik, úgy iratik” volt. Az írni tanuló magyar anyanyelvű gyermekek, ösztönösen ma is ezt alkalmaznák. (MV)

[11] A kemény, sok mássalhangzós cseh nyelv létrejötte ez elv elhanyagolására, „nemtudására” megy vissza. A sztyeppei szarmatákkal keveredett erdőlakó szláv nép nem igazán ismerte a (szarmata)

rovásírás elvét, de használta. Nem tudta, hogy a mássalhangzók olvasásakor az adott szóba bele kell olvasni a magánhangzót. Ez ismeret hiánya miatt lett a nyelvükben ily sok mássalhangzó. (MV)

12 Francois Lenormant és Galgóczy János

13 Gyök: Vannak a nyelvekben bizonyos alapszók, amelyekből… belváltozás… által más-más, alapeszmében egyező szók erednek. In: Czuczor Gergely–Fogarasi János: A magyar nyelv szótára, I–VI. 1862–1874. I. Előbeszéd, 63.p.

14 ligatúra

15 Vö. ár = cipész-szerszám, vízáradat, pénzben kifejezett érték.

16 Marton Veronika: A somogyi rovásírásos kövek, Matrona, Győr, 2008, 6. p.

17 Deimel, Anton: Šumerisches Lexikon, Teil II., Bd. 1–4. Sumptibus Pontifici Instituti Biblici, Roma, 1930.

18 Czuczor–Fogarasi i. m. IV. köt. 998. p.

VARGA CSABA EMLÉKÉRE

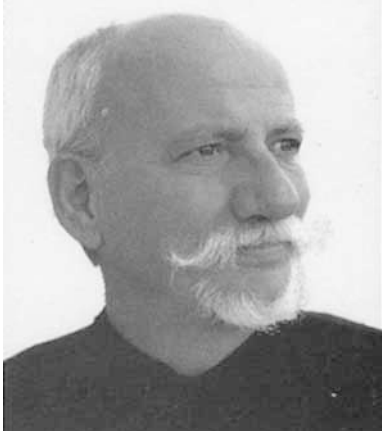

A könyv szerkesztése közben jött a megdöbbentő hír: 67 éves korában elment közülünk a nagy gondolkodó, az ismert alkotóművész, Balázs Béla-díjas animációs filmrendező, nyelvész, őstörténész, írás- és magyarságkutató, a Fríg Kiadó létrehozója és sok jelentős könyv írója, kiadója. Ősi írásunk kutatása terén a legalapvetőbb művének a Jel jel jel címűt mondhatjuk. Ebből most éppen annak a jelnek értelmezésével foglalkozó részletet közöljük, amiről ő most már többet tudhat, mint amennyit a földi létünkben tudunk.

Köszönjük, hogy velünk voltál Mester!

A TeN ligatúra összetételét az alábbi ábrán láthatjuk:

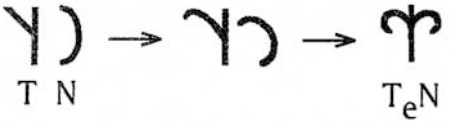

Nézzük a TEN szó jelentését, hogy lássuk: ez a fogalom koránt sem kizárólagos magyar találmány, avagy éppen hogy a legsikeresebb magyar szó.

A TEN a magyar nyelvben azonos az (is-)TEN-nel , a TEN előtt lévő IS pedig nem más, mint az *us*, *üs* azaz teremtő, *kreátor*, *öröktől fogva való*. Ebből következően a magyar Isten két szó összetétele, mégpedig az IS és a TEN szóé. Már nem érzékeljük, hogy az Isten szóval azt mondjuk, hogy *Teremtő Isten*, vagyis *Teremtő Ten*, azaz *ősten*, *üsten*. (A Teremtő Atyám még őrzi ezt a kettősséget. Figyeljünk fel arra, hogy a *teremt*, *termést létrehoz*, milyen finom kapcsolatban van a *nemzés* fogalmával.) A TEN nem csak szellemet (Istent), hanem egyúttal a végtelent is jelentette. A TEN legáltalánosabb jelentése ugyanis: végtelen, szellem, az ég végtelenje. Így érthető meg a belőle származó *ten-ger* vagy a *tűn-ik* szavunk (lásd *tün-dér*. Egyik Ararát közeli hegynek ma is a TÜNDEREK hegy, azaz a *Tündérek-hegye* a neve.) A sumér DINGIR (főisten) szó is egyaránt jelentett Istent és végtelent is. Az ótörököknél az Isten neve: TENRI, TENGRI s KÖK TENGRI volt a Mindenség Ura.

Így kap értelmet, hogy japánul az Isten és a tenger = TEN (Ten-no = isteni helytartó, azaz császár), kínaiul a végtelenség = TIEN. Az etruszkok egyik Istene is TIN volt. A TEN a sumérban is kreátort, teremtőt jelentette. A hunoknál is megvolt a TEN gyök TIN formában, s egy részük az Istent TINGLI-nek mondta. A belső-ázsiai hunok BOR TENGRI-nek nevezték a hajnal Istenét (a *bor* a szürkés-fehér színt jelölte, lásd *borús idő*). Herodotosz feljegyzése szerint a nyugati hunok BOR ÜSTEN-nek nevezték a *Don* folyót (az előbbiek szerint ez esetben is a hajnal vagy a köd Istenéről lehet szó).

Azt hiszem ennyi elég annak bemutatására, hogy a TEN szó eredete a messzi múlt ködébe vész, s eme ősi idők sok lenyomatát őrzi még a magyar nyelv. Természetesen tudni kellene számot adni arról is, hogy miért a magyar nyelvből érthető meg az ŐSTEN szó legrégebbi értelme, valódi jelentése.

KÖSZÖNET

Az értekezlet ellátásában önkéntes segítőknek:

Fodor Károly	Fodorné Tóth Éva
Fodor Annamária	Fodor Károlyné
Biró Lajos	Biró Lajosné
Joó Józsefné	Szondi Miklósné
ifj. Szondi Miklós	Kürti Péter
Garai István	Barta Ferenc
Árizs Lajos	Németh Tibor

Az ellátást támogatóknak:

Jákli Viktor	Dunaföldvár
Gál József	Vécsey Vadásztársaság, Solt
Bárdkai László	Solt
† Kenyeres Lajos	polgármester, Dunaföldvár
Csizmadia László	Dunaföldvár
Bajnok József	Dunaföldvár
Gaál József	Gaál Pékség, Solt
Király Roland	Magyar Családellátó Szolgálat
Nagy Sándor	Révbéri Lovascentrum, Solt

További segítőknek:

Pálinkás Ferenc	Parkmotel tulajdonosa
Szöllősi János	Forrai-féle kiállítás
Szondi Erzsébet	karcolt üvegpoharak
Paradzsik Zoltán	rovott botok, ajándék
Nagy Márta	„Egységes rovás” emléklapok
Kusztos Ferenc	Tanúsítvány-lapok
Kusztos Ferencné	kötött üvegek
Vesztergám Judit	festett porcelánok

Vécsey Károly Művelődési Ház és Könyvtár, Solt

Jelen könyv kiadását támogatóknak:
Kunszentmiklós Város Önkormányzata
Csepregi Bálint, Solt
Kerti István, Solt

Köszönjük a fentiek önzetlen munkáját és támogatását, s minden résztvevőnek is, hogy jelenlétükkel, előadásaikkal, hozzászólásaikkal részt vállaltak ősi írásunk egységesítésének folyamatában.